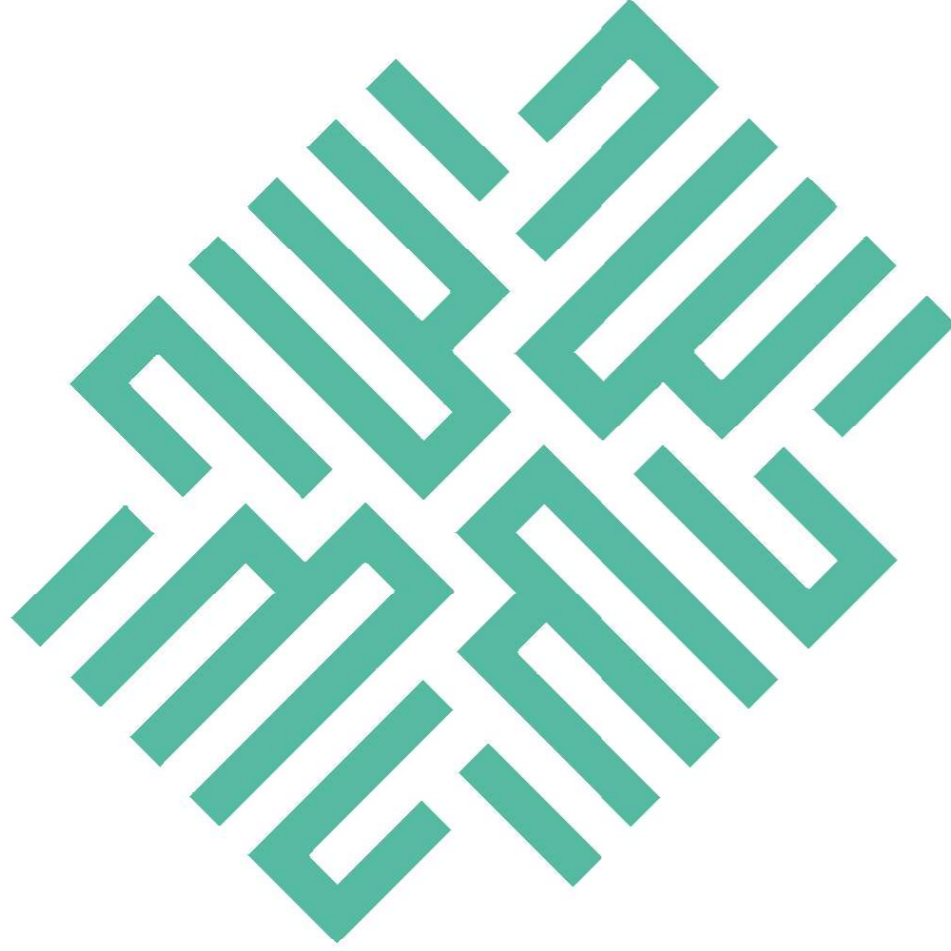

MEDENİYET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
JOURNAL OF CIVILIZATION STUDIES

İSTANBUL MEDENİYET
ÜNİVERSİTESİ

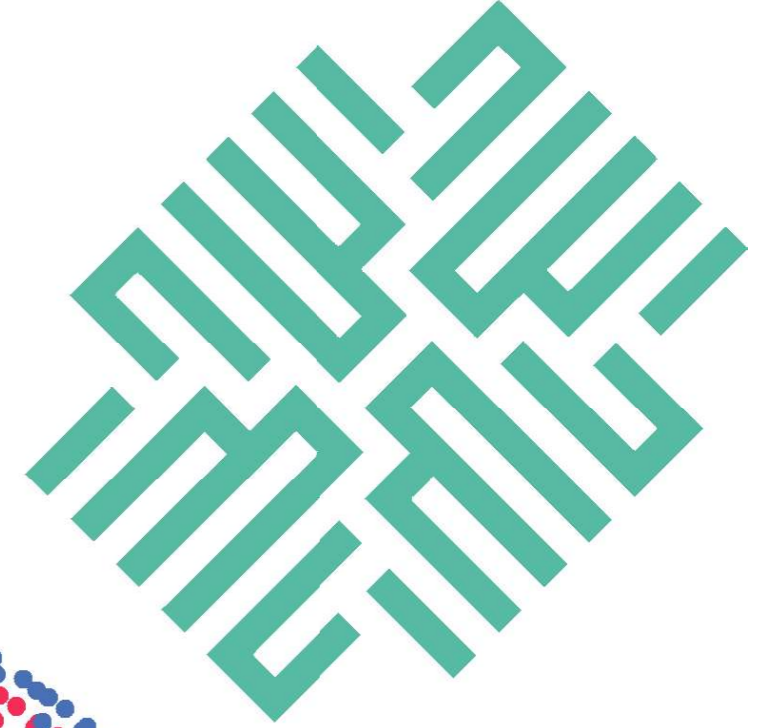
MEDENİYET
ARAŞTIRMALARI
DERGİSİ

JOURNAL OF
CIVILIZATION
STUDIES

Cilt: 8 Sayı: 1, 2023

Volume: 8 Issue: 1

ISSN: 2148-1652 e-ISSN: 2636-8374

MEDENİYET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

İSTANBUL MEDENİYET
ÜNİVERSİTESİ

MEDENİYET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

JOURNAL OF CIVILIZATION STUDIES

EDİTÖRLER / EDITORS

Prof. Dr. Hamza ATEŞ (*Editor in Chief*)
İstanbul Medeniyet Üniversitesi
hamza.ates@medeniyet.edu.tr

Doç. Dr. Sezai ÖZTOP
İstanbul Medeniyet Üniversitesi
sezai.oztop@medeniyet.edu.tr

Kitap Editörü

Book Editor

Doç. Dr. Burcu TAŞKIN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Managing Editor

Doç. Dr. Sezai ÖZTOP
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

MEDENİYET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

JOURNAL OF CIVILIZATION STUDIES

Sahibi / Owner

İstanbul Medeniyet Üniversitesi adına
on behalf of the Istanbul Medeniyet University
Prof. Dr. Gülfettin ÇELİK, Rektör / Rector

Cilt / Volume : 8
Sayı / Issue : 1
Yıl / Year : 2023
ISSN : 2148 - 1652
e-ISSN : 2636 - 8374

Copyright © 2023

Medeniyet Araştırmaları Dergisi (MAD) Journal of Civilization Studies

□ İstanbul Medeniyet Üniversitesi'ne bağlı Medeniyet Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (İSMAM) bünyesinde çıkarılmaktadır. Yılda 2 kez yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir. Türkçe veya İngilizce dillerinde kamu yönetimi, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, iktisat, işletme, ekonometri, finans, maliye, sosyoloji ve felsefe alanlarında çalışmalara yer veren elektronik bir dergidir. Dergi özgün araştırma makalesi, derleme makale, kitap incelemesi ve yorumlar yayımlar. Yayımlanmak üzere kabul edilen yazıların her türlü yayın/telif haklarının dergiye ait olduğu yazar tarafından kabul edilir. Dergide yayımlanan makalelerin dil, etik, yasal ve bilimsel sorumluluğu yazara aittir. Makaleler kaynak gösterilmeden kullanılamaz. Tüm hakları saklıdır.

□ *Journal of Civilization Studies is published on behalf of the Center for Civilization Studies (ISMAM) of Istanbul Medeniyet University. The journal is an international peer-reviewed journal published semiannually. Areas covered include public administration, political science, international relations, economics, business, econometrics, finance, sociology and philosophy. The journal publishes original research articles, review articles, book reviews and commentaries in Turkish or English languages. The copyright of the manuscripts published in the journal belongs to the journal. The author agrees to transfer all copyrights of the manuscript which has been approved to be published in the journal. The author accepts full responsibility for the article. The views in the manuscripts published in the journal are personal views of the authors, and do not represent the official views of the journal. All rights reserved.*

İndeksler / Indexing:

- SOBIAD
- BASE (Bielefeld Academic Search Engine)
- Google Scholar
- idealonline
- DRJI (Directory of Research Journals Indexing)
- ResearchBib
- Eurasian Scientific Journal Index
- CiteFactor
- InfoBase Index

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
MEDENİYET ARAŞTIRMALARI UYGULAMA VE
ARAŞTIRMA MERKEZİ

MEDENİYET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

*ISTANBUL MEDENİYET UNIVERSITY
CENTER FOR CIVILIZATION STUDIES
JOURNAL OF CIVILIZATION STUDIES*

Cilt / Volume: 8

Sayı / Issue: 1

Yıl / Year: 2023

Medeniyet Araştırmaları Dergisi (e-ISSN: 2636-8374), Cilt 8, Sayı 1, 2023
Journal of Civilization Studies (e-ISSN: 2636-8374), Volume 8, Issue 1, 2023

MEDENİYET ARAşTIRMALARI DERGİSİ YAYIN KURULU

JOURNAL OF CIVILIZATION STUDIES
PUBLICATION BOARD

Prof. Dr. Abdelwahab El
AFFENDI

(University of Westminster)

Prof. Dr. Ahmet İNAM

(Orta Doğu Teknik
Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet KALA

(İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet KAVAS

(İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet NOHUTÇU

(İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali FARAZMAND

(Florida Atlantic University)

Prof. Dr. Alim YILMAZ

(İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Anthony PAGDEN

(UCLA)

Yrd. Doç. Dr. Ayesha HANIF

(University of Punjab)

Prof. Dr. Ayşegül MENGİ

(Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Bedri GENCER

(Yıldız Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. Birol AKGÜN

(Türkiye Maarif Vakfı Başkanı)

Prof. Dr. Brett BOWDEN

(University of Western Sydney)

Prof. Dr. Burhan KÖROĞLU

(Bahçeşehir Üniversitesi)

Prof. Dr. Burhanettin DURAN

(SETA Genel Koordinatörü)

Prof. Dr. Bünyamin

ÖZGÜLTEKİN

(Altınbaş Üniversitesi)

Prof. Dr. Carter V. FINDLEY

(Ohio State University)

Prof. Dr. Prof. Dr. Cemal

KAFADAR

(Harvard University)

Prof. Dr. Cemil AYDIN

(George Mason University)

Prof. Dr. Cemal KAFADAR

(Harvard University)

Prof. Dr. Cemil AYDIN

(George Mason University)

Prof. Dr. Emilio Gonzales FERRIN

(The University of Seville)

Prof. Dr. Engin AKARLI

(İstanbul Şehir Üniversitesi)

Prof. Dr. Fatih ANDI

(Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi)

Prof. Dr. Fazıl Önder SÖNMEZ

(Boğaziçi Üniversitesi)

Prof. Dr. Gülfettin ÇELİK

(YÖK Denetim Kurulu Başkanı)

Prof. Dr. Gülrü NECİPOĞLU

(Harvard University)

Yrd. Doç. Dr. Hafez Md. Masudur RAHMA

(Dhaka University)

Prof. Dr. Hakan POYRAZ

(Mimar Sinan Üniversitesi)

Prof. Dr. Hamza ATEŞ

(İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Hasan YAZICI

(İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Hayrünnisa ALAN

(İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. İhsan FAZLIOĞLU

(İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. İsenbike TOGAN

(Boğaziçi Üniversitesi)

Prof. Dr. İshak ARSLAN

(İstanbul Şehir Üniversitesi)

Prof. Dr. İsmail KARA

(İstanbul Şehir Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Jafar MORVARID

(Ferdowsi University of Mashhad)

Prof. Dr. Kenan AYDIN

(Yıldız Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. M. Akif AYDIN

(Medipol Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet Ali DOĞAN

(İstanbul Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet BAYRAKTAR

(Yeditepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet BULUT

(Sebahattin Zaim Üniversitesi)

Dr. Mehmet GENÇ

(İstanbul Şehir Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet İPŞİRLİ

(İstanbul Şehir Üniversitesi)

Prof. Dr. Miroљub JEVTIC

(University of Belgrade)

Prof. Dr. Mustafa ÇİÇEKLER

(İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa SAMASTI

(İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Nataliya VELİKAYA

(Russian State University for the

Humanities)

Prof. Dr. Nazif SHAHRANI

(Indiana University)

Prof. Dr. Nihat ERDOĞMUŞ

(Yıldız Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. Osman BAKAR (Unb

University Of Brunei) Prof. Dr.

Osman Faruk AKYOL

(İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Ömer TORLAK

(Rekabet Kurumu Başkanı) Prof.

Dr. Sadettin ÖKTEN

(İstanbul Şehir Üniversitesi)

Prof. Dr. Salih KUŞLUVAN

(İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Dr. Süha Taji AL-FARUKI

(University of Exeter)

Prof. Dr. Taha ABDURRAHMAN

(Muhammad V University)

Prof. Dr. Ümit MERİÇ

Prof. Dr. Weiming TU

(Harvard University)

Prof. Dr. Yılmaz BİNGÖL

(Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Prof. Dr. Yılmaz ÖZAKPINAR

(İstanbul Arel Üniversitesi)

Prof. Dr. Yusuf BALCI

(İstanbul Üniversitesi)

Doç. Dr. Garry Grossman

(Arizona State University)

Prof. Dr. Ainur NOGAYEVA

(Kazakistan D. Üniversitesi)

BU SAYININ HAKEM KURULU
REFEREE LIST OF THE ISSUE

Bu derginin yayımlanmasında emeği olan kıymetli hakemlerimize ilgi ve desteklerinden dolayı teşekkür eder, saygılarımızı sunarız. Derginin benimsediği çift taraflı kör hakemlik sistemi gereğince dergi sayılarında hakem listesi yayımlanmamaktadır. Talep edilmesi halinde, hakem olarak dergiye katkı sağlanıldığına ilişkin yazılı bir belge hakemlere verilebilir.

We are very grateful to the referees for their evaluation of the manuscripts and constructive criticisms. Due to the double-blind peer review system adopted by the journal, the list of referees is not published in the journal issues. Upon request, a written document confirming the contribution to the journal as an referee may be submitted to the referees.

Medeniyet Araştırmaları Dergisi (e-ISSN: 2636-8374), Cilt 8, Sayı 1, 2023
Journal of Civilization Studies (e-ISSN: 2636-8374), Volume 8, Issue 1, 2023

CONTENTS

<u>Article</u>	<u>Pages</u>
The Impact of the Transformation from Parliamentary System to Presidential System on the Budgetary Process in Türkiye	1-17
<i>Türkiye’de Parlamenter Sistemden Cumhurbaşkanlığı Sistemine Geçişin Bütçe Sürecine Etkisi</i>	
DOI: 10.52539/mad.1299801	
Talya ÖZAKINCI	
The European Union as an International Organization: A Study in the Context of its Structure, Organization Form and Administration Functions	18-26
<i>Uluslararası Bir Organizasyon Olarak Avrupa Birliği: Yapısı, Örgütlenme Biçimi ve Yönetim Fonksiyonları Bağlamında Bir İnceleme</i>	
DOI: 10.52539/mad.1285228	
Zübeyr ŞAKAR	
Ekonomik Büyüme ve Çevrenin Korunması Politikaları Arasında: Gençlerde İklim Değişikliği Algısı ve Tutumlar	27-40
<i>Between Economic Growth and Environmental Protection Policies: Climate Change Perceptions and Attitudes among Youth</i>	
DOI: 10.52539/mad.1309010	
Burcu TAŞKIN	

Medeniyet Araştırmaları Dergisi – Journal of Civilization Studies (e-ISSN: 2636-8374) is an academic publication hosted by Turkish JournalPark (www.dergipark.gov.tr/spmj) and indexed by Directory of Open Access Journals (DOAJ), Directory of Research Journals Indexing (DRJI), Academia Social Science Index (ASOS), Academic Resource Index (Research Bib).

Medeniyet Araştırmaları Dergisi (e-ISSN: 2636-8374), Cilt 8, Sayı 1, 2023
Journal of Civilization Studies (e-ISSN: 2636-8374), Volume 8, Issue 1, 2023

CONTENTS

<u>Article</u>	<u>Pages</u>
Türkiye'nin Afet Yönetimi Politikasını Yasal ve İdari Normlar Üzerinden Okumak	41-67
<i>Examining Türkiye's Disaster Management Policies through Legal and Administrative Norms</i>	
DOI: 10.52539/mad.1403458	
Mustafa ARSLAN	
Z Kuşığı Değerlerinin Kamu Yönetimi Pratiğine Etkisi	68-80
<i>Effect of Generation Z Values on Public Administration Practice</i>	
DOI: 10.52539/mad.1297997	
Bünyamin DAĞ	
Uluslararası İlişkilerde Medeniyet Devleti Kavramı ve Medeniyet Merkezli Yaklaşım	81-88
<i>The Concept of Civilization State and Civilization-Centred Approach in International Relations</i>	
DOI: 10.52539/mad.1303122	
Ahmet ÇÖĞEN	

Medeniyet Araştırmaları Dergisi – Journal of Civilization Studies (e-ISSN: 2636-8374) is an academic publication hosted by Turkish JournalPark (www.dergipark.gov.tr/spmj) and indexed by Directory of Open Access Journals (DOAJ), Directory of Research Journals Indexing (DRJI), Academia Social Science Index (ASOS), Academic Resource Index (Research Bib).

Medeniyet Araştırmaları Dergisi (e-ISSN: 2636-8374), Cilt 8, Sayı 1, 2023
Journal of Civilization Studies (e-ISSN: 2636-8374), Volume 8, Issue 1, 2023

CONTENTS

Article *Pages*

Kariyerin Geleceği: Yeşil Kariyer 89-107

The Future of Career: Green Career

DOI: 10.52539/mad.1337666

Bahar YOLVERMEZ

Kitap İncelemesi:

Modernite, oğulculuk ve Anlam Krizi 108-111

Modern İnsanın Yönelimi

(Peter L. BERGER & Thomas LUCKMANN)

Duygu KARAKAŞ AYDIN

Kitap İncelemesi:

Göç-Hafıza-Mekan Fenomenolojik Bir Araştırma 112-114

(Betül OK ŞEHİTOğLU)

Meliha TATLI

Medeniyet Araştırmaları Dergisi – Journal of Civilization Studies (e-ISSN: 2636-8374) is an academic publication hosted by Turkish JournalPark (www.dergipark.gov.tr/spmj) and indexed by Directory of Open Access Journals (DOAJ), Directory of Research Journals Indexing (DRJI), Academia Social Science Index (ASOS), Academic Resource Index (Research Bib).

The Impact of the Transformation from Parliamentary System to Presidential System on the Budgetary Process in Türkiye

Türkiye’de Parlamenter Sistemden
Cumhurbaşkanlığı Sistemine Geçişin
Bütçe Sürecine Etkisi

Talya Özakıncı¹

Journal of Civilization Studies
Volume 8, Issue 1, pp. 1-17
2023

DOI: 10.52539/mad.1299801

Received: 20 May 2023

Accepted: 02 July 2023

© The Author(s) 2023

For reprints and permissions:
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mad>

Abstract

The budgetary process in a country is affected by the structure of the executive and legislative branches of the government and the distribution of power among these units. This study sets out to explore the effects of the change in these structures and power distribution on the budgetary system. Two main research questions are investigated: 1) How did the transformation from parliamentary to presidential system in Turkey influence the budgetary process and institutions? 2) What problems occurred with the transformation in the budgetary system?

A case study of Turkey is undertaken, and interviews are conducted with budgetary officials to answer research questions. Three key findings emerged from this study’s analysis. Firstly, the transformation established new budgetary actors and kept some of the previous actors. Coordination between these actors is required for a well-functioning budgetary system. However, differences between the actors in terms of goals and practices can affect the quality of this coordination. Secondly, the emergence of two main actors in the budgetary process can cause issues resulting from different objectives, policies and statuses. Lastly, the timetable for the budget and the new budgetary approach can result in an unbalanced workload throughout the year for budgetary organizations.

Key Words: Budgetary system, Budgeting, Presidential system, Parliamentary system

Özet

Ülkelerin bütçe süreci, hükümetin yasama ve yürütme organlarının yapısından ve bu birimler arasındaki yetki dağılımından etkilenmektedir. Bu çalışma, bu yapılarda ve güç dağılımında meydana gelecek bir değişikliğin bütçe sistemi üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. İncelenen iki araştırma sorusu şu şekildedir: 1) Türkiye’de parlamenter sistemden başkanlık sistemine geçiş bütçe sürecini ve kurumları nasıl etkilemiştir? 2) Bütçe sistemindeki dönüşümle birlikte ortaya çıkan sorunlar nelerdir?

Araştırma sorularının cevaplanması için Türkiye örneği incelenmiş ve bütçe sürecinde görev alan yetkililer ile görüşmeler yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda üç temel bulgu elde edilmiştir. İlk olarak, yaşanan değişim ile bütçe sürecinde yeni aktörler meydana gelirken eski aktörlerin bir kısmının varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Bütçe sürecinin işleyişi açısından bu aktörler arasında koordinasyon öngörülmüştür. Ancak aktörler arasındaki amaç ve uygulama açısından görülen farklılıklar koordinasyonun kalitesini etkileyebilmektedir. İkincisi, bütçe sürecinde iki ana aktörün ortaya çıkması, farklı amaç, politika ve statülerden kaynaklanan sorunlara neden olabilir. Son olarak, bütçe takvimi ve yeni bütçe yaklaşımı, bütçe kurumlarının iş yükünde dengesiz bir dağılıma sebep olabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bütçe sistemi, Bütçeleme, Cumhurbaşkanlığı sistemi, Parlamenter sistem

¹ University of Birmingham, School of Government, International Development Department, talyaoztop@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9955-4219

INTRODUCTION

A budget is a collective document created by politicians and budgetary institutions. Politicians mainly make budgetary decisions; however, the institutional structures and rules influence the process. The structure determines the politicians' ability to propose, amend and reject the budget and the actions to be taken in some circumstances (Jones et al., 2009:856). The arrangements of the budgetary process depend on the country's structures, its historical and political development and power balances between the political actors (Wehner, 2010:44; Guess & Savage, 2021:231). The main structural difference which affects the balance of power is the form of government which defines how the political power is separated (Posner & Park, 2007:14). Therefore, how the power is divided and balanced between the executive and legislative branches of the government affects the budgetary process substantially.

Turkey has experienced a change towards the presidential system from the parliamentary system, which was accepted with the referendum in 2017 and officially completed after the elections on 24.06.2018 (Yegen, 2020:154). In Turkey, during the parliamentary government period, the prime minister and the council of ministers undertook the executive branch while the parliament operated as the legislative branch of the government. After the transformation to the presidential system in 2018, the parliament's role as the legislative branch resumed; on the other hand, the shift led the executive branch to consist of the president only. The changes within the executive branch necessitated the redefinition of the roles and responsibilities of the actors in the budgetary process (Yegen, 2020:155).

This study set out to explore the impact of changing the form of government on the budgetary system and detect the problems that can occur from this transformation. It was attempted by using the case study of Turkey and examining the country's transformation from the parliamentary to the presidential system. This case study provides a clearer understanding of the different budgetary arrangements under different forms of government. Since the transformation in the forms of government is very rare, this research contributes to the literature by examining the impacts of the changing form of government on the budgetary system.

1. DIFFERENCES BETWEEN PARLIAMENTARY AND PRESIDENTIAL SYSTEMS IN TERMS OF BUDGETING

1.1. Balance of Power between the Legislature and Executive

There are differences in parliamentary and presidential systems regarding the balance of power between the legislative and executive branches of the government. The role of the executive in the budgetary process, regardless of the form of government, seems to be prior to the legislature. While the executive prepares the budget initially, the legislature's roles mainly consist of reviewing, amending and approving or rejecting the budget proposal (Gustafson, 2003). The reasons for the prominent position of the executive in the budgetary process are the legislature's lack of capacity and the budget's function to set governmental priorities (Wehner, 2010:44).

Despite the executive being superior in the budgetary process, the legislature's budgetary authority is higher in presidential systems than in parliamentary systems (Wehner, 2010:45). Depending on the constitutional arrangements, the presidential systems are argued to provide better checks and balances and accountability, increasing the legislature's role (Klasnja, 2008:186).

The weaker separation of powers in parliamentary systems results in the executive (prime minister and his cabinet) being the members of the majority party in the parliament. The intertwined actors of the two branches and the support from the majority of the parliament towards the government limit the legislature's authority in the budgetary process. Especially in the case of an absolute majority of one party in the parliament, a powerful government can implement budgetary policies without much difficulty. The parliament would likely approve the budget draft prepared by the prime minister and cabinet (Wehner, 2004; Lienert, 2005; Guess & Savage, 2021:232).

On the other hand, the presidential form of government provides a stronger separation of powers that indicates a more substantial legislative authority in the budgetary process. Since there are no

intertwined actors within the parliament and government, the executive's control of the legislature is lower (Wehner, 2004).

The parliament can approve or reject the budget in both parliamentary and presidential forms of government. However, in parliamentary systems, rejection of the budget may be seen as a vote of no confidence and result in the government's fall. Hence, budget rejection is not often used in parliamentary systems to not cause a political disturbance (Posner & Park, 2007:10). However, in the presidential system, the rejection of the budget does not imply the removal of the executive, which provides a balance between the two branches of the government (Guess & Savage, 2021:232).

Nevertheless, the strong separation between the legislature and executive can also carry the risk of deadlock. The risk of deadlock or gridlock is the most mentioned issue of the presidential system (Cox & McCubbins, 2000:43). In the case of political fragmentation, where multiple political parties are in the parliament without any of them having a substantial majority, the risk of being unable to enact a budget exists (Wehner, 2004; Lienert, 2005). Moreover, the executive being from a different political party than the majority of the legislature is possible in the presidential system, which may result in deadlock. Even if the two branches of the government come to a consensus by bargaining, the delay caused by the process affects the country negatively (Cox & McCubbins, 2000:43).

1.2. Amendment of the Budget

Another difference between parliamentary and presidential governments in terms of budgeting can be observed with regards to the legislature's amendment of the budget. Amendment of the budget is a power that the legislature holds, used for making changes in the budgetary draft. The level of restriction that the parliament faces in terms of amending the budget depends on the regulations and arrangements of the country. The amendment power of the legislature is more restricted in parliamentary governments than in presidential governments (Wehner, 2002:222; Lienert, 2005).

While in the USA, the legislature is equipped with the significant power of amendment and the ability to provide their own proposals, in the Westminster style legislation, the power of amendment is limited due to reducing tensions between legislative and executive. Even the amendment of the budget by the legislature may be seen as a vote of no confidence and result in the government's resignation. On the other hand, European parliamentary systems mostly enjoy the power of amendment with limitations such as only allowing budget reductions by the parliament but not additions and increases (Schick, 2002:17; Wehner, 2002:222; Wehner, 2004; Posner & Park, 2007:10).

The use of amendment powers mostly depends on the capacity of the parliament. It is possible for the legislature to hold broad authority over the amendment but not use it because of a lack of time, information and capacity (Krafchik & Wehner, 1998:250). Hence, this results in limited involvement of the legislature in the budgetary process (Wehner, 2009:38).

1.3. Access to Information

Another difference between parliamentary and presidential governments is the legislature's access to information. As addressed before, the legislature has fewer resources and capacities than the executive to conduct research and access information. In order to shape and examine the budget, comprehensive, accurate and timely data is necessary, as well as the technical capacity to analyse the data. The parliaments' lack of research capacity limits their budgeting role (Wehner, 2004; Santiso & Varea, 2005:2; Wehner, 2006:22).

While the parliament lacks the required resources to access the information, the executive is mainly the one delivering the information. Executive actors have access to information by collecting and producing information since it is essential to prepare the budgetary draft (Wehner, 2010:131). Delivery of the information by the executive equips the executive actors with an advantage in budget negotiations. For example, the fiscal forecasts prepared by the executive can be distorted to lead the parliament to approve the budget proposal presented by the executive (Giuriato, Cepparulo & Barberi, 2016:18).

The information gap between the executive and legislature is more visible in parliamentary governments than in presidential governments. While in both forms of government, the executive is the one who is superior in terms of accessing information, in presidential systems, the independence of the branches influences the sharing of this information with the legislature. On the other hand, in parliamentary systems, the lack of checks and balances increases the executive's chance of misleading the parliament with misinformation (Wehner, 2004; Giuriato, Cepparulo & Barberi, 2016:19).

Furthermore, in parliamentary systems, the majority of the ruling party in the parliament gives the executive an advantage in setting the political agenda, which can also provide an advantage to the executive in budget negotiations. On the contrary, in presidential systems, the legislature is equipped with the power of agenda-setting independently from the executive, as well as the power to access information to mitigate the effects of misinformation (Lienert, 2005; Giuriato, Cepparulo & Barberi, 2016:19).

2. CHANGES IN THE BUDGETARY SYSTEM OF TURKEY AFTER THE TRANSFORMATION TO THE PRESIDENTIAL GOVERNMENT FROM THE PARLIAMENTARY GOVERNMENT

The transformation brought changes and new arrangements in various parts of public administration, including the budgetary process. The executive consisted of the prime minister and the cabinet now consists of the president. Since the cabinet is not formed within the parliament, the vote of confidence is not in use, and the responsibility of the ministers is mainly towards the president but not the parliament (Yilmaz & Akdeniz, 2020:95; Adar & Seufert, 2021).

Sobaci, Koseoglu, and Mis (2018:202) state that changes in the economic administration are substantial amongst the reforms, and it responds to the criticisms about fragmented economic administration in the previous system. The Ministry of Finance (MoF) has been redesigned to include the Undersecretariat of the Treasury and named the Ministry of Finance and Treasury (MoFT). The General Directorate of Budget and Fiscal Control was previously the leading actor within the MoF in the budgetary process. After the transformation, this agency was abolished, and its responsibilities were transferred to the Strategy and Budgeting Directorate (SBD) or shared between the SBD and the MoFT (Caliskan, Kaya & Malak, 2020: 722).

The SBD is one of the ten directorates established under the presidency. Some of these directorates were accountable to the prime minister before and were transferred to the presidency after the reform. However, SBD was created with the new system of government and became a critical actor in public policy by its role in policy planning and budgeting (Sobaci, Koseoglu & Mis, 2018:202).

2.1. Performance-based Program Budgeting

Besides the changes in the form of government, a new approach was undertaken in budgeting in Turkey: performance-based program budgeting (Strategy and Budgeting Directorate, 2019). The reason for changing the budgetary approach from performance-based to performance-based program budgeting is the deficiencies of the performance budgeting concerning creating linkages between the annual budget and national programs. In addition, the budgetary system was criticised for not using performance measurements efficiently in the decision-making procedures, resulting in the continuation of input-oriented rather than output-oriented budgeting. Thus, preserving the benefits of performance-based budgeting by focusing on performance but adding the programming element is preferred (Strategy and Budgeting Directorate, 2019).

The performance-based program budgeting approach is not something that came into the agenda with the transformation in the form of government. Improving the budgeting system has been considered before, and the efforts to adopt an approach where performance and programs are emphasised began in 2012. Eventually, the budgetary system reforms were undertaken after the transformation to the presidential system (Yavuz, Ozgul & Susam, 2021: 117).

2.2. Budgetary Process

The executive's responsibility in the budgetary process is mainly shared between the Strategy and Budgeting Directorate and the Ministry of Finance and Treasury (Yegen, 2020:158).

In the new system, the budgetary process officially begins with the presentation of the Medium Term Programme (MTP), similar to the parliamentary system. However, while the MTP used to be prepared by the State Planning Organisation under the Ministry of Development, this organisation has been abolished, and the preparation of the MTPs has been assigned to the SBD and MoFT (Strategy and Budgeting Directorate, 2022).

The publication of the MTP is followed by the preparation of the Medium Term Fiscal Plan (MTFP) by the coordination of the SBD and the MoFT. During the parliamentary system, the MoF was the only actor responsible for preparing the MTFP (Caliskan, Kaya & Malak, 2020: 722; Yegen, 2020:158). Also, the role of the MoF in preparing the Budget Preparation Guide is given to the SBD in the presidential system (Yilmaz & Akdeniz, 2020:97).

In the previous system, the budget proposals of the government agencies were submitted to the General Directorate of Budget and Fiscal Control under the MoF, and the investment project proposals to the State Planning Organisation. Negotiations took place between the public organisations, the General Directorate of Budget and Fiscal Control, and the State Planning Organisation, after the submission of the proposals (Kraan, Bergvall & Hawkesworth, 2007:27; Caliskan, Kaya & Malak, 2020:734). Today, public organisations submit their budget and investment project proposals to the SBD (Caliskan, Kaya & Malak, 2020:734; Yilmaz & Akdeniz, 2020:97).

During the parliamentary system, the budget proposal was approved by the cabinet of ministers and presented to the Plan and Budget Committee within the parliament. In the presidential system, the cabinet's approval does not exist, and the president presents the budget proposal to the Plan and Budget Committee within the parliament (Yilmaz & Akdeniz, 2020:97; Strategy and Budgeting Directorate, 2022). The budget proposal is submitted to the parliament 75 days before the beginning of the financial year, similar to the parliamentary system (Kucukaycan & Celikay, 2019:339). The discussion of the budgetary draft in the Plan and Budget Committee within the parliament takes place for 55 days, similar to the parliamentary system (Caliskan, Kaya & Malak, 2020: 733). After that, the budgetary draft is discussed for 20 days in the parliament's general assembly and voted on (Yegen, 2020: 163).

3. RISKS AND PROBLEMS OF THE NEW SYSTEM IN TERMS OF BUDGETING

3.1. Balance of Power between Legislature and Executive

The transformation in the form of government in Turkey resulted in changing actors in the budgetary process. The executive branch now contains the president and continues to have a more significant role in the budgetary process than the parliament. Abolishing the prime minister and the cabinet of ministers makes the president the leading actor in budget preparation. Budgetary law becomes the only law where a proposal is made to the legislature by the executive (Caliskan, Kaya & Malak, 2020:734).

The strict separation of powers in the presidential system allows the legislature to control the executive. However, in the parliamentary system, the budget was prepared and presented by the prime minister and the cabinet, who were a part of the parliament, indicating that the legislative control was not very strict. Moreover, since the prime minister was the head of the majority party in the parliament and formed the cabinet of ministers, the approval of the budget proposal by the parliament was relatively easier than the presidential form of government (Yegen, 2020:157).

During the parliamentary government period, the legislature had the power of the purse, such as examination and the amendment of the budget, guaranteed by the constitution. However, most of its powers were not used thoroughly. It was discussed within the parliament to increase its capacity in the budgetary process before. Nevertheless, in practice, the role of the parliament in the budgetary process seemed limited, while the executive branch mainly controlled the budgetary process. The lack of capacity to examine the

budget by the legislature caused the parliament to depend on the information provided by the cabinet. The weaker separation of powers resulted in the continuation of this structure (Cilavdaroglu & Ekici, 2013:81).

On the other hand, the presidential system equips the legislature with more authority to control the executive in the budgetary process (Yegen, 2020:156). One change that indicates this authority is the arrangements made in the Plan and Budget Committee within the parliament.

The Plan and Budget Committee used to consist of 40 members, of which 25 were from the ruling party, and the other members were appointed according to the seats in the parliament. This arrangement provided superiority for the ruling party in the Plan and Budget Committee. After the system transformation, the number of members for the Plan and Budget Committee is determined as 30. While 15 members are from the ruling party, other members are determined according to the seats within the parliament. The decision-making process in the committee is done by an absolute majority, which the ruling party does not have in the new arrangement. This structure limits the superiority of the ruling party in the committee and increases the legislature's role in the budgetary process (Kucukaycan & Celikay, 2019:346; Caliskan, Kaya & Malak, 2020:734; Yegen, 2020:163).

The Plan and Budget Committee can propose increases in expenditures and decreases in revenues, despite the parliament's general assembly. When the ruling party had the majority in the budget committee, these powers of the committee were not used widely. The previous arrangement during the parliamentary system aimed to approve the budget without much discussion and to prevent the political consequences of the rejection of the budget by the legislature. Since the executive was formed from the legislature, rejection of the budget proposal might have been seen as a vote of no confidence, resulting in the government's resignation (Yegen, 2020:162).

On the other hand, in the presidential system, the branches of the state are independent, which abolishes the undesirable results of rejection of the budget. However, this does not imply a lack of tension between the legislative and executive branches. On the contrary, it is concerning that, in case of a disagreement between the parliament and the president regarding budgeting, a deadlock might occur in the budgetary system. Since the executive's ability to spend public money depends on the legislature's approval and the executive does not have control over the legislature, a conflict between these two actors can disrupt the use of public resources (Caliskan, Kaya & Malak, 2020: 734). In order to prevent this kind of deadlock, a precaution is taken as the provisional budget. In case of disapproval of the budget, the president prepares a provisional budget by reappraising last year's budget (Yegen, 2020:157). However, the executive's role in determining the reappraisal of the previous budget indicates that the power of the purse is given to the executive in the case of a provisional budget (Kucukaycan & Celikay, 2019:347; Caliskan, Kaya & Malak, 2020:734).

Despite the arrangements on the provisional budget to prevent deadlocks in the budgetary system, the lack of veto power of the president in the Turkish budgetary system is argued to be another issue causing a deadlock. In the example of the USA, the power of the legislature to make changes in the budget proposal is balanced by the power of the executive to veto the budgetary law in complete or in parts. However, in the Turkish presidential system, the president does not have the power to veto the budgetary law after the parliament approves it. On the contrary, the president can send laws back to parliament for another discussion other than budgetary law (Yegen, 2020:163). Therefore, in case of incompatible budget changes with the executive's financial policies, the only solution is to abolish the parliament and re-election (Akbey, 2020:16).

3.2. Coordination between the Organisations

The changing role of the actors in the budgetary process requires the coordination of different actors. Two principal actors in the budgetary process are the SBD and the MoFT, and they both share roles in budget preparation. It is stated that essential documents in the budgetary process, such as MTP and MTFP, would be prepared with the coordination of these two actors. However, these agencies' coordination details are unclear (Yegen, 2020:159).

The General Directorate of Budget and Financial Control under the MoF during the parliamentary government period seems to be divided in half. While the SBD has the budgetary role, the General Directorate of Financial Control within the MoFT has the financial control role. It appears that the previous role of the MoF in terms of budgeting has been given to the SBD. The SBD's role in publishing the Budget Preparation Guide indicates the guidance responsibility of the SBD in the budgetary process. In this case, it is not clear which roles are held by the MoFT in the budgetary process and which departments within the ministry are responsible (Yegen, 2020:158).

Another change with the Ministry of Finance is the addition of the treasury to the ministry and naming it as the Ministry of Finance and Treasury. It is seen as a way to unite the financial system. However, the expanding area of the ministry's responsibility and the unclear roles in the budgetary process is creating risks in front of the organisation's efficiency (Yılmaz & Akdeniz, 2020:107).

Additionally, the strategic function of the SBD in public policy necessitates coordination with many public organisations (Sobaci, Koseoglu & Mis, 2018: 200). The SBD seems to have more duties which require coordination with other actors than the duties it fulfils by itself. Most of the duties and responsibilities of the agency are shared with the MoFT. These arrangements, which are highly dependent on the coordination between the actors, can suffer from conflicts between the actors. Nevertheless, the SBD being a new organisation, while the MoFT is a rooted and essential organisation which was almost the sole authority in the budgetary process, creates concerns about the relationship between them (Yılmaz & Akdeniz, 2020:108).

3.3. Time and Capacity

Along with the changes in the form of government, a new budgetary approach has been adopted in Turkey, which is performance-based program budgeting. The program's emphasis on budgeting invites public organisations to link their strategic goals and expenses with national programs and priorities (Ergen, 2021:294).

Nonetheless, the performance-based program budgeting approach is criticised for the measurement issues caused by the programs that serve multiple objectives and involve various organisations. The approach's comprehensiveness requires organisational structure changes (Ergen, 2021:287). However, it is stated that program budgeting is integrated into the existing performance budgeting system rather than being considered a major reform (Yavuz, Ozgul & Susam, 2021:135).

Another consideration about the new system is the timing. The budgetary process officially begins with the publication of the MTP and MTFP in September. However, before the publication of the MTP and MTFP, the SBD and the MoFT receive proposals from public organisations about the programs. According to the proposals and negotiations, the list of public expenditure programs and subprograms is formulated and included in the MTP and MTFP. After the publication of the MTP and MTFP, there is approximately a month until the budget proposal is presented to the parliament. Therefore, one month to link the proposals from the organisations with the national priorities appears relatively short. It results in the organisations making their budget preparations before the MTP and MTFP are published, which is not in line with the emphasis of program budgeting (Yılmaz & Akdeniz, 2020:103).

Comparison with other countries shows that the budget process expands to 14-16 months in the UK, 18 months in the USA, and 12 months in Canada, Sweden, Germany, South Korea and New Zealand. On the other hand, in Turkey, the budget process takes 3-4 months (Yılmaz & Akdeniz, 2020:104). Therefore, it seems that the budgeting period in Turkey is shorter than in other countries.

4. METHODOLOGY

The research questions which are aimed to answer in this study are as follows:

1. How did the transformation from the parliamentary to the presidential system in Turkey influence the budgetary process and institutions?
2. What problems occurred with the transformation in the budgetary system?

This article aims to analyse how the transformation in the form of government affects the budgetary system and also detect the problems that occur from this transformation. A case study approach was preferred in this study. This case study examining the transformation in the form of government in Turkey and its impact on the budgetary process provides a better understanding of the differences between budgetary arrangements in parliamentary and presidential systems. Also, the experiences in this process would provide insight into the problems that occur with the transformation and produce implications for future policies.

Primary data is collected by structured interviews in which questions are determined before the interview is conducted (Arksey & Knight, 1999: 74). The interviews are conducted via email since the study is done from a distance. The structured interview benefited the researcher by sharing the questions with the interviewees via email and allowing them to complete the interview independently. Thus, the interviews were less prone to time limits or distractions since the interviewees had the opportunity to pause and continue according to their availability.

In order to select participants, a purposive sampling method is used. The participants are selected from the officials working for the Strategy and Budgeting Directorate in Turkey, one of the most critical budgetary organisations. The reason for choosing the SBD for this study rather than other budgetary organisations, such as the Ministry of Finance, is the gap in the literature about this organisation. The organisation in question is relatively new, resulting in a lack of data and research.

The main aim of the participant selection is to reach a number of participants, which equips the researcher with enough data to analyse. However, the number of people who agree to participate in the study is also a determinant. Seven people who agreed to participate in this study are all budgetary experts with hands-on experience in the budgeting process, which provides sufficient data about budgetary practices.

Thematic analysis is used to analyse the data. The thematic analysis identifies themes in the qualitative data by focusing on repeating parts, similarities and differences, typologies, metaphors, linguistic connectors, and missing parts. The data is coded according to these factors to identify key themes in the data (Bryman, 2016).

5. FINDINGS FROM THE INTERVIEWS

5.1. Role of the SBD

The description given by the interviewees about the role of SBD in the budgetary process includes; the establishment with the transformation in the form of government, working in coordination with the MoFT and other organisations, fundamental functions in the budgetary process, providing efficiency and effectiveness in the fiscal policy and unification of the budgetary process and creating a duality in the budgetary process.

Participants mainly mention the establishment of the SBD after the transformation to the presidential system in their descriptions. It is stated in the literature that SBD is one of the organisations established with the presidential system, rather than other existing organisations that were rearranged after the system transformation (Sobaci, Koseoglu & Mis, 2018: 199).

Additionally, the interviewees' answers support SBD's role of coordination with other public organisations, especially with the MoFT. For example, developing budgetary and spending policies and carrying out budgetary processes with the MoFT appear in the responses. Providing coordination with other public organisations for budget negotiations is also emphasised as an area that requires coordination.

Moreover, SBD's critical role in public policy, mentioned in the literature, matches the data gathered from the interviews (Sobaci, Koseoglu & Mis, 2018: 200). The importance of SBD in the budgetary process is rated between important and very important. SBD is identified as a key organisation in budgeting. Functions of the SBD, such as organising and coordinating the budgetary process and carrying out the budget according to the fiscal policies, are mentioned. It is remarked that SBD provides efficiency

and effectiveness in the budget preparation and implementation periods and ensures fiscal discipline consistently. Also, the technical role of the SBD in the budgetary process, such as analysing and reporting and providing this analysis and reports during the budget negotiations to inform the public organisations and support the decision-making, is mentioned. Some participants stated that the technical role of the SBD puts it at the centre of budget preparations, budgetary discussions and negotiations. Additionally, SBD's technical capacity and human resources are emphasised when explaining the organisation's importance.

However, the answers have contrasting views regarding the leading actor in the budgetary process. While SBD is defined as an essential organisation in the budgetary process, MoFT is defined as the main actor in the budgetary process as well. One participant notes that, despite the transferred duties and authorities to the SBD after the transformation to the presidential system, MoFT's role as the leading actor in budgeting continues.

One of the participants indicates that the transferred responsibilities from the former budgetary actors to the SBD provided the unification of the budgetary process. Nevertheless, criticisms of duality in the fiscal space with two main actors, which are SBD and MoFT, are also mentioned by another interviewee.

Furthermore, weakening the MoFT's authority in the budgetary process by introducing SBD is said. Findings from the literature show that while the new system provides unification for some aspects of budgeting, it can also indicate a duality for some parts. For example, transferring the preparation of the MTP from the former State Planning Organisation to the SBD and the MoFT indicates the unification of public policy by combining the planning and budgeting functions.

Additionally, the submission of budget proposals and investment project proposals to the SBD, which used to be submitted to two different organisations, indicates a unification as well. However, abolishing the former General Directorate of Budget and Fiscal Control within the MoF and dividing its responsibilities between the MoFT and the SBD demonstrates a duality in the budgetary process. Nevertheless, it is attempted to balance this duality by combining the functions of the SBD and MoFT to prevent a complete separation and duality in budgeting.

5.2. Coordination and Negotiations with Other Organisations

MoFT is considered one of the main organisations that SBD works with in coordination during the budgetary process. Additionally, the policy councils within the presidency, the Courts of Accounts, public administrations under the central government and all other public sector organisations, semi-public organisations and government business enterprises are mentioned as the organisations that SBD work in coordination occasionally. It is stated that, depending on the policies, it is possible to work with every public organisation.

Interviewees have above-average knowledge about coordination with other organisations. The processes they describe for coordination include the MoFT primarily. Coordination with MoFT is concentrated on: the preparation of development plans, macro plans and programs; developing policies on expenditure and budgeting; determining the budgetary procedures that public organisations follow; examining the budget proposals, strategic plans and performance programs and implementing the budget according to the MTP, MTFP and development plan. SBD and MoFT share many responsibilities in the budgetary process, as was mentioned in the literature review before.

Nonetheless, other processes are mentioned in coordination with other organisations. For example, coordination with the policy councils within the presidency during the preparation of the development plan and other macro plans and programs is mentioned. Participants also mention the coordination process with the Central Bank of Turkey, the Banking Regulation and Supervision Agency and the MoFT for meetings with the IMF.

There is a divergence of opinions about the superiority of SBD in the coordination processes. Some interviewees emphasise the SBD's leading role, technical infrastructure and expert human resources.

However, some interviewees do not share the same opinions and state that the SBD has no superiority now, but it can become weaker or stronger in time. One of the interviewees indicates that the role and practices of SBD need more time and acceptance from fiscal bureaucracy.

The participants have a favourable opinion about the coordination and negotiation processes, with a good rating. The rating is linked to the positive results of coordination and negotiations and the positive environment during the negotiations. Also, the efforts of SBD's employees to respond to the questions of the public organisations during the negotiation process are emphasised. There are not many answers that share examples of disagreements or conflicts between actors. However, in some cases, SBD and MoFT's different goals and policies are said to be causing role conflicts and a divergence of opinions and implementations. It is also mentioned that conflicts occur with the Court of Accounts related to the practices of public administrations and disagreements regarding authority and responsibilities. The coordination processes are mentioned to be unsettled and need time to improve.

Coordination is an area where the literature findings marked possible risks. The budgetary system, which depends on the coordination of two main actors, is creating concerns regarding conflicts and disagreements between the actors. Findings from the research also indicate some conflicts and disagreements which support the literature findings.

Participants suggest improvements in terms of coordination and negotiations. Suggestions include considering the views and opinions of public organisations to improve coordination and increasing the number of events that take place with other organisations, such as meetings and conferences. It is also emphasised that SBD is making efforts to improve the process every year.

5.3. Effectiveness of the Guidance Documents

The documents used in the budgetary process are stated by the participants as; the development plan, presidential program, MTP, MTFP, performance program, strategic plan and annual report. Among these documents, MTP is the most emphasised document in the budgetary process.

Interviewees share positive opinions about the guidance documents and acknowledge their benefits. The preparation of the documents by experts and the attention given to the documents by higher management is emphasised. Not many examples are given of insufficient guidance documents by the participants. It is mentioned that the deficiencies that emerged in the beginning are eliminated in time, and minor problems are quickly solved as they occur, indicating no continuing problems.

Additionally, it is mentioned that divergence of opinions sometimes arises with the Court of Accounts because of the differences of views about the practices of public organisations. It is also mentioned that there have been complaints about not being able to contact the relevant person for questions about the guidance documents.

Despite the positive opinions about the guidance documents shared by the interviewees, they are still considered to be improved. It is stated that the improvements and updates are made every year in line with the Plan, Do, Check, Act (PDCA) cycle. However, one participant states that the guidance documents are prepared similarly to each other every year and improved with the remarks of the Court of Accounts. Updating the guidance documents according to international developments is also suggested.

5.4. Timing for the Budgetary Process and Performance-Based Budgeting

There is no consensus between the participants about the beginning of the new budget. The differences between answers are considered to be caused by the different tasks and duties of different units within the SBD.

Some interviewees refer to May and June as the beginning of the work in some units for the new budget. However, it is also stated that some functions for the budget start before May, such as preparations for some investments. During May and June, guidance documents for investment programs and budget preparation are published. It is also mentioned that increased work during October and November reaches its peak in December.

Some other participants mention September as the beginning of the work for the new budget, which is when the publication of the MTP takes place. As stated in the regulations, this date is also the official beginning of the budget.

In terms of the workload, while some participants think that the workload is balanced throughout the year, some think it is different for different units. Depending on the unit's role, for example, during the publishing of reports, the workload can be heavier. Moreover, it is mentioned that during the negotiation period, the personnel show devotion and sometimes work overtime to provide the best answer to the questions of public organisations. Also, the workload is said to be reaching its peak point in December and the total capacity of personnel. However, it is also stated that the distribution of personnel and tasks are updated according to the lessons taken from the previous budget period.

Another aspect which is influencing the workload is performance-based program budgeting. The new budgetary approach is considered to change the workflow, increase the time consumed for activities and raise the workload. However, the participants acknowledge its benefits despite the increasing tasks because of the new budgetary approach. The performance-based budgeting is considered to benefit society by contributing to the allotment of the budget.

On the other hand, the interviewees criticise performance-based program budgeting by suggesting that the concept of performance is poorly understood by the public sector, resulting in incomplete adaptation. It is stated that improvements can be made to increase the adaptation to this budgetary approach. Furthermore, it is commented that performance-based program budgeting should affect the practices of public organisations more. The organisational culture is seen as an obstacle in front of performance-based program budgeting, and creating a proper organisational culture and informing public organisations is suggested.

5.5. Performance of the SBD and Additional Concerns

The performance of SBD in the budgetary process receives an almost excellent rating from the interviewees. The organisation's contribution to the budgetary process, the successful budgetary process in previous years, effective and efficient fiscal management and qualified human resources are emphasised for the performance of SBD.

Despite the positive opinions about the SBD's performance, it is still considered to be improved in the future. One of the suggested improvements is considering the needs of local administrations when defining the priorities for investments and programs. Also, practices for improving human resources and keeping qualified human resources are suggested. It is stated that the organisation is losing its qualified personnel to the private sector because of the pay gap.

Additional concerns of the interviewees include providing a balance between the power of the purse and fiscal policies. The legislature's power of the purse and public organisations' duty to provide the best use of this power is emphasised. Besides, the importance of previous practices, knowledge of former bureaucrats and experience of former organisations are emphasised and learning and benefiting from the past experiences are suggested.

Table 1 summarises the findings from the interviews according to the investigated areas.

Table 1: Summary of the Findings

Investigated areas	Summary of the findings
Role of SBD	The importance and role of the SBD in the budgetary process is acknowledged however, there is an unclarity with regards to the main actor of the budgetary process and the unity in the budgetary functions.
Coordination and Negotiations with Other Organisations	Functions of the SBD that require coordination are highlighted and risks that may cause from the conflicts between organisations are emphasised.
Effectiveness of the Guidance Documents	Importance of the guidance documents during the budgetary process is underlined and improvements of the documents are suggested.
Timing for the Budgetary Process and Performance-based Budgeting	The given period of time for the budgetary process is argued to result in an unbalanced workload throughout the year. Additionally, the need for improving the organisational culture to comply with the performance-based budgeting is emphasised.
Performance of the SBD	SBD's contribution to the successful completion of the budgetary process is highlighted. However, improvements are suggested in the areas of human resources.

6. DISCUSSION AND RECOMMENDATIONS

In the case of Turkey, the transformation from the parliamentary system to the presidential system results in substantial changes in budgetary actors. The economic administration is one area affected by the reform (Sobaci, Koseoglu & Mis, 2018: 202). The Strategy and Budgeting Directorate was established within the Presidency of the Republic of Turkey, which became a critical actor in the budgetary process along with the existing Ministry of Finance. Some functions of the former budgetary unit within the MoF, the General Directorate of Budget and Fiscal Control, were transferred to the SBD. As a result, SBD and MoFT share duties and responsibilities in the new system, changing the previous structure where the MoF was the responsible actor for budgeting. This system, where the functions and responsibilities of budgeting are given to two actors, necessitates coordination between these actors.

Along with the transformation in the form of government, a new budgetary approach is adopted: performance-based program budgeting. This new approach highlights performance while ensuring the link between the annual budget and national programs. Performance-based program budgeting is another aspect of the new system which increases the importance of coordination between public organisations. Since the programs can include different areas of responsibility that different organisations hold, coordination is required (Ergen, 2021:294).

Regarding the budgetary process, one of the main changes is assigning the SBD and the MoFT to prepare MTP. MTP is an important document which defines the beginning of the budgetary process. Therefore, transferring the responsibility for preparing this document from the former State Planning Organisation to the SBD and the MoFT indicates the unification of the budgetary process. Additionally, changes in the other critical budgetary functions, such as the preparation of MTFP by the SBD and MoFT, preparation of the Budget Preparation Guide by the SBD and submission of the budget proposals to the SBD indicate the important role of the SBD in budgeting.

Furthermore, the transformation in the form of government also provided changes for the Plan and Budget Committee within the parliament. It was mentioned in the literature that the presidential system equips the legislature with more capacity to control the executive (Yegen, 2020:162). Changing the structure of the Plan and Budget Committee to limit the ruling party's superiority indicates increasing legislative authority (Kucukaycan & Celikay, 2019:346; Caliskan, Kaya & Malak, 2020:734; Yegen, 2020:163).

The risks and problems that might occur from the reform in Turkey regarding budgeting are mentioned in the literature as; the balance of power between legislature and executive, coordination between the organisations and time and capacity. While the strict separation of powers increases the legislative authority and control in the budgetary process, the risk of deadlock in the budgetary system is mentioned. Additionally, the required coordination between the budgetary actors, such as SBD and MoFT, creates concerns about the consequences of conflicts and disagreements between these organisations. Lastly, the time given to the budgeting process is criticised for being short, and the actors' capacity to accomplish the budgetary process in a few months is questioned.

The primary research is seeking further evidence in terms of the role of the SBD, coordination with other public organisations, the effectiveness of the guidance documents, negotiations with other organisations, timing for the budgetary process, performance-based program budgeting and performance of the SBD in the budgetary process. Data gathered from the structured interviews conducted with the participants from SBD suggests that SBD has achieved positive outcomes since its establishment and functions effectively in the budgetary system. Nevertheless, this study's results indicate that some aspects of the organisation can be improved.

This study's findings provide results regarding the SBD, budgetary process, and budgetary institutions. First of all, the importance of SBD is attributed to its critical functions in the budgetary process, mainly technical functions such as analysing, reporting, organising and coordinating the budgetary process. Coordination of SBD with other organisations stands out, especially since the shared responsibilities with the MoFT are recognised.

Additionally, other public organisations such as the Turkish Grand National Assembly, the Turkish Court of Accounts, the Constitutional Court, the policy councils within the presidency, public administrations under the central government and all other public sector organisations, semi-public organisations and government business enterprises are mentioned as organisations that SBD works in coordination with. It demonstrates that SBD works with many public organisations with different statutes and structures. Moreover, the opinions of the participants about the coordination are primarily positive.

However, a few issues stand out, such as role conflicts with the MoFT, conflicts with the Court of Accounts related to the practices of public administrations and disagreements in terms of authority and responsibilities. It is deduced that different practices of public organisations are causing disagreements during the processes. Most of SBD's functions necessitate working with other organisations, as identified in the literature and supported by the research. Issues between the actors might produce negative results for the SBD and the budgetary system.

Another featured result from the study is creating more than one main budgetary actor through shared responsibilities and intersecting authorities. Both SBD and MoFT are considered crucial actors in budgeting. However, there is no consensus on the leading actor in the process.

Additionally, it is unclear if the establishment of SBD provided a unification by combining budgetary functions or caused duality by creating two main actors in the budgetary process. Findings from the literature and the research suggest that while some reforms brought unification in budgeting, some created duality. Nevertheless, by combining the functions of these two organisations and requiring coordination between them, the duality is attempted to be prevented.

Nonetheless, since SBD and MoFT are two different organisations with different goals and policies, despite their shared responsibilities and required coordination, a divergence of opinions can occur from

time to time. Furthermore, SBD is a relatively new actor in the budgetary process compared to the MoFT. It is indicated from the findings that the role and practices of SBD need more time and acceptance from fiscal bureaucracy. To sum up, despite the attempts to unite budgeting by creating shared responsibilities and intersecting authorities, having two main actors in budgeting can raise issues resulting from different objectives, policies and statuses.

Furthermore, this study provides findings about the timetable of the budget. Findings suggest that the work for the new budget can begin between May and September, depending on the tasks and roles of units within the organisation. It is noted in the literature review that the official beginning of the budgetary process is in September, when the MTP is published. However, some tasks for the new budget, such as gathering the proposals of public organisations, are undertaken before the publishing of the MTP, which is not entirely in line with the emphasis of a program focused approach (Yilmaz & Akdeniz, 2020:100). Research findings also indicate that the workload can be heavier sometimes depending on the units and tasks. December is mentioned as the busiest month during the process.

Additionally, performance-based program budgeting is considered to increase the workload as well. Concerns about timing for the budget have been reflected in the literature by comparing the budgeting period of other countries with Turkey. The literature demonstrates integrating the programming aspect into the existing performance-based budgeting system rather than considering it a major reform (Yavuz, Ozgul & Susam, 2021: 135). Hence, the given time for the budget combined with the adaptation process to the performance-based program budgeting can create an obstacle to efficiency.

The findings of this study also indicate that SBD is an organisation that is open to improvement. Participants mention the efforts within the organisation to improve its practices multiple times. The participants shared examples about updating the guidance documents and redistributing the personnel and tasks every year according to the lessons taken from the previous year. One of the recommendations is to maintain an organisational culture that seems open to learning and improving.

As much as the current arrangements in the budgetary process are efficient in producing the budget every year without major problems, addressing the risks and problems would provide a better functioning system with continuous improvement for the future.

The main findings of this study are regarding the coordination and relationship between the budgetary actors. It is demonstrated that the expected coordination between the organisations can be affected by the differences in goals, policies and practices. Especially having two main budgetary actors increases the importance of providing balance. Therefore, implications for future policy and practices can be creating clear responsibilities and tasks for the shared responsibilities with the MoFT and coordination with other organisations. Additionally, it is suggested to pay attention to the different goals and practices of the organisations and consider how they can affect the quality of coordination and negotiation. This way, the matching goals of the organisations can be emphasised, and the separate practices can be integrated into the process of coordination and negotiation.

Moreover, gathering opinions from public organisations about coordination and negotiations can benefit in identifying differences and similarities. Lastly, informing the organisations about the practices and approaches adopted by the SBD can help SBD to gain more acceptance from the bureaucracy and to solve the conflicts resulting from different views.

Regarding the timing and the workload findings, policy implications can be given, such as reconsidering the budget timetable to increase the benefits of performance-based program budgeting and identifying the effects of the program focus in the budgetary system to provide better adaptation.

CONCLUSION

The case of Turkey shows that after the transformation in the form of government, new budgetary organisations are established, and some arrangements are made for the existing actors. The overall budgetary process is affected by these reforms. Literature review highlights some areas that carry risks in the new system, such as the balance of power between legislature and executive, coordination between the organisations and time and capacity.

The primary research is conducted to explore the influence of the transformation to the presidential system and the problems that can occur from this transformation. Findings of this study indicate that in order to provide a well-structured budgetary system, the coordination between the multiple budgetary actors and the balance between the two main actors should be considered. Additionally, in order to keep the workload balanced throughout the year, timetable for the budgetary process can be reconsidered.

As with any study, this study has faced several limitations. First, the primary research collects data about the arrangements after the reform. The information about the arrangements before the reform is obtained from the literature and official documents. Here the limitation of the research design is that a clear comparison between pre-reform and post-reform is difficult since conducting interviews about the pre-reform period was not possible.

Despite the limitations, this study contributes to the literature and provides a foundation for future research. Although this research has taken steps towards understanding the impact of the transformation in the form of government in Turkey on the budgetary system, the need for increased research continues. The budgetary system contains various actors and processes within the public administration, and to fully understand the influence of the reform, research on other organisations is necessary. Especially MoFT, which is another critical actor in the budgetary process, should be examined to provide further analysis. Additionally, further research focusing on the budgetary arrangements of other countries would provide comparisons of different cases.

REFERENCES

- Adar, S. & Seufert, G. (2021). Turkey's Presidential System after Two and a Half Years an Overview of Institutions and Politics. *SWP Research Paper 2*, Stiftung Wissenschaft und Politik German Institute for International and Security Affairs, Berlin. Retrieved from https://www.swp-berlin.org/publications/products/research_papers/2021RP02_Turkey_Presidential_System.pdf
- Akbey, F. (2020). Power of Purse and Budget Act under the Presidential Government System. *International Journal of Public Finance*, 5(1), 1-26 DOI: 10.30927/ijpf.676534
- Arksey, H. & Knight, P. (1999). *Interviewing for Social Scientists an Introductory Resource with Examples*. London: SAGE Publications.
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods*. 5th ed. Oxford: Oxford University Press.
- Caliskan A., Kaya P. B. & Malak, M. (2020). The Impact of the Presidential Government System on the Budget Process. *Ankara Hacı Bayram Veli University Journal of the Faculty of Economics and Administrative Sciences*, 22 (3), 721-736.
- Cilavdaroglu, A. A. & Ekici, B (2013). Assessing the power of the Purse of Turkish Grand National Assembly. *Review of Public Administration*, 46(3), 59-88.
- Cox, G. W. & Mccubbins, M. D. (2000). Political Structure and Economic Policy: The Institutional Determinants of Policy Outcomes in Presidents, Parliaments, and Policy. *Cambridge University Press*, 21-63.
- Ergen, Z. (2021). The transition from the Performance-Based Budget System to the Program-Based Performance Budget System: Targeted with the New Budget System. *Ömer Halisdemir University Academic Review of Economics and Administrative Sciences*, 14(1), 280-302 <http://doi.org/10.25287/ohuiibf.778740.1>
- Giuriato, L., Cepparulo, A. & Barberi, M., (2016). Fiscal forecasts and political systems: a legislative budgeting perspective. *Public Choice*, 168(1-2), 1-22.
- Guess, G. M. & Savage, J. D. (2021). Comparative Budgeting: Summary and Conclusion in *Comparative Public Budgeting: Global Perspectives on Taxing and Spending*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 226–243. DOI: 10.1017/9781108182263.008.
- Gustafson, R. (2003). Legislatures and the Budget Process: An International Survey. *National Democratic Institute (NDI)*. Retrieved from https://www.ndi.org/sites/default/files/1651_gov_budget_093103.pdf
- Jones, B.D., Baumgartner, F.R., Breunig, C., Wlezien, C., Soroka, S., Foucault, M., François, A., Green-Pedersen, C., Koski, C., John, P., Mortensen, P.B., Varone, F. & Walgrave, S. (2009). A General Empirical Law of Public Budgets: A Comparative Analysis. *American Journal of Political Science*, 53: 855-873. DOI: 10.1111/j.1540-5907.2009.00405.x
- Klasnja, M., (2008). Electoral rules, forms of government, and political budget cycles in transition countries. *Panoeconomicus*, 55(2), 185-218.
- Kraan, D., Bergvall, D. & Hawkesworth, I. (2007). Budgeting in Turkey. *OECD Journal on Budgeting*, 7(2), 7-58.
- Krafchik, W. & Wehner, J. (1998). The Role of Parliament in the Budgetary Process. *South African Journal of Economics*, 66: 242-255. DOI: 10.1111/j.1813-6982.1998.tb01265.x
- Kucukaycan, D. & Celikay, F. (2019). The Effects of the Presidential Government System on the Budgeting Process and the Right to Budget from the Perspective of Budget Theory in Guner, A., Akgul Yilmaz, G. and Dogrusoz, B. (Ed.) *Current Finance Debates*. Seckin Publishing, 329-356.
- Lienert, I. (2005). Who Controls the Budget: The Legislature or the Executive?. IMF Working paper. Retrieved from <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2005/115/001.2005.issue-115-en.xml>

- Posner, P. & Park, C. (2007). Role of the Legislature in the Budget Process. *OECD Journal on Budgeting*, 7(3), 1-26.
- Santiso, C. & Varea, M. (2005). Strengthening the Capacities of Parliaments in the Budget Process. Inter-American Development Bank Institutional Capacity of State Division POLICY BRIEF No. IDB-PB-194. Retrieved from <https://publications.iadb.org/publications/english/viewer/Strengthening-the-Capacities-of-Parliaments-in-the-Budget-Process.pdf>
- Schick, A., (2002). Can National Legislatures Regain an Effective Voice in Budget Policy?. *OECD Journal on Budgeting*, 1(3), 15-42.
- Sobaci, M. Z., Koseoglu, O. & Mis, N. (2018). Reforming the Policymaking Process in Turkey's New Presidential System. *Insight Turkey*, Vol. 20:4, 183-210.
- Strategy and Budgeting Directorate (2019). Regulations on Strategy and Budgeting Expertise. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/06/20190627-27.pdf>
- Strategy and the Budgeting Directorate (2019). Handbook of Program Budgeting.
- Strategy and the Budgeting Directorate (2022). 2022-2024 Budget Preparation Guide.
- Wehner, J. (2002). Parliament and the Power of the Purse: The Nigerian Constitution of 1999 in Comparative Perspective. *Journal of African Law*, 46 (2), 216-231.
- Wehner, J. (2004). Back from the Sidelines? Redefining the Contribution of Legislatures to the Budget Cycle. *The International Bank for Reconstruction and Development /the World Bank*, Washington. Retrieved from <https://gsdrc.org/document-library/back-from-the-sidelines-redefining-the-contribution-of-legislatures-to-the-budget-cycle/>
- Wehner, J. (2006). Assessing the Power of the Purse: An Index of Legislative Budget Institutions. *Political Studies*, 54(4), 767-785.
- Wehner, J. (2009). South Africa's new parliamentary budget process: an initial assessment. In: Verwey, Len, Lefko-Everett, Kate, Mohamed, Ahmed and Zamisa, Musa, (eds.) *Parliament, the Budget and Poverty in South Africa: a Shift in Power*. Idasa, Pretoria, South Africa, 26-41.
- Wehner, J. (2010). *Legislatures and the Budget Process: The Myth of Fiscal Control*. Palgrave Macmillan.
- Yavuz, E., Ozgul, H.B. & Susam, N. (2021). Changes in Turkish Budget System: Transition to Performance-Based Program Budgeting. *Journal of Public Finance Studies*, 65: 115-137. DOI: 10.26650/mcd2021-889262
- Yegen, B. (2020). Analyzing the Budget Process in the Scope of the Presidency Government System. *Dokuz Eylul University the Journal of Graduate School of Social Sciences*, 22 (1), 151-170. DOI: 10.16953/deusosbil.544721
- Yilmaz, H. H. & Akdeniz, I. (2020). A Restructuring Proposal for Program Based Budget System in Public Fiscal Management Changing with the Presidential Government System. *Journal of Turkish Court of Accounts*, 32 (117), 87-114.

The European Union as an International Organization: A Study in the Context of its Structure, Organization Form, and Administration Functions

Uluslararası Bir Organizasyon Olarak Avrupa Birliği:
Yapısı, Örgütlenme Biçimi ve Yönetim Fonksiyonları
Bağlamında Bir İnceleme

Zübeyr ŐAKAR¹

Journal of Civilization Studies
Volume 8, Issue 1, pp. 18-26
2023
DOI: 10.52539/ mad.1285228
Received: 18 April 2023
Accepted: 12 December 2023
© The Author(s) 2023
For reprints and permissions:
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mad>

Abstract

This study explains the structure, organization style, and administration functions of the European Union (EU) as a confederal union economically and politically. In this regard, the study aims to explain the effects of the European Union's qualifications as creating a substantial balance of power internationally and being a supranational customs union on the EU's political structure and administrative functions. The scope of the study is limited to examining the historical development and institutional structure of the EU and the administration philosophy of the EU and its affiliated institutions. The importance of the study is directly related to the contribution to the literature of examining and scrutinizing the reflections of the EU's economic and political unity in the public policy making processes. As a finding that is deductible from the study, it is sayable that the administration style of the EU is compatible with the globalization policies and even its pioneer. The research questions of the study are what the contributions of the European Union to the globalization process and how EU's administrative structure is updated according to this process. Within the pro-active structure of the globalization process, the EU has been the carrier of this process psychologically, socially, economically and politically. Therefore, it is sayable that the hypothesis that there is a positive correlation between the establishment and development process of the EU and the globalization process is verifiable in terms of management, organization and working mentality.

Key Words: the European Union, International Organizations, Globalization, Governance

Özet

Bu çalışma, iktisadi ve siyasi açıdan konfederal bir birlik olan Avrupa Birliği'nin yapısını, örgütlenme tarzını ve yönetim fonksiyonlarını incelemektedir. Bu doğrultuda çalışma, Avrupa Birliği'nin uluslararası açıdan önemli bir güç dengesi oluşturması ve ulus-üstü bir gümrük birliği olması gibi niteliklerinin, birliğin siyasi yapısına ve yönetsel fonksiyonlarına etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın kapsamı, AB'nin tarihsel gelişimi ve kurumsal yapısını ve AB'nin ve ona bağlı kurumlarının yönetim anlayışını incelemekle sınırlandırılmıştır. Çalışmanın önemi, AB'nin ekonomik ve siyasi birlikteliğinin kamu politikaları yapım süreçlerindeki yansımalarını incelemesinin ve irdelemesinin literatüre olan katkısıyla doğrudan bağlantılıdır. Çalışmanın araştırma soruları, Avrupa Birliği'nin küreselleşme sürecine olan katkılarının neler olduğu ve bu sürece göre yönetsel yapısının nasıl güncellediğidir. Çalışmadan çıkarılabilecek bir bulgu olarak AB'nin yönetim biçiminin küreselleşme politikaları ile uyumlu olduğu ve hatta onun öncüsü olduğu söylenebilir. Küreselleşme sürecinin pro-aktif yapısı içerisinde AB, bu sürecin psikolojik, sosyal, iktisadi ve siyasi olarak taşıyıcısı olmuştur. Dolayısı ile AB'nin kuruluş ve gelişim süreci ile küreselleşme sürecinin arasında pozitif bir korelasyon olduğu hipotezinin yönetim, örgütlenme ve çalışma mantalitesi açısından pratik ve teorik olarak doğrulanabilir olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Uluslararası Örgütler, Küreselleşme, Yönetişim

¹ PhD Student, Istanbul Medeniyet University, e-mail: zubeysakar06@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3220-094X

INTRODUCTION

This study aims to explain the structure, organization style, and administration functions of the European Union (EU) which is a confederal union economically and politically. Examining the underlying dynamics of the administration functions and management reason of the European Union, which has an international, supranational, and multinational quality is substantial in confirming the hypothesis that it is the pioneer and implementer of the change in public administration in the globalization process. The development of the management reason of the European Union (EU) in the New Public Management and globalization process is substantial to understanding the role of the EU in the Post-Fordist period. In addition, this process is valuable in terms of how the association presents a suitable example for this model. The study of the basic hypothesis is whether globalization plays a primary and dominant role in the development of the EU and its administrative functions.

Therefore, this study analytically analyzes whether the EU administration and organizational form are compatible with the new public administration of globalization understanding. Assessment of the relevant subject in the context of political science and public administration is substantial in terms of contributing to the literature. The study does not require ethics committee approval.

The historical background of the Union is based on the European Coal and Steel Community (ECSC), which was established with the Paris Agreement in 1951 under the economic, social, and political conditions after World War II. The fundamental purpose of the ECSC establishment is to unite the steel and coal industries of the countries in Europe with the priority of Germany and France, to prevent wars for steel and coal, and to establish a joint trade contact and a common market. Later, the community certified that it was an economic union with the Treaty of Rome in 1957. Furthermore, the European Economic Community was established with this agreement (Claudio, 1999).

The emphasis on the common market in the Single European Act signed in 1986 is a contract that needs to be concluded in this context. The enlargement of the EU affects the move from a multi-polar world to a uni-polar one. In addition, the Single European Act included underlining political cooperation, emphasizing both a joint foreign policy and security policy and the emphasis on the market (Can, 2009). In other words, since Europe was accepted as a market economically, the EU has also developed in the political and security fields (Selçuk, 2004).

In addition, the community has been named the European Union since the entry into force of the 1993 Maastricht Treaty. Thus the EU has gained strong cooperation in economic, security, and internal affairs for the last thirty years. The status that forms the basis of the EU has been expanded by integrating issues such as security, home affairs, and justice in the Maastricht Treaty (Claudio, 1999). Since this agreement, the community, in addition to being named the European Union, has begun to be identified with concepts such as the common market, shared currency, joint domestic and foreign affairs policy, European citizenship, economic-social integration and harmony, democracy, justice, and parliamentary democratic administration.

Also, since the Maastricht Agreement, the EU has both directed and been affected by globalization. In this context, the EU has become a community that depends on global integration, cares about regional integration and cooperation, and is a decisive agent in the process of globalization of the economy (Selçuk, 2004). In 1996, the European Union signed a new agreement to complete the integration process and abolish customs controls (Claudio, 1999). This agreement, called the Schengen Agreement, has placed security and internal affairs regulations, including the suspension of passport control between the member states of the EU, under the EU's authority. The Schengen Agreement was concluded in 1995 between France, Netherlands, Belgium, Germany, Spain, Portugal, and Luxembourg and entered into force in 1996. The relevant agreement has been implemented as an arrangement in Europe since 1996 (Mor, 2010). Today, this application has spread to 27 European countries with the participation of Croatia.

The Treaty of Amsterdam signed in 1999, strongly emphasizes European Citizenship and strengthens the decision-making mechanisms of the European Parliament. In addition, the agreement includes decisions on strengthening interstate cooperation within the community so that EU members can work more effectively in the fight against crimes. The Amsterdam Agreement also has empowered the

structure and functioning of Europol, which is also called the European Police Office in a way (Selçuk, 2004).

The 2003 Nice Agreement has brought new changes to the EU legislation, reforming the structure of the European Council, the European Parliament, and the European Commission. In addition, issues such as regulating the Euro currency as a common currency, amending the agreements establishing the EU, and updating the Rome Agreement regarding the European Atomic Energy Community are also within the scope of the Nice Agreement (Yanıkdağ, 2010).

The 2007 Lisbon Treaty, while accepting all agreements up to 2004, reorganizes the structure of the European Council. The Lisbon Treaty has gone down in history as the last treaty of the European Union to date (Demirel, 2018). In addition, the amendments made to the EU legislation in this agreement were accepted by submitting to the voting of all EU member states (Güneş & Münster, 2008). The Lisbon Treaty entered into force with the most recent signing of Ireland (Yanıkdağ, 2010).

Flexibility and reform practices of business management entered the domain of public administration in 1973. The principles of accountability, transparency, efficiency, and productivity have been implemented since the 1980s. The related administrative model has turned into a mechanism in which the EU leads the member and candidate countries. This mechanism, which means adaptation to the economically transforming system, includes policies such as public financial control, the implementation of tight monetary and fiscal policy, efficient and effective use of the budget, savings in public expenditures, and the transition to flexible personnel management (Eren, 2006; Nilsson et al, 2008). Since the 1980s, this model has become a decision-making model that the EU frequently tries to implement. In addition, this public policy directory has become a policy-making process associated with the EU for the last four decades. The EU recommends this policy-making process to its members and candidate countries. The administrative style of the European Union is a subject that needs to be examined and investigated in terms of political science and public administration. The reason for this need, the EU makes significant contributions to economic and social transformations on a global scale. Extensive studies on the EU are needed to understand the relevant changes and transformations.

In line with the political, administrative and economic spirit of the 1980s, the European Union turned towards new public administration reforms based on liberalization and privatisation. After the collapse of the Soviet Union, especially in countries in Eastern Europe such as Bulgaria, Latvia, Lithuania, Czechia and Romania, the new public management model forms the basis of the reforms (Demir, 2018: 12). Since this period, democratization in politics and simplification and privatization in public administration have been the primary goals in Europe.

1. INSTITUTIONAL STRUCTURE OF THE EUROPEAN UNION

The European Union is a political and economic union consisting of twenty-seven member states, twenty-six located in the European Continent. Until the mid-1980s, the European Union's institutional structure and legislation still had not been developed due to economic and social reasons. In other words, the EU worked as a notably local and limited economic cooperation organization until the raising of the globalization process. The fate of the union has changed historically due to the acceleration of economic, social, and political transformations in the world, the decline of the Soviet Bloc, and the emergence of historical economic integration (Bauer & Trondal, 2015). Since the Soviet Union and the communist regimes entered the process of collapse, it has paved the way for the political and economic development of the EU. A brief analysis of the European Union's economic and political structure and EU's affiliated institutions makes it easier to understand the dynamics underlying the union's administration spirit and reason.

1.1. Economic Structure of the European Union

Today, the European Union, which has a population of over 440 million, constitutes about 30% of the Gross Domestic Product (nominal) of the world countries. Twenty members of the EU use Euro is accepted as the international reserve currency in the world. The region that constitutes the whole of the countries that use the Euro common currency is called the Eurozone (Arsava, 2004).

In addition, the European Union has put forward a common market that includes certain economic and social freedoms with established rules concerning all member or candidate states (Arsava, 2004). In this context, it can be emphasized that the EU has a commercial and economic policy. However, this fact shows that the union is as well economic cooperation as a regional customs union. In addition, it can be said that there is a joint economic policy-making consisting of sectors such as husbandry and agriculture in the European Union. Also, it can be said that each nation-state within the EU can produce its national policies in all areas of regional development fields like agriculture, fisheries, and livestock. But, these policies are expected by the EU to be compatible with the economic policies of the union (Mor, 2010).

As the European Union is an economic union and establishment with a common market, the EU is not just a union consisting of the European Continent in economics and commercial terms. As a union that has established a commercial bond with almost every region of the world, especially the Middle East, Eurasia, and North America, the EU is a union that can produce both technical and technological value-added products and reflects this to its trade. The fact that the EU is technical, technological, economic, and political power is related to the institutions of the EU has successful principles of public administration such as participation, transparency, accountability, and deliberation, and to the economic integration of the region as an economic necessity (Claudio, 1999). Therefore, EU public policy-making processes and this administrative reason of the union have existed in the necessity of economic imperatives. In this respect, the uniformity of the EU's decision-making processes and public policies can be based on economic and trade reasons.

1.2. Political Structure of the European Union

The European Union also plays an efficient role in foreign relations by representing its member states at the G7 and G8 summits, the United Nations, and the World Trade Organization. In addition, 21 of the 27 members of the union are members of the North Atlantic Treaty Organization (NATO). Under the agreements of the EU, the EU determines a joint foreign and security policy and offers cooperation on security and justice issues. The European Union, which has a confederal structure with different cultures and languages, can also be expressed as a cosmopolitan regional union. As stated above, economic reasons, necessities, and trading connections led to the EU becoming a political union. The European Union constitutes politically a soft power in the world, owing to the existence of a tradition of deliberative democracy within the EU (Peterson, 1995; Selçuk, 2004). In addition, this economic and political power exists with the claim of being a soft power of the EU in particular and the West in general, in international relations.

2. ADMINISTRATIVE BODIES AND FUNCTIONS OF THE EUROPEAN UNION

The EU has a unique institutional infrastructure not found in any other international organization. The EU, a significant supranational example in the economic and politics field, has a different model from other international organizations in the context of administration spirit. The EU has an administrative approach, which includes diversity, multiculturalism, and polyphony (Yanıkdağ, 2010). The administration mentality results from the union's economic, financial, and social needs. In this respect, the EU claims that the institutional organizations of the EU have a structure identified with consultative and democratic values.

Basic principles of democracy such as the rule of law, transparency, accountability, participation, pluralism, consultation and deliberation, and solidarity has adopted by all administrative bodies and institutions-organizations of the European Union as the primary values of Europe and the union. When the European Union is compared with the other regional organizations of the world, the shape of embracing democratic values seems to be unique (Mor, 2010).

2.1. The European Parliament

The European Parliament (EP) operates as an executive organ of the legislative function of the European Union. The EP constitutes a considerable administrative and strategic function in the context of being evidence of the claim that the EU is democratic and democracy-promoting. Today, there are seven hundred and five members in the European Parliament (EP), whose members by citizens of all EU since 1979. The tenure of office of members of the EP is limited to five years. Strasbourg is the seat of the institution. The AP monthly meets as a rule (Zhussipbek, 2009).

The representation in the parliament is elected in proportion to the population of the EU member states. The number of representatives of each member state is a minimum of five and a maximum of ninety-nine. This situation is accepted as the democratic balance of the union parliament. Some meetings are held in Brussels to be close to the European Council and the European Commission (Mor, 2010). The Secretariat of the AP is in Luxembourg. The European Parliament, like the other institutions of the EU, is under the union's conventions, treaties, and legislation. The European Union legislation consists of three phases. Firstly, legislative proposals are submitted by commissions of the EP. The legislative proposals are decided jointly by the European Parliament and the European Commission. Therefore, a motion is reviewed three times through democratic means.

In addition, the legislative powers of the parliament have expanded gradually. Accordingly, the parliament has gained equal status with the European Council. Thus, administrative principles such as participation, transparency, accountability, and deliberation are provided by the parliament within the union (Çayhan, 2002). The European Parliament has the power to approve or reject the policy-making processes and practices of the European Council, acknowledged as the executive authority of the EU on many issues. For example, the approval of the EP is essential for the participation of candidate countries, for making election decisions, and for signing international agreements (Yanıkdağ, 2010).

The European Parliament, shown as an example of a democratic international assembly, is accepted as a legislative body that represents the democratic interests and political views of all member-state citizens. Therefore, representatives in the EP form groups not pursuing their countries but following the political views and wings within the union. EP members are elected to represent and solve their problems not only their citizens but also all European citizens (Mor, 2010).

2.2. European Council of Heads of State and Government (The European Council)

The European Council (EC) is the summit where the heads of state of the member states meet. According to the content of the topics discussed, the ministers of each member state may also attend the meetings. With the arrangement made in the Lisbon Treaty, the EC meets four times a year. Although the office of the European Council is in Brussels, it also makes meetings in Luxembourg in exceptional cases (Çayhan, 1998). The head of the institution is elected with a double majority of the council's votes and carries out the head's missions for two and a half years. The head of the institution does not have the right to vote. A committee consisting of the ambassadors of the EU's member states convenes separately for the operation of the European Council and makes preparations for the EC. Committees tasked with examining specific issues, such as this committee, follow the instructions of the European Council (Zhussipbek, 2009).

It can be said that the tasks of the EC are wide-ranging. The EC's primary mission is to determine the methods and policies that highlight and strengthen the unity of Europe. Also, some of the tasks of the EC are to establish general political lines to improve cooperation with all communities living in Europe, to propose cooperation in new actual areas that may occur in the policies within the union, and to take a common position in the context of EU foreign relations. Also, the European Council has to submit a written report every year on the methods developed by the union (Çayhan, 1998).

The European Council seeks the principle of conditional majority in decision-making processes. For a decision to be taken by a qualified majority in the EC, positive votes must represent 55% of the member states, 65% of the total population of the union, and come from at least 15 member states. According to the principle of conditional majority is determined as at least four member states based on population. However, there are three exceptions to this principle. The first exception is the reversal of the changes put forward by the assembly and approved by the commission. The second exception concerns the amendment of the commission's recommendations. The third is the decision-making processes in law, justice, foreign policy, and security policies (Zhussipbek, 2009).

2.3. The European Summit

The European Summit (ES) is an EU institution established in 1974. The Prime Ministers or Presidents of the EU member states and the President of the European Commission participate in the ES (Demirel, 2018). Also, the foreign ministers of the EU's member states and a member of the European Commission attended the ES. The European Summit is an advisory body and meets four times a year. The European Summit is a meeting where make significant decisions, practices, and policies regarding the future of the EU (Zhussipbek, 2009). The ES outlines the union's activities and public policies. Since it is

the institution where the highest level officials of all EU member states come together and determine the basis of policy-making, it carries a political weight and steering power. The Summit is not the legislative body but can be said to provide direction for public policy (Demirel, 2018).

2.4. The European Commission

The European Commission (EC) is an EU institution that initiates the legislative processes in the European Union before the parliament. The commission also is responsible for implementing the public policies of the EU. Also, the EC is responsible for putting forward and administratively supervising the EU legislation, budget, agreements, and programs (Güneş & Münster, 2008). The EC consists of twenty-seven persons, called commissioners, consisting of one representative of each member state (Demirel, 2018).

These commissioners are responsible for managing at least one of the EU policies. The process of the EC is similar to the operation of the executive power of a nation-state. In addition, the European Commission has a full-fledged bureaucratic staff and administrative organization of twenty-five thousand people, apart from its commissioners (Mor, 2010).

The missions and powers of the European Commission are notably broad. It has been accepted as the only authorized body to initiate the legislative process. The European Commission manages the budget and has the authority to fund EU institutions. This authority of the European Commission directs the European Union's budget. The European Commission is also empowered to implement EU treaties and oversee their implementation. In addition, it has the mission and authority to develop plans, programs, and projects and implement policies on various issues and problems, especially integration (Nilsson et al, 2008).

2.5. The European Court of Justice

The European Court of Justice, defined as the principal judicial organ of the EU, was established in 1958. The root function of the European Court of Justice (ECJ) in Luxembourg is to supervise the implementation of the EU's legislation and principles. The decisions taken by the ECJ are limited to the authority to judicial review and interpret the law of EU (Heisenberg and Richmond, 2002). In this context, the national legal principles of the states remain outside this control. The court can make decisions either by the general court meeting procedure or the trial chamber procedure. While the General Court of the ECJ has to deal with the cases filed by the member states or the union organs, others are investigated by the trial chambers (Demirel, 2018). The basic founding philosophy of the Court of Justice is to resolve disputes between EU institutions. The basic founding philosophy of the Court of Justice is to resolve disputes between EU institutions. Decisions of the body are taken with a simple majority as a requirement of the EU's democratic principles. Decisions of the Court of Justice are exact and restrictive. In addition, judges and prosecutors working in the ECJ serve for six years (Yanıkdağ, 2010).

2.6. The European Central Bank

The European Central Bank, located in Frankfurt, is an independent European Union body with a legal personality. The bank operates just like the central bank of a nation-state and is decreative in the EU's monetary, economic structure, exchange rate, and fiscal policies. ECB's main task is to ensure the price stability of the Euro in the Eurozone. In a way, the European Central Bank can be described as a combination of the central banks of the member states (Heisenberg & Richmond, 2002). In this context, the European Central Bank performs duties such as determining the EU's monetary policy and putting it into practice, maintaining the operations related to foreign exchange within the union, and managing and keeping the official foreign currency savings of the EU countries. Thus, the ECB aims to protect and increase the value of the Euro in the market. Therefore, the ECB is the only body authorized to be responsible for currency (Euro) within the Eurozone (Mor, 2010; Heisenberg & Richmond, 2002). Thus, since the 1990s, the ECB economically has become an increasingly powerful institution.

2.7. The European Court of Auditors

Established in 1977, the European Court of Auditors (ECA) is the EU's financial supervisory body. The audit area of the institution is the fiscal structure of the EU institutions and the budget management of the institutions that manage in or benefit from the union funds. All national and local governments in the EU are also within the audit area of the ECA (Peterson, 1995).

The number of members of the European Court of Auditors, localized in Luxembourg, is twenty-seven members elected by a person from each member nation-state. These members are chosen for six years. The auditors of the ECA are independent of any influence within the framework of the European Union legislation (Vogiatzis, 2019). The mission and vision of the EU Court of Accounts are the accountability criterion of the public administration. Therefore, ECA is the EU's theoretical and practical financial control mechanism.

2.8. European Investment Bank and the European Union Consultative Bodies

The EU Investment Bank, established with the Treaty of Rome and operating as a financial and monetary organ of the Union, is an investment finance bank tasked with supporting all investments in line with the objectives set forth by the European Union. The Bank primarily provides financial support for the economic and social development of underdeveloped regions and states in the EU with grants and loans. The EU Investment Bank, which provides financing to projects in the EU or in countries that could potentially become members (candidates) to the EU, such as Turkey, also aims to pave the way for liberal economies in Europe or cooperation with the EU (Mor, 2010). In this respect, it can be said that the EU Investment Bank carries out studies in line with the principles of efficiency and productivity in public administration (Peterson, 1995). Therefore in line with these principles, it is a helpful institution in facilitating the flexibility and liberalization of the management mechanisms exercised by the EU and its members.

There are two main advisory boards in the public administration of the European Union. First of these is the Economic and Social Committee. This committee represents many non-governmental organizations like trade unions and workers' and employers' organizations. Secondly, the Committee of the Regions represents local and regional governments in the EU within EU legislation. In this respect, the Committee of the Regions also acts as the controller of the EU's stipulation to the member states of the administration and financial (budgetary) autonomy of municipal government (Peterson, 1995).

3. THE EUROPEAN UNION ADMINISTRATIVE FUNCTIONS AND PUBLIC PERSONNEL REGIME

Business personnel management and public personnel administration are influenced by the principles of Post-Fordist production. This production model is a more flexible way of working because of the rise of the neo-liberal economic approach dominated by the free market in the world in the 1980s (Ateş & Çöpoğlu, 2015; Avcı & Yavuzdoğan, 2016). In these economic and political developments, the European Union has existed by a common market and a regional organization based on this production model. EU has become one of the leading forces and carriers of the Post-Fordist production model and economic system in the Market of World. Also, the EU became one of the leading forces and carriers of the model and the financial system in the World Market. Therefore, since the 1990s, flexible models have begun to be applied to understanding public personnel management, especially in the leading and developing countries of the European Union countries. Although there is no uniform regulation on behalf of the Public Personnel Regime within the EU, it is possible to say that the member countries have implemented the decentralized, performance-based, and contracted employment model over time. Following the new economic system, the EU, which plays a substantial role in making freedom regional and global in the administration and bureaucracy of the states, encouraged the flexible understanding of public personnel management to its member countries. Because of the application of the flexibility principle, public personnel administrations of EU countries have gradually approached the personnel functioning of business management. But in Europe, the Public Office still provides employment protection and security.

However, when the public personnel management of EU countries is analyzed, it is seen that the wage, contract, staff, or performance criteria are in a rather than scattered and complex structure nowadays. In the public personnel regimes of EU members, civil servant statuses are identified as elite in the literature. These civil service statuses are private positions such as judge, prosecutor, police, diplomat, ministry employee, or military service. But, as can be seen in countries such as Germany and even Denmark, it is sayable that they started to update their personnel management systems with special status by employing ministry employees or military personnel under contract (Ateş & Çöpoğlu, 2015).

Moreover, most of the EU members, the public personnel regime, and policies do not form a formal unity among themselves, and they have a very fragmented and uncertain structure within the countries (Eren, 2006; Yanıkdağ, 2010). While some workers have civil service status, some employees have contracted staff in the EU. Thus, it can be stated that be a complex understanding of personnel management in the EU.

The priorities of the public personnel regime for the members of the EU, which is the pioneer of free trade and a free market economy; First of all, it is the development of a human resources management approach focused on personnel and customers, supported by the field of administration psychology. Because of this development, the EU and its members have competed with the world. Thirdly, the implementation of the arguments put forward by the IMF and World Bank to target efficiency and productivity in investment and public personnel recruitment to nation-states and not get into financial difficulties is also within the scope of other policy-making processes that the EU prioritizes (Avcı & Yavuzdoğın, 2016). As a result, a performance-priority personnel regime that does not impose a fiscal and budgetary burden; is among the aims and objectives of the human resources policies that the EU prioritizes. It can be said that, especially after the 1990s, when the wind of globalization began to blow, the EU has evolved into a performance-enhancing direction that cares about competition with the world markets in the context of the public personnel system, but it has become increasingly complex.

In this context, the EU's supportive policies towards member and candidate countries, principles and rules such as regionalization, localization in service, good governance and the rule of law can be associated with globalization processes.

CONCLUSIONS

The primary purpose of the European Union and its affiliates is to establish economic, financial, political, and administrative unity within Europe, which has a considerably fragmented and diverse structure. The primary purpose of the European Union and its affiliates is to establish economic, financial, political, and administrative unity within Europe, which has a considerably fragmented and diverse structure. The EU has constituted the consequence of the economic and political effects of two great wars and economic depressions. In this context, the mission of the EU is political and economic stability, the establishment of lasting peace, and economic and political unity in Europe (Yanıkdağ, 2010). At the same time, the EU, which is different from other international organizations, is a union that has put forward a participatory, transparent, deliberative, accountable, democratic, and administrative understanding that respects the rule of law. This situation makes the European Union a significant political and legal power in its relations with its region and neighbours in world politics. Secondly, the EU is an economic customs union. The EU aims to create a more developed market economy with the joint market decision. As the EU is a regional customs union has not only kept the commercial and economic life within itself strong but also enabled it to keep its trade alive with neighbouring countries and countries with whom it has cooperated in various parts of the world. Moreover, since the EU is a financial and monetary union, the Euro has been used as the reserve currency.

All this economic, political and legal development also enabled the EU to develop a significant school in terms of administration. In this context, the EU advocates that the principles of public administration such as transparency, accountability, effectiveness, and efficiency apply in all institutions and organizations of the EU. The legislative and executive power of the European Parliament and the fact that the European Council is legally and de facto accountable to the European Parliament, although it operates just as executive power, seem to support this argument (Zhussipbek, 2009). Thus, today, the EU has been shown as an appropriate example to other international organizations regarding administrative reform. Although there are also deep doubts that comprehension of the administration of the EU is an export of public policy, it sayable that this criticism does not weaken the widespread opinion that the EU is at least an exemplary school.

The Post-Fordist production model, which started in the 1980s and showed its effect in the 1990s, has incredibly affected and transformed public administration. The globalization process that emerged in the same period also necessitated integration policies. The EU, which emerged with the globalization spirit of the period as a regional result of this integration, is an exemplary union both in the form of public policy

making and in the way of making politics and decision-making decisions. In other words, it is a fact that the EU is a pioneer in the new public management approach and principles in public policies and decision-making processes. Therefore, the EU has established itself with the claim of being a school and a soft power in terms of international relations, political science, and public administration.

Within the pro-active structure of the globalization process, the EU has been the carrier of this process psychologically, socially, economically and politically. Therefore, it is sayable that the hypothesis that there is a positive correlation between the establishment and development process of the EU and the globalization process is verifiable in terms of management, organization and working mentality.

REFERENCES

- Arsava, F. (2004). Avrupa Birliği'nin Anayasallaşma Sürecinde Temel Haklar Şartı. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 1- 9.
- Ateş, H. & Çöpoğlu M. (2015). Kamu Yönetimi ve Çalışma Hayatında Esneklik. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 10(1), 97-113.
- Avcı, M.,& Yavuzdoğan, S. (2016). Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerde Esnek Personel Rejimi ve Türkiye Uygulamalarının Kısmi Bir Analizi. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 7(28), 29-56.
- Bauer, M. & Trondal, J. (2015). The Administrative System of the European Union. In M. Bauer, and J. Trondal (Eds.). *Palgrave Handbook of the European Administrative System* (p. 1-28). London, UK: Palgrave Macmillan Press.
- Can, H. (2009). *Avrupa Birliği'nin Kurucu Antlaşmaları*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Claudio M. R. (1999). The Public Policy of the European Union: Whither Politics of Expertise? *Journal of European Public Policy*, 6(5), 757-774.
- Çayhan, E. (1998). Avrupa Birliği'nde Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikası. In F. Sönmezoğlu (Ed.). *Uluslararası Politikada Yeni Alanlar, Yeni Bakışlar*(p. 343-354). İstanbul: Der Yayınları.
- Çayhan, E. (2002). Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası ve Türkiye. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, (2)3, 42-55.
- Demirel, D. (2018). Lizbon Antlaşması'nın AB'nin Kurumsal Yapısına Etkileri. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 3(1), 91-103.
- Demir, F. (2018). Avrupa Birliği'nde Kamu Yönetimi Reformları Üzerine Bir Değerlendirme. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*. 5(12), 10-20.
- Eren, V. (2006). Kamu Yönetiminde Denetim Anlayışındaki Gelişmeler. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 7(25), 255-267.
- Güneş, A. M. & Münster, L. L. (2008). Lizbon Antlaşması Sonrasında Avrupa Birliği. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1), 739-772.
- Heisenberg, D. & Richmond, A.(2002). Supranational Institution-building in the European Union: A Comparison of the European Court of Justice and the European Central Bank. *Journal of European Public Policy*, 9(2), 201 - 218.
- Mor, H. (2010). Avrupa (Birliği) Bütünleşme Süreci ve Sorunları. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14(1), 499-541.
- Nilsson, M., Jordan, A., Turnpenny, J. Hertin, J., Nykvist, B.,& Russel, D. (2008). The Use and Non-use of Policy Appraisal Tools in Public Policy Making: an Analysis of Three European countries and the European Union. *Policy Sciences*, 41, 335-355.
- Peterson, J. (1995). Decision-Making. In *The European Union: Towards A Framework for Analysis*. *Journal of European Public Policy*, 2(1), 69-93.
- Selçuk, E. (2004). Anayasasını Arayan Avrupa: Avrupa Anayasal Antlaşma Tasarısı Üzerine. *Hukuk ve Adalet*, 3, 59- 97.
- Yanıkdağ, T. (2010). Anayasallaşma Sürecinde Avrupa: Temel Haklar Şartı'ndan Lizbon Antlaşması'na. *Bilge Strateji*, 2(3), 115-144.
- Vogiatzis, N. (2019). The Independence of the European Court of Auditors. *Common Market Law Review*, 56(3), 667-701.
- Zhussipbek, G. (2009).Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikasının Tanımı ve Düşünsel Arka Planı. *Uluslararası Hukuk ve Politika*, 5(19), 71-88.

Ekonomik Büyüme ve Çevrenin Korunması Politikaları Arasında: Gençlerde İklim Değişikliği Algısı ve Tutumlar

Between Economic Growth and Environmental
Protection Policies: Climate Change
Perceptions and Attitudes among Youth

Journal of Civilization Studies
Volume 8, Issue 1, pp. 27-40
2023
DOI: 10.52539/mad.1309010
Received: 2 June 2023
Accepted: 27 June 2023
© The Author(s) 2023
For reprints and permissions:
<https://dergipark.org.tr/pub/mad>

Burcu TAŞKIN¹

Özet

Dünyanın birçok yerinde, yerel halk, çeşitli gruplara özellikle gençlere odaklanarak, çeşitli yeşil, çevreci eylemlere katılımı artırmak için politikalar izlemektedir. Diğer yandan bu yöndeki eylem çağrılarının, çevre ile ilgili sorunların daha çok uzak bir döneme yönelik riskleri barındırdığı için yeterli aksiyon alınmasını sağlayamadığı görülmektedir. Bu çalışma 'görünür bir kirlilik' olan müsilajdan ilham almıştır. Araştırma 2021 senesinde Marmara Denizi'nde yaygın olarak görülen ve halk arasında paniğe yol açan müsilaj sonrası gençlerde genel olarak çevrenin korunması ve iklim değişikliği konularında algı ve tutumlarını anlamayı amaçlamaktadır. 18-40 yaş grubundaki gençlerle yapılan anket çalışması göstermiştir ki çevrenin korunması ve iklim değişikliği ile ilgili farkındalık ve bireysel davranış değişiklikleri yüksek olsa da, merkezi yönetimler asıl önleyici aktör olarak görülmektedir. STK'ların ve devletin politikaları ise yeterli bulunmamaktadır. Diğer bir ilgi çekici sonuç ise ekonomik büyüme ve çevrenin korunması denklemi ile ilgilidir. Gençler her ne kadar ekonominin mevcut durumda en önemli sorun olduğunu belirtse de, tercihlerinin ekonomik büyüme ve istihdamın artırılması yerine çevrenin korunması yönünde kullanmışlardır. Kanal İstanbul Projesi belki de bu hassasiyetler doğrultusunda değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği; Ekonomik Büyüme; Müsilaj; Gençlerde Tutumlar; Kanal İstanbul Projesi

Abstract

In many parts of the world, local people are pursuing policies to increase participation in a variety of green, environmental actions, with a focus on various groups, particularly youth. On the other hand, it is seen that the calls for action in this direction do not provide sufficient action to be taken since environmental problems involve risks for a very distant period. This work was inspired by mucilage, a 'visible impurity'. The research aims to understand the perceptions and attitudes of young people on environmental protection and climate change in general, after mucilage, which was common in the Marmara Sea in 2021 and caused panic among the public. The survey conducted with the youth with the 18-40 age group showed that although awareness and individual behavioural changes regarding environmental protection and climate change are high, central governments are seen as the main preventive actor. The policies of NGOs and the state are not sufficient. Another interesting result is related to the equation of economic growth and environmental protection. Although the youth stated that the economy is the most important problem in the current situation, they used their preferences for the protection of the environment rather than economic growth and increasing employment. The research reveals that The Kanal Istanbul Project should be evaluated in line with these sensitivities.

Key Words: Climate change; Economic growth; Musilage; Youth Attitudes; Canal Istanbul Project

¹ Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, e-mail: burcu.taskin@medeniyet.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4504-2098

GİRİŞ

Çevre sorunları sanayileşme, nüfus artışı ve kentleşme gibi faktörlerin etkisiyle 1970'li yıllardan itibaren tüm dünya ülkelerinin ana gündemi haline gelmiştir. Diğer yandan bu yöndeki uyarılar ve uzak bir döneme yönelik riskleri barındıran söylemler, yeterli aksiyon alınmasını sağlamamıştır. Diğer bir deyişle, bu etkiler görünür olmadığı sürece, gerekli önlemlerin alınması gecikmektedir. Bu tür uyarılar kimi zaman 'iklim değişikliği' yoktur diyerek küçümsenmiştir (The Economist, 2017). Çoğu kişi "zaten kısa bir ömrüm var, bir de bununla mı uğraşayım?" diyerek, belki de gezegenin devasa yapısı karşısında "Bir şey olmaz" tavrını sergilerken, belki de umutsuzluğunuza rağmen "Ne gibi bir yardım yapabilirim ki? Ya da "bilim insanlarının bu sorunu da çözeceğine inanıyorum" diyebilir. İnsanlar genel olarak ani değişimlere tepki vermektedirler, ancak uzun vadeli değişimler söz konusu olduğunda umursamazlık hâkim olmaktadır. Bu yüzden 2021 senesinde Marmara Denizi'nde Boğazlar da dahil yaygın bir alanda gözlenen müsilaaj, bu algı ve tutumların kısa sürede değişmesine yol açmıştır.

2021 senesinin başından, haziran ayına kadar halk arasında "deniz sümüğü" olarak bilinen kalın, köpüklü bir deniz müsilaajı tabakası, Türkiye'nin Marmara Denizi'nin İstanbul yakınlarındaki bölgelerine yayıldı, balıkçılığı ve turizmi aksattı ve deniz yaşamını öldürdü. Türkiye tarihinin en büyük temizlik çalışması tam 6 ay sürdü. Bu süreçte Hükümet, atık su arıtımını iyileştirerek Marmara'yı kurtarma sözü verdi. Ancak bu durum ilk olarak 2011 yılında gündeme gelen ve kamuoyunda tartışılmaya devam eden 'Kanal İstanbul Projesinin' hayata geçmesi halinde olası etkileri üzerine kaygıları derinleştirdi. Uzmanlar projenin Marmara Denizi'ndeki azot fosfor yükünün ve denizdeki akıntıların etkileneceği belirtiliyor ve bu durumun Marmara Denizi'nin kaderini telafi edilemez şekilde değiştirebileceğini iddia etti (National Geographic, 2018). Projenin İstanbul'un kısıtlı içme suyu kaynaklarını azaltacağı ve müsilaaj gibi deniz kirliliklerini artırabilme potansiyeli hâlâ tartışılmaktadır (kanalistanbul.gov.tr). Tabii ki kısa ekolojik değişikliklerin altında uzun süreli nedenler bulunduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bu deniz kirliliği kısa süreli bir olay gibi gözükse de aslında arkasında göç, nüfus artışı, sanayileşme, ekonomik kalkınma ve çevre politikaları gibi birçok sosyal ve siyasal unsurların birbiri ile yakından ilişkisini göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Marmara Denizi havzası başta ülkemizin en büyük şehri olan İstanbul olmak üzere en büyük şehirlerini barındıran bir iç deniz konumundadır. Göreceli olarak küçük bir alan olmasına rağmen havzada ülke nüfusunun yaklaşık 1/3'ü yaşamaktadır. Havzadaki aşırı nüfus artışı ve kontrolsüz yapılaşma özellikle Marmara Denizi üzerinde büyük bir baskı oluşturmuştur. Uzun yıllar süresince arıtılmadan ya da sadece ön arıtıma tabi tutularak Marmara Denizi'ne verilen atıklar denizin taşıma kapasitesini aşmış, bu nedenle denizde yaşayan birçok canlı türü tamamen ortadan kaybolmuştur. Hatta aşırı kirlenme nedeniyle Marmara Denizi'nin "Doğu Körfez" bölümü uzun yıllardan beri balıkçılığa kapatılmıştır (Albay, 2023). Marmara, 2007'den beri düzenli müsilaaj salgınları gördü. Ancak, 2021'deki Müsilaaj, çevre kirliliği felaketini büyük boyutlarıyla görünür kılmış, halk arasında büyük panik yaratmış ve çevre politikalarının sorgulanmasını sağlamıştır. Bu durum bize ekoloji ile sosyal bilimlerin arasındaki ilişkiyi, yani Giddens Paradoksunu hatırlatır.

Giddens Paradoksu (Giddens, 2013), iklim değişikliğinin etkilerinin günlük hayatta elle tutulur, görünür ve ciddi boyutlara ulaşmadıkça insanların onu önlemek için hiçbir şey yapmayacağını, etkiler hayatı derinden sarstığında ise önlem almak için artık çok geç olacağını ifade eder (Bulut, 2017). Böylelikle iklim değişikliğini önlemek için radikal önlemler sürekli ertelenir. Ekolojik riskleri olduğundan hafif gösteren söylemler; konunun küresel bir sorun olduğunun belirtilerek sorumluluk alınmaması, küresel hareket etmenin zorlukları, bireysel olarak uygulamaların sınırlılıkları, önlem alınmasının ertelenmesine yol açabilir. Bu aynı zamanda bireyin içinde yaşadığı topluma ve devlete duyduğu güvenle ve paradoksal olarak bireyin güvenlik arzusu ile de ilgilidir.

Bauman (2014: 32), yaşam politikasının merkezinde derin bir güvenlik arzusunun bulunduğunu belirtir. Bireyler, günlük hayatlarında bu güveni, modernliğin hesaplamış olduğu dışsal risklere göre kısmen sağlayabilirler. Fakat modernliğin bir başka yüzü olan olumsuzlukları, öngörülemez niteliği ve küreselleştirici etkisi nedeniyle denetleyemediği gibi görünen yüksek maliyetli riskler mevcuttur. Giddens (2014: 278)'a göre bu türden yüksek yıkım potansiyeli olan riskler, kişisel ve küreselin birbirleriyle olan karşılıklı ilişkisi açık bir şekilde gösterir. Çünkü topyekûn bir felâkette dünyadan başka gidebileceğimiz başka bir yer yoktur. Dolayısıyla yaşam politikası, sadece geleneğin yitirilmesi sonucu karar verme alanlarının

genişlemesi ile ilgili değil, karşı karşıya olduğumuz yüksek maliyetli risklerle de ilgilidir (Giddens, 2009: 95). Bunlardan en önemlisi ekolojik risklerdir.

Ekolojik riskler ve bunlara karşı oluşturduğumuz algı ile tutumlar ise kişinin değerleri ile de ilgilidir. Inglehart'ın (1977) Değerler Dönüşümü teorisi son dönemlerde dışsal/materyalist değerlerin önemini kaybettiğini; kendini ifade etme ve otonomi gibi içsel/post materyalist değerlerin önem kazandığı savunulmaktadır. Inglehart, kuşaklararası değer değişim argümanında genç kuşakların yaşlı kuşaklara oranla post-materyalistik değerlere sahip olduklarını iddia etmektedir. Bu teoriye göre yaşlı kuşaklar, kıtlık ve güvensizlik ortamında yaşamış, hayatın zorluklarını emekleriyle çalışarak geçirmişlerdir ve maddi değerler onlar için, birinci derecede önemli olmuştur. Tam tersine genç kuşaklar refah ve güvenlik koşullarında büyümüşlerdir ve kişisel özerklik, kişisel ilişkilerde uyum, dayanışma gibi kendini ifade eden post-materyalist değerlere öncelik vermektedirler. Bu değerler aynı zamanda fiziksel ve ekonomik güvenliğe öncelik veren, Materyalistler ile; saygınlık, entelektüel ve estetik, günlük yaşamda çevrenin korunması, insan hakları, kadın hakları, hayvan hakları gibi değerlere önem verenler yani Post-materyalistler arasındaki önceliklerle de ilgilidir. Bu değerler tamamen karşıt değildir. Genç kuşak da ekonomik ve fiziki güvenliğe olumlu şekilde değer vermeye devam etmektedir; ancak göreceli öncelikleri geçmişten daha düşüktür (Inglehart, 1977: 3).

Bu teoriler ve bilgiler ışığında çalışma şu soruları incelemeyi amaçlamaktadır: Bireylerin çevrenin korunmasına dair algılarını ve tutumlarını neler belirlemektedir? Çevre ile ilgili önlemlerin sorumluluğu bireyde mi yoksa devletlerde midir? Bireysel ve devlet düzeyinde ne tür önlemlerin alınması beklenilmektedir? Çevrenin korunması ve iklim değişikliğine dair bilgileri ve eğitimi gençler hangi kanallar aracılığıyla elde etmektedir? Aynı anda herkesin sorumluluk alması ve eyleme geçmesini talep eden çevre politikalarında, bireyler birbirine nasıl güvenecektir? Önlemler yaptırımla mı, ödülle mi teşvik edilmelidir? Gençlerde materyalist ve post-materyalist değerler nasıl önceliklendirilmektedir? Bu soruların cevabını arayan bu çalışmada çevre konusunda farkındalığının ve eğitiminin daha fazla olduğu ve istihdam açısından daha kırılgan yapısı düşünüldüğü için gençlerin algı ve tutumlarına odaklanmayı hedeflemektedir. Bu amaçla önce Avrupa Birliği ve Türkiye'deki çevre politikaları üzerine kısa bilgilendirme verilecek, ikinci bölümde anket uygulaması açıklandıktan sonra bulgular paylaşılacaktır. Son bölümde ise ekonomik kalkınmanın önemi, sürdürülebilir kalkınma ile çevrenin korunması bir tezat oluşturur mu yoksa uzlaşmacı bir denge kurulabilir mi? soruları kamuoyunda önemli yer tutan Kanal İstanbul tartışması üzerinden değerlendirilecektir.

1. AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE'DE ÇEVRE POLİTİKALARI

Çevre politikaları ve iklim değişikliği, farklı yaklaşımları kapsamlı bir şekilde ele almayı gerektiren çok-boyutlu bir olgudur. Genel olarak çevre politikası, bir ülkenin çevre konusundaki tercih ve hedeflerinin belirlenmesi olarak tanımlanmaktadır (Budak, 2000). 19. yüzyılın ortalarından itibaren dünyanın ısınmakta olduğuna yönelik çalışmalar olsa da, iklim değişikliği ve küresel anlamda etkileri son 20-30 yılda gündeme gelmiştir (The Economist, 2019). İklim değişikliğinin sera etkisi olan gazların konsantrasyonunun atmosferde artmasına bağlı olarak yeryüzüne inen güneş ışınlarının tekrar atmosfere yansımalarının engellenmesinden kaynaklandığı bilinmektedir. Bu duruma karşı sadece ulusal ölçekli değil, şüphesiz uluslararası ve küresel bir yaklaşım ve politikalar izlenmesi kabul görmüştür.

Toplumsal cinsiyet eşitliği alanında olduğu gibi, çevre politikalarında da İskandinav ülkelerinin üyelikleri Avrupa Birliği'nde (AB) politika oluşturulmasında etkili olur. AB'de çevrenin ve doğal kaynakların korunmasının önemi 70'li yıllarda hissedilmeye başlanılmıştır (Talu, 2000). 1972'de Stockholm'de düzenlenen Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Çevresi Konferansı, çevreyi önemli bir sorun haline getiren ilk dünya konferansıdır. AB de çevre konusunda politika üretmeye bu yıllarda eylem planlarıyla başladı.¹ Bu dönem içerisinde atıkların geri dönüşümü, su ve hava kirliliği ile ilgili minimum standartların ve yasal zeminin oturtulması gerçekleştirildi. O yıllarda Birleşmiş Milletler'in ve Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'nın çevre sorunlarına yaklaşımları ve bu alanda politika belirleme girişimleri de Topluluğun bu alanı önemsemesine zemin hazırlamıştır. Bu durum AB üye ülkelerinin bu

¹ Detaylı bilgi için bkz. United Nations Conference on the Human Environment, 5-16 June 1972, Stockholm. <https://www.un.org/en/conferences/environment/stockholm1972>

alanda ortak ve dayanışma halinde bir politika belirleme ihtiyacını doğurmuştur. Bu hem bireysel anlamda üye ülkelerdeki yaşam kalitesinin yükseltilmesini hedefler, ama aynı zamanda diğer önemli neden çevre konusunun ekonomi politikalarıyla olan bağıdır. Ülkelerin farklı ekonomik üretim türleri, gelişmişlik seviyesi ve çevre sorunları ve politikaları mevcuttur. Çevreye duyarlı üretim diğer yandan ürün maliyetini de yükseltmektedir. Bu alanda standartlaştırma gerekse de çok mümkün olmamış, AB'nin dayandığı serbest rekabet ve malların serbest dolaşımı politikalarının istenen düzeyde uygulanmasına mani olmuştur. Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) 1988 yılında Birleşmiş Milletlere bağlı olarak faaliyet gösteren iki uzman kuruluş olan Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından, iklim değişikliği konusunda mevcut bilimsel, teknik ve sosyo- ekonomik bilgi ve çalışmaların değerlendirilmesi, bilimsel çıktılar ışığında iklim değişikliğiyle mücadele ve iklim değişikliğine uyum konularında karar vericilere yol göstermek amacıyla kurulmuştur (tarimorman.gov.tr).

2003 senesinde AB'ye aday ülke statüsüne geçen ülke olarak, AB ile uyum süreci Türkiye'deki çevre politikalarını da etkilemiştir. AB Müzakereleri bağlamında “Çevre ve İklim Değişikliği” faslı, 21 Aralık 2009 tarihinde Brüksel'de gerçekleşen hükümetler arası Konferans'ta açılmıştır (TC Dışişleri Bakanlığı). Çevre sektörünün uyumlaştırma süreci, yalnızca çevreyle ilgili mevzuatın uyumlaştırılmasını, uygulanmasını, gereken yaptırımların ve cezaların uygulanmasını değil, kurumsal yapının yeniden şekillendirilmesini de içermektedir. AB çevre uyum sürecinde kısa, orta ve uzun vadede gerçekleştirilmesi gereken çalışmalar hem Türkiye, hem de AB'nin öncelikleri açısından değerlendirilmektedir. Esasen genel hatları itibarıyla bakıldığında, Türkiye ve AB'nin çevre politikası öncelikleri örtüşmektedir. Mesela, uygulamalar ve yatırımlar safhasında akılcı önceliklendirmelerin yapılması bu durumun kesintisiz olarak sürdürülmesidir. Bu süreçte Türkiye tarafından yatay mevzuat ile hava kalitesi, atık yönetimi, su kalitesi, doğa koruma, endüstriyel kirlilik kontrolü ve risk yönetimi, kimyasallar yönetimi, genetiği değiştirilmiş organizmalar ve gürültü yönetimi olmak üzere dokuz alanda strateji belgesi hazırlanmıştır. Türkiye aynı zamanda 195 üyesi olan IPCC arasında yer almaktadır.

Yine de Türkiye'de çevre politikalarının oluşturulmaya başlandığı noktada çevre ve kalkınmanın birbirini dışlayan kategoriler olarak ayrı ayrı ele alındığı, aralarında bir üstünlük ilişkisi kurulduğu ve kalkınmanın öncelik sahibi olduğu bir anlam çerçevesinden bahsedebiliriz. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki bu farklı bakış anlaşılır bir nedendir. Türkiye'nin iklim değişikliği politikası, sanayileşme hamlesini 20. yy'da başlatan ülkenin atmosferdeki sera gazı oranının artışında tarihsel bir sorumluluğu bulunmadığı, her bir ülkenin sera gazı emisyonlarına katkısına paralel olarak geliştirilecek “ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar” ilkesi çerçevesinde üzerine düşen görevi yapacağı yönündedir.¹ Sonuç olarak, bugün ‘Avrupa'nın havası en kirlili 15 şehri’ listesinde Türkiye'den 3 il (Çorum, Erzurum, Düzce) bulunmaktadır (EuroNews, 2021).

Diğer taraftan, temiz enerji üretimi ve tüketimi konusunda daha uyumlu politikalar göze çarpar. Avrupa Birliği 11 Aralık 2019 tarihinde, enerji, iklim değişikliği, tarım, biyolojik çeşitlilik, ulaşım, sanayi gibi alanlarda yeşil dönüşüm odaklı kapsamlı bir kalkınma stratejisi olarak Avrupa Yeşil Mutabakatı'nı (European Green Deal) açıklamıştır. İklim değişikliği ve çevre tahribatını engellemeyi amaçlayan Mutabakat'ın en dikkat çeken hedeflerinden biri 2050 yılında net sera gazı emisyonlarının sıfıra indirilmesidir. Bu kapsamda Avrupa Birliği, 1990 yılına kıyasla 2030 yılında net sera gazı emisyonlarını en az %55 azaltmayı öngörmektedir (Dışişleri Bakanlığı). Türkiye'nin bu alanda yaptığı en büyük yatırımlar yenilenebilir enerjiye yöneliktir. Türkiye'nin rüzgar enerjisi kurulu gücü, 2006'da 60 MW iken; 2010'dan 2023 Ocak tarihine kadar 1300 Megawatt'tan 11944 MW'a çıkmıştır (TÜREB, 2023). Türkiye güneş enerjisi kurulu gücü ise, Mart 2023 sonunda 9794 MW değerine ulaşmıştır (TEİAŞ, 2023).

Yeşil enerjiye yapılan bu yatırımlara rağmen, hızlı nüfus artışı ve 2011 senesinden beri artan göç, enerji ihtiyacının doğal kaynaklarla karşılanmasını zorlaştırmaktadır. Artan sanayileşme, araç sayıları ve çevre ile uyumsuz şehircilik politikaları da hava kirliliğini beraberinde getirmektedir. Bu koşullar altında, gençlerin çevre ile ilgili davranışları, iklim değişikliğine yönelik algı ve tutumları önem kazanmaktadır.

¹ World Wide Fund for Nature, “Türkiye'nin İklim Politikası”, https://www.wwf.org.tr/ne_yapiyoruz/iklim_degisikligi_ve_enerji/iklim_degisikligi/kuresel_iklim_degisikligi_ve_turkiye/turkiyenin_iklim_politikasi/

2. VAKA ANALİZİ: GENÇLERDE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ALGISI VE TUTUMLARI

2.1. Araştırmanın Önemini ve Yöntemi

Peki 2000'lerin başından beri daha sık dile gelen iklim değişikliği olgusu ve ülkelerin değişen çevre politikaları, gençlerde bu konuya yönelik nasıl bir algı ve tutum geliŐtirmiŐtir? Çevre politikaları, Türkiye'nin sorunları arasında ne kadar öncelikli görölmektedir? Gençler ekonomik kalkınma vs. çevrenin korunması sorunsalında nerede durmaktadır?

Nisan 2014'te Gallup Poll tarafından yayınlanan ankette her 4 Amerikalı vatandaŐtan 1'inin küresel ısınma konusunda herhangi bir endişe duydukları görölmüŐtür (Gallup Poll, 2014). Ancak su ve hava kirliliği, orman yangınları gibi diğer çevre sorunları hakkında endişe artmıştır. İklım değişikliği aÇısından kırılganlığı yüksek bölgede yer alan ülkelerden biri de Türkiye'dir (Şen, 2013). Bu sebeple Türkiye iklim değişikliğinin olası etkileri aÇısından risk grubundaki ülkeler arasında gösterilmektedir (Demirbaş ve Aydın, 2020; Turan, 2018). Türkiye iklim değerlendirmesi raporuna göre, 2020 yılı 984 ekstrem olay ile ekstrem hava olaylarının en fazla yaŐandığı yıldır. 2020 yılında kaydedilen ekstrem olayların çoğu %30 ile Şiddetli yağış/sel, %27 ile fırtına ve %23 ile dolu olmuştur. Diğer olaylar ise %7 ile yıldırım, %5 ile kar, %2 ile heyelan, don ve %1 ve daha az oranlarda çığ, orman yangını, kum fırtınası, yüksek sıcaklık ve sis olarak gerĐekleŐmiŐtir. Yine aynı raporda ekstrem hava olaylarında özellikle son yirmi yılda artış eğilimi olduğu vurgulanmıŐtır (Tarım ve Orman Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2021, aktaran, Gezen ve İlhan, 2021: 196).

İklım Haber ve Konda Araştırmanın, 2018'den bu yana her yıl Türkiye için yaptığı anket çalıŐmasındaki veriler ise iklim değişikliği konusundaki kaygının ne derece artmıŐ olduğunu bizlere göstermektedir. Araştırmaya göre toplumun yüzde 83'ü iklim deĐiŐikliĐinden endişeli ve toplumun yüzde 82'si ise Türkiye'nin iklim değişikliğiyle mücadelede yeterli çabayı göstermediğini düşünmektedir. Ayrıca araştırmaya katılanların yüzde 78'i iklim değişikliğinin insan faaliyetlerinin sonucunda ortaya çıktığını belirtmiştir.

Türkiye'de çevre politikaları ve iklim değişikliği üzerine yapılan çalışmalar konuyu çoğunlukla AB ile Türkiye'deki mevzuat uyumu (Talu, 2000; Turan, 2010); Türkiye'nin çevre politikalarının yerel yönetimlerdeki uygulamaları (Bozkurt, 2012; Toprak, 2006); çevreyi koruyan politikaların ekonomiye etkisi (Can, 2016); çevreye duyarlı toplumsal eylemler (Yıldırım, 2021); enerji güvenliği (Yılmaz, 2023); çevre sorununa dair söylemler (Orhan, 2015) temelinde ele almıştır. Bu alıŐmalarda Türkiye'deki çevre temelli sorunlar, politikalar, söylemler ve uygulamalar dile getirilirken, konu bireysel değil ulusal temelde ele alınmıŐ, vatandaşlar olaylara yön verme yetisi bulunmayan pasif gruplar olarak incelenmiştir. Bu anlamda iklim deĐiŐikliĐinden daha çok etkilenmesi beklenen bireylerin ve özellikle gençlerin, kendi hayatlarını etkileyecek olan bu alanda, daha aktif ve katılımcı olarak karar alma sürecinde yer almaları beklenirken, aktif birer aktör olarak dikkate alındıkları çalışmalara ihtiyaç vardır. Ek olarak, Türkiye'deki çevre politikaları ile ilgili literatür incelendiğinde, ampirik ağırlıklı çalışmaların yetersiz olduğu görölmüŐtür.

Diğer bir önemli nokta, bu çalışmalarda teorik temel ile vakaların ilişkisi göz ardı edilmiştir. Önceki alıŐmalar konuyu daha çok kamu politikaları ekseninde ele alınmıŐ, ama sosyal bilimlerde öne çıkan 'Baumann'ın güven; Inglehart'ın değerler dönüşümü ve Giddens'in eylem paradoksu' teorileri kapsamında deĐerlendirilmemiŐtir. Çevre politikaları alanında teori ve yöntem bilim aÇısından daha kapsamlı ve sosyal bilimlerin farklı alanlarını birleŐtiren çalışmalara ihtiyaç vardır. Dünya Değerler Anketi'nin (World Values Survey, WVS) Türkiye'de gerĐekleŐtirdiĐi 2018 anketine göre Türkiye'deki katılımcıların sadece %14'ü insanların çoğuna güvenilir derken, dikkatli olmak gerekir diyenlerin oranı %84'tür. Bireylerin algı ve tutumlarını incelemek ve politikaların uygulanabilirlik boyutlarını anlamak için 'güven' gibi toplumsal ve kurumsal yapıların yanı sıra, değerlerin dönüşümü gibi küresel faktörleri de göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Bu sebeple bu araştırma, Türkiye'de eğitim seviyesi yüksek 18-40 yaş grubunda yer alan kişilerle anket çalışması yaparak, hem teorik hem de yöntem aÇısından literatürdeki bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Bunu yaparken odaklandığı araştırma soruları Şunlardır: 1. Gençler eğitim hayatlarında çevre ile ilgili dersler almakta mıdır? Bu derslerin etkisi algıları deĐiŐtirmekte midir? Çevre ile ilgili başka ne tür eğitimler eklenebilir? 2. Ekonomik büyüme için çevrenin korunması göz ardı edilebilir mi? 3. İklım

değişikliğinin etkileri en çok hangi alanda hissedilmektedir? 4. İklim değişikliği gençlerde ne kadar endişe yaratmaktadır? 5. Çevre sorunları insan kaynaklı mı yoksa küresel bir sorun olarak mı görülmektedir? 6. Bireysel olarak ne tür önlemler alınmakta ve geleceğe yönelik ne tür riskler öngörülmektedir?

2.2. Araştırma Yöntemi ve Çalışma Grubu

Bu çalışmadaki bağımlı değişken, yani araştırmanın incelediği olgu olan gençlerdeki iklim değişikliği algısı üzerinde bağımsız değişkenlerin toplumsal güven, kurumlara güven, değerler, demokratik katılım, ekonomik gelişmişlik, bireysel hane geliri, gibi kriterlerin etkisini ölçmektir. Araştırmanın hedeflediği soruları cevaplandırmak amacıyla Türkiye’deki lise ve üzeri eğitim almış ağırlıklı olarak öğrencilerden oluşan 76 katılımcı ile yüz yüze ve online anket ile Mayıs-Haziran 2023 tarihleri aralığında görüşme yapılmıştır. 6 Şubat 2023 Türkiye depremleri nedeniyle üniversitelerde dersler hibrid şekilde işlendiği için, bu ikili yöntem uygun görülmüştür. Öğrenciler grup içinde cinsiyet dağılımı gözetilerek seçilmiştir. Öğrencilerin bir kısmının lisansüstü eğitim aşamasında olması da gözetilecektir. Böylece üniversite eğitiminin farklı aşamalarıyla ilgili deneyimler hakkında bilgi sahibi olmanın yanı sıra üniversite eğitimi sonrası deneyimler ve tercihlerle ilgili olarak da veri toplamak mümkün olacaktır. Bunlar dışında katılımcıların yaşadıkları bölge, medeni durum ve ekonomik durumları gibi farklı kriterler çerçevesinde bir analiz yapma imkânı da sağlamaktadır.

Katılımcılara hâlihazırda irtibat içinde bulunan öğrenciler aracılığıyla ve kartopu yöntemiyle ulaşılmıştır. Bu sayede homojen bir katılımcı profili sağlanarak, gençlerde iklim değişikliğine karşı tutumu ve algıyı anlamamızı kolaylaştırmıştır. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Kapalı uçlu sorular SPSS programı ile kodlanmış ve cevapların literatürde ele alınan teoriler ışığında derinlemesine analizi yapılmıştır. Dayanılan teori çerçevesinde oluşturulan ve yarı-yapılandırılmış sorular içeren anket çalışması 4 bölümden ve alt temalardan oluşmaktadır:

1. **Katılımcıların genel özellikleri:** cinsiyet, okudukları bölüm, yaş, medeni durum, çalışma ve gelir durumları. Çevre politikalarına dair sahip olduğu eğitim ve bilgi durumu.
2. **İklim değişikliği ile ilgili sorular:** sorunlar, algılar, endişeler, etkiler.
3. **İklim değişikliğine yönelik önlemler ve sorumluluklar:** Ekonomik büyüme mi çevrenin korunması mı, mevcut ve geleceğe yönelik riskler. İlgili STK veya eylemlere aktif katılım seviyesi.
4. **Gelecekle ilgili rolleri:** Gelecekle ilgili öngörüler.

Anket çalışmasında yer alan 43 erkek, 33 kadın toplam 76 katılımcıdan yüzde 44,7’si 18-24 yaş aralığında, yüzde 55,3’ü 25-40 yaş grubundadır. Hedef grup olarak katılımcılar eğitim seviyesi yüksek bireyler arasından belirlenmiştir. 76 kişiden yüzde 17,1’i lise, yüzde 59,2’si üniversite ve yüzde 23,7’si yüksek lisans ve üstü eğitim derecelerine sahiptir. Bu doğrultuda katılımcıların yarısından fazlası “eğitim hayatı boyunca çevrenin korunması ve/veya iklim değişikliği konulu ders” aldığını belirtirken, üniversite dışında bu alanda eğitim ve bilgisini artıranların oranı da yüzde 32,9’dur. Bu bilgiler ışığında araştırma önemli bulgular ortaya koymuştur.

2.3. Bulgular

2.3.1. İklim Değişikliğine Yönelik Endişe Boyutu

Katılımcılara öncelikle Türkiye’de en büyük sorun olarak hangi olguyu gördükleri sorulmuştur (Tablo 1). Bu soruya cevap olarak gençlerin %53,9’u Ekonomik sorunlara işaret ederken, %13,2’si (10 kişi) Göç meselesinin altını çizmiştir. Çevre Kirliliği ise İnsan Hakları ihlali ve toplumsal kutuplaşma ile birlikte üçüncü önem derecesinde değerlendirilmiştir. Göç sorunu da hızlı ve kontrolsüz nüfus artışı yarattığı düşünüldüğünde, ekonomi ve çevre ile ilgili sorunlardan bağımsız değildir. Bu durum bizlere genç nüfus için (toplumun genelinde olduğu gibi) ekonominin önemli yer tuttuğunu; ancak çevre kirliliğinin de göz ardı edilmemesi gereken bir ülke sorunu olduğunu göstermektedir.

Tablo 1.Şu an Size göre Türkiye'nin En Büyük Sorunu Nedir?

	Sayı	Yüzde
Çevre Kirliliği	5	6,6
Ekonomi	41	53,9
Pandemi	2	2,6
Kadına Şiddet	1	1,3
İnsan Hakları İhlali	5	6,6
Terör	3	3,9
Kutuplaşma	5	6,6
Göç	10	13,2
Eğitim	3	3,9
Diğer	1	1,3
Toplam	76	100,0

Bu nedenle, katılımcılardan 66'sının (yüzde 86,8) iklim değişikliği hakkında endişe duyduğunu belirtmesi şaşırtıcı değildir. Bu oran yukarıda verilen Konda Araştırması verileri ile örtüşmektedir. Endişeli olduklarını belirten grubun endişe seviyesi ise oldukça yüksektir (1-5 skalasında 3 ve üzeri %85,6). Bu durum ekonomi ve çevre ile ilgili sorunları birbirine karşıt değil, ama birlikte ele alan, gençlerde bu endişeleri gidermeyi hedefleyen kamu politikalarının planlanmasının ve eyleme geçirilmesinin önemini göstermektedir.

2.3.2. Bireysel vs. Toplumsal Sorumluluklar ve Güven

Yukarıda WVS verileri sunulduğu üzere, Türkiye'de vatandaşlarının birbirlerine duydukları güven düşüktür. Güven düşüklüğü farklı alanları etkilerken, farklı davranışlar geliştirilmesine de yol açar. Robert D. Putnam'a göre sosyal sermaye (*social capital*), “bireyler arasındaki bağlantılar - sosyal ağlar ve bunlardan kaynaklanan karşılıklılık ve güvenilirlik normları” anlamına gelir (Putnam vd., 1993). Putnam ve takipçilerinin görüşüne göre sosyal sermaye, demokrasiyi inşa etmek ve sürdürmek için kilit bir bileşendir. Güven duygusu artıkça, ticaret hacmi yani ekonomik sermaye de büyümektedir. Siyasal etki olarak, sosyal sermaye azaldıkça hükümete ve kurumlara güven de azalmakta, bireylerin sisteme katılma istekleri de törpülenmektedir. Oysaki Bauman'a göre (2014: 32), yaşam politikasının merkezinde derin bir güvenlik arzusu bulunmaktadır.

Peki, yaşadığı toplumdaki diğer bireylere ve kurumlara güvenmeyen bireyin çevrenin korunması konusunda nasıl bir davranış sergilemesi beklenilir? Eğer Covid-19 pandemi döneminde olduğu gibi bireyin sağlığını ve yaşamını doğrudan etkileyen bir durum söz konusuysa, birey (maske ve sosyal mesafe gibi) kendi önlemlerini alacaktır. Eğer beklenen risk belirsiz ise, daha uzun bir zaman için söz konusuysa, birey endişe duysa ve bilinç kazansa da, eylemi daha çok başka kişilerin gerçekleştirmesini bekler. Böylece bir maliyet ödemedi, diğer bireylerin eylemlerinin olumlu sonuçlarından yararlanır. Ekonomi bilimindeki hazır konuyu (*free rider*) pozisyonunda kalır.

Katılımcılar için iklim değişikliğinden hemen hemen aynı oranda endüstriyel sektör ve insanlar sorumludur (Tablo 2). Bu cevap sorumluluğu iş sektörü ve vatandaşlar arasında bölüştürmektedir. Daha uzun süreli etkileri olan şehirleşme ve nüfus artışı daha az oranla söylenmiştir. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC) küresel iklim değişikliğinin ana nedeninin sera gazı emisyonlarında insan faaliyetleri sonucunda gözlenen artış olduğunu ortaya koymuştur. Başta kömür olmak üzere fosil yakıtların yakılması, atmosferdeki karbondioksit oranının artmasındaki ana sorumludur. IPCC'ye göre 2004 yılındaki insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının %56'sı fosil yakıt kullanımında ortaya çıkan karbondioksit aittir. Ormansızlaşma da %17'lik bir paya sahiptir. Ankete katılan gençler ise fosil yakıtların etkisini en az olarak belirtmişlerdir. Bu fosil yakıtlar üzerine bilginin de eksik olmasından, veya bu etkinin de insan kaynaklı olarak değerlendirilmesinden ortaya çıkmış olabilir.

Tablo 2. İklim Değişikliğinin en çok neden kaynaklığını düşünüyorsunuz?

	Sayı	Yüzde
Endüstriyel bir sorun	27	35,5
İnsan kaynaklı	26	34,2
Şehirleşme	8	10,5
Fosil Yakıtlar	5	6,6
Nüfus artışı	10	13,2
Total	76	100,0

İklim değişikliğinin en çok etkilediği alanlar sorulduğunda ise (Tablo 3) hemen hemen her şık önemli oranda işaretlemiş olmasına rağmen, ilgi çekici şekilde müsilajın daha az iklim değişikliği ile ilişkilendirilmiştir. Bu tercihte müsilajın daha küçük bir bölgede ve kısa süreli etkisinin görülmesi neden olmuş olabilir. Pandemi ise küresel bir olgu olsa da iklim değişikliğinin en az etkisi olduğu düşünülen bir alandır. Diğer yandan küresel ısınma ve orman yangınları hem küresel hem tekrarlanan boyutları ile daha çok etkilenmektedir. Katılımcılar kısaca hava olaylarını (sel, fırtına, yükselen sıcaklık, su kıtlığı) daha yüksek oranla iklim değişikliği ile ilişkilendirmektedirler.

Tablo 3. İklim Değişikliğinin Etki Alanları

	Katılıyorum	Katılmıyorum
Orman yangınları	65	10
Müsilaj	53	21
Su kıtlığı	63	11
Pandemi	15	58
Sel ve heyelanlar	58	13
Fırtına ve yağış düzensizliği	64	9
Küresel ısınma	67	7

Katılımcıların %75'i iklim değişikliği konusunun yeterince gündeme gelmediğini belirtmiştir. %14,5'u (11 kişi) bilmiyorum derken, sadece 7 kişi gündeme geldiğini söylemiştir. Bu soruda önceden alınan eğitim ve bilgiye göre farklılık oluşması dikkat çekicidir. Üniversitede iklim değişikliği veya çevre üzerine eğitim alanlar, daha az gündeme geldiğini belirtirken (%84), almayanların yüzde 66'sı gündeme gelmediğini belirtmiş ve 27,8'i bilmiyorum demiş. Yine partilerin çevre konusunu gündemlerine alıp almadığı sorusunda, eğitim alanlar ve almayanlar arasında %56 ve %43 tercih farkı bulunmakta. Bu sonuç göstermektedir ki eğitim almamış olanlarda bilmiyorum diyen daha çok ve hem farkındalık hem de denetleme daha azdır.

Tablo 4. İklim değişikliğine yönelik önlem alması gereken ilk 3 aktör

	Seçildi	Seçilmedi
Uluslararası kuruluşlar	72,2%	27,8%
Devletler	85,5%	14,5%
Belediyeler	41,5%	58,5%
STK	23,8%	76,2%
Bireyler	70,1%	29,9%
Üniversiteler	24,6%	75,4%

İklim değişikliğine yönelik önlem alması gereken ilk 3 aktörün belirtilmesi istenildiğinde (Tablo 4), yine devlet ve bireyin ortak sorumlulukları göze çarpmaktadır. Diğer yandan devletlerin ve uluslararası kuruluşların, küresel bir sorunla daha etkili baş edebileceği düşüncesi ile, bu aktörlerin daha çok ön plana çıktığı görülmüştür. Konu üzerine bilgi ve farkındalık üreten STK'ları ve üniversitelerden işaretleyenlerin oranı ise %25'ten azdır.

Peki bireyler, devletler ve uluslararası örgütlerden nasıl önlem alması beklenilmektedir? Çevre kirliliğine karşı günlük hayat tarzınızda değişiklik yaptınız mı? sorusuna gençlerin %60'a yakını 'evet' cevabını vermiştir. Bu bireysel önlemlerin hangileri olduğu sorulduğunda ise (Tablo 5), en çok toplu taşıma kullanımı ve enerji israfının azaltılması seçenekleri (%80 üstü) tercih edildiği görülmektedir. Bu şıklar aynı zamanda gençlerin ekonomik kaynakları/sınırlılıkları ile de ilgilidir. Geri dönüşüme katkıda bulunduğunu söyleyen ve plastik kullanımını azalttığını belirtenlerin oranı da yüksektir. Bu oran daha yüksek yaş grubu için teşviklerle de artırılabilir.

Tablo 5. Çevre kirliliğine karşı günlük hayatınızda bireysel olarak ne tür önlemler alıyorsunuz?

	Evett	Hayır
Geri dönüşüm için atıkları ayırıyorum	61,8%	38,2%
Eski ürünleri yeniden değerlendirmeye çalışıyorum	62,7%	37,3%
Enerji israfını azaltmaya çalışıyorum	85,5%	14,5%
Toplu taşıma kullanıyorum	80,3%	19,7%
Plastik kullanmamaya çalışıyorum	50,0%	50,0%
Çevreyi kirletenleri uyarıyorum	62,7%	37,3%
Çevremde bu konuda farkındalık oluşturmaya çalışıyorum	52,0%	48,0%
Çevre dostu ürünleri tercih ediyorum	58,1%	41,9%
Çevre ile ilgili eylemlere/protestolara katılıyorum	8,0%	92,0%

Katılımcıların %50den fazlası bu konuda farkındalık oluşturmaya çalıştığını ve çevreyi kirletenleri uyardığını belirtse de, daha aktif olarak çevre ile ilgili eylemlere katıldığını belirtenlerin oranı %8'dir. Doğrudan ilişkili olarak gençlerin sadece %7,9'u herhangi bir çevre örgütüne veya faaliyetine üye olduğunu belirtmiştir. Bu bizlere bu alanda doğrudan katılımın, örgütlenme ve aidiyet duygusu ile ilişkili olduğunu göstermesi açısından dikkat çekicidir.

2.3.3. Ekonomik Büyüme vs. Çevrenin Korunması

Çalışmanın odaklandığı diğer bir konu ise devletlerin ve gençlerin, ekonomik büyüme ve çevrenin korunması tercihlerinin eğilimidir. Ekonomik büyüme sağlanırken, çevreye dair politikalar önleme ve işbirliği çerçevesinde nasıl ele alınmalıdır? Dünya genelinde en sık kullanılan ekonomik araçların başında çevre vergileri gelmektedir. Bu politika "kirleten öder" prensibinin daha yaygın kullanılmasına katkı sağlamaktadır. Çevre sorunlarına karşı devlet tarafından alınabilecek önlemleri sorduğumuzda en yüksek oranda yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelme ve geri dönüşümün artırılması seçenekleri tercih edilirken, teşvik etme yerine cezalandırmanın daha etkili bir önlem olarak seçildiği dikkat çekmiştir. Bu sonuç da 'kirleten öder' politikası ile uyumludur. Bunun yanında kirletmemeyi sağlayan konu ile ilgili eğitimlerin artırılmasını ve plastik tüketiminin azaltılmasını işaret edenler de vardır. Bireysel önlem olarak en çok toplu taşıma kullandıklarını söyleyen gençler (bkz. Tablo 6), şaşırtıcı şekilde bunun özendirilmesini etkili bir önlem olarak görmemektedir.

Tablo 6. Çevre sorunlarına karşı nasıl önlemler alınabilir? (en etkili 3)

	Seçildi	Seçilmedi
Geri dönüşüm	44 (64,7%)	24 (35,3%)
Teşvik etme	25 (37,9%)	41 (62,1%)
Cezalandırma	36 (52,2%)	33 (47,8%)
Tüketimde plastik kullanımının azaltılması	29 (43,3%)	38 (56,7%)
Eğitimle farkındalığın artırılması	35 (50,7%)	34 (49,3%)
Yenilenebilir kaynaklara yönelmek	50 (73,5%)	18 (26,5%)
Toplu taşımanın özendirilmesi	13 (21,3%)	48 (78,7%)

En etkili önlem olarak yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmek gerektiğini belirten gençlerin yüzde 80'e yakını "Ekonomik büyüme adına çevrenin korunması göz ardı edilebilir" ifadesine katılmadığını belirtmiştir. Ekonomik sorunu Türkiye'nin en büyük sorunu olarak belirten bu grup (bkz. *Tablo 1*) için, ekonomik büyüme önemlidir ama çevreye zarar vermeyecek araçlar ve politikalarla bunun gerçekleştirilmesi istenilmektedir. Temiz enerji için tarım arazilerinin kullanılabilirliği belirtilmişken, gençlerin %76,3'ü de "iş imkânı yaratmak adına çevrenin korunmasının" göz ardı edilemeyeceğini söylemiştir. Katılımcıların %81,6'sına göre, iklim değişikliğinde insan faktörü birincil sorumludur, diğer bir deyişle bu doğal bir süreç olarak gelişmemiştir. Bu bireysel sorumluluğun bilinciyle, gençlerde çevrenin korunmasına yönelik duyarlılığın oldukça yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 7. Aşağıdaki ifadelere katılıyor musunuz?

	Katılıyorum	Katılmıyorum
Ekonomik büyüme adına çevrenin korunması göz ardı edilebilir.	21,3%	78,7%
İş imkanı yaratmak adına çevrenin korunması göz ardı edilebilir.	23,7%	76,3%
İklim değişikliğinde insan faktörü birincil sorumludur	81,6%	18,4%
Temiz enerji için tarım arazileri kullanılabilir.	56,0%	44,0%

2.3.4. Siyasal Boyutu: Partilerin çevre politikaları oy tercihini etkiliyor mu?

Çevre politikaları ile ilgili en çok gündem yaratan siyasi örgütlenmeler şüphesiz çevre örgütleridir. Ancak, katılımcıların büyük bir oranı bu örgütlerin faaliyetlerini yeterli görmediğini belirtmiştir (%90,8). Her ne kadar son zamanlarda çevre hareketlerinin arttığına dair yarı yarıya bir dağılım olsa da, katılımcıların yüzde 65,8'i son zamanlar Türkiye'de çevre ile ilgili farkındalık artmadığını söylemiştir. Diğer bir deyişle, çevre örgütlerinin ve faaliyetlerinin yeterince farkındalık yaratmadıkları düşünülmektedir. Gençlerin büyük bir oranı ise iklim değişikliği ve çevre kirliliği alanlarında devletin gerekli önlemleri almadığını ifade etmiştir. Bunda en büyük etken çevre kirliliği konusunda daha çok projeler yapılırsa da, betonlaşmanın da arttığı düşüncesidir.

Tablo 8. Aşağıdaki ifadelere katılıp katılmadığınızı söyler misiniz?

	Katılıyorum	Katılmıyorum
Son zamanlar Türkiye'de çevre ile ilgili farkındalık arttı	34,2%	65,8%
Son zamanlarda çevre hareketleri arttı	50,0%	50,0%
İklim değişikliği konusunda devlet gerekli önlemleri almaktadır	15,8%	84,2%
Çevre kirliliği konusunda devlet gerekli önlemleri almaktadır	20,0%	80,0%
Çevre kirliliği konusunda projeler artmıştır	57,3%	42,7%
Son zamanlarda Türkiye'de betonlaşma arttı	94,7%	5,3%

Katılımcılar, çevre konusunda siyasi partilerinde yeterince politika üretmediğini düşünmektedir. Gençlerin sadece %22,4'ü Türkiye'de siyasi partilerin çevre konusunu gündemlerine aldıklarını belirtmiştir. Yüzde 27,6 ise bilmediklerini söylemiştir. Inglehart'ın yukarıda değinilen çalışmasında çevrenin korunması gibi post-materyalist unsurların genç nesil için öneminin altı çizilse de, partiler bu konuda fark yaratacak bir söylem ile akıllarda kalmamaktadır.

Batı ülkelerinde Yeşiller partileri seçmen tabanlarını genişletmektedir (Inglehart, 1977). Almanya'da koalisyon ortağı olurken, kimi yerde iktidarda olmasalar da mecliste bulunmaları denge faktörü açısından önemli görülmüştür (Orit, 2005; Cox, 1997). Anketimize katılan gençlerden “çevre kirliliği üzerine ciddi önlemlerin alınması için Yeşiller Partisi'ne mecliste ihtiyaç gerekmez” argümanına yüzde 38,2 destek çıkarken, yüzde 33'ü katılmadığını belirtmiş, yüksek bir oranla yüzde 28,9'u ise bilmiyorum şikkını işaretlemiştir. Türkiye'de sol partiler içerisinde 1980'lerden itibaren alt birimlerde örgütlenmeler olsa da, Türkiye'nin ilk Yeşiller Partisi 1988 yılında Celal Ertuğ liderliğinde kurulmuştur; Ancak kuruluşundan kısa süre sonra partide kadrosuzluk ve örgütsüzlükle beraber baş gösteren bir liderlik problemi ortaya çıkmıştır. Sonrasında 1990'larda kurulan bu partilerin yine ÖDP gibi sol partilerin altında seçimlere girdiği gözlenmiştir (Yasa, 1993). 21 Eylül 2020 tarihinde Yeşiller Partisi, Türkiye'de üçüncü kez kurulmuştur. Kamuoyunda da yer bulduğu üzere Yeşiller Partisinin belgeleri 2020 de İçişleri Bakanlığına gönderilmiş ancak henüz bir cevap alınamamıştır. Bu yüzden partinin resmi olarak kurumsallaşmamasından dolayı katılımcıların 'bilmiyorum' seçeneğine yönelmeleri anlaşılır bir durumdur. Diğer yandan, gençlerin önemli bir oranının da bu tür partilere ihtiyaç olduğunu belirttiğini unutmamak gerekir.

Tablo 9. İklim değışikliğı ve siyaset üzerine yapılan yorumlara katılıp katılmadığını belirtiniz.

	Katılıyorum	Katılmıyorum	Bilmiyorum
Çevre konusunda önlemler için partiler değil STK'lar daha etkilidir.	56,6%	14,5%	28,9%
Çevre konusunda önlemler için Greta Thunberg gibi aktivistler daha etkilidir.	38,2%	32,9%	28,9%
Çevre konusunda gerekli duyarlılıkları göstermeyen ülkelere yaptırım uygulanmalıdır.	76,3%	13,2%	10,5%
Çevre konusunda gerekli duyarlılığı gösteren ülkelere maddi yardımda bulunulmalıdır.	71,1%	17,1%	11,8%

Son olarak STK'lar ve siyasi partilerin etkinliklerinin karşılaştırılması istenildiğinde, gençlerin ilgili STK'ları daha aktif bir aktör olarak gördüğünü fark ediyoruz. Greta Thunberg gibi genç aktivistler radikal çıkışları ile gündem yaratabilse de, bireysel çabalar değil kurumsal ve örgütsel faaliyetlerinin yerini tutmaları zor gözüküyor. Gençler ülkeler tarafından çevre konusunda gerekli duyarlılıkların gösterilmesi için cezalandırma ve ödül politikalarının ikisini de desteklese de, yukarıdaki cevapları ile uyumlu şekilde (bkz. Tablo 6) bireysel düzeyde olduğu gibi ülkeler için de yaptırımın daha iyi bir araç olarak görüldüğünü söyleyebiliriz.

SONUÇ

Çevrenin korunması konusu AB gündemine 1970’lerde alınmaya başlarken, Türkiye’nin de bu politikalara dahil olduğu, gelişmekte olan bir ülke olarak ekonomik büyüme ve çevrenin korunması dengesinde şehirleşme ve sanayileşmeyi ön planda tutsa da, AB ve BM protokollerini takip ettiği görülmüştür. Küresel ısınma ve iklim değişikliği konusunda mücadeleyi sağlamaya yönelik uluslararası tek çerçeve olan 1997’de imzalanan Kyoto Protokolü, ülkelerden karbon dioksit ve sera etkisine neden olan diğer beş gazın salımını azaltmaya veya bunu yapamıyorlarsa karbon ticareti yoluyla haklarını arttırmaya söz vermelerini beklemektedir. 2004 yılında BMİDÇS’ye taraf olan ancak uzun süre Kyoto Protokolü’nü imzalamayan Türkiye 30 Mayıs 2008’de Protokolü imzalayacağını resmen açıklamıştır ve 2009’da meclis onayı ile yürürlüğe girmiştir.

Uluslararası protokollere ve politikalara uyum olsa da, çevrenin korunması ve iklim değişikliği alanlarında farkındalık yeterince artmadığı görülmektedir. Bunda toplumdaki bireyler arasındaki güvenin az olması, caydırıcı ve/veya teşvik edici politikaların yetersiz olması gösterilebilir. Çalışma göstermiştir ki, gençler iklim değişikliğinin daha çok insan kaynaklı olduğunu düşünürken ve bireysel bazı önlemler aldıklarını belirtirken, ilgili STK’ların, devletin ve siyasi partilerin bu alanda yeterince faal olmadığını altını çizmektedir. İstihdamın artırılmasının ve ekonomik büyümenin çok önemli olduğu bu grup için, çevrenin korunması da önceliklidir.

Anket çalışmasında doğrudan Kanal İstanbul projesine yönelik bir soru bulunmasa da, araştırma sonuçları 2011’den itibaren her seçim dönemi gündeme gelen ve iktidar ile muhalif partiler/gruplar arasında bir çatışma konusu olan bu projenin gençlerin bu görüşleri dikkate alınarak değerlendirilmesini işaret etmektedir. Proje Doğu Trakya’da planlanan, Karadeniz’i Marmara Denizi’ne ve dolayısıyla Ege ve Akdeniz denizleri Karadeniz’e bağlayan deniz seviyesinde yapay bir su yolu projesidir. 1936’da Montrö Sözleşmesi’nin imzalanmasından bu yana boğazdaki trafik büyük ölçüde arttığı gözlemlenmiştir. Sözleşme, boğazdan geçen deniz trafiğini yönetmek için bazı kısıtlamalar getirirse de ticaret gemilerine serbest geçiş hakkı sağlarken, savaş gemilerinin geçişi kısıtlamalara tabidir (Zorlu-Uğur, 2016). Yeni Kanal İstanbul’un, 20,75 metre derinlik ve 275-350 metre genişlik ile toplam 45 km boyunca İstanbul Boğazı’na paralel ilerlemesi planlanmaktadır. Hükümetin projeyi sunma temel niyeti yılda yaklaşık 43.000 geminin geçtiği İstanbul Boğazı, en dar yeri 698 m olan doğal bir su yolu olmasıdır. Boğazdan geçen gemi sayısının 2070 yılı tahminlerine göre iki katına çıkması ön görülmektedir. Gemi trafiğinde tonajlardaki artış, teknolojik gelişmeler sonucu gemi boyutlarının büyümesi ve özellikle akaryakıt ve benzeri diğer tehlikeli/zehirli maddeleri taşıyan gemi (tanker) geçişlerinin artması, İstanbul üzerinde büyük baskı ve tehdit oluşturmaktadır. Buna ek olarak hükümet projenin hazırlık-inşaat aşamasında yaklaşık 10.000 kişilik istihdam yaratılacağı yönünde argüman sunmaktadır. Cumhurbaşkanı ve AK Parti genel başkanı Erdoğan, “Kanal İstanbul’la İstanbul’un geleceğini kurtarma projesi olarak” baktığını açıklamıştı (BBC Türkçe, 2021).

Kanalın yapılmasına karşı argümanlar ise nüfus artışına yol açacağı, tarihi ve kültürel mirasa zarar vereceği, içme suyu kaynaklarını azaltacağı, orman alanı ve yeşil alanları tahrip edeceği, oradaki canlı hayatı yok edeceği, bölgede balıkçılık gibi sektörleri olumsuz etkileyeceği, proje sonrasındaki inşaatlar sürecinde hafriyat ve trafik sorunlarını yükselteceği, kanal içi kazaların yaratacağı riskler ve ekonomik sorunlara yeni bir yük eklemesi olarak sıralanabilir. Buna ek olarak beklenen İstanbul depremini tetikleme olasılığı olmasa da, olası İstanbul depremi gibi afetlerde hayati önem taşıyan şehre giriş ve çıkışları da sınırlandırabileceği düşünülmektedir.

2011 senesinden itibaren gündeme gelen Kanal Projesi 2019 yerel seçimlerinde İstanbul’un yönetiminin Cumhuriyet Halk Partisi’ne geçmesi ile askıya alındığı düşünülse de, Cumhurbaşkanı Erdoğan 2023 Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimleri öncesinde projenin muhalefet tarafından engellendiğini belirtti ve “Kanal İstanbul’un her iki yakasında da lüks konutlar yapılacak. Pazar günü (28 Mayıs 2023, ikinci tur seçimleri) neticeyi alalım Kanal İstanbul’la ilgili adımları atacağız” dedi. Bu nedenle projenin yapılması merkezi yönetim ve yerel yönetim arasında da bir çatışma konusudur. Bu çalışma göstermiştir ki çevrenin korunması alanında özellikle gençlerde farkındalık yüksektir. Konunun siyasallaştırılmadan ve toplumsal kutuplaşmanın bir parçası yapılmadan farklı görüşler dikkate alınarak ve paydaşların katılımı ile değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Toplumsal güveni inşa etmek ve uzun vadeli uzlaşmacı politikalar oluşturmak ise bireyler, STK’lar, belediyeler ve merkezi yönetim olmak üzere tüm aktörlerin sorumluluğudur.

KAYNAKÇA

- Albay, M. (2023). *Marmara Denizi'nin Müsilaj Sorunu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Bauman., Z. (2014). *Siyaset Arayışı*. çev. Tuncay Birkan. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Budak, S. (2000). *Avrupa Birliği ve Türkiye Çevre Politikası*, Buke Yayınları, İstanbul.
- Bulut, İ. (2017). *İdeoloji olarak sinizm: İklim değişikliği ve Giddens paradoksu*. Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Can, F.(2016), Çevre Politikasının Ekonomik Araçları. Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Temmuz, 9(3).
- Cox, W. G. (1997). *Making Votes Count*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Demirbaş, M., Aydın, R. 2020. 21. yüzyılın en büyük tehdidi: Küresel iklim değişikliği. Ecological Life Sciences (NWSAELS), 15(4), 163–179.
- Gezer, M. ve İlhan, M. (2021). İklim Değişikliği Endişesi Ölçeği: Türkçeye Uyarlama Çalışması. Ege Coğrafya Dergisi, 30(1), 195-204,
- Giddens, A. (2009). *Sağ ve Solun Ötesinde*. çev. Müge Sözen. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Giddens., A.(2013). *İklim Değişikliği Siyaseti*. çev. Erhan Baltacı. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Giddens., A.(2014). *Modernite ve Bireysel-Kimlik*. çev. Ümit Tatlıcan. İstanbul: Say Yayınları.
- Egeli, G. (1996). *Avrupa Birliği ve Türkiye'de Çevre Politikaları*. Türk Çevre Vakfı Yayını, Ankara.
- EuroNews (2021). “Dünyanın hava kirliliği haritası: Türkiye'den 3 il ‘Avrupa'nın havası en kirli 15 şehri’ listesinde”. <https://tr.euronews.com/2021/03/16/dunyan-n-hava-kirliligi-haritas-turkiye-den-3-il-avrupa-n-n-havas-en-kirli-15-sehri-listes>
- Inglehart, R. (1997). *Modernization and postmodernization: cultural, economic, and political change in 43 societies*. New Jersey: Princeton University Press.
- Konda (2018). İklim Değişikliği Algısı Anketi, <https://konda.com.tr/rapor/3/iklim-degisikligi-algisi>
- National Geographic (2018), “Will Istanbul's Massive New Canal Be an Environmental Disaster?”, <https://www.nationalgeographic.com/science/article/istanbul-canal-project-bosporus-environmental-impacts>.
- Orit, K. (2005). When Moderate Voters Prefer Extreme Parties: Policy Balancing in Parliamentary Elections. American Political Science Review Vol. 99 (2): 185-199.
- Putnam, Robert D., Robert Leonardi, and Raffaella Y. Nanetti (1993). *Making Democracy Work : Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Şen, Ö. L. (2013). Türkiye’de iklim değişikliğinin bütünsel resmi. III. Türkiye İklim Değişikliği Kongresi’nde sunulmuş sözlü bildiri, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, <https://www.hidropolitikakademi.org/uploads/wp/2016/04/T%C3%9CRK%C4%B0YE%E2%80%99DE-%C4%B0KL%C4%B0M->
- TEİAŞ (2023), Türkiye’de Elektrik İletimi Sayılarla İletim İstatistikleri, 2023 Raporu, <https://www.teias.gov.tr/sayilarla-elektrik-iletimi>
- The Economist (2019). The past, present and future of climate change. https://www.economist.com/briefing/2019/09/21/the-past-present-and-future-of-climate-change?utm_medium=cpc.adword.pd&utm_source=google&ppccampaignID=18151738051&ppcadID=&utm_campaign=a.22brand_pmax&utm_content=conversion.direct-response.anonymous&gclid=CjwKCAjwscGjBhAXEiwAswQqNF_EQ82GBbeShR7UD4ivj-Skc-aUff3B0GiIxDzqugDr5R493Cv1hRoChTsQAvD_BwE&gclsrc=aw.ds
- The Economist (2017). What they don’t tell you about climate change. https://www.economist.com/leaders/2017/11/16/what-they-dont-tell-you-about-climate-change?utm_medium=cpc.adword.pd&utm_source=google&ppccampaignID=18151738051&ppcadID=&utm_campaign=a.22brand_pmax&utm_content=conversion.direct-

- response.anonymous&gclid=CjwKCAjwx_eiBhBGEiwA15gLN288bVnbIG-Bil_y_8vDdzaDXUEWEFcGiEgy_OL53gFYYPfxGJwPexoCC6cQAvD_BwE&gclsrc=aw.ds
- The Gallup (2014 Report), Climate Change Not a Top Worry in U.S., <https://news.gallup.com/poll/167843/climate-change-not-top-worry.aspx>
- TÜREB, Türkiye Rüzgar Enerjisi İstatistik Raporu-Ocak 2023, <https://tureb.com.tr/haber/turkiye-ruzgar-enerjisi-istatistik-raporu-ocak-2023/291>
- Talu, N. (2006). *Avrupa Birliği ve Uyum Sürecinde Türkiye'deki Çevre Politikaları*. Çevre Mühendisleri Odası Yayınları, Ofset.
- Turan, E. S. (2018). Türkiye'nin iklim değişikliğine bağlı kuraklık durumu. *Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, 4(1), 63–69.
- TÜSİAD (2002), Avrupa Birliği Çevre Mevzuatına Uyum Süreci, Yayın no: TÜSİA-T2002-9/331, İstanbul.
- World Values Survey (2018), Online Analizler, <https://www.worldvaluessurvey.org/WVSONline.jsp>
- Yasa, M. (1993). *Çevre konusunda halk katılımı: Çevre duyarlılığı grubu Radikal Demokratik Birlik Partisi ve Yeşiller Partisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi.
- Yıldırım, K.(2021). *Çevre Politikalarında Siyasal ve Toplumsal Gündem: Medya Etkisi*. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 23(2), 389-418.
- Yılmaz, Ş. (2023). Facing new security threats in an era of global transformations: Turkey's challenges of energy security, climate change and sustainability. *Turkish Studies*.
- Zorlu-Uğur, H. (2016). Türk Boğazlarının Önemi ve Montrö Sözleşmesi ile Sağlanan Denge Rejimi. *International Journal of Afro-Eurasian Research*, 2, 36-47.

Türkiye'nin Afet Yönetimi Politikasını Yasal ve İdari Normlar Üzerinden Okumak

Examining Türkiye's Disaster Management Policies through Legal and Administrative Norms

Mustafa ARSLAN¹

Journal of Civilization Studies
Volume 8, Issue 1, pp. 41-67
2023
DOI: 10.52539/mad.1403458
Received: 11 December 2023
Accepted: 24 December 2023
© The Author(s) 2023
For reprints and permissions:
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mad>

Özet

Bu araştırmada, yasal ve idari normlar üzerinden Türkiye'nin afet yönetimine ilişkin politikalarının 'önleme, müdahale etme ve iyileştirme' politikaları kapsamında ortaya konması ve gelişme açık yönlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden sistematik dokümantasyon analizi kullanılmıştır. Araştırmanın kapsamı 27.10.2023 tarihi itibarıyla yürürlükte olan Anayasa, yasalar, cumhurbaşkanlığı kararnameleri, yönetmelikler ve cumhurbaşkanlığı genelgeleriyle sınırlı tutulmuştur. Araştırma kapsamındaki mevzuat MAXQDA ve MS EXCELL yazılımları kullanılarak kodlanmış ve analize tabi tutulmuştur. Araştırma kapsamında "Mevzuatın Spesifik Olması veya Genelliği", "Yönetmelik Etki Alanı", "Mevzuatın Yürütücüsü", "Mevzuatın Yürürlük Yılı", "Hizmet Alanı" ve "Zamansal Çözümlemesi" temaları altında dağılım gösteren kod ve alt kodlar kullanılmıştır. Ulusal literatürde deprem mevzuatını bir bütün halinde sistematik analize tabi tutarak inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırmanın bu yönüyle literatüre katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Araştırmada (1) Mevzuat hükümlerinin yayım tarihlerinin doğal afetlerin hemen sonrası döneme rastladığı; (2) Yönetmelik dışındaki normlar ulusal düzeyde düzenleme sağlarken yönetmeliklerin % 15 düzeyinde yerel ve bölgesel düzenleme de getirdiği; (3) Düzenlemelerin konularının mali hizmetler, imara ilişkin hususlar, hukuk hizmetleri, arama kurtarma hizmetleri ve eğitim hizmetleri üzerinde yoğunlaştığı; (4) Yaklaşık % 90'lık kısmın genel hükümler içerdiği ancak % 10'luk oranın ise spesifik bir afet olayını konu aldığı; (5) Önlemeye dönük normların müdahaleye ve iyileştirmeye dönük normlarla karşılaştırıldığında düşük oranda kaldığı bulgularına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Afet, Doğal afet, Afet yönetim, Sistematik Dokümantasyon İncelemesi

Abstract

In this research, we aimed to reveal Turkey's disaster management policies in terms of preventive, interventional and remedial aspects through analyzing the legal and administrative norms and to identify areas that are open to improvement. In the research, we used systematic documentation analysis, one of the qualitative research methods. We limited the scope of the research to the Constitution, laws, presidential decrees, regulations and presidential circulars in force as of 27.09.2023. The legislation within the scope of the research was coded and analyzed using MAXQDA and MS EXCELL software. Within the scope of the research, codes and sub-codes distributed under the themes of "Scope of the Legislation", "Area of Effect of the Legislation", "Executor of the Legislation", "Year of Enforcement of the Legislation", "Service Area" and "Temporal Analysis" were used. Based on our extensive investigation, we have not found any papers in the national literature that comprehensively analyze earthquake laws through systematic review. We believe that the research will make a valuable contribution to the existing literature in this particular area. In the research we find that (1) The publication dates of the provisions of the legislation coincided with the period immediately after natural disasters; (2) While norms other than regulations provide effects at the national level, however, 15% regulations impose local and regional level effects; (3) The subjects of the norms focus on financial services, zoning-related issues, judicial services, search and rescue services and education services; (4) Approximately 90% of the norms contains general provisions, however, 10% deals with a specific disaster event; (5) Prevention-oriented norms remained at a very low rate compared to intervention and improvement-oriented norms.

Key Words: Earthquake, Disaster, Natural disaster, Disaster management, Systematic Documentation Review

¹ Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, e-mail: m.arslan@nevsehir.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3259-1012

GİRİŞ

Türkiye'nin üzerinde konuşlu olduğu Anadolu Levhası, dünyanın önemli deprem kuşaklarından biri olan Alp-Himalaya kuşağı üzerinde yer almaktadır. Afrika ve Arabistan Levhalarının Kuzey yönlü baskılaması, Anadolu Levhasını Batı yönünde hareket etmeye zorlamaktadır. Baskılamaya bağlı olarak Anadolu yarımadasında Hatay'dan başlayıp Van'a kadar uzanan Doğu Anadolu Fay Hattı ile Marmara Denizinden başlayıp Bingöl ve Muş'ta Doğu Anadolu Fay Hattı ile birleşen Kuzey Anadolu Fay Hattında kırılmalar gerçekleşmektedir. Anadolu Levhasının Batı yönlü hareketine Avrasya Levhası tarafından yöneltilen direnç ise Ege Bölgesi'nde yer alan fay hatlarını harekete geçirmektedir. Karmaşık jeolojik yapısı ve jeodinamik konumu nedeniyle bu üç diri fay hattı üzerinde yıkıcı depremler yaşanmaktadır.

Sahip olduğu bu dezavantajlı durum Türkiye'yi etkin afet yönetimi politikaları tasarlamaya ve bu politikaları hayata geçirmeye zorlamaktadır. Bu bağlamda, Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar geçen süre içerisinde söz konusu politikalar doğrultusunda devlet örgütlenmesi içerisinde yetkili ve sorumlu kurumlar oluşturulmuş, ihtiyaç duyulan alanlarda yasal ve idari düzenlemelere gidilmiştir. Ancak 7,9 şiddetindeki 1939 Erzincan Depremi'nde 32.968; 7 şiddetindeki 1942 Erbaa Depreminde 3.000; 7,2 şiddetindeki 1943 Lâdik Depreminde 4.000; 7,2 şiddetindeki 1944 Gerede-Çerkeş Depreminde 3.959; 6,9 şiddetindeki 1966 Varto Depreminde 2.396; 7,2 şiddetindeki 1970 Gediz Depreminde 1.086; 6,6 şiddetindeki 1975 Lice Depreminde 2.385; 7,5 şiddetindeki 1976 Muradiye Depreminde 3.840; 6,9 şiddetindeki 1983 Erzurum-Kars Depremlerinde 1.155; 1999'da Gölcük'te yaşanan 7,8 şiddetindeki depremde ve Düzce'de yaşanan 7,5 şiddetindeki depremlerde toplam 18.243; 2023'te Pazarcık (7,7 şiddetinde) ve Elbistan merkezli (7,6 şiddetinde) toplam 11 ili etkileyen depremlerde resmi rakamlara göre 50.783 can kaybı yaşanmıştır. Bu kayıplar afet yönetimi konusunda Türkiye'nin uygulamaya koyduğu başta önleyici nitelikli olanlar olmak üzere, müdahale ve iyileştirmeye yönelik politikaların etkin sonuçlar yaratmadığını göstermektedir. Deprem afetlerinin farklı hükümetlerin dönemlerinde yaşanmış olması ise afet yönetimi sorunun hükümetler ötesi kronik bir yönetim sorunu halini aldığını göstermektedir.

Afet ve afet yönetimi Türkiye'de hem sosyal bilimciler hem de fen bilimciler tarafından yoğun biçimde araştırılan konulardır. Toplam 31 üniversitede afet yönetimi alanında araştırma merkezleri ve enstitüler kurulmuş durumdadır. Ancak, Türkiye'de üniversiteler ile kamu sektörü alanındaki kopukluğun etkileri bu alanda da görülmekte olup bilimsel araştırmalar neticesinde elde edilen bulguların politika yapım uygulama süreçlerine yeterli düzeyde yansıtılmadığı söylenebilir.

Deprem, yeri konusunda isabetli tahminler yapabilmenin mümkün olduğu ancak mevcut teknolojik olanaklarla zamanlamasının saptanamadığı bir doğal afet türüdür. Bu nedenle, özellikle bilinen aktif fay hatları üzerinde ve yakınında bulunan yerleşim yerlerinde her an hazırlıklı olmayı gerektirir. Bazen Gölcük ve Düzce depremlerinde olduğu gibi dar bir bölgeyi etkilerken bazen Pazarcık ve Elbistan merkezli depremlerde olduğu gibi geniş bir alanı etkileyebilmektedir. Şiddeti ve yüzeye olan yakınlığı yanında etki alanının genişliği depremin yıkım derecesini artırmaktadır. Gelişmiş toplumlarda deprem öncesi tedbirler üzerinde durularak, depreme hazırlık düzeyi yükseltilmekte ve yıkımın şiddeti azaltılmaktayken, gelişmemiş veya gelişmekte olan toplumlarda afet sonrası tedbirlere ve yıkımın yaralarını sarmaya odaklanılmaktadır.

Bu bağlamda, bu araştırmada deprem özelinde Türkiye'nin afet yönetim politikalarının değişim seyrini ve odak noktalarını yasal ve idari mevzuat üzerinden analiz etmek amaçlandı. Bu amaca dönük olarak çalışmanın başlıca araştırma sorusu "*Türkiye'nin deprem merkezli afet yönetimi politikası zaman içerisinde nasıl bir değişim göstermiştir?*" biçiminde belirlendi ve bu ana soruya açıklık getirecek alt sorular geliştirildi.

Araştırmada incelenen mevzuat metinleri, Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi'nde (CMBS), metnin genelinde "afet" ve "deprem" terimlerini içeren mevzuat metinlerini filtreleyerek elde edildi. Belirlenen mevzuat metinleri MAXQDA nitel veri analiz programı kullanılarak kodlandı ve analiz edildi. Araştırma; (1) Mevzuatın Spesifik veya Genelliği (*Somut anlamda belirli bir deprem olayını mı yoksa soyut olarak tüm deprem olaylarını mı konu aldığı*); (2) Yönetmelik Etki Alanı (*Yönetmeliğin Devlet tüzel kişiliği tarafından mı yoksa bir diğer kamu tüzel kişileri tarafından mı çıkarıldığı*); (3) Mevzuatın Yürütücüsü (*Mevzuatta yer alan hükümleri yürütmekle kimin yükümlü olduğu*); (4) Mevzuatın Yürürlük Yılı (*Mevzuatın ne zaman yürürlüğe girdiği*); (5) Mevzuatın Hizmet Alanı (*Mevzuatın hangi kamu hizmetini düzenlediği*); (6) Zamansal Çözümleme (*Mevzuatın deprem afetinin hangi anına düzenleme getirdiği*) biçiminde toplam altı tema ve bu temalar altında dağılım gösteren kod ve alt kodlarla kodlandı.

Araştırmayı afet ve afet yönetimi kavramlarına yer verilen kavramsal çerçeve; araştırma soruları ve araştırma verileri ile tarama-kodlama, geçerlik-güvenirlik olgularına yer verilen yöntem; analiz ve bulgulara yer verilen verilerin analizi ve bulgular başlıklarıyla; bulguların tartışıldığı bulgular ve tartışma başlıkları olacak biçimde tasarlandı.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Örgütü afeti “*İnsanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen ve etkilenen topluluğun kendi imkân ve kaynaklarını kullanarak üstesinden gelemeyeceği doğal, teknolojik veya insan kökenli olayların doğurduğu sonuçlardır.*” biçiminde tanımlamıştır (Ergünay, 2005: 10-11). Birleşmiş Milletler Afet Risklerini Azaltma Ofisi ise (United Nation Office for Disaster Risk Reduction [UNDRR], 2023) afeti “*Bir toplumun veya topluluğun yaşamsal, yapısal, ekonomik ve çevresel unsurlardan en az bir tanesinde kayıplar doğuran, normal yaşantısını ve eylemlerini durduran veya kesintiye uğratan, savunmasız bırakan tehlikeli olaylardır.*” şeklinde tanımlamaktadır. Türk Dil Kurumu Sözlüğünde (2023) “*Çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım.*” olarak tanımlamaktadır. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’nın (AFAD) hazırlamış olduğu Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğünde afet, “*Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olay. Afet, bir olayın kendisi değil, doğurduğu sonuçtur*” olarak tanımlanmıştır (AFAD, 2023a). 5902 sayılı kanunda ise afet: “*Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olaylar*” (Md. 2/b) olarak tanımlanmıştır.

Afet kavramı, bilimsel çalışmalarda da tanımlanmıştır. Afet, bir topluluğun veya toplumun bütününe ciddi tehlike, yaralanma ve yıkım yaşadığı ve paylaştığı veya toplumun sosyal yapısının ve temel işlevlerinin bozulduğu, belirli bir zaman ve mekânda yoğunlaşan bir olaydır (Kumar, 1997). Afetler yaşandıkları bölgelerde kontrol edilemeyen sonuçlar doğururlar ve yaşandıkları yerin etrafında da tehlike yaratırlar (Yılmaz, 2004: 2-3). Toplum yaşamında ekonomik, toplumsal ve çevresel kayıplar yaratarak insan yaşamını durdurur veya kesintiye uğratırlar ve yarattıkları sonuçların bertaraf edilmesinde mahalli olanaklar yetersiz gelir (Kadıoğlu ve Özdamar, 2008: 2).

Afetler kendilerini ortaya çıkaran faktörün türüne göre doğal ve insan kaynaklı olmak üzere bazı sınıflandırmalara tabi tutulurlar (Yavaş, 2005: 14; AFAD, 2023a). Doğal afetlerden deprem, yanardağ patlaması gibi bir kısmının meydana gelmesinde herhangi bir insan davranışının doğrudan bir etkisi gözlenmezken, toprak kayması, sel, kuraklık gibi afetlerde gerek tabiata zarar verilmesiyle gerekse maden ocakları açmak, nehir yataklarını değiştirmek, daraltmak, barajlar inşa etmek gibi müdahalelerle, tabiatın statik dengelerine insanoğlu müdahale edebilmekte ve tabii bir olay insan müdahalesiyle afete dönüşebilmektedir. Bunun yanında bir diğer afet türü ise nükleer santral patlaması, anız yakma veya mangal yakma gibi eylemlere bağlı olarak, tabii olaylardan bağımsız olarak, doğrudan insan davranışından kaynaklı olarak ortaya çıkan ve doğal afetler kadar yıkıcı sonuçlar yaratabilen tabi olmayan afettir. Doğal afetler şiddetli soğuklar, kuraklık, kıtlık gibi yavaş gelişen doğal afetler ile deprem, seller, su taşkınları, toprak kaymaları, kaya düşmeleri, çığ, fırtınalar, hortumlar, volkanlar ve yangınlar gibi ani gelişen doğal afetlerden oluşur. İnsan kaynaklı afetler ise nükleer, biyolojik, kimyasal kazalar; taşımacılık kazaları; endüstriyel kazalar; aşırı kalabalıktan meydana gelen kazalar ve göçmenler ve yerlerinden edilenler kaynaklı afetlerden oluşur (AFAD, 2023b).

Afet yönetimi ise AFAD sözlüğünde (2023a), “*Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması, afet sonucunu doğuran olaylara zamanında, hızlı ve etkili olarak müdahale edilmesi ve afetten etkilenen topluluklar için daha güvenli ve gelişmiş yeni bir yaşam çevresi oluşturulabilmesi için toplumca yapılması gereken topyekûn bir mücadele süreci*” olarak tasvir edilmektedir. Kavram, aynı sözlükte “*Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması amacıyla, afet öncesi, sırası ve sonrasında alınması gereken önlemler ve yapılması gereken çalışmaların planlanması, yönlendirilmesi, koordine edilmesi, desteklenmesi ve etkin olarak uygulanabilmesi için toplumun tüm kurum ve kuruluşlarıyla, imkân ve kaynaklarının belirlenen stratejik hedefler ve öncelikler doğrultusunda kullanılmasını gerektiren, çok yönlü, çok disiplinli ve çok aktörlü, dinamik ve karmaşık bir yönetim sürecidir.*” biçiminde de tanımlanmaktadır.

Afet yönetimi öncelikle önleme, etkiyi hafifletme ve hazırlıklı olmayı içerir. Önleme çabalarının yeni risklerin yaratılmasını ve mevcut risklerin şiddetlenmesini hesaba katması gerekir. Azaltma için hem yapısal hem de yapısal olmayan önlemlerin dikkate alınması gerekir. Hazırlık, müdahale, yardım, kurtarma ve yeniden yapılanma aşamalarından oluşur (Sehra ve Punia, 2019). Afet yönetiminde en önemli husus, otoritenin felaketi “kabullenmesi” konusundaki istekliliği ve bu kabullenmenin zamanlamasıdır (Kumar, 1997). Afet yönetiminin etkinliği, bir devlet politikası oluşturulmasına ve afet yönetimi kültürünün toplum tarafından içselleştirilmesine bağlıdır. (Akdağ, 2002: 101). Doğal afetlerin görülme sıklığının ve etkisinin azaltılması için yaygın eğitime, iyi yetişmiş teknik insan gücüne, ileri teknolojiye ve yeterli araç ve kaynaklara ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca okul ve üniversite müfredatlarında afet yönetimi derslerine yer verilmeli ve kamuoyunu bilinçlendirmeye yönelik çeşitli programlar başlatılmalıdır. Risk haritalandırması, güvenlik açığı değerlendirmesi ve risk analizi sistemleri de geliştirilmelidir. Bütün bunlar için güçlü bir siyasi kararlılığa, etkin politika oluşturulmasına ve uygulanmasına ihtiyaç vardır (Chhetri, 2001).

Afet yönetimine hakim olan güncel düşünce, önleyici tedbirlerle riski minimize etmeye dönük risk yönetimi; afet anında ve sonrasında iletişim ve koordinasyona dayalı kriz yönetimi uygulamalarını hayata geçirebilmektir (Tokmak, 2012: 1). İletişim, ulaştırma ve bilgi-işlem teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte afet yönetiminde de yeni bir yaklaşım olarak bütünleşik afet yönetimi (BAY) yaklaşımı geliştirilmiştir. BAY’da modern afet yönetiminde kullanılan bilgiler yanında risk faktörlerine ilişkin bilgiler de sisteme aktarılır. Mobil cihazlar vasıtasıyla afet bölgesinden aktarılan verilerin, afet koordinasyon merkezlerince işlenmesiyle, lojistik merkezlerinde toplanan envanter verileri doğrultusunda, ihtiyaçlar en yakın noktalardan temin edilir (Macit 2018). Afet bölgelerinde talep edilen ihtiyaçlar merkezde derlenen veriler ışığında karar destek veya bilgi sistemleri vasıtasıyla ihtiyaç yerlerine ulaştırılır (Macit, 2019).

Bütünleşik afet yönetim modelini Türkiye’de uygulamaya geçirmeye yönelik çabalar görülmekle birlikte, deprem yönetim politikasının, afet sonrasında alınan etkiyi azaltıcı tedbirlerden ibaret olduğu; hükümet politikalarının önleyici politikalar geliştirmekten çok afet yıkımını kabullenerek, afet sonrası müdahalelere dönük şekillendiği; toplumda ise afet yönetimi kültürünün kaderci bir anlayışla ve tamamen devlet aygıtına teslimiyet biçiminde şekillendiği görülmektedir.

2. YÖNTEM

Bu araştırmanın amacı yasal ve idari normlar üzerinden Türkiye’nin afet yönetimine ilişkin politikalarını önleyici, müdahaleye dönük ve iyileştirici yönlerden ortaya koymak ve gelişime açık yönleri belirlemektir. Sistematik dokümantasyon incelemesinde (1) Araştırma sorularının formülasyonu; (2) Öncül araştırmaların kapsamlı bir incelemesi; (3) Araştırma kapsamına alınan mevzuatın nitel değerlendirilmesi ve konuyla ilişkisi olmayan mevzuatın kapsam dışına çıkarılması; (4) Araştırma sonuçlarının sentezlenmesi; (5) Sonuçların analizi ve bulguların raporlanması adımları takip edilmektedir (Pai vd., 2004). Buradan hareketle ilk adımda aşağıdaki araştırma soruları belirlenmiştir;

A.S. 1: Türkiye’de afet yönetimi normları yıllar içerisinde nasıl bir değişim sergilemektedir?

A.S. 2: Afet yönetimine dair idari normların merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki dağılımı nasıldır?

A.S. 3: Afet yönetimi normlarının kamu hizmetleri arasındaki dağılımı nasıldır?

A.S. 4: Afet yönetimi normlarının soyut veya somut bir deprem afetine yönelik dağılımı nasıldır?

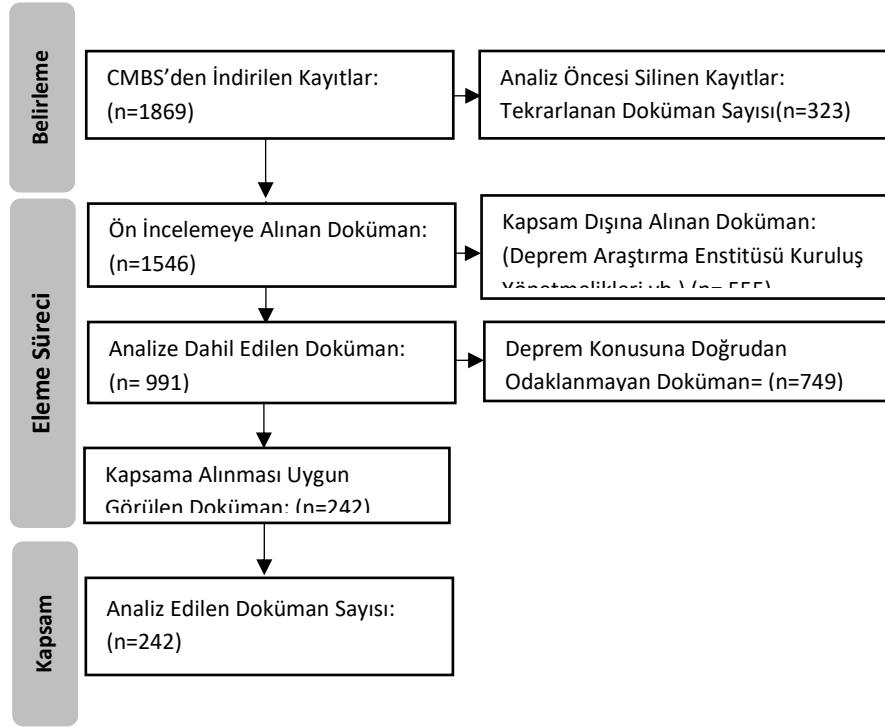
A.S. 5: Afet yönetimi normlarının sorumlu yürütücüleri bakımından dağılımı nasıldır?

A.S. 6: Türkiye’de afet yönetimi normlarının afet süreçleri arasında dağılımı nasıldır?

İkinci olarak alan-yazında benzer alanda yapılmış bilimsel araştırmalar ve kurumsal raporlar incelenmiştir. CMBS’de “afet” ve “deprem” araştırma terimleri girilerek; başlık veya metin kısmında bu terimleri içeren 116 kanun, 4 kanun hükmünde kararname (KHK), 5 Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (CBK), 88 yönetmelik, 25 Bakanlar Kurulu/Cumhurbaşkanı (BK/CB) Kararı, 2 cumhurbaşkanlığı genelgesi analizlere dahil edilmiştir. Üçüncü adımda araştırma sorularına paralel olarak tema, kod ve alt kodları belirlenmiştir. Dokümanların kodlanması sürecinde kod ve alt kodlarda revizyona gidilerek yeni kodlar belirlenmiştir. Dördüncü adımda ise tema kod ve alt kodlara ilişkin frekans analizi, kodlar arası ilişki analizi ve mevzuat türlerinin karşılaştırılması analizleri gerçekleştirilmiştir. Son olarak analiz sonuçlarından bulgulara ulaşılmış ve bulgular raporlanmıştır.

a. Veri Derleme ve Kapsam Belirleme Kriteri

Araştırmanın veri kaynakları CMBS’de yer alan kamu erişimine açık mevzuat dokümanlarıdır. Başlık ve metin içeriğinde “afet” veya “deprem” terimlerinin yer aldığı mevzuat dokümanları analizlere dahil edilmiştir. Araştırma deprem afetiyle sınırlandırılmış olup diğer doğal ve doğal olmayan afetler kapsam dışında tutulmuştur.

şekil 1. Araştırma dokümanlarını belirlemeye dönük akış diyagramı

b. Tarama Yöntemi

şekil 1’de yer alan akış diyagramındaki adımları takip edilerek Anayasa, yasa, KHK, CBK, yönetmelik ve BK/CB Kararlarından oluşan toplam 242 mevzuat dokümanı araştırmaya dahil edilmiştir. CMBS’den yapılan filtreleme sonucunda 1869 doküman, “afet” ve “deprem” terimleri tüm doküman metninde araştırılarak indirilmiş, 323 doküman mükerrer indirildiği için silinmiştir. Ön incelemeye alınan 1546 belgenin 555’i deprem/afet araştırma enstitüsü kuruluş yönetmeliği olmaları, kıyafet gibi içinde afet kelimesini barındıran kavramlar olması gibi gerekçelerle araştırma kapsamı dışına çıkarılmıştır. Kalan 991 dokümanın 749 adedi doğal veya doğal olmayan nükleer sızıntı, maden kazası, sel vb. afetleri konu alıp doğrudan deprem konusunu ele almadıkları için kapsam dışına alınmış ve 242 mevzuat dokümanı analiz edilerek araştırma kapsamı tamamlanmıştır.

Depremin yıkımlarını azaltmaya, arama kurtarma faaliyetlerini yönetmeye ve iyileştirici tedbirleri almaya dönük Türk hukuk sisteminde var olan mevzuat hükümlerinin değişim trendini ortaya koymak amacıyla kapsamlı bir sistematik dokümantasyon incelemesi yapıldı. Bu incelemeyi gerçekleştirirken Sistematik Literatür Taraması (SLT) metodolojisinden faydalandı. SLT, literatürde belirli bir alanda yayımlanmış çalışmaları analiz ederek literatürde yaşanan trendi, bulguları ve yeterince araştırılmayan hususları ortaya çıkmayı amaçlayan bir araştırma yöntemidir. SLT öncül araştırmalara odaklanan ve sentezleyen yapılandırılmış bir tekniktir (Bishu ve Alkadry, 2017; Pai vd., 2004). Bu araştırmada SLT’de kullanılan metodoloji mevzuat metinlerine uyarlanmıştır.

Nitel metodolojinin kullanıldığı bu araştırmada dokümanlar içerik analizine tabi tutuldu. İçerik analizi metinlerden tekrarlanabilir ve geçerli çıkarımlar yapmaya yönelik bir araştırma tekniğidir (Krippendorff, 2004). Esnek bir yöntemdir ve bu esneklik onu kullanılabilir kılmaktadır ancak kesin bir

tanım ve prosedürlerin olmayışı bu metodolojinin uygulanmasını potansiyel olarak sınırlamaktadır (Tesch, 1990).

c. Kodlama Yöntemi

Seçili dokümanlarda şu prosedürü izleyerek tema, kod ve alt kodlar belirlendi ve kodlamalar gerçekleştirildi; (1) Kategoriler (temalar) belirlendi. (2) Temalar tanımlandı. (3) Kapsama dahil edilen dokümanlar, belirlenen tema ve kodlar doğrultusunda sistematik analize tabi tutuldu. Kodlama ve analizlerde MAXQDA ve MS Excel yazılımları kullanıldı.

Araştırmada belirlenen kodların tanım ve açıklamaları aşağıda verilmiştir;

Yıl: Mevzuat maddesinin yürürlüğe girdiği ya da değiştiği yıldır.

Mevzuatın Spesifik veya Genel Olması: Mevzuatın belirli bir deprem olayına ilişkin mi yoksa genel geçerli bir düzenleme mi olduğunu ifade eder.

Yönetmelik Etki Alanı: Yönetmeliğin Devlet tüzel kişiliği tarafından mı yoksa diğer bir kamu hukuku tüzel kişisi tarafından mı çıkarıldığını gösterir.

Kamu Hizmet Alanı: Analiz edilen mevzuat hükmünün hangi kamu hizmeti alanına ilişkin olduğunu gösterir.

Zamansal Çözümleme: Analiz edilen mevzuat hükmünün deprem olayının yıkımını önleme (azaltma), depremin hemen sonrası müdahale ve müteakip zaman diliminde iyileştirme amaçlarından hangisine dönük olduğunu ifade eder.

d. Ölçüm Standartları

İçerik analizi araştırmacının öznel değerlendirmeleriyle şekillenen ve hata yapmaya açık bir yöntemdir. Bu hatalar tesadüfi gerçekleşmez ise ve bir önyargıdan beslenirse araştırmanın objektifliği zarar görür. Güvenirlik ve geçerlik bu olumsuz durumu önlemeye yönelik iki araçtır.

(1) Güvenirlik

Çok yazarlı nitel araştırmalarda kodlamaları karşılaştırmak araştırmanın güvenilirliğini artırmanın bir yoludur. Kodlayıcılar arası uzlaşa adı verilen bu yöntem nitel araştırmalarda en yaygın kullanılan güvenilirlik ölçüm aracıdır (Creswell, 2013; Silverman, 2005). Ancak tek yazarlı araştırmalar karşılaştırma olanağından yoksun olup bu araştırmalarda ise güvenilirliği artırmanın yolu, makul bir süre geçtikten sonra tüm kodlamaları tekrar yapmaktır. İlk ve ikinci kodlamalar arasında farklılık tespit edildiğinde bu farklılıktan kaynaklı hatanın giderilmesine dayanan bir yöntemdir. Bu araştırmada ilk kodlamadan yaklaşık bir ay süre geçtikten sonra dokümanlar tekrar kodlandı ve farklılıklar tespit edilerek hatalı kodlamalar düzeltildi.

(2) Geçerlik

Nitel araştırmalarda kodlama hatalarını ortadan kaldırmanın araçlarından bir diğeri geçerliktir. Geçerlik araştırmaya uzak olan herhangi bir kişinin kodlamaları yaptığında aynı ya da benzer sonuçlara ulaşmasını ifade eder. Creswell ve Miller (2000) nitel araştırmalarda kullanılacak 8 geçerlik stratejisi¹ ortaya koymuşlardır. Creswell'e (2013) göre bu 8 stratejiden en az ikisinin sağlanması nitel bir araştırmanın geçerliği için yeterli kabul edilebilir. Buradan hareketle bu araştırmada üçlü kestirme (*triangulation*) ve akran geri bildirim (*peer debriefing*) stratejileri kullanıldı. Kavramsal temelini askeri terminolojiden alan üçlü kestirme stratejisi doğrultusunda, konu hakkında daha önce yapılmış araştırmalarda kullanılan kod veya değişkenler ile kurumların araştırma raporlarında yer verdikleri kavramlardan faydalandı. Akran geri bildirim stratejisinde ise kamu yönetiminde doçent unvanına sahip bir akademisyenin kodları kontrol ederek yeniden değerlendirmesi sağlandı. İlgili akademisyenin görüşü doğrultusunda kodlar yeniden gözden geçirildi.

¹ Bu sekiz strateji: (1) Uzun süreli saha gözlemi veya katılım; (2) Üçlü kestirme; (3) Katılımcı kontrolü; (4) Denetçi kontrolü; (5) Araştırmacı geri dönüşü; (6) Akran geri bildirim; (7) İşbirliği (8) Tatmin edici ve zengin bir açıklama olarak sıralanmıştır.

3. VERİLERİN ANALİZİ VE BULGULAR

Dokümanların kodlanmasını müteakip gerçekleştirilen faaliyet, söz konusu kodların analiz edilmesidir. Bu doğrultuda öncelikle her bir tema altında yer verilen kod ve alt kodların frekans analizleri yapılmıştır. Frekans analiz tablolarında yer alan sütun ve satırlardaki simgeler Tablo 1’de açıklanmıştır.

Tablo 1. Tablolardaki terim ve işaretlerin formülasyon ve açıklamaları

F = İlgili kod veya alt kodla kodlanmış belge sayısı.

Kodlanmış = İlgili tema ile (kod + alt kod) kodlanmış toplam belge sayısı.

Kodlanmamış = İlgili tema ile (kod + alt kod) kodlanmamış toplam belge sayısı.

Analiz Edilmiş = Analiz Edilen Toplam belge sayısı

$$\% = \frac{\text{İlgili kodla kodlanan belge sayısı}}{\text{Analiz Edilen Doküman sayısı}}$$

$$\% (\text{Kodlanmış}) = \frac{\text{Temanın tüm alt kodlarıyla kodlanmış belge sayısı}}{\text{Analiz edilen belge sayısı}}$$

a. Yürürlük Yılı

Türkiye’de deprem olaylarına yönelik afet yönetimi politikasının, yaraları sarma maksatlı reaktif eyleme geçmeye odaklı olduğu görülmektedir. Mevzuatın yürürlüğe girdiği zamana yönelik Tablo 2’de verilen analiz sonuçları, düzenlemelerin 1940 yılında, yani Erzincan Depremi’nin hemen sonrasında, başladığını göstermektedir. 3773 sayılı yasayla Erzincan depreminden zarar gören afetzedelerin durumlarını iyileştirici tedbirler düzenlenirken bu yöntemin etkin bir çözüm yolu olmadığı görülmüş ve 4623 sayılı yasayla tüm yurt genelinde afet öncesi ve sonrasında alınacak tedbirler düzenlenmiştir (Yılmaz, 2003:75). Bu andan itibaren 1999 yılına kadar, 1982 yılındaki deprem afetini dolaylı yoldan ele alan istisnai durum hariç, deprem olaylarına ilişkin düzenlemelerde yatay bir eğilim görülmektedir. 1999 yılında ise yine Gölcük ve Düzce depremlerinin yaralarını sarmak amaçlı olarak pansuman niteliğinde reaktif düzenlemelere gidilmiştir. Bundan sonraki bir diğer trend ise 2004 ve 2005 yıllarında görülmektedir ve bu yükselişin ardındaki neden de 2003-2005 yılları arasında Bingöl ve civarında yaşanan depremlerin yarattığı hasarı gidermektir. Mevzuatın yürürlüğe girmesi bakımından dikkat çeken diğer dönemler ise 2012 ve 2023 yılları olup sırasıyla Van ve Kahramanmaraş merkezli depremlerin sonrasında alınan tedbirlere karşılık gelmektedir.

Tablo 2. Mevzuat yürürlük yılı frekans tablosu

YIL	Yasa		CBK		KHK		Yönetmelik		Genelge		BK/CB Kararı	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
1940	1	0,86										
1941	1	0,86										
1943	2	1,72										
1944	1	0,86										
1949	1	0,86										
1953	1	0,86										
1958	1	0,86										
1959	1	0,86										
1960	1	0,86										
1961	1	0,86					1	1,14				
1965	1	0,86										
1968	1	0,86					2	2,27				
1971	1	0,86										
1972	1	0,86					1	1,14				
1977	1	0,86										
1982	6	5,17					1	1,14				
1983	2	1,72										
1985	1	0,86					2	2,27				
1992	1	0,86					1	1,14				

1994	1	0,86										
1995	1	0,86										
1996					1	1,14						
1997	1	0,86										
1999	4	3,45		3	75	1	1,14					
2000	9	7,76										
2001	4	3,45										
2002	2	1,72				2	2,27					
2003	2	1,72				1	1,14					
2004	8	6,90				2	2,27					
2005	9	7,76				1	1,14					
2006	2	1,72				2	2,27					
2007	3	2,59				5	5,68					
2008	5	4,31				3	3,41					
2009	3	2,59				3	3,41					
2010	4	3,45				1	1,14					
2011	3	2,59		1	25	4	4,55					
2012	13	11,21				5	5,68	1	4			
2013	2	1,72				2	2,27					
2014	5	4,31				3	3,41					
2015						5	5,68					
2016	4	3,45				4	4,55					
2017	3	2,59				5	5,68					
2018	3	2,59	3	60		2	2,27					
2019	3	2,59	2	40		3	3,41					
2020	4	3,45	2	40		5	5,68	1	50			
2021			1	20		9	10,23		6			
2022	4	3,45	1	20		15	17,05		24			
2023	11	9,48				4	4,55	1	4			
2023								16	64			
Kodlanmış	116	100	5	100	4	100	88	100	2	100	25	100
Analiz edilmiş	116	100	5	100	4	100	88	100	2	100	25	100

Elde edilen bulgular Türkiye'nin deprem bağlamında afetle mücadele politikasının hasar ve yıkımı önleyici olmaktan çok afet sonrası yaraları sarma üzerinde odaklandığını; önleyici bir mücadele yöntemi geliştirmekten ziyade tepkisel geçici çözümler geliştirme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bulgular kalıcı çözümlerden çok can havliyle hayata geçirilen ve sürdürülebilirliği zayıf tedbirler geliştirildiğini göstermektedir.

b. Yönetmelik Etki Alanı

Depremler yer kabuğundaki levhaların buluştuğu ve levhalar arasında hareketin meydana geldiği veya zayıflıkların olduğu yerlerde meydana gelir; bu nedenle sismik aktiviteler belirli bölgeler veya kuşaklarda yoğunlaşır. Afet, şiddetli ve aşırı bir doğa olayının savunmasız bir insan yerleşimiyle buluştuğu yerde meydana gelir. Afetlere neden olabilecek doğa olaylarının birçoğu, insanların bulunmadığı yerlerde meydana gelir. Bu durumlarda insanlar olaya karışmadığı için herhangi bir felaket yaşanmaz (Lewis, 1977b).

Türk yönetim yapısında düzenleyici işlem yapma yetkisi Devlet tüzel kişiliği adına Cumhurbaşkanlığı'nda ve bakanlıklardadır. Bunun yanında mahalli idareler ile fonksiyonel yerinden yönetim birimlerinin de kendi yetki ve sorumluluk alanlarında olmak kaydıyla yönetmelik çıkarma yetkileri vardır. Deprem olaylarının yıkıcı etkisini azaltmak amacıyla gerek Cumhurbaşkanlığı ve bakanlıklar gerekse mahalli idarelerce çıkarılmış CMBS'de kayıtlı toplam 88 yönetmeliğe ulaşılmıştır. Bu yönetmeliklerin % 85,23'ü devlet tüzel kişiliği tarafından çıkarılırken %14,77'sinin mahalli idarelerce çıkarılan imar yönetmelikleri olduğu görülmektedir (Tablo 3a).

Tablo 3a: Yönetmelik etki alanı

Etki Alanı	F	% (G)
Ulusal	75	85,23
Yerel	13	14,77
Kodlanmış	88	100
Analiz Edilmiş	88	100

Söz konusu imar yönetmeliklerinin içerik analizinde elde edilen dikkat çekici bulgulardan birisi Ankara, Adana, Erzurum, Hatay, Sakarya, Van, Antalya, Bursa, Gaziantep, Kayseri, İstanbul büyükşehir belediyeleri ile Sivas Belediyesi'nin imar yönetmeliklerinin CMBS'de yer almasıdır. Diğer büyükşehir ve kent belediyelerinin imar yönetmelikleri sistemde yer almamaktadır. İkinci husus ise farklı deprem riskleriyle karşı karşıya olmalarına rağmen, sayılan 11 büyükşehir belediyesi ile Sivas Belediyesi'nin imar yönetmeliklerinin, deprem afetine yönelik kısımlarının neredeyse birbirlerinin kopyası olmalarıdır.

Tablo 3b. Zamana bağılı değişim

Yıl	Yerel	Ulusal	Yıl	Yerel	Ulusal
1961		1	2009		3
1968		2	2010		1
1972		1	2011		4
1982		1	2012		5
1985		2	2013		2
1992		1	2014		3
1996		1	2015		5
1999		1	2016		4
2002		2	2017		5
2003		1	2018	2	
2004		2	2019		3
2005		1	2020		5
2006	1	1	2021	2	7
2007		5	2022	8	7
2008		3	2023		4

Yönetmeliklerin yürürlüğe giriş yıllarının sunulduğu Tablo 3b incelendiğinde devlet tüzel kişiliği tarafından düzenlenen yönetmeliklerin 1961 yılıyla birlikte yürürlüğe girmeye başladıkları ve genel eğilimin yıllar içerisinde artış yönünde olduğu görülmektedir. Diğer yandan bir mahalli idare tarafından ilk yönetmelik ise 2006 yılında yürürlüğe konulmuş olup 2022 yılında ciddi bir artış yaşanmıştır (Tablo 3b).

c. Düzenlenen Kamu Hizmeti Alanı

Mevzuat hükümlerinin kamu hizmeti alanı açısından tabi tutuldukları analiz sonuçları, en yoğun düzenlenen kamu hizmetinin imar ve iskân olduğunu ortaya koymaktadır. Bunu sırasıyla mali destek ve yardımlar, sağlık hizmeti, arama kurtarma ve ulaştırma hizmetleri takip etmektedir (Tablo 4a). Analiz sonuçları alan-yazın bulgularıyla da örtüşmektedir. Çünkü afet olaylarından doğrudan en çok etkilenen kişiler öncelikle ekonomik ve politik güçleri daha zayıf olan kişilerdir (Anbarcı, Escaleras ve Register, 2005; Kahn, 2005; Toya ve Skidmore, 2007). Kumar'a(1997) göre gelişmekte olan ülkelerde yoksul insanların afetlere maruz kalma ihtimali daha yüksek iken, gelişmiş ülkeler en yıkıcı tehlikelere karşı kendilerini korumaya almış durumdadırlar. Toya ve Skidmore (2007), kalkınma-afet ilişkisine dair araştırmayı genişletmiş ve insan sermayesindeki iyileşme ve ticari serbestlik düzeyinin afet zayıyatını azalttığı bulgusuna ulaşmışlardır. Horwich (2000) ise artan gelirin deprem güvenliği düzeyinde genel bir artış anlamına geldiğini ileri sürmektedir. Zayıf ve gelişmekte olan ekonomisiyle Türkiye'nin depremin etkilerini azaltma politikasındaki yaklaşımı afet sonrası yaraları sarmak için depremzedelere parasal destekler sunmak biçiminde belirlemektedir. Bu hizmetin içeriğinde hibeler, vergi muafiyetleri, düşük faizli krediler ve yardımlar vardır.

Tablo 4a'da gösterilen bulgular ışığında, analize tabi tutulan normların bütünü açısından, mevzuatta en yoğun düzenlenen kamu hizmeti alanının mali ve iktisadi hizmetler olduğu görülmektedir. Bu kapsamdaki düzenlemenin vergi indirimi, muafiyeti, hibe, düşük faizli kredi, hayvancılık ve tarım desteği gibi deprem sonrasında afetzedelerin maddi durumlarını iyileştirmeye yönelik maddi destekler içerdiği görülmektedir. İkinci sırada yapı, imar ve iskân ilişkin hizmetler gelmekte olup bu hizmetler de yerleşim merkezlerinin yerlerinin değiştirilmesi, bu amaçlı kamulaştırmalar, karayolu ve köprü inşaatları, bina yapımına ilişkin teknik hususlar gibi alanları kapsamaktadır. Bunları sırasıyla arama-kurtarma, altyapı, sağlık gibi hizmetler takip etmektedir. Tarım, endüstri, madencilik ve lojistik alanlarındaki düzenlemelerin nispeten düşük sayıda kaldığı görülmektedir.

Tablo 4a: Düzenlenen kamu hizmeti alanı

Hizmet Türü	Kanun		CBK		KHK		Yönetmelik		Genelge		BK/CB Kararı	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Adalet ve Hukuk	10	8,6					1	1,14				
Altyapı	9	7,8	2	40			3	3,41				
Arama- Kurtarma	9	7,8	2	40			7	7,95				
Eğitim	9	7,8	1	20			3	3,41			1	4
Emniyet	7	6	1	20			10	11,4				
Enerji	1	0,9					6	6,82			2	8
Enkaz Kaldırma	2	1,7	1	20			3	3,41				
Genel	16	13,8	4	80	2	5	12	13,6	1	5		
Asayiş	7	6					10	11,3				
İaşe	6	5,2	1	20	1	25	1	1,14				
İkmal-Lojistik	2	1,7	1	20			1	1,14				
Mali/İktisadi/Finansal	38	32,8	1	20	3	75	13	14,77			19	76
İletişim	5	4,3	2	40			3	3,41				
Kültür-Turizm	4	3,4					1	1,14				
Barınma	5	4,3	1	20	1	25	4	4,55				
Sağlık	9	7,8	2	40			8	9,09			1	4
Sigorta Sistemi	6	5,2					2	2,27			3	12
Sosyal Hizmet	8	6,9					1	1,14			1	4
Su	3	2,6					2	2,27				
Tarım	2	1,7									5	2
Ulaşım	4	3,4	1	20	1	25	11	12,5				
Sanayi/Üretim	1	0,9					2	2,3				
Yapı/İmar	29	25	2	40			40	45,4	1	5	4	16
Kodlanmış	16	100	5	100	4	100	88	100	2	100	25	100
Analiz Edilmiş	16	100	5	100	4	100	88	100	2	100	25	100

Afete yönelik hizmet alanlarının Türk ulusal mevzuatında 1940'lı yıllardan itibaren artış eğiliminde olduğu görülmektedir. 1990'lı yıllardan itibaren özellikle imar hizmetleri ve mali destekler alanlarında göze çarpan bir artış görülmektedir. Bu artışın perde gerisinde 1990 yılında yaşanan Gölçük ve Düzce depremleri; 2010'ların başlarında gerçekleşen Van ve Elâzığ depremleri; 2020 Elâzığ ve İzmir; 2023 Pazarcık ve Elbistan depremleri mevzuatta yaşanan bu değişimin gerisindeki dinamikler olarak belirlemektedir. Asayiş, altyapı ve sağlık hizmetlerindeki mevzuatta da 2000'li yıllardan itibaren yükseliş yaşanmaktadır. Elde edilen bir diğer bulgu ise 1970-90 arası dönemde yürürlüğe giren mevzuat sayısının diğer dönemlere kıyasla düşük düzeyde kalmış olmasıdır (Tablo 4b).

Tablo 4b. Hizmetlerin yıllara göre değişimi

Hizmetler	1940-49	1950-59	1960-69	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19	2020-23	TOPLAM
Sanayi/Üretim								1	2	3
Kültür-Turizm								1	2	3
İkmal-Lojistik		1	1		1		1	1	1	6
Su						1	2	3	1	7
Tarım				1			2	5		8
Sosyal Hizmet	1					2	3	3	1	10
Enkaz Kaldırma	1	1	1				1	4	2	10
Sigorta Sistemi						1	2	6	2	11
İaşe	1	1	1			3	2	1	2	11
Enerji	1	1	1			1	4		4	11
Adalet ve Hukuk	1	1	1				5	5	2	15
Barınma	1	1	1	1	1	2	1	5	3	15
İletişim	1	1	1				2	4	6	15
Eğitim	1	1		2			2	5	5	16
Ulaşım	1	1					3	9	6	20
Asayiş	2	2	4			1	5	4	5	23
Altyapı	1	1	1			1	7	7	6	24
Sağlık	1	1	2		2		3	9	8	26
Emniyet	1	2	3			1	7	7	6	27
Arama- Kurtarma	2	2	3			2	6	7	7	29
Genel			1	1	1	4	7	20	10	44
Yapı/İmar	2	1	2	1	6	5	22	23	27	89
Mali/İktisadi/Finansal		3	4	2	6	10	19	18	34	96

d. Mevzuatın Spesifik veya Genelliği

Mevzuat hükmünün belirli bir deprem olayına mı yoksa genel olarak deprem olaylarının tamamına mı yönelik olduğu yönünde ortaya konan bulgular, BK Kararları ile CB Kararları dışında kalan mevzuat türlerinin ağırlıklı olarak genel anlamda tüm depremlere yönelik olduğu; buna karşılık BK Kararlarıyla CB Kararlarının genel olmaktan ziyade belirli bir deprem olayına yönelik düzenleyicilik vasfı taşıdığını ortaya koymaktadır (Tablo 5a). Analiz bulguları, uzun vadeli düzenleme vasfı taşıyan ve deprem olaylarının geneline hitap eden düzenlemelerde yasa, CBK, KHK, yönetmelik ve genelgeler tercih edildiğini, buna karşılık, hızlı ve geçici çözüm üretmeye dönük uygulamalarda BK/CB kararlarının pratik bir düzenleyici araç olarak kullanıldığını göstermektedir.

Tablo 5a. Mevzuatın genel/spesifik olma durumu

Mevzuatın Durumu	Yasa		CBK		KHK		Yönetmelik		Genelge		BK/CB Kararı	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Genel	107	92,2	5	100	4	100	87	98,9	1	50	4	16
Spesifik	9	7,8					1	1,1	1	50	21	84
Kodlanmış	116	100	5	100	4	100	88	100	2	100	25	100
Analiz edilmiş	116	100	5	100	4	100	88	100	2	100	25	100

Tablo 5b’de sunulan bulgular somut bir deprem afetine yönelik hususları düzenlemekten çok genel nitelikli soyut deprem olayına yönelik hususları düzenleme yaklaşımının varlığına işaret etmektedir. Belirli bir deprem olayını düzenlemeye dönük normlarda 2020 ve 2023 yıllarında fark edilir bir artış kaydedilmiştir. Bu yıllarda belirli bir afet olayına yönelik yürürlüğe giren düzenlemelerin Cumhurbaşkanı kararları olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi sonrasında Cumhurbaşkanının artırılan yetkileriyle de uyumlu görünmektedir.

Tablo 5b. Zamana bağlı değişim tablosu

Yıl	Genel	Spesifik	Yıl	Genel	Spesifik	Yıl	Genel	Spesifik
1940		1	1983	2		2008	8	
1941	1		1985	3		2009	6	
1943	2		1992	1	1	2010	5	
1944	1		1994	1		2011	8	
1949	1		1995	1		2012	18	1
1953	1		1996	1		2013	4	
1958	1		1997		1	2014	8	
1959	1		1999	7	1	2015	5	
1960	1		2000	8	1	2016	8	
1961	2		2001	3	1	2017	7	
1965	1		2002	4		2018	8	
1968	3		2003	2	1	2019	8	
1971	1		2004	10		2020	12	5
1972	2		2005	9	1	2021	11	
1977	1		2006	4		2022	20	
1982	7		2007	8		2023	13	19

e. Mevzuatın Sorumlu Yürütücüsü

Merkezi sistemlerde risk değerlendirmeleri geniş kapsamlı sorumluluklara sahip tek bir otorite tarafından yürütülür (Prior ve Roth, 2013). Türk yönetim geleneği de merkeziyetçi bir karakter taşımaktadır. Buna bağlı olarak deprem yıkımlarıyla mücadeleye ve afet yönetimine yönelik politikanın da ağırlıklı olarak merkezden belirlendiği söylenebilir. Yasa, CBK ve KHK’lar yürütülmeleri ve bağlayıcılıkları konusunda ilgili herkesi ilgilendirirken yönetmelik ve BK/CB kararlarının yürütülmesinden sorumlu kişiler mevzuat metinlerinde açıkça belirtilmektedir.

Tablo 6a. Mevzuatın Yürütücüsü

YÜRÜTÜCÜ	BK/CB Kararı		Yönetmelik	
	F	%	F	%
Adalet Bakanı			1	1,14
Gençlik ve Spor Bakanı			1	1,14
Kamu İhale Kurumu Başkanı			1	1,14
Kültür ve Turizm Bakanı			1	1,14
Sanayi ve Teknoloji Bakanı			1	1,14
Sig. Öz. Em.Düz.Kur.Başkanı	1	4		
Aile ve Sos. Hiz. Bakanı	2	8	1	1,14
Millî Savunma Bakanı			2	2,27
TAEK Başkanı			2	2,27
AFAD Yönetimi Başkanı	2	8	1	1,14
Hazine ve Maliye Bakanı	4	16	1	1,14
Tarım ve Orman Bakanı	5	20		
En. ve Tabii Kay. Bakanı	2	8	4	4,55
Sağlık Bakanı	1	4	5	5,68
Ulaştırma ve Altyapı Bakanı			7	7,95
Cumhurbaşkanı	5	20	8	9,09
B.şehir Bel./Bel. Başkanı	1	4	13	14,77
İçişleri Bakanı			18	20,45
Çev. Şeh. ve İkl. Değ. Bakanı	2	8,00	21	23,86
Kodlanmış	25	100	88	100
Analiz Edilmiş	25	100	88	100

Deprem olayları ve deprem kaynaklı afet olaylarında düzenleyici idari işlemlerin ağırlıklı olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı, İçişleri Bakanı, Belediye Başkanları ve Cumhurbaşkanının sorumluluğunda yürütüleceği hüküm altına alınmıştır. Tablo 6a'da sunulan tüm yürütücü makamlar dikkate alındığında, büyükşehir belediye ve belediye başkanlarına verilen yetki ve yüklenen sorumluluğun düşük düzeyde kaldığı görülmektedir. Depremin neden olduğu yıkımın ve ortaya çıkan zararın, yaşayan nüfusun yoğunluğu ve çok katlı bina yapılmasına bağlı olarak kent merkezlerinde kırsala oranla daha şiddetli gerçekleşmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda kent merkezlerinin imar kararlarını belirleme yetkisinin belediye karar organlarında olmasına rağmen aynı düzeyde sorumluluk yüklenmemeleri, afet yönetiminin etkinliğini aksatma potansiyeli taşıyan bir husustur.

Yürürlüğe giren idari düzenlemelerin yürütülmesinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği, İçişleri ve Sağlık Bakanları ile Cumhurbaşkanının yetki ve sorumluluğunun araştırma kapsamındaki süre zarfında istikrarlı biçimde korunmuş; buna karşılık yerel yönetimlerin yürütücü organlarından ikisini oluşturan büyükşehir belediye ve kent belediye başkanlarının yetki ve sorumluluklarında 2022 yılında; Hazine ve Maliye Bakanı ile Tarım ve Orman Bakanının yetki ve sorumluluklarında ise 2023 yılında dikkat çekici bir artış yaşanmıştır. 2023 yılında Tarım Bakanının yürütücü sorumluluğundaki artışın nedeni depremin önceki deneyimlerden farklı olarak kırsalda da büyük bir yıkıma neden olmuş olmasıdır (Tablo 6b).

Tablo 6b. Yürütme Sorumluluğunun Yıllar İçinde Değişimi

Yıl	Sig. ve Öz. Em. Kur. Başkanı	Adalet Bakanı	AFAD Yönetimi Başkanı	Aile ve Sos. Hiz. Bakanı	B.şehir Bel.-Bel. Başkanı	Cumhurbaşkanı	Çev. Şeh. Ve İk. Değ. Bakanı	En. ve Tabii Kay. Bakanı	İçişleri Bakanı	Hazine ve Maliye Bakanı	Sağlık Bakanı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	Tarım ve Orman Bakanı	Ulaştırma ve Altyapı Bakanı	Kültür ve Turizm Bakanı	TAEK Başkanı	Millî Savunma Bakanı	KİK Başkanı
1961																		1
1968							2											
1972						1												
1982										1								
1985							2											
1992									1									
1996								1										
1999							1											
2002							2											
2003							1											
2004							1	1										
2005															1			
2006					1		1											
2007						1	2	1					1					
2008							1									2		
2009						1			1									1
2010									1									
2011			1			1			1									1
2012							2	2	1				1					
2013	1																1	
2014							2	1										
2015			1						3		1							
2016						2			2									
2017							3	1	1									
2018					2													
2019							1		1			1						
2020	1		1			3		2	1		1		1					
2021			1		2		1		1		1			4				
2022					8	2	1	1	1		1						1	
2023				1	1	4	1	1	2	4	1		4					

f. Mevzuatın Zamansal Çözümlemesi

Afet algısının yaygınlaşmasına paralel olarak afete karşı alınacak önlemlerin ilkeleri uyarı, etkinin azaltılması, yardım ve kurtarma için acil durum planlaması olarak belirlenmiştir. Her üç faaliyet alanı da birbirine ilişkilidir ve ihtiyati planlamanın bileşenleridirler. Bu bileşenler felaket yaklaştığında (uyarılar) veya meydana geldikten sonra (yardım ve acil durum planlaması) gerçekleştirilir, ancak etkinin azaltılmasına yönelik kapsamlı uygulama, süreklilik taşımalıdır. Afetin şiddetli etkisine karşı koymak için önlemlerin uzun ve orta vadeli stratejilerle başlaması gerekir. Bir uyarı aracı tedbir geliştirmek için ancak kısa bir zaman kazandırır ve bu kısa zaman zarfında yalnızca kısa vadeli önlemler hayata geçirilebilir (Lewis 1977a). Gelişmekte olan ülkelerin çoğu, afet hazırlığını afet sonrası yardım ve rehabilitasyon faaliyetleri açısından değerlendirme eğilimindedir. Ancak günümüzde afet hazırlığının, afet sonrası müdahale ve iyileştirme faaliyetlerinden daha önemli olduğu kabul edilmektedir. Afet hazırlığı kapsamında uygulanabilecek stratejiler farkındalık yaratmak, risk aktarımı, ekonomik planlama ve hazır oluşturma (Saikia, 2005). Bunun yanında kurtarma ve müdahale çalışmaları da önemlidir. Afet şoku, mağdurları sersemletir ve afet sendromu adı verilen bir şok reaksiyonu yaratarak onları sorunla başa çıkamaz hale getirir ve dışarıya bağımlı kılar (Kumar, 1997).

Türkiye’de afetlere bakış açısı Osmanlı İmparatorluğu’ndan günümüze genel itibari ile oluşan hasar ve zarar durumuna göre kayıpların tazmini ya da inşa ile sınırlı bırakılmış, afet öncesi önleyici

tedbirlere odaklanma konusunda etkin bir çaba gösterilememiştir. Bu nedenle afetlere yönelik mevzuat, önleyici bir yaklaşımın gerektirdiği gibi afet öncesi tedbirleri geliştirmeye yönelik olmaktan ziyade afet sonrasında tepkisel hukuki düzenlemeler yapmak suretiyle gelişmiştir (Lekesizgöz ve Avaner, 2021). Bu araştırmada elde edilen bulgular da literatür bulgularıyla örtüşmektedir.

Tablo 7a'da özellikle kanun ve BK/CB kararlarında afet öncesi önlemeye dönük tedbirler ile afet sonrası iyileştirme tedbirlerinin yoğunluğu arasında dikkat çeken bir farklılık vardır. Bunun nedeni, afetin hemen sonrasında ortaya çıkan krizin olumsuz etkilerini kırmak için BK/CBK kararlarının pratik birer araç olarak görülmesi olabilir. Yasal mevzuat açısından ise gerekçe, afetten edinilen tecrübe ışığında, uygulamaya konan hükümet politikalarına yasal meşruiyet kazandırma çabası olabilir. Önleyici düzenlemelerin ise daha çok yönetmelik temelli olduğu görülmektedir. Önleyici düzenlemeler daha çok teknik mühendislik bilgisi (inşaat, yol, çevre vb.) gerektirdiği için bakanlık ve kurumlarda görevli teknik personelin uzmanlık bilgileri doğrultusunda, yürütme organına hiyerarşi ve vesayet bağıyla bağlı kurum ve idarelerce idari işlem (yani yönetmelik) tesis etmek suretiyle geliştirilmektedir.

Tablo 7a. Mevzuatın Zamansal Çözümlemesi

	Yasa		CBK		KHK		Yönetmelik		Genelge		BK/CB Kararı	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Önleme	26	22,4	4	80	1	25	47	53,4	1	50	3	12
Müdahale	42	36,2	5	100	2	50	29	33				
İyileştirme	94	81	5	100	4	100	40	45,5	1	50	22	88
Kodlanmış	116	100	5	100	4	100	88	100	2	100	25	100
Analiz Edilmiş	116	100	5	100	4	100	88	100	2	100	25	100

Yönetmelikler ile Bakanlar Kurulu/Cumhurbaşkanı Kararlarının analizi ile sınırlı tutulan ve mevzuatın yürütücü sorumluluğuna ilişkin olan bulgular Tablo 7b'de verilmiştir. Buna göre afet yıkımlarını önlemeye yönelik yetkiler Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı ile büyükşehir belediye ve belediye başkanlarına verilmiştir. Özellikle kent merkezlerinde arazileri imara açma, yapı izni verme, çok katlı binalara kat izni verme gibi hususlarda mahalli idarelerin yetkileri genişler. Bakanlık ise gerek mevzuattan aldığı doğrudan işlem yapma yetkileri ve gerekse mahalli idareler üzerindeki vesayet denetimi yetkileri ile afetlerin önlenmesi konusunda etkin görev yapabilir. Afetin hemen sonrasında yapılacak müdahaleye ilişkin hususlarda İçişleri Bakanı'nın, iyileştirme ve rehabilitasyona dönük hususlarda ise sırasıyla İçişleri Bakanı, Cumhurbaşkanı ve Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'nın öne çıktığı görülmektedir.

Tablo 7b. Zamansal Çözümlemenin Yürütücüler Arasında Dağılımı

Yürütücü	Önleme	Müdahale	İyileştirme	Yürütücü	Önleme	Müdahale	İyileştirme
Sig.ve Öz.Em. Düz. Kur. Başkanı			1	Sağlık Bakanı	1	4	3
Adalet Bakanı			1	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	1		
AFAD Başkanı		1	2	Tarım ve Orman Bakanı			5
Aile ve Sos.Hiz. Bakanı			2	Ulaştırma ve Altyapı Bakanı	6		1
Büyükşehir Bld./Bld. Başkanı	14	1		Kültür ve Turizm Bakanı	1		
Cumhurbaşkanı	1	4	11	TAEK Başkanı	2		
Çev.Şeh. ve İklim.Değ. Bakanı	16	4	10	Milli Savunma Bakanı		2	2
En.ve Tabii Kay. Bakanı	2		4	Kamu İhale Kurumu Başkanı	1		1
İçişleri Bakanı	5	13	12	Gençlik ve Spor Bakanı			1
Hazine ve Maliye Bakanı			5				

Mevzuatın, afet yönetiminin hangi süreçlerine yönelik düzenleme getirdiğine ilişkin zamana bağlı değişim Tablo 7c'de sunulmuştur. Buradaki zaman faktörü mevzuat hükmünün belirli bir afet olayının öncesi ve sonrasında yürürlüğe girmiş olmaktan çok afet öncesinde, esnasında ve sonrasındaki hususlardan hangisine ilişkin olduğunu ifade eder. Tablo 7c'de Türkiye'nin afet yönetimi konusunda gelişmekte olan ülke yaklaşımı sergilediği söylenebilir. Araştırma kapsamındaki dönem içerisinde, dört yıl hariç (2018,

2019, 2021 ve 2022), afet sonrası uzun dönem iyileştirme çalışmalarına mevzuatta önleme ve müdahale dönemlerine yönelik çalışmalardan daha yüksek düzeyde yer verildiği görölmektedir. Bu bulgu Türk afet yönetimi yaklaşımının proaktif olmaktan çok afet sonrası iyileştirme tedbirlerine ağırlık vermesi nedeniyle reaktif karakter sergilediğini göstermektedir. 1999 yılında Gölcük, 2000 yılında Düzce, 2004 yılında Bingöl, 2012 yılında Van, 2020 ve 2022 yıllarında Elazığ ve 2023 Pazarcık-Elbistan merkezli depremler sonrasında, gerek bu depremlerin yarattığı yıkımın etkisini azaltmak ve gerekse ileriki zamanlarda yaşanabilecek muhtemel deprem olaylarına karşı tedbir geliştirme amacına dönük yoğun düzenlemeler yapıldığı görölmektedir. Her bir afette yaşanan yıkım, önceki tecrübelerle dayanarak gerçekleştirilen önleyici düzenlemelerin yetersiz kaldığını veya düzenlemenin hayata geçirilmesinde birtakım aksaklıkların yaşandığını göstermektedir. Mevzuatta düzenlenen önleyici tedbirlerin hayata geçirilmeleri bütçeye getireceği yüksek mali külfet, afetin potansiyel etkisinin öngörülememesi ve hükümetlerin ve yerel yönetimlerin uyguladıkları popülist politikalar, rant ekonomisi, kayırmacılık gibi nedenlerle etkin düzeyde gerçekleşmemiştir.

Tablo 7c. Zamansal çözümlemenin yıllara göre değişimi

Yıl	Önleme	Müdahale	İyileştirme	Yıl	Önleme	Müdahale	İyileştirme	Yıl	Önleme	Müdahale	İyileştirme
1940			1	1983			2	2008	4	2	4
1941		1		1985	2	1	1	2009	3	2	5
1943	1	1	1	1992			2	2010	1	4	5
1944	1	1	1	1994		1	1	2011	2	5	7
1949		1	1	1995		1	1	2012	8	8	12
1953		1	1	1996	1			2013		2	3
1958	1	1	1	1997			1	2014	4	4	4
1959	1	1	1	1999	3	3	7	2015	1	4	4
1960	1	1	1	2000	1	3	9	2016	3	2	5
1961		1	2	2001	2	2	4	2017	1	2	6
1965		1		2002	1		3	2018	8	4	3
1968	2	2	3	2003			3	2019	5	4	3
1971		1	1	2004	4	4	8	2020	3	6	14
1972	1		2	2005	4	4	7	2021	8	3	3
1977			1	2006	3	2	3	2022	14	9	7
1982		2	6	2007	4	1	5	2023	5	2	29

Zamansal çözümlemenin kamu hizmeti alanlarında dağılımının verildiği Tablo 7d'ye göre afetin zararlarını önlemeye dönük kamusal hizmetlerde ilk sırayı yapılaşma ve imara ilişkin hususlar almaktadır ve bunu sırasıyla mali ve iktisadi hizmetlerle ulaşım, arama kurtarma, alt-yapı ve yapı güvenliği takip etmektedir. Müdahaleye dönük hizmetlerde ise arama –kurtarma ilk sırada olup bunu sırasıyla mali ve iktisadi hizmetler, sağlık hizmetleri, asayiş ve yapı güvenliği ile yapı ve imar hizmetleri takip etmektedir. Afet sonrası iyileştirme tedbirleri açısından ise mali ve iktisadi hizmetler ilk sıradadır. Sırasıyla yapı ve imar hizmetleri, sağlık, arama kurtarma, mesken ve barınma, ulaşım, adalet ve sosyal hizmetler takip etmektedir.

Tablo 7d'de sunulan ve Tablo 7b ve 7c'den elde edilen bulguların tamamlayıcısı niteliğindeki bulgular, Türk afet yönetim yaklaşımının afet sonrası iyileştirme ve destek faaliyetlerine ağırlık veren anlayışla şekillendiğini; afet sonrasında mali destek ve parasal yardımların öne çıktığını, konut yapımı ve diğer inşaat faaliyetleri ile yıkılan yapıların tekrar ayağa kaldırılmasına kaynak ayrıldığını; yaralıların sağlık durumlarını iyileştirecek hizmetlere ağırlık verildiğini; zarar daha ortaya çıkmadan bunu önleyecek tedbirlere yeterli düzeyde yer verilmediğini ya da bu tedbirlere mevzuatta yer verildiği halde etkin bir biçimde denetimlerinin yapılmadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 7d. Zamansal çözümlemenin hizmetler arasında dağılımı

Kod Sistemi	Önleme	Müdahale	İyileştirme	Kod Sistemi	Önleme	Müdahale	İyileştirme
Üretim-Sanayi	2		2	Ulaşım	11	8	10
Sigorta Sistemi	2	3	9	İkmal-Lojistik	3	4	4
Sosyal Hizmet	1	3	10	Sağlık	5	13	15
Kültür-Turizm	1	1	3	Eğitim	5	7	11
Tarım			7	Arama-Kurtarma	9	16	12
Genel	12	24	29	Altyapı	8	9	9
Mali-İktisadi	12	15	72	Su	2	5	4
Yapı/İmar	51	10	34	Enkaz Kaldırma	2	5	6
Adalet	4	6	10	Mesken-Barınma	3	7	10
Asayiş	4	12	7	Enerji	5	1	4
Güvenlik	8	12	8	İletişim	5	7	8
İaşe	3	6	9				

SONUÇ VE TARTIŞMA

Yasal ve idari normlarda yaşanan değişim üzerinden Türkiye'nin depremlerin yıkıcı etkilerini azaltmaya dönük bir çaba içinde olduğunu söylemek mümkündür. Ancak yasal ve idari normlarla afet sorununu düzenleme altına almak kadar düzenleme hükümlerinin uygulamaya aktarılma düzeyi de önemlidir. Biz bu çalışmada Türkiye'nin deprem afetiyle mücadele politikalarındaki değişim eğilimine açıklık getirmeyi amaçladık. Bu bağlamda yanıt aranan, Türkiye'de afet yönetimi normlarının yıllar içerisinde nasıl bir değişim sergilediğine yönelik ilk araştırma sorusu ile Türkiye'de afet yönetimi normlarının afet süreçleri arasında dağılımının nasıl olduğu yönündeki altıncı araştırma sorularına ilk yanıt olarak, Türkiye'de gerek yasal ve gerekse idari normların, meydana gelen depremlerin hemen sonrasında yoğunluk kazandıkları söylenebilir. İkinci olarak, belirli bir deprem olayının hemen sonrasında yürürlüğe konan mevzuat hükümlerinde yoğunlukla afet sonrası iyileştirme tedbirlerine odaklanılmakta ancak önleyici hususlar üzerinde yeterince durulmamaktadır. Buradan hareketle, araştırma dönemi içerisinde deprem afetiyle mücadelede uygulanagelen yaklaşımın önleyici (*proactive*) olmaktan çok tepkisel (*reactive*) olduğu söylenebilir. Bu araştırmanın amaç ve kapsamına alınamayacak derecede geniş bir konu olması nedeniyle, ayrı bir çalışmada, afet yönetimine dair yapılan kamusal harcamalar analiz edilip afet yönetiminin hangi süreçlerine daha fazla pay ayrıldığı belirlenerek afetle mücadele politikasına yönelik yaklaşım nicel verilerle de ele alınabilir.

Afet yönetimi normlarının kamu hizmetleri arasındaki dağılımının ele alındığı üçüncü araştırma sorusuna ise afete ilişkin gerek yasal ve gerekse idari normlarda öne çıkan kamusal hizmetin vergi indirimleri veya muafiyeti, hibe, düşük faizli kredi, tarım ve hayvancılık desteği gibi alanlarda gerçekleştirilen mali ve iktisadi içerikli hizmetler olduğu yanıtı verilebilir. Yoğunluk bakımından sırasıyla yerleşim merkezlerinin yerlerinin değiştirilmesi; bu amaçla yapılan kamulaştırmalar; karayolu, köprü ve bina yapımına ilişkin teknik hususları kapsayan imar ve iskân hizmetlerine ilişkin düzenlemeler; arama-kurtarma, altyapı, sağlık hizmetleri gibi alalardaki hizmetler gelmektedir. Sayılan hizmet alanlarındaki düzenlemelerin afet sonrası iyileştirme alanlarına yoğunlaştıkları görülmekte olup, elde edilen bu bulgu tepkisel (reaktif) politikalar benimseme yaklaşımına dönük bulguyla da örtüşmektedir.

Araştırmanın afet yönetimine dair idari normların merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki dağılımın biçimine açıklık getirmeyi amaçlayan ikinci araştırma sorusuna cevaben ise idari normlarda gözle görülür biçimde merkezi yönetimin öne çıktığı söylenebilir. Yerel yönetimler tarafından düzenlenen idari normlar, yerel yönetimlerin sahip oldukları yetkilerle karşılaştırıldıklarında oldukça sınırlı düzeyde kalmıştır. Bu normların ağırlıklı olarak büyükşehir belediyelerinin 2022 yılında yürürlüğe giren imar yönetmelikleri oldukları görülmüştür. Araştırmada imar yönetmelikleri konusunda tespit edilen ve eleştiriye açık birtakım unsurlar vardır. Öncelikle emsalleriyle aynı yasal mevzuata tabi oldukları halde, sadece on bir büyükşehir belediyesi ile bir il belediyesinin imar yönetmeliklerine CMBS'den ulaşmak mümkündür. Her biri farklı düzeylerde deprem riskiyle karşı karşıya kaldıkları halde ve idari özerklikleri bağlamında kendilerini etkileyen dinamiklere göre yönetim politikası geliştirmeleri gerekirken, incelenen imar yönetmeliklerinin büyük oranda birbirinin kopyası olduğu görülmektedir. Her bir imar yönetmeliğinde

Deprem BÖlgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik'e atıf yapılmış ancak bu yönetmelik hükümlerinin, imar yönetmeliğinin düzenleyicisi olan belediye sınırları dahilinde hangi bölgede ne düzeyde uygulanacağına yer verilmemiştir. İmara açılacak yerleri belirleme yetkisi 5393 ve 5302 sayılı yasalarla belediye ve il özel idarelerine verilmiştir. İl özel idarelerinin yürütme organlarının başında merkezi yönetimin atadığı valilerin bulunması ve valilerin belediye başkanları gibi yeniden seçilme endişesi taşımaması il özel idarelerini yerel etkilerden yalıtılmaktadır. Diğeri yandan, nüfus kent merkezlerinde yoğunlaşmaktadır ve kent merkezleri de ağırlıklı olarak belediye sınırları dahilindedir. Bu iki nedene bağlı olarak, afetlerde yaşanan kayıp belediye sınırlarında daha yüksek düzeyde olabilir. Burada belediye yönetimlerinin yerel baskı ve kayırmacılıktan uzaklaştıracak ve sorumlu kılacak yasal düzenlemelere ihtiyaç vardır. İmara açılacak alanların belirlenmesi konusunda Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın vesayet denetim yetkisini güçlendirmek, oturma izni öncesinde yapı uygunluk denetiminin de yine ilgili Bakanlık kontrolünde yapılması bir çözüm olabilir. Belediyelere ilişkin bir diğeri öneri, AFAD Başkanlığı tarafından kaleme alınan Türkiye Afet Müdahale Planı'nda iller arasında yapılan eşleştirme benzeri bir eşleştirmeye belediyeler arasında da gidilmeli ancak bu eşleştirme daha profesyonel ve bilimsel ilkeler çerçevesinde yapılmalıdır. Bu eşleştirme yapılırken belediyenin, öncelikle olası bir aynı depremden eşleşen belediyelerin etkilenme olasılığı, birbirlerine olan mesafeleri, nüfus sayıları, coğrafi genişlikleri, personel sayıları, konuşlu oldukları coğrafi bölgelerin benzerliği, iklim Şartlarının benzerliği, kültürel özelliklerin benzerliği gibi faktörler birer eşleştirme parametresi olarak alınabilir. Aksi takdirde Malatya, Elazığ, Kahramanmaraş, Gaziantep ve Őanlıurfa gibi illeri aynı depremden etkilendikleri Adıyaman ilinin birinci grup destek ili kapsamına; aynı depremden etkilenen diğeri iki il olan Kilis ve Kayseri'yi de ikinci grup destek ili kapsamına alan ve uygulanabilirliği neredeyse olanaksız bir planlama ortaya çıkacaktır.

Dördüncü araştırma sorusuyla afet yönetimi normlarının soyut veya somut bir deprem afetine yönelik dağılım durumu sorgulanmış ve Cumhurbaşkanı kararları dışındaki mevzuat hükümlerinin yoğun biçimde soyut anlamda herhangi bir afet olayına ilişkin düzenlemeler içerdiği tespit edilmiştir. Cumhurbaşkanı kararlarının ise 2020 ve 2023 yıllarında yoğunlaştığı ve somut olarak belirli bir bölgede meydana gelen deprem afetine yönelik hükümler içerdiği görölmektedir. Cumhurbaşkanlığı Hükümeti Sistemi'ne geçiş sonrası güçlendirilmiş Cumhurbaşkanı yaklaşımının beklenen bir sonucu olarak, krize hızlı ve etkin çözümler sunmak için Cumhurbaşkanı kendisine verilen yetkiyi çözüme dönük bir araç olarak kullanmıştır.

Beşinci araştırma sorusu ile idari nitelikteki afet yönetimi normlarının sorumlu yürütücülerini bakımından dağılımı araştırılmıştır. İdari mevzuatın yürütülmesi sorumluluğu bakımından ilk sırada Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı gelmekte ve onu sırasıyla İçişleri Bakanı, Belediye Başkanları ve Cumhurbaşkanı takip etmektedir. Milli Eğitim Bakanı'na herhangi bir sorumluluk verilmezken Gençlik ve Spor Bakanı ile Milli Savunma Bakanı'na sadece bir mevzuatın yürütücülüğü görevi verilmiştir. Toplumun depremle mücadele konusunda eğitimi, kayıpların azaltılması noktasında deprem yönetiminin önemli bir aracı olabileceken bu bakanlığın deprem yönetimi politikalarına hiç dahil edilmediği görölmektedir. İkinci husus Milli Savunma Bakanı ile Gençlik ve Spor Bakanı'nın yürütücülüğünün sınırlı tutulmasıdır. Gençlik ve Spor Bakanlığı afetle mücadeleye dönük olarak arama kurtarma ve gönüllülük faaliyetlerine katılım konusunda gençleri teşvik edecek tedbirler alma konusunda yetkilendirilmeli ve sorumluluk yüklenmelidir. Bir başka önemli husus ise 24 saat görev yapma sorumluluğuyla yükümlü, eğitilmiş, hazır ve genç bir insan kaynağına sahip olan TSK'nın afet yönetimine yeterli düzeyde dahil edilmemesidir. Mevzuatta ve bu doğrultuda eğitim planlarında düzenlemeye gidilerek, TSK muhtemel depremler için göreve hazır hale getirilmelidir. Afet yönetiminden soyutlanan bir diğeri kesim ise üniversitelerdir. Üniversitelerde arama kurtarma birimi üyelikleri ve gönüllülük faaliyetlerine katılım gibi konularda farkındalık yaratmaya dönük ortak seçmeli dersler belirlenmeli, kulüpler kurulmalı, tanıtımlar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- AFAD. (2023a). Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü. <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu>, Erişim Tarihi: 11.11.2023.
- AFAD (2023b). Afet Türleri, <https://www.afad.gov.tr/afet-turleri>, Erişim Tarihi: 20.12.2023.
- Akdağ, S. E. (2002). *Mali Yapı ve Denetim Boyutlarıyla Afet Yönetimi* Ankara: Sayıştay Başkanlığı.
- Anbarcı, N., Escaleras, M. ve Register, C. A. (2005). Earthquake Fatalities: The Interaction of Nature and Political Economy. *Journal of Public Economics*, 89 (9-10): 1907-1933. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2004.08.002>.
- Bishu, S. ve Alkadry, M.G. (2017). A Systematic Review of the Gender Pay Gap and Factors That Predict It. *Administration & Society*, 49(1). Doi: <https://doi.org/10.1177/0095399716636928>.
- Chhetri, M. B.P. (2001). A Practitioner's View of Disaster Management in Nepal: Organization, System, Problems and Prospects. *Risk Management*, 3(4): 63-72. Doi: <https://doi.org/10.1057/palgrave.rm.8240102>.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative Inquiry & Research Design Choosing among Five Approaches*, (3th Ed.). Sage Publications.
- Creswell, J. W. ve Miller, D. L.(2000). Determining Validity in Qualitative Inquiry. *Theory into Practice*,39(3): 124-130.Stable Link: <https://www.jstor.org/stable/1477543>
- Ergünay, O. (2005), Afet Yönetiminde İşbirliği ve Koordinasyonun Önemi: (Kadioğlu, M. ve Özdamar, E.,ed.), “*Afet Yönetiminin Temel İlkeleri*” içinde (9-18),Ankara: JICA Türkiye Ofisi Yayın No:1.
- Horwich, G. (2000). Economic Lessons from the Kobe Earthquake. *Economic Development and Cultural Change*, 48(3): 521-542. Doi: <https://doi.org/10.1086/452609>.
- Kadioğlu, M. (2011). *Afet Yönetimi: Beklenilmeyeni Beklemek, En Kötüsünü Yönetmek*. İstanbul: T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayını.
- Kadioğlu, M., ve Özdamar, E. (2008). *Modern, Bütünleşik Afet Yönetiminin Temel İlkeleri: Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri*. Ankara: Japon International Cooperation Agency (JICA) Türkiye Ofisi Yayınları.
- Kahn, M. (2005). The Death Toll from Natural Disasters: The Role of Income, Geography, and Institutions. *Review of Economics and Statistics* 87 (2): 271-284. Stable Link: <https://www.jstor.org/stable/40042902>.
- Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*, Sage Publication.
- Kumar, G. S.J. (1997). Disaster Management and Social Development. *International Review of Modern Sociology*, 27(1): 57-67. Stable Link: <https://www.jstor.org/stable/41421121>.
- Lekesizgöz, K. A. ve Avaner, T. (2021). Afet Yönetiminde Kolluğun Etkinliği: Elazığ Depreminde Jandarma Çadır Kurma Faaliyetleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2): 339-356.Doı: 10.17494/ogusbd.
- Lewis, J. (1977a). *A Primer for Precautionary Planning for Disaster*, Occasional Paper No 13, Disaster Research Unit, University of Bradford.
- Lewis, J. (1977b). Natural Disaster. *Built Environment Quarterly*, 3(4): 310-311.
- Macit, İ. (2018). Bütünleşik Afet Yönetim Sistemlerinde Karar Destek Sistemi Geliştirilmesi: Mobil Uygulama Örneği. *Uluslararası Yönetim Bilişim Sistemleri ve Bilgisayar Bilimleri Dergisi*, (2)1: 23-41.
- Macit, İ. (2019). Bütünleşik Afet Yönetiminde Sendai Çerçeve Eylem Planının Beklenen Etkisi. *Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, 5(1): 175-186. Doi: 10.21324/dacd.421564.

- Pai, M., Mcculloch, M., Gorman, J. D., Pai, N., Enanoria, W., Kennedy, G., Tharyan, P., Colford, J. M. (2004). Systematic Reviews and Meta-Analyses: An Illustrated, Step-by-Step Guide, *The National Medical Journal of India*, 17(2): 86-95. Stable Link: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/15141602/>
- Prior, T. ve Florian, R. (2013). Disaster, Resilience and Security in Global Cities. *Journal of Strategic Security*, 6(2): 59-69.
- Saikia, A. (2005) Disaster Unpreparedness in Assam. *EconomicandPoliticalWeekly*,40(24): 2389-2391. Stable Link: <https://www.jstor.org/stable/4416739>.
- Sehra, V. ve Punia, M. (2019). Social Science Approach to Disaster Research. *Indian Anthropologist*, 49(1): 95-102. Stable Link: <https://www.jstor.org/stable/26855097>.
- Silverman, D. (2005). *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*, (2'nd Ed.) London: Sage.
- TDK Sözlük, T. D. (2023). *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 11.11.2023.
- Tesch, R. (1990). *Qualitative Research: Analysis Types and Software Tools*. New York: Falmer,
- Tokmak, M. (2012). *Doğal Afetlerde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin (TSK) Etkin Kullanımı: Kocaeli ve Van Deprem Örneği*. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Toya, H.ve Skidmore, M. (2007). Economic Development and the Impacts of Natural Disasters. *Economics Letters*,94(1): 20-25.
- UNDRR (2023). Disaster.<https://www.undrr.org/terminology/disaster>, Erişim Tarihi: 24.11.2023.
- Yavaş, H. (2005). *Doğal Afetler Yönüyle Türkiye'de Belediyelerde Kriz Yönetimi*. Ankara: Orion Yayınevi.
- Yılmaz, A. (2003). *Türk Kamu Yönetiminin Sorun Alanlarından Biri Olarak Afet Yönetimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yılmaz, A. (2004). *Afet Yönetimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- 5902 Sayılı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun, 17.6.2009 Tarihli, 27261 Sayılı R.G.

EK-1: ANALİZE DAHİL EDİLEN MEVZUAT

Kanunlar

- 2004 Sayılı, İcra ve İflas Kanunu, 19.6.1932 Tarihli, 2128 Sayılı R.G.
- 2559 Sayılı, Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, 14.7.1934 Tarihli 2751 Sayılı R.G.
- 4081 Sayılı, Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanun, 10.7.1941 Tarihli, 4856 Sayılı R.G.
- 4373 Sayılı, Taşkın Sulara ve Su Baskınlarına Karşı Korunma Kanunu, 21.1.1943 Tarihli, 5310 Sayılı R.G.
- 442 Sayılı, Köy Kanunu, 7.4.1924 Tarihli, 68 Sayılı R.G.
- 4473 Sayılı, Yangın, Yersarsıntısı, Seylap veya Heyelan Sebebiyle Mahkeme ve Adliye Dairelerinde Ziyaa Uğrayan Dosyalar Hakkında Yapılacak Muamelelere Dair Kanun, 21.7.1943 Tarihli, 5461 Sayılı R.G.
- 5442 Sayılı, İl İdaresi Kanunu, 18.6.1949 Tarihli, 7236 Sayılı R.G.
- 6183 Sayılı, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, 28.7.1953 Tarihli, 8469 Sayılı R.G.
- 6197 Sayılı, Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun, 24.12.1953 Tarihli, 8591 Sayılı R.G.
- 6200 Sayılı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce Yürütölen Hizmetler Hakkında Kanun, 25.12.1953 Tarihli, 8592 Sayılı R.G.
- 6831 Sayılı, Orman Kanunu, 8.9.1956 Tarihli, 9402 Sayılı R.G.
- 7126 Sayılı, Sivil Savunma Kanunu, 13.6.1958 Tarihli, 9931 Sayılı R.G.

- 7269 Sayılı, Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun, 25.5.1959 Tarihli, 10213 Sayılı R.G.
- 213 Sayılı, Vergi Usul Kanunu, 10.1.1961 Tarihli, 10703 Sayılı R.G.
- 222 Sayılı, İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 12.1.1961 Tarihli, 10705 Sayılı R.G.
- 1319 Sayılı, Emlak Vergisi Kanunu, 11.8.1970 Tarihli, 13576 Sayılı R.G.
- 1480 Sayılı, Afet Bölgelerinde Çalıştırılacak Personele Yapılacak Ödemeler Hakkında Kanun, 18.9.1971 Tarihli, 13960 Sayılı R.G.
- 1739 Sayılı, Millî Eğitim Temel Kanunu, 24.6.1973 Tarihli, 14574 Sayılı R.G.
- 2090 Sayılı, Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun, 5.7.1977 Tarihli, 15987 Sayılı R.G.
- 2238 Sayılı, Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun, 3.6.1979 Tarihli, 16655 Sayılı R.G.
- 2252 Sayılı, Kültür Bakanlığı Döner Sermaye Kanunu, 27.6.1979 Tarihli, 16679 Sayılı R.G.
- 2464 Sayılı, Belediye Gelirleri Kanunu, 29.5.1981 Tarihli, 17354 Sayılı R.G.
- 2577 Sayılı, İdari Yargılama Usulü Kanunu, 20.1.1982 Tarihli, 17580 Sayılı R.G.
- 2634 Sayılı, Turizmi Teşvik Kanunu, 16.3.1982 Tarihli, 17635 Sayılı R.G.
- 2684 Sayılı, İlköğretim ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun, 19.6.1982 Tarihli, 17729 Sayılı R.G.
- 2692 Sayılı, Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu, 13.7.1982 Tarihli, 17753 Sayılı R.G.
- 2803 Sayılı, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, 12.3.1983 Tarihli, 17985 Sayılı R.G.
- 2809 Sayılı, Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu, 30.3.1983 Tarihli, 18003 Sayılı R.G.
- 2828 Sayılı Tarihli, Sosyal Hizmetler Kanunu, 27.5.1983 Tarihli, 18059 Sayılı R.G.
- 2859 Sayılı, Tapulama ve Kadastro Paftalarının Yenilenmesi Hakkında Kanun, 25.6.1983 Tarihli, 18088 Sayılı R.G.
- 2863 Sayılı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 23.7.1983 Tarihli, 18113 Sayılı R.G.
- 2886 Sayılı, Devlet İhale Kanunu, 10.9.1983 Tarihli, 18161 Sayılı R.G.
- 2918 Sayılı, Karayolları Trafik Kanunu, 18.10.1983 Tarihli, 18195 Sayılı R.G.
- 2933 Sayılı, Madalya ve Nişanlar Kanunu, 26.10.1983 Tarihli, 18203 Sayılı R.G.
- 2985 Sayılı, Toplu Konut Kanunu, 17.3.1984 Tarihli, 18344 Sayılı R.G.
- 3065 Sayılı, Katma Değer Vergisi Kanunu, 2.11.1984 Tarihli, 18563 Sayılı R.G.
- 3194 Sayılı, İmar Kanunu, 9.5.198 Tarihli, 18749 Sayılı R.G.
- 3202 Sayılı, Köye Yönelik Hizmetler Hakkında Kanun, 22.5.1985 Tarihli, 18761 Sayılı R.G.
- 3213 Sayılı, Maden Kanunu, 15.6.1985 Tarihli, 18785 Sayılı R.G.
- 3234 Sayılı, Orman Genel Müdürlüğüne İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun, 8.11.1985 Tarihli, Tarihli, 18922 Sayılı R.G.
- 3269 Sayılı, Uzman Erbaş Kanunu, 25.3.1986 Tarihli, 19058 Sayılı R.G.
- 3294 Sayılı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu, 14.6.1986 Tarihli, 19134 Sayılı R.G.
- 3303 Sayılı, Taşkömürü Havzasındaki Taşınmaz Malların İktisabına Dair Kanun, 19.6.1986 Tarihli, 19139 Sayılı R.G.
- 3308 Sayılı, Mesleki Eğitim Kanunu, 19.6.1986 Tarihli, 19139 Sayılı R.G.

- 3359 Sayılı, Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu, 15.5.1987 Tarihli, 19461 Sayılı R.G.
- 3773 Sayılı Erzincan'da ve Erzincan Depreminden Mütteessir Olan Mıntıklarda Zarar Görenlere Yapılacak Yapılar Hakkında Kanun, 25.01.1940 Tarihli, 4416 Sayılı R.G.
- 3838 Sayılı, Erzincan, Gümüşhane ve Tunceli İllerinde Vuku Bulan Deprem Afeti ile Şırnak ve Çukurca'da Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkında Kanun, 5.9.1992 Tarihli, 21336 Sayılı R.G.
- 4123 Sayılı, Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanun, 25.7.1995 Tarihli, 22354 Sayılı R.G.
- 4264 Sayılı, Bazı Yörelere Meydana Gelen Tabii Afetlerden Zarar Görenlerin Gelir, Kurumlar ve Geçici Vergilerinin Terkini ile Kurumlar Vergisi Kanununun 7'nci Maddesine Bir Bent Eklenmesi ve 28.8.1992 Tarihli ve 3838 Sayılı Kanun'un Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun, 11.6.1997 Tarihli, 23016 Sayılı R.G.
- 4342 Sayılı, Mera Kanunu, 28.2.1998 Tarihli, 23272 Sayılı R.G.
- 4447 Sayılı, İşsizlik Sigortası Kanunu, 8.9.1999 Tarihli, 23810 Sayılı R.G.
- 4452 Sayılı, Doğal Afetlere Karşı Alınacak Önlemler ve Doğal Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi için Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanunu, 29.8.1999 Tarihli, 23801 Sayılı R.G.
- 4458 Sayılı, Gümrük Kanunu, 4.11.1999 Tarihli, 23866 Sayılı R.G.
- 4481 Sayılı, 17.8.1999 Ve 12.11.1999 Tarihlerinde Marmara Bölgesi ve Civarında Meydana Gelen Deprem'in Yol Açtığı Ekonomik Kayıpları Gidermek Amacıyla Bazı Mükellefiyetler İhdası ve Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 26.11.1999 Tarihli, 23888 (Mükerrer) Sayılı R.G.
- 4539 Sayılı, Doğal Afet Bölgelerinde Afetten Kaynaklanan Hukuki Uyuşmazlıkların Çözümüne ve Bazı İşlemlerin Kolaylaştırılmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabulü Hakkında Kanun, 3.3.2000 Tarihli, 23982 Sayılı R.G.
- 4562 Sayılı, Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu, 15.4.2000 Tarihli, 24021 Sayılı R.G.
- 4568 Sayılı, Bazı Fonların Tasfiyesine İlişkin Kanun, 26.05.2000 Tarihli, 24060 Sayılı R.G.
- 4623 Sayılı Yer Sarsıntılarında Evvel ve Sonra Alınacak Tedbirler Hakkında Kanun, 22.07.1944 Tarihli, 5763 Sayılı R.G.
- 4688 Sayılı, Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu, 12.7.2001 Tarihli, 24460 Sayılı R.G.
- 4721 Sayılı, Türk Medeni Kanunu, 8.12.2001 Tarihli, 24607 Sayılı R.G.
- 4731 Sayılı, 17.8.1999 ve 12.11.1999 Tarihlerinde Meydana Gelen Depremlerden Zarar Görenlerin Vergi Borçları ve Vergi Cezalarının Terkini ile Vergi Usul Kanunu, Katma Değer Vergisi Kanunu, Harçlar Kanunu ve Organize Sanayi Bölgeleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 30.12.2001 Tarihli, 24626 Sayılı R.G.
- 4734 Sayılı, Kamu İhale Kanunu, 22.1.2002 Tarihli, 24648 Sayılı R.G.
- 4735 Sayılı, Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu, 22.1.2002 Tarihli, 24648 Sayılı R.G.
- 4749 Sayılı, Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 9.4.2002 Tarihli, 24721 Sayılı R.G.
- 4760 Sayılı, Özel Tüketim Vergisi Kanunu, 12.6.2002 Tarihli, 24783 Sayılı R.G.
- 492 Sayılı, Harçlar Kanunu, 17.7.1964 Tarihli, 11756 Sayılı R.G.
- 4924 Sayılı, Eleman Temininde Güçlük Çekilen Yerlerde Sözleşmeli Sağlık Personeli Çalıştırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 24.7.2003 Tarihli, 25178 Sayılı R.G.
- 4925 Sayılı, Karayolu Taşıma Kanunu, 19.7.2003 Tarihli, 25173 Sayılı R.G.

- 5018 Sayılı, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 24.12.2003 Tarihli, 25326 Sayılı R.G.
- 5174 Sayılı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu, 1.6.2004 Tarihli, 25479 Sayılı R.G.
- 5188 Sayılı, Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun, 26.6.2004 Tarihli, 25504 Sayılı R.G.
- 5216 Sayılı, Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 23.7.2004 Tarihli, 25531 Sayılı R.G.
- 5233 Sayılı, Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılınması Hakkında Kanun, 27.7.2004 Tarihli, 25535 Sayılı R.G.
- 5234 Sayılı, Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 21.9.2004 Tarihli, 25590 Sayılı R.G.
- 5237 Sayılı, Türk Ceza Kanunu, 12.10.2004 Tarihli, 25611 Sayılı R.G.
- 5275 Sayılı, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, 29.12.2004 Tarihli, 25685 Sayılı R.G.
- 5302 Sayılı, İl Özel İdaresi Kanunu, 4.3.2005 Tarihli, 25745 Sayılı R.G.
- 5327 Sayılı, Denizli-Buldan ve Çevresinde, Hakkari'de, Bingöl-Karlıova ve Çevresi İle Erzurum-Çat'da Meydana Gelen Deprem Afetlerine ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 6.4.2005 Tarihli, 25778 Sayılı R.G.
- 5363 Sayılı, Tarım Sigortaları Kanunu, 21.6.2005 Tarihli, 25852 Sayılı R.G.
- 5393 Sayılı, Belediye Kanunu, 13.7.2005 Tarihli, 25874 Sayılı R.G.
- 5403 Sayılı, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, 19.7.2005 Tarihli, 25880 Sayılı R.G.
- 5449 Sayılı, Kalkınma Ajanslarının Hizmetlerine İlişkin Kanun, 8.2.2006 Tarihli, 26074 Sayılı R.G.
- 5488 Sayılı, Tarım Kanunu, 25.4.2006 Tarihli, 26149 Sayılı R.G.
- 5490 Sayılı, Nüfus Hizmetleri Kanunu, 29.4.2006 Tarihli, 26153 Sayılı R.G.
- 5510 Sayılı, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 16.6.2006 Tarihli, 26200 Sayılı R.G.
- 5543 Sayılı, İskân Kanunu, 26.9.2006 Tarihli, 26301 Sayılı R.G.
- 5664 Sayılı, Konut Edindirme Yardımı Hak Sahiplerine Ödeme Yapılmasına Dair Kanun, 30.5.2007 Tarihli, 26537 Sayılı R.G.
- 5668 Sayılı, Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Besleme Kanunu, 31.5.2007 Tarihli, 26538 Sayılı R.G.
- 5684 Sayılı, Sigortacılık Kanunu, 14.6.2007 Tarihli, 26552 Sayılı R.G.
- 5737 Sayılı, Vakıflar Kanunu, 27.2.2008 Tarihli, 26800 Sayılı R.G.
- 5809 Sayılı, Elektronik Haberleşme Kanunu, 10.11.2008 Tarihli, 27050 (Mükerrer) Sayılı R.G.
- 5902 Sayılı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun, 17.6.2009 Tarihli, 27261 Sayılı R.G.
- 6001 Sayılı, Karayolları Genel Müdürlüğünün Hizmetleri Hakkında Kanun, 13.7.2010 Tarihli, 27640 Sayılı R.G.
- 6015 Sayılı, Devlet Desteklerinin İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun, 23.10.2010 Tarihli, 27738 Sayılı R.G.
- 6100 Sayılı, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 4.2.2011 Tarihli, 27836 Sayılı R.G.
- 6111 Sayılı, Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 25.2.2011 Tarihli, 27857 (Mükerrer) Sayılı R.G.
- 6112 Sayılı, Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun, 3.3.2011 Tarihli, 27863 Sayılı R.G.

- 6191 Sayılı, Sözcüsmeli Erbaş ve Er Kanunu, 22.3.2011 Tarihli, 27882 Sayılı R.G.
- 6292 Sayılı, Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun, 26.4.2012 Tarihli, 28275 Sayılı R.G.
- 6305 Sayılı, Afet Sigortaları Kanunu, 18.5.2012 Tarihli, 28296 Sayılı R.G.
- 6306 Sayılı, Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun, 31.5.2012 Tarihli, 28309 Sayılı R.G.
- 6331 Sayılı, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 30.6.2012 Tarihli, 28339 Sayılı R.G.
- 6358 Sayılı, Expo 2016 Antalya Kanunu, 10.11.2012 Tarihli, 28463 Sayılı R.G.
- 6428 Sayılı, Sağlık Bakanlığınca Kamu Özel İş Birliği Modeli ile Tesis Yapıtırılması, Yenilenmesi ve Hizmet Alınması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 9.3.2013 Tarihli, 28582 Sayılı R.G.
- 6552 Sayılı, İş Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması ile Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun, 11.9.2014 Tarihli, 29116 (Mükerrer) Sayılı R.G.
- 657 Sayılı, Devlet Memurları Kanunu, 23.7.1965 Tarihli, 12056 Sayılı R.G.
- 7179 Sayılı, Askeralma Kanunu, 26.6.2019 Tarihli, 30813 Sayılı R.G.
- 7245 Sayılı, Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu, 18.6.2020 Tarihli, 31159 Sayılı R.G.
- 7440 Sayılı, Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 12.3.2023 Tarihli, 32130 Sayılı R.G.
- 7441 Sayılı, Afet Yeniden İmar Fonunun Kurulması Hakkında Kanun, 21.3.2023 Tarihli, 32139 Sayılı R.G.
- 7442 Sayılı, Orman Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 5.4.2023 Tarihli, 32154 Sayılı R.G.
- 7452 Sayılı, Olağanüstü Hal Kapsamında Yerleşme ve Yapılaşmaya İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnemesinin Kabul Edilmesine Dair Kanun, 10.4.2023 Tarihli, 32159 Sayılı R.G.
- 7456 Sayılı, 6.2.2023 Tarihinde Meydana Gelen Depremlerin Yol Açtığı Ekonomik Kayıpların Telafisi için Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi İhdası ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı R.G. Kanun Hükümünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 15.7.2023 Tarihli, 32249 Sayılı R.G.
- 775 Sayılı, Gecekondü Kanunu, 30.7.1966 Tarihli, 12362 Sayılı R.G.
- 926 Sayılı, Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 10.8.1967 Tarihli, 12670 Sayılı R.G.
- 2709 Sayılı, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 9.11.1982 Tarihli, 17863 (Mükerrer) Sayılı R.G.
- Cumhurbaşkanlığı Kararnemeleri**
- 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnemesi, 10.7.2018 Tarihli, 30474 Sayılı R.G.
- 14 Sayılı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnemesi, 24.7.2018 Tarihli, 30488 Sayılı R.G.
- 23 Sayılı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnemesi, 13.12.2018 Tarihli, 30624 Sayılı R.G.
- 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnemesi, 15.7.2018 Tarihli, 30479 Sayılı R.G.
- 49 Sayılı Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnemesi, 7.11.2019 Tarihli, 30941 Sayılı R.G.

Yönetmelikler

Adalet Bakanlığı İcra Personelinin Sınav, Atama, Nakil, Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği, 14.09.2022 Tarihli, 31953 Sayılı R.G.

Adres ve Numaralamaya İlişkin Yönetmelik, 31.07.2006 Tarihli,26245 Sayılı R.G.

Karayolları Trafik Yönetmeliği, 18.07.1997 Tarihli, 23053 (Mükerrer) Sayılı R.G.

Ordu Evleri, Askerî Gazinolar, Kışla Gazinoları ve Vardiya Yatakhaneleri ile Eğitim Merkezleri Yönetmeliği, 20.08.2000 Tarihli,24146 Sayılı R.G.

İskân Kanunu Uygulama Yönetmeliği, 2.12.2007 Tarihli,26718 Sayılı R.G.

112 Acil Çağrı Merkezleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği, 16.05.2014 Tarihli,29002 Sayılı R.G.

Köpekli Arama Timi Çalışma ve Sınav Yönetmeliği, 31.05.2011 Tarihli,27950 Sayılı R.G.

Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik, 03.03.2015 Tarihli,29284 Sayılı R.G.

İlkyardım Yönetmeliği, 29.7.2015 Tarihli, 29429 Sayılı R.G.

Ankara Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği, 08.06.2018 Tarihli, 30445 Sayılı R.G.

Adana Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği, 06.09.2022 Tarihli, 31945 Sayılı R.G.

Erzurum Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği, 18.06.2022 Tarihli, 31870 Sayılı R.G.

Hatay Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği, 15.03.2022 Tarihli, 31779 Sayılı R.G.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği, 07.10.2021 Tarihli, 31621 Sayılı R.G.

Sivas Belediyesi İmar Yönetmeliği, 10.11.2022 Tarihli, 32009 Sayılı R.G.

Van Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği, 05.05.2022 Tarihli,31826 Sayılı R.G.

Antalya Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği, 27.10.2022 Tarihli,31996 Sayılı R.G.

Bursa Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği, 27.05.2018 Tarihli,30433 Sayılı R.G.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği, 01.11.2018 Tarihli,30582 Sayılı R.G.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği, 05.05.2022 Tarihli, 31826 Sayılı R.G.

İstanbul İmar Yönetmeliği, 20.05.2018 Tarihli,30426 Sayılı R.G.

İzmir Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği, 03.06.2021 Tarihli,31500 Sayılı R.G.

6306 Sayılı Kanun'un Uygulama Yönetmeliği 15.12.2012 Tarihli,28498 Sayılı R.G.

Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik,14.07.2007 Tarihli, 26582 Sayılı R.G.

Afet Sebebiyle Hak Sahibi Olanların Tespiti Hakkındaki Yönetmelik,28.08.1968 Tarihli, 12988 Sayılı R.G.

Afet Sebebiyle Yapılan ve Yapılacak Olan Binaların Borçlandırma Bedellerinden Yapılacak İndirimler Hakkında Yönetmelik, 8.4.1972 Tarihli, 14153 Sayılı R.G.

Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri ile İl Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Ekiplerinin Kuruluşu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, 13.07.2021 Tarihli, 31540 Sayılı R.G.

Afet ve Acil Durum Harcamaları Yönetmeliği 6.3.2011 Tarihli,27866 Sayılı R.G.

Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği,24.02.2022 Tarihli,31760 Sayılı R.G.

Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliği,19.02.2011 Tarihli,27851 Sayılı R.G.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Afet ve Acil Durumlara İlişkin Hizmet Standartları ve Akreditasyon Esaslarının Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik, 29.07.2020 Tarihli, 31200 Sayılı R.G.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Araştırma, Etüt ve Proje Yaptırma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik,10.01.2012 Tarihli, 28169 Sayılı R.G.

- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı Yönetmeliği,17.12.2022 Tarihli,32046 Sayılı R.G.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Türkiye Deprem Veri Merkezi Sistemi Yönetmeliği,28.08.2015 Tarihli,29459 Sayılı R.G.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzmanve Uzman Yardımcılığı Sınav, Atama, Yetiştirilme, Görevve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik,10.06.2010 Tarihli, 27607 Sayılı R.G.
- Afetler Sebebiyle Edinilen Bina Arsa ve Arazilerden Arta Kalanların Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik, 13.10.1985 Tarihli,18897 Sayılı R.G.
- Afetlerde ve Acil Durumlarda Sağlık Hizmetleri Yönetmeliği,25.05.2021 Tarihli,31491 Sayılı R.G.
- Afetlerin Genel Hayata Etkililiğine İlişkin Temel Kurallar Hakkında Yönetmelik,21.09.1968 Tarihli, 13007 Sayılı R.G.
- Alt Yapılar için Afet Yönetmeliği, 15.02.2007 Tarihli,26435 Sayılı R.G.
- Büyükşehir Belediyeleri ve İl Özel İdareleri Tarafından Afet ve Acil Durumlar ile Sivil Savunmaya İlişkin Yatırımlara Ayrılan Bütçeden Yapılacak Harcamalara Dair Yönetmelik,01.02.2015 Tarihli,29254 Sayılı R.G.
- Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik,19.12.2007 Tarihli, 26735 Sayılı R.G.
- Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik, 29.3.2020 Tarihli,31083 Sayılı R.G.
- Doğal Afet Sigortaları Kurumu Çalışma Esasları Yönetmeliği, 15.8.2012 Tarihli,28385 Sayılı R.G.
- Emniyet Hizmetleri Sınıfı Mensupları Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, 11.9.1992 Tarihli,21342 Sayılı R.G.
- Endüstri Bölgeleri Yönetmeliği,06.08.2019 Tarihli,30854 Sayılı R.G.
- Gecekondu Kanunu Uygulama Yönetmeliği,17.10.1966 Tarihli,12428 Sayılı R.G.
- Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği, 8.3.2004 Tarihli,25406 Sayılı R.G.
- Hastane Afet ve Acil Durum Planları (HAP) Uygulama Yönetmeliği,18.03.2020 Tarihli,31072 Sayılı R.G.
- Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, 21.1.2017 Tarihli,29995 Sayılı R.G.
- Karayolu Yol Boyu Mühendislik Yapıları için Afet Yönetmeliği,07.12.2006 Tarihli,26369 Sayılı R.G.
- Kazı Destek Yapıları Hakkında Yönetmelik, 18.12.2022 Tarihli,32047 Sayılı R.G.
- Kıyıve Liman Yapıları, Demiryolları, Hava Meydanları İnşaatlarına İlişkinDeprem Teknik Yönetmeliği 18.8.2007 Tarihli, 26617 Sayılı R.G.
- Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulaması, Denetimi ve Mükelleflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmelik, 26.7.2005 Tarihli,25887 Sayılı R.G.
- Maden Yönetmeliği,11.12.2022 Tarihli,32040 Sayılı R.G.
- Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği, 14.6.2014 Tarihli, 29030 Sayılı R.G.
- Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Resmi Okullarda Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliği 25.11.2016 Tarihli, 29899 Sayılı R.G.
- Nükleer Güç Santrallerinin Güvenliği için Tasarım İlkeleri Yönetmeliği,17.10.2008 Tarihli,27027 Sayılı R.G.
- Nükleer Güç Santrallerinin Güvenliği için Özel İlkeler Yönetmeliği,17.10.2008 Tarihli,27027 Sayılı R.G.
- Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği, 3.7.2017 Tarihli, 30113 Sayılı R.G.
- Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği Tarihi Sayısı 2.11.1985 Tarihli,18916 (Mükerrer) Sayılı R.G.

- Arama ve Kurtarma Teknisyenliği Sınav, Atama, Görev ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik,28.10.2016Tarihli,29871 Sayılı R.G.
- Sahil Güvenlik Komutanlığı Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, 21.1.2017 Tarihli, 29995
- Tunceli, İzmir ve Bingöl Depremlerinde Zarar Gören Afetzedeler Hakkında Yönetmelik 15.10.2003 Tarihli, 25260 Sayılı R.G.
- Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Yönetmeliği,06.09.1961Tarihli, 10899 Sayılı R.G.
- Türkiye Boru Hattı Sistemleri ve Sıvı Depolama Tankları Deprem Yönetmeliği, 7.3.2021 Sayılı, 31416 Sayılı R.G.
- Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği,18.03.2018 Tarihli,30364 (Mükerrer) Sayılı R.G.
- Türkiye Elektrik Üretim İletim Anonim Şirketi ve Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi Dışındaki Kuruluşlara Elektrik Enerjisi Üretim Tesisi Kurma ve İşletme İzni Verilmesi Esaslarını Belirleyen Yönetmelik, 4.9.1985 Tarihli, 18858 Sayılı R.G.
- Türkiye Hava Meydanı Yapıları Deprem Yönetmeliği,06.10.2020 Tarihli,31266 (Mükerrer) Sayılı R.G.
- Türkiye Karayolları ve Demiryolları Tünelleri ile Diğer Zemin Yapıları Deprem Yönetmeliği,06.10.2020 Tarihli, 31266 (Mükerrer) Sayılı R.G.
- Türkiye Kıyı ve Liman Yapıları Deprem Yönetmeliği,06.10.2020 Tarihli,31266 (Mükerrer) Sayılı R.G.
- Türkiye Köprü Deprem Yönetmeliği,06.10.2020Tarihli,31266 (Mükerrer) Sayılı R.G.
- Türkiye Yalıtımlı ve Sönümleyicili Köprü ve Viyadükler Deprem Yönetmeliği,06.10.2020Tarihli,31266 (Mükerrer) Sayılı R.G.
- Ulusal Deprem Araştırma Programı Proje Destekleme Esaslarına Dair Yönetmelik,27.04.2012Tarihli,28276 Sayılı R.G.
- Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Elektrik ve Doğal Gaz Tüketim Bedelleri Tahakkuk ve/veya Tahsilatlarının Ertelenmesi Hakkında Yönetmelik,10.06.2020 Tarihli,31151 Sayılı R.G.
- Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği,05.02.2008 Tarihli,26778 Sayılı R.G.
- Yapı Müteahhitlerinin Sınıflandırılması ve Kayıtlarının Tutulması Hakkında Yönetmelik, 02.03.2019 Tarihli,30702 Sayılı R.G.
- Yapı, Tesis ve Onarım İşleri İhalelerine Katılma Yönetmeliği, 28.03.1981 Tarihli,17293 Sayılı R.G.
- Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği 4.3.2009 Tarihli,27159 (Mükerrer) Sayılı R.G.
- Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği, 13.1.1983 Tarihli, 17927 (Mükerrer) Sayılı R.G.
- Yükseköğrenim Özel Barınma Hizmetleri Yönetmeliği, 09.09.2022Tarihli,31948 Sayılı R.G.
- Toplu Konut İdaresi Kaynaklarının Kullanım Şekline İlişkin Yönetmelik, 18.4.202 Tarihli, 24730 Sayılı R.G.
- Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Çalışma Usul ve Esasları ile Kıyafetlerine Dair Yönetmelik, 05.04.2023 Tarihli, 32154 Sayılı R.G.
- Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği, 10.9.2014 Tarihli, 29115 Sayılı R.G.
- Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, 07.10.2004 Tarihli,25606 Sayılı R.G.
- Özel Hastaneler Yönetmeliği,27.03.2002Tarihli,24708 Sayılı R.G.
- Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezi Teşkilat, Görev, Yetki, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik,24.10.2019Tarihli,30928 Sayılı R.G.
- İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri ile Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik, 17.12.2009 Tarihli,27435 Sayılı R.G.
- İskân Kanunu Uygulama Yönetmeliği, 2.12.2007 Tarihli,26718 Sayılı R.G.

Genelgeler

2020/10Heyelan, Kaya Düşmesi ve Çığ Afetleri Duyarlılık Haritaları, 05.08.2020

2023/5 Afet Bölgesindeki Kamu Çalışanlarına Yönelik Tedbirler, 14.02.2023

Kanun Hükmünde Kararnameler

320 Sayılı Milli Piyango Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 6.6.1988 Tarihli, 19834 Sayılı R.G.

576 Sayılı Doğal Afetlerde Yapılacak Yardımların Düzenlenmesi ile Vergilerin Ödeme Sürelerinin Uzatılmasına ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname, 23.9.1999 Tarihli, 23825 Sayılı R.G.

582 Sayılı Afetten Doğan Zararların Giderilmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 22.11.1999 Tarihli, 23884 Sayılı R.G.

655 Sayılı Ulaştırma ve Altyapı Alanına İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 1.11.2011 Tarihli, 28102 (Mükerrer) Sayılı R.G.

Bakanlar Kurulu ve Cumhurbaşkanlığı Kararları

3803 Sayılı, 6306 Sayılı Kanun Kapsamında Hak Sahiplerince Bankalardan Kullanılacak Kredilere Sağlanacak Faiz Desteğine Dair Bakanlar Kurulu Kararı, 13/10/2012 Tarihli, 28440 Sayılı R.G.

7446 Sayılı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Esaslara Dair Bakanlar Kurulu Kararı, 24/4/2015 Tarihli, 29336 Sayılı R.G.

2093 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 12.02.2020 Tarihli, 31037 Sayılı R.G.

2179 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 29 02 2020 Tarihli, 31054 Sayılı R.G.

2267 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 12 03 2020 Tarihli, 31066 Sayılı R.G.

2845 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 21 08 2020 Tarihli, 31220 Sayılı R.G.

3110 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 22 10 2020 Tarihli, 31282 Sayılı R.G.

3180 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 5 11 2020 Tarihli, 31295 Sayılı R.G.

3483 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 3.02.2021 Tarihli, 31384 Sayılı R.G.

5494 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 22 03 2022 Tarihli, 31817 Sayılı R.G.

6808 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 17 02 2023 Tarihli, 32107 Sayılı R.G.

6816 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 22 02 2023 Tarihli, 32112 Sayılı R.G.

6831 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 23 02 2023 Tarihli, 32113 Sayılı R.G.

6884 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 3 03 2023 Tarihli, 32121 Sayılı R.G.

6920 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 10 03 2023 Tarihli, 32128 Sayılı R.G.

6974 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 21 03 2023 Tarihli, 32139 Sayılı R.G.

7059 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 13 04 2023 Tarihli, 32162 Sayılı R.G.

7190 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 1 05 2023 Tarihli, 32177 Sayılı R.G.

7220 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 3 05 2023 Tarihli, 32179 Sayılı R.G.

7221 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 3 05 2023 Tarihli, 32179 Sayılı R.G.

7267 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 12 05 2023 Tarihli, 32188 Sayılı R.G.

7397 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 22 07 2023 Tarihli, 32256 Sayılı R.G.

7405 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 27 07 2023 Tarihli, 32261 Sayılı R.G.

7410 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 29 07 2023 Tarihli, 32263 Sayılı R.G.

7470 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 4 08 2023 Tarihli, 32269 Sayılı R.G.

Z Kuşaağı Değerlerinin Kamu Yönetimi Pratiğine Etkisi

Effect of Generation Z Values on Public Administration Practice

Journal of Civilization Studies
Volume 8, Issue 1, pp. 68-80
2023
DOI: 10.52539/mad.1297997
Received: 16 May 2023
Accepted: 29 May 2023
© The Author(s) 2023
For reprints and permissions:
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mad>

Bünyamin DAĞ¹

Özet

Değerler kişilerin davranışlarını belirleyen davranışsal kodlardır. Toplumu oluşturan kuşakların da ayırt edici kendine özgü değerleri vardır. Bu değerler ise kamu yönetimini etkileyen unsurlardan bir tanesidir. Bu bağlamda Z Kuşaağı da günümüzde büyük ölçüde kamu kesimi hizmet alıcısı veya alt kademelerde çalışan konumunda olsa da, yakın gelecekte kamu yönetiminin bütün kademelerinde yerlerini alacaklardır. Bu nedenle Z Kuşaağının mevcut değerlerinin neler olduğu ve gelecekte de hangi değerlerle hareket edecekleri konularındaki çalışmalar önem arz etmektedir. Bu çalışmada literatürde yer alan sessiz kuşaktan alfa kuşağına kadar olan kuşakların yetiştiği atmosferler ve bunların sonucunda ortaya çıkmış olan kuşak değerleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda Z kuşağının değerleri, dünyada yapılmış çok sayıda araştırma kapsamında belirlenerek, kamu yönetimi pratiğine olası etkileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Söz konusu etkiler çerçevesinde kamu yönetimi hizmet sunumunda yapılabilecek bir takım yeni düzenlemeler önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kuşaklar, Z Kuşaağı, değerler

Abstract

Values are behavioral codes that determine people's behavior. The values of the generations that make up the society are one of the factors that affect public administration. In this context, although Generation Z is largely a recipient of public sector services or employees at the lower levels today, they will take their place at all levels of public administration in the near future. For this reason, studies on what are the current values of Generation Z and what values they will act with in the future are important. In this study, it was tried to determine the atmospheres in which the generations from the silent generation to the alpha generation in the literature grew up and the generation values that have emerged as a result of them. In this context, the values of the Z generation have been determined within the scope of many studies conducted around the world, and their possible effects on public administration practice have been tried to be determined. Within the framework of these effects, a number of new regulations that can be made in the provision of public administration services have been proposed.

Key Words: Generations, Generation Z, values

¹ Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, bunyamin.dag@hotmail.com, ORCID: 0009-0009-7540-3457

GİRİŞ

Kuşaklar aynı zaman diliminde doğmuş, aynı dönemin şartlarında yaşamış insanlar olarak ifade edilmektedir. Bu çalışmada Z Kuşağının değerlerinin kamu yönetimi pratiğine etkisini belirleyebilmek amacıyla, öncelikli olarak değerler kavramı ele alındıktan sonra, kuşak konusu ayrıntılı biçimde değerlendirilmiştir. Kuşaklar konusunda sessiz kuşaktan başlayarak günümüze kadar bebek patlaması kuşağı, X kuşağı, Y kuşağı, Z kuşağı ve Alfa kuşağının yetiştiği atmosferler mevcut literatür çerçevesinde ortaya konulmuştur. Daha sonra bu kuşakların yetiştiği şartlar sonucunda ortaya çıkan ortak karakteristikler tespit edilmeye çalışılmıştır. Konumuz olan Z kuşağının özellikleri ve sahip olduğu değerler ve bu değerlerin kamu yönetimine olası etkileri detaylı biçimde incelenmiştir.

Z kuşağının yakın gelecekte özel sektörde olduğu gibi, kamu sektöründe de yoğun biçimde kendini gösterecek olması bu çalışma ve benzerlerinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Z kuşağının değerleri, çoğunluğunun velileri olan X kuşağının yetiştiği ulusal ve uluslararası atmosferden başlayarak şekillenmiştir. Bu duruma paralel olarak Z kuşağının yetiştiği ortam ve sahip oldukları değerler de çocukları olacak Beta kuşağı ve Gama kuşağının (Çetinkaya, 2021:48) değerlerini de etkileyecektir. Bu bağlamda Z kuşağının değerlerini ve karakteristiğini tespit ederek kamu yönetimi pratiğinde gerekli düzenlemeleri yapmak gelecek kuşaklar için de önem arz etmektedir.

Kamu yönetimi sistemi sessiz kuşak, bebek patlaması kuşağı gibi eski kuşakların değer yargıları ve beklentilerine cevap verecek biçimde şekillenmiştir. Ancak Z kuşağı, Alfa kuşağı ve Beta kuşağı gibi geleceğin kuşaklarının ihtiyaçlarına cevap verecek biçimde düzenlenmesi de kaçınılmazdır. Bu maksatla Deloitte ve Ernst & Young gibi dünyada çeşitli araştırma kuruluşları raporlar yayınlamakta ve çok sayıda akademisyen kuşak araştırmaları yapmaktadır. Söz konusu kuruluşlar ve akademisyenler kuşakların değer yargılarını ve beklentilerini tespit etmek amacıyla dünya çapında anket çalışmaları yapmaktadır. Türkiye’de de özellikle Z kuşağı ve Alfa kuşağının değer yargıları, algıları ve beklentileri üzerine çalışmaların yapılması geleceğimizin şekillendirilmesinde planlamalar yapılabilmesini kolaylaştıracaktır. Ayrıca kuşaklar bağlamında kamu yönetimi üzerine yapılacak araştırmalar, yönetimin toplumun bütün faaliyetlerinde önemli yer tutması nedeniyle de fazladan önem arz etmektedir.

1. DEĞER KAVRAMI

“Değerler, kişilerin düşünce ve eylemlerini nitelemeye, değerlendirmeye ve yargılamaya yarayan ölçütlerin kaynağını oluşturmaktadır” (Vurgun & Öztıp, 2011:219). Söz konusu ölçütler literatürde beş ortak unsur ile ifade edilmektedir: Bunların ilki inanç olarak karşımıza çıkmaktadır. İkinci olarak; arzu edilen durumlara veya davranış biçimlerine ilişkin anlayışları ifade ederken, üçüncü unsur olarak belirli durumlarda söz konusu olduğu görülmektedir. Dördüncü unsurun ise; davranışların, kişilerin ve olayların seçimi veya değerlendirilmesi için yol göstermek olduğu görülürken, son olarak; bir değer öncelikleri sistemi oluşturmak için önem sırasını gösterdiği ifade edilmektedir (Schwartz, 1994:19). Kısaca değer kavramının bir inanç olmakla birlikte belirli durumlardaki davranışların yol göstericisi ve önem derecesi olduğu anlaşılmaktadır.

Sözlüklerde ise değer terimi: “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, para ile ölçülebilen karşılığı, bedel, paha, valör” (TDK, 2023) olarak konunun maddi unsurları açısından ifade edilmektedir. Ancak diğer taraftan hangi davranışın doğru hangi davranışın hatalı olduğuna ve hayatta neyin önemli olduğuna dair inançlar (Oxford, 2023) olarak bir anlayış biçimi olması açısından da ifade edildiği görülmektedir.

“Değerler, bireysel düzeyde kişinin amaçlarına ve eylemlerine rehberlik ederken, örgütsel düzeyde de örgütsel amaçlar, politikalar ve stratejilerin belirlenmesine yön vermektedir” (Vurgun & Öztıp, 2011:226). “İnsanların ve toplumların düşünce, tutum ve davranış kalıpları; yeni gelişmelerin ve ihtiyaçların etkisiyle zaman içinde değişmektedir” (Düzgüner, 2015:105). Söz konusu değişimler kapsamında, bireylerin tutum ve davranışlarını yönlendiren unsurlar üzerine yapılan çalışmalarda, çoğunlukla bunları yönlendiren -diğer bir anlatımla; değerleri oluşturan- üç ayrı faktörün bulunduğu ve bu faktörlerin de; genetik, çevre ve kültür olduğu ifade edilmektedir (McCrae, 2004:3-14). Konuyu Z Kuşağı bağlamında ele aldığımızda ise çevre ve kültür faktörünün günümüzde fiziksel çevre anlayışına ilaveten sosyal medya ve internetin de oldukça etkili olduğu görülmektedir.

“Değerler, sürekli olarak başvurduğumuz içsel referanslar olarak, kararlarımıza ve dolayısıyla hayatımıza etki etmektedir” (Vurgun & Öztop, 2011:218). Değerler, kişinin benlik algısını ve bireylerle ilişkilerini düzenleyen ve şekillendiren unsurlardır (Kurttekin, 2021:786). “Dünyadaki etkileşim ve iletişim çok kolaylaştığı için bireysel ve sosyal değişim bugün çok daha hızlı yaşanmaktadır” (Düzgüner, 2015:105). Bu durumun doğal bir neticesi olarak da günümüz nesilleri ile önceki nesiller arasında belirgin bir fark oluşmaktadır. “Gençlerin değer yargılarının bir önceki nesilden hangi noktalarda ve neden farklı olduğunu tespit etmek için gençlerin dünyalarını anlamak ve hayata onların perspektifinden bakmak gereklidir” (Düzgüner, 2015:109). “Değerlerin oluşmasında kişilik, önemli bir etken olarak belirmektedir” (Vurgun & Öztop, 2011:219). Bu bağlamda Z Kuşağının kişilik oluşumunda etkin olan unsurlardan en önemlilerinden bir tanesinin yine internet ve sosyal medya olarak karşımıza çıktığını gözden kaçırmamız gerekmektedir.

“Gençler ve değerler konusuna yaklaşımımızda ilk göz önünde tutmamız gereken husus, içinde bulunduğumuz çağın hızla değiştiği gerçeğidir” (Düzgüner, Aralık 2015:117). Bu bağlamda Z Kuşağının önceki nesillerin hiç birinin maruz kalmadığı internet ve sosyal medya gibi olgular, bu neslin hayata farklı bakmasına yol açmaktadır. Bu durum da onların hem hayattan hem toplumdan hem de konumuzun odak noktası olan kamu yönetiminden beklentileri de diğer nesillerden daha farklı hale gelmektedir.

Nihai olarak değerler kavramına baktığımızda; kişilerin olaylar karşısında tercih edeceği davranış biçimini belirleyen davranışsal kodlar olduğu görülmektedir. Literatürde yer alan önemli bir tanımda ise değer kavramının, belirli bir hareket/davranış tarzının veya nihai varoluş durumunun, bireysel veya sosyal olarak aksi yönde bir davranış şekline tercih edildiğine dair kalıcı bir inanç olarak tanımlandığı görülmektedir (Rokeach,1973:5). Bu inançların da bireylerin davranış ve tercihlerini şekillendirdiği, dolayısıyla bu tercihlerin de toplumları ve yönetimlerini etkilediğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu kapsamda Z kuşağı değerlerinin de kamu yönetimi pratiğini potansiyel olarak etkileme kapasitesi bulunmaktadır.

2. Z KUŞAĞI KİMLERDEN OLUŞUR

Kuşak kavramı üzerine yapılan tanımların genel olarak ortak noktası; dönemsel olarak bir ortaklığın olduğu ve içerisinde bulunduğu topluluğu derinlemesine etkileyen hadiselerin meydana geldiği dönem itibarıyla sınırlarını belirleyen ve bu sınırlar dahilinde doğmuş olan fertlerin kavramsal olarak nitelenmesidir (Öztürk & Yılmaz, 2020:120). Kısaca ifade edecek olursak; aynı dönemlerde doğarak aynı çağın şartlarında yaşayan kişileri ifade etmektedir (Pekel, ve diğerleri, 2020:1). Ayrıca kuşak terimi toplumu meydana getiren alt grupları belirtmek amacıyla kullanılan popüler bir terminolojidir ve psikoloji alanından sosyolojiye, yönetim, pazarlama ve kitle iletişimi gibi çok farklı çalışma konularında geniş bir uygulama alanına sahiptir (Demirel, 2021:1798). Bu kapsamda günümüzde Z kuşağı genel olarak: 1995 - 2010 yılları arasında doğmuş, en yaşlısı 26-27, en küçüğü yaklaşık 11-12 yaşlarında (Francis & Hoefel, 2018, Seemiller & Grace, 2016:5) olarak kabul edilmektedir. TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) doğum verilerine göre 2019 yılı itibarıyla Z kuşağı üyelerinin Türkiye’de yaşayan toplam nüfusun yaklaşık olarak %29,06 kadarını oluşturmaktadır (TÜİK, 2019). Dünya çapında ise nüfusları 3 milyara yaklaşarak toplam dünya nüfusunun yaklaşık %35’ini (Zhong, 2020:5) oluşturduğu görülmektedir.

Z Kuşağı üyelerinin büyük kısmı X Kuşağının çocuklarından oluşmaktadır, ancak az miktarda da olsa aralarında Bebek Patlaması Kuşağının çocukları da bulunabilmektedir (Wood, 2013:1). Z Kuşağı, çevrimiçi bağlantı kuramadıkları ve bilgi ve iletişim kanallarının hemen parmaklarının ucunda olmadığı bir dünyayı hiç tanımamış bir nesildir (Schwieger & Ladwig, 2018:46). Bu nedenle bu kuşak çoğunlukla, toplumu olumlu yönden etkilediği kadar olumsuz yönden de etkileyen değişiklik olan yüz yüze yerine çevrimiçi sosyalleşmeyi tercih eden kişilerden oluşmaktadır. Bu kuşak üzerine düzenli olarak küresel çapta ve çok sayıda katılımcı ile yapılan bir araştırma olan ve on birincisi yayınlanan Deloitte 2022 raporuna göre: Z kuşağının ilgi alanları arasında: Hayat pahalılığı %29, İklim değişikliği %24, İşsizlik %20, Z kuşağının ruh sağlığı %19 ve Cinsel taciz %17 olarak geldiği görülmektedir (Deloitte, 2022:3).

Ankara Üniversitesi öğrencileri üzerine 2020 yılında yapılan bir araştırma neticesinde: “Z kuşağı öğrencilerinin çoğunlukla esnek çalışmayı tercih ettikleri, sosyal hayatın iş hayatı kadar önemli olduğunu, bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanmaktan çekinmedikleri, gerektiğinde iş değiştirmekten çekinmedikleri, uzun ve yorucu çalışma saatlerinden hoşlanmadıkları ve emir almaya yatkın olmadıkları sonucuna varılmıştır” (Pekel, ve diğerleri, 2020:1). Söz konusu çalışmanın sonucunun Z kuşağı bireylerinin

değerlerini özetler nitelikte olduğu görülmektedir. Bu değerlerin büyük oranda kamu yönetimi pratiği ile kesiştiği de gözden kaçırılmamalıdır.

3. KUŞAKLAR VE YETİŞTİĞİ ATMOSFERLER

Kuşak terimi: 20 yılda bir değişen belirli davranış kalıplarına sahip, aynı yaştaki grupların tekrarlayan bir döngüsü olarak tanımlanır (Strauss&Howe,1991:61). Biyolojik olarak tanımlanacak olursa, kuşak; “çocuklar ve ailelerin doğumları arasında geçen ortalama zaman aralığı” olarak tanımlanmaktadır (Gündüz & Pekçetaş, 2018:90). Bu kapsamda benzer koşullar altında yaőamak (örneğin ekonomik, tarihi), aynı olaylara maruz kalmak (örneğin kültürel, çevresel) ve benzer teknolojilerden etkilenmek, insanları verdikleri kararlarda ve davranış biçimlerinde benzer şekilde etkileyebilmektedir (Dolot, 2018:44). Sessiz Kuşağın birinci dünya savaőı sonrasında maruz kaldığı ekonomik zorluklar neticesinde benzer bir karakteristiğe sahip olması gibi, Bebek Patlaması Kuşağının ikinci dünya savaőı sonrası yaşanan sıkıntılara hep birlikte katlanmaları da bu kuşağın ortak bir karakteristiğe sahip olmasına yol açmaktadır. Bunların yanında X Kuşağının yaşadığı dönemde esen öğrenci olayları ve gösterilerle birlikte ekonomik belirsizlikler bu kuşağın karakteristiğinde iz bırakırken, Y Kuşağının yaşadığı dönemin sonucu olarak eğitimi ve teknolojiye yatkın bir nesil ortaya çıkmıştır. Çalışmanın odak noktası olan Z Kuşağının yetiőtildiđi dönem itibariyle ekonomik ve teknolojik olarak gelişmiş bir dönemde yaşayan bu kuşağın da kendine özgü karakteristiğinin olması doğaldır. Bu çalışmanın ilerleyen bölümlerinde Z Kuşağının değerleri ve karakteristiği ayrıntılı biçimde tespit edilmeye çalıőılacak olup, kuşaklar ve genel hatlarıyla içinde yetiőtildiđi atmosferler aşağıda sunulmuştur:

3.1. Sessiz Kuşak

1925 yılı ile 1945 yılları arasında doğmuş olan kişileri kapsayan bu kuşak, yaşadığı dönemin en önemli olayları olan İkinci Dünya Savaőı'nı ve söz konusu dönemdeki ekonomik krizi yaőamıőtır (Pekel, ve diğerleri, 2020:2). “İki büyük dünya savaőı arasında yaşayan ve “Savaş Çocukları” diye isimlendirebileceğimiz, savaş acıları ve sıkıntılılarıyla yođrulmuő bu kuşak çocukluğunu sıkıntı ve yokluklar içerisinde geçirmiőtir” (Gündüz & Pekçetaş, 2018:92). Genel olarak bu nesil aile kavramına fazlasıyla önem veren, otoriteye saygı duyan, dürüst ve ahlaklı bir kuşaktır (Demirel, 2021:1805). “Türkiye’de sessiz kuşakların 1900-1945’li yıllar içerisinde yaşamış oldukları olaylar göz önüne alındığında; Büyük Değişim Kuşağı, I. Savaş Kuşağı, Ümit Kuşağı, Buhran Kuşağı ve II. Savaş Kuşağı olarak ifade edilmesi mümkündür” (Ayhün, 2013:97).

Sessiz Nesil, ihtiyatlı, kayıtsız, macera ve hayal gücünden yoksun ve temelde sadece "sessiz" bir nesildir (Pennington-Gray, 2001:6). Neslin ilk yarısı, depresyon sırasında doğmuş ve sonuç olarak hayır iőlerine özgürce bađıőta bulunan, hassas bir sosyal vicdana sahip ve nihai sonuçlardan çok adil bir sürece inanan bir nesildir (Pennington-Gray, 2001:9). Türkiye’de ise 1929 ile 1939 seneleri arasında doğan kuşak, savaş bittikten sonra bile gelecek kaygısı duyan bir kuşak olarak hayatlarına devam etmekte ve “Buhran Kuşağı” olarak da adlandırılmaktadır (Ayhün, 2013:98). Otoriteye ve yukarıdan aőađıya yönetim anlayışına değer vermektedirler (Dolot, 2018:44).

3.2. Bebek Patlaması Kuşağı (Baby Boomers)

İkinci Dünya Savaőının bitiminden sonra dünya çapında oluşan nüfus artışı nedeniyle 1946 yılı ile 1964 yılı arasında doğan bu kuşağa “Bebek Patlaması Kuşağı” veya “Baby Boomers” isim verilmektedir (Gündüz & Pekçetaş, 2018:93). Bebek Patlaması Kuşağı veya diğer bir söylemle Baby Boomers kuşağı 1946 - 1964 yılları arasında doğmuş, bireysel ve bağımsız, kişisel hedefleri olan ve kendini tatmine odaklanmıő; ekonomik güvene önem veren; baőarılı bir kariyer sahibi olan; ekonomik güce sahip bireyler olarak algılanmaktadır (Pekel, ve diğerleri, 2020:2). İőkolik olma eğilimindedirler. (Dolot, 2018:44)

Bu kuşağın yetiőtildiđi yılların önemli olayları: “Ay’a yolculuk, insan hakları ve kadın hakları hareketleridir” (Gündüz & Pekçetaş, 2018:93). “Türkiye’de patlama kuşağı olarak adlandırılan bu kuşak; büyümenin, refahın, mal ve hizmetlere özlem duygusunun ağır bastığı bir kuşaktır” (Ayhün, 2013:99). Aynı zamanda darbeler ile çok partili siyasal sisteme geçişin sorunları da bu döneme denk gelmiştir (Göksel & Güneş, 2017:811). “Bebek Patlaması Kuşağı çevreye ve toplumsal olaylara karşı duyarlı, kadın erkek eőitliđine inanan, ırk ayrımcılığına karşı mücadele eden bir kuşaktır” (Demirel, 2021:1803).

3.3. X Kuşağı

X kuşağı 1965 yılı ile 1979 yılı arasında doğan bireyleri kapsamaktadır, kuşak üyeleri, ekonomik olarak belirsizliğin hakim olduğu, enflasyon ve yüksek işsizliğin yaygın olduğu bir dönemde yaşamışlardır (Pekel, ve diğerleri, 2020:2). Otoriteden memnun, iş-yaşam dengesini önemli gören bir nesildir (Dolot, 2018:44). “X kuşağı, değişen dünyanın dinamiklerinin acımasızca yüzlerine çarptığı, olabildiğince kanaatkâr, toplumcu, sadık ve idealist bir kuşaktır” (Ayhün, 2013:100).

Bu kuşak ekonomik krizlerin hakim olduğu ve genel olarak sosyal sancılar yaşanan bir dönemde doğdukları için “ kayıp kuşak ” olarak da isimlendirilmektedir (Pekel, ve diğerleri, 2020:2). Kendilerinden önce gelen kuşağa nazaran her ne kadar iş hayatında sadık bireyler olsalar bile, daha iyi bir gelecek için fırsatlar araştırmış ve teknolojik devrime denk gelmiş olmaları nedeniyle zorunlu olarak teknolojiyi kullanmışlardır (Göksel & Güneş, 2017:812). X-kuşağının büyüdüğü dönemde; çoğunlukla petrol ve enerji krizleri, medyanın yükselmesi ve gelişimi, ülkelerde suç oranı ve boşanmalarda artış, AIDS (Acquired Immune Deficiency Syndrome / Kazanılmış Bağışıklık Yetersizliği Sendromu) hastalığının yaygın hale gelmesi, sağ ve sol çatışmaları ile siyasal darbeler gibi pek çok gelişmeye tanıklık etmişlerdir (Demirel, 2021:1804).

3.4. Y Kuşağı

Y Kuşağı 1980 yılı ile 1996 yılı arasında doğan bireyleri kapsamaktadır. Günümüzdeki nüfusun yaklaşık %16’sını teşkil etmektedir. Bu kuşak çeşitli okullardan mezun olmuş ve çalışan, yönetici, hatta işveren konumundadırlar (Seymen, 2017:469). Genellikle refah içinde büyüyen ve teknolojiye anlayan bir kuşaktır (Dolot, 2018:44). “İletişim ve bilgi teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla küreselleşmeye başlayan dünyanın çocukları olan bu kuşak, teknoloji dostudur, rahat, dışadönük ve bireyseldir” (Gündüz & Pekçetaş, 2018:94). “Diğer kuşaklardan, yetiştikleri dönemin olumlu şartlar taşıması sebebiyle ayrılan Y kuşağı, teknolojik imkânlar olarak da gelişme gösteren bir dünyada yetişmişlerdir” (Ayhün, 2013:101).

Y-kuşağının karakteristik özellikleri: İnterneti ve bilişim teknolojilerini rahatlıkla kullanırlar, bütün uygulama ve aplikasyonlara bilirler, televizyon ve dijital oyunlarla yetişmişlerdir (Seymen, 2017:471). Y-kuşağının ortak değerleri arasında; iyimserlik, sosyal olmak ve yeni fikirlere açık olmak, teknoloji ile iç içe olmak, çeşitliliğe ve değişime önem vermek, hayat boyu öğrenme isteğinde olmak, yaptıkları işlerde anlam aramak yer almaktadır (Pekel, ve diğerleri, 2020:2). Ayrıca Y-kuşağının en önemli değerleri arasında bireysellik, özgürlüklerine düşkün olmaları ve girişimci olmaları sayılabilir (Demirel, 2021:1806).

“Yaşam şartlarında meydana gelen değişim ve dönüşümler, Y kuşağının diğer kuşaklardan farklı beklentilere, ümitlere ve tercihlere sahip olmalarını beraberinde getirmiştir” (Ayhün, 2013:100). “Doğdukları dönem boşanma oranlarının arttığı, doğum kontrolünün yaygınlaştığı döneme rastladığından bu neslin çocukları (Z Kuşağı) ebeveynleri tarafından çok istenen çocuklardır ve ebeveynleri için çok değerlidirler” (Göksel & Güneş, 2017:812).

3.5. Z Kuşağı

Z kuşağının başlama tarihi kesin olarak tespit edilemese de, literatürde yer alan bazı kaynaklar 1995 yılını başlangıç olarak gösterirken, bazı kaynaklara ise 2000 yılı sonrasında doğan kişileri kapsadığı kabul edilmektedir (Pekel, ve diğerleri, 2020:2). Ancak bu çalışmada genel kabul gören tarihler olan 1995-2010 tarihleri arasında doğan kişiler olarak ele alınmıştır. Önceki nesillerin hiçbiri Z Kuşağı kadar terime sahip değildir, örneğin: iGeneration (iKuşağı, Bilişim Kuşağı), Gen Tech (teknoloji kuşağı), Online Generation (çevrimiçi kuşağı), Post Millennials (Millennial sonrası kuşak), Facebook Generation (Facebook kuşağı), Switcher'lar (değiştiriciler), always clicking (her zaman tıklama) vb.. (Dolot, 2018:45).

Z kuşağı sosyal ağ ile doğup büyümüştür, dijital merkezlidirler ve teknoloji onların kimliğidir (Singh & Dangmei, 2016:1). “Z kuşağı, dünya zevklerine düşkün, teknolojiyi hızlı şekilde kavrayan, işlerini kısa sürede ve titiz biçimde yerine getiren davranış özellikleriyle dikkat çekmektedir” (Ayhün, 2013:102). Gelişmiş programlar ve uygulamalar (aplikasyonlar) ile çok daha üretken olabilirler ve sadece sosyal medya etkinliği bu nesil için yeterli değildir (Seymen, 2017:472). Z-kuşağı dijital çağın ve sosyal medya iletişiminin önceki dönemlere göre hayatın vazgeçilmez unsuru olduğu yıllarda yetişmektedir (Yılmaz & Aktürk, 2021:1). Ayrıca bu kuşak, internet nesli olarak bilinmekte, teknoloji dönemi çocukları ve Network kuşağı olarak da tanınmaktadır (Öztürk & Yılmaz, 2020:121).

“Z kuşağı genellikle tek çocuk ya da kardeş sayısı az ailelerde büyümekte, bu nedenle insan ilişkileri ve sosyalleşme açısından diğer kuşaklara göre daha zayıf kalmaktadır” (Pekel, ve diğerleri, 2020:2). “Genel anlamda pragmatik ve realist, yani (faydacı-yararcı) özelliklere sahiptirler, risk alma hususunda önceki kuşaklara nazaran daha tedbirlidirler” (Seymen, 2017:472). Yakın zamanda yapılan araştırmalar, Z-kuşağının pek çok siyasi konuda kendine özgü fikir ve yaklaşımları olduğunu göstermektedir, bunlara ilaveten, takip ettikleri nesillere oranla dini konularda, cinsel kimlikler ve etnisite ile ilgili konularda diğer nesillerden daha fazla toleranslıdırlar (StratejiCo, 2020).

“Z Kuşağı bireylerinin buldukları dönem itibariyle yaşadıkları olaylar onların karakteristik yapısında da etkili olmuştur” (Öztürk & Yılmaz, 2020:122). Bu kapsamda karakteristik yapılarını etkileyen unsurların başında internet ve sosyal medya gelmektedir. Bunun yanında doğup büyüdükları dönemin bir ekonomik refah dönemi olması da Z Kuşağını etkileyen etmenlerdendir. Ayrıca bu kuşak doğal olarak kendilerini yetiştiren velileri, yani çoğunlukla X Kuşağının içerisinde büyüdükları atmosferin sonuçlarından da etkilenmişlerdir.

3.6. Alfa Kuşağı

Alfa Kuşağı 2010 yılı ve sonrasında doğan, büyüyen ve iletişim teknolojileri sayesinde farklı ölkelere ve yabancı költürlere kolay erişebilen kuşaktır (Aydın, Acar, & Aksöz, 2019:165). Alfalar, Z kuşağından farklı olarak, tamamı 21’inci yüzyılda doğan şahısları kapsayan ilk kuşaktır. Bu nedenle zihinsel ve pratik şemalarımızda da yeni bir başlangıcı simgelemeleri adına Yunan Alfabesinin ilk harfi olarak isimlendirilmişlerdir (Kayıkçı & Bozkurt, 2018:55). Alfa neslinin karakteristik özelliklerini anlamak çok önemlidir. Çünkü bunlar geleceği temsil etmektedir ve ayrıca önümüzdeki on yıl ve sonrasında bakmak için bizlere bir mercekle şağlamaktadırlar (McCrindle & Fell, 2020:3).

“Alfa kuşağı girişimci ruhlu, yaratıcı, dinamik, kural tanımayan, bağımsızlıklarına düşkün ve teknoloji bağımlısı gibi karakteristik özelliklere sahiptir” (Demirel, 2021:1813). Dijital çağda doğmuş ve sürekli teknolojik evrim tarafından himaye edilen ”Alfa” nesli teknolojinin gelişiminde başrol, düşüncenin evriminde anahtar oyuncular olma eğilimindedir (Aydın, Acar, & Aksöz, 2019:164). ‘Dijital Yerliler’ olarak da adlandırılan Alfa kuşağı üyeleri, hayatlarının ilk yıllarından başlayarak teknolojinin günlük hayatlarının ayrılmaz bir parçası olduğu, yaşam biçimlerini ve davranışlarını şekillendiren dijital dünya ile bir bütün olmuşlardır (Demirel, 2021:1814).

Kendi kendine yetebilme özellikle sahip olan Alfa neslinin sosyalleşme alanları sanal ortamlardır (Aydın, Acar, & Aksöz, 2019:165). “Alfa kuşağının bütün bireyleri muhtemelen 5G, yapay zekâ, otonom araçlar, akıllı saat, Siri, Airpod kulaklıklar, iPad, Instagram, Snapchat gibi dijital teknolojileri yaşamlarının vazgeçilmez bir parçası olarak göreceklerdir” (Çetinkaya, 2021:50). “Bu kuşağın temsilcilerinin büyük ölçüde teknolojiyle ilişkili meslekleri tercih edecekleri, lider odaklı davranışlar sergileyecekleri, yüz yüze iletişimden hoşlanmadıkları için gerek kişisel gerekse işle ilgili bütün gereksinimlerini dijital dünyadan karşılayacakları düşünölmektedir” (Demirel, 2021:1814). Alfa kuşağının ardından 2025 yılından itibaren Beta kuşağı, daha sonrasında Gama kuşağı ve Delta kuşakları gelecektir (Çetinkaya, 2021:48).

4. FARKLI ÇALIşMALARDA Z KUşAğININ DEğERLERİ

Z kuşağının değerleri kapsamında Türkiye’de ve yurt dışında yapılmış olan on farklı çalışmanın sonuçlarını gösteren Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Farklı çalışmalarda Z Kuşağının değerleri.

Araştırmacılar	1	2	3	4	5
Pekel, ve diğerleri, 2020:1-8	Daha az sadık	Hiyerarşiyi sevmeyen	Bağımsız çalışmayı seven	Yüksek bireysellik	Teknoloji içine doğan
Seymen, 2017: 467-487	Teknolojinin Çocukları	Bilgiye erişimleri kolaydır	Değişik kültürleri öğreniyorlar	Bir işte çalışmaya daha önce başlıyorlar	Teknolojisiz dünyayı tanımadılar
Dolot, 2018: 44-49	Mobil	Yabancı dil bilgisi	Çok yönlülük	Rutinden kaçış	En eğitilmiş ve sofistike
Knoll, 2020:1-13	Dijital yerliler	Mobil	İyi eğitilmiş	Etnik olarak çeşitli	Girişimci
Seemiller & Grace, 2019:30	Azimli	Dürüst	Farklı	Sevecen	Açık fikirli
Merriman, 2020	Talepkâr	Bilgili	Çözüm odaklı	Kendine güvenen	Farkında
Singh & Dangmei, 2016: 1-4	Etnik olarak çeşitli	Teknolojik olarak gelişmiş	Gayri resmi	Bireysel	Sosyal ağ
Zhong, 2020:1-116	Dijital olarak yerli	Politik olarak aktif	İyi eğitilmiş	Etnik olarak çeşitli	
Schwieger & Ladwig, 2018: 45-52	Gereğince ödüllendirilen sıkı çalışma	Bağımsız, esnek ve farkında	Güven, adalet, sadakat ve saygı	Hırslı, girişimci	Yaratıcı kişiselleştirme
Wood, 2013:1-3	Yeniliğe odaklanma	Israr	Güvenlik arzusu	Gerçeklerden kaçma eğilimi	

Çeşitli ülkelerde yapılmış on farklı çalışmanın sonuçlarına göre, Tablo 1 incelendiğinde Z kuşağının sahip olduğu değerler şunlardır: Daha az sadık oldukları, hiyerarşiyi sevmeyen, bağımsız, çalışmayı seven, yüksek bireysellik düzeyine sahip, teknolojinin içine doğan teknolojinin çocukları oldukları, bilgiye kolay erişebilen, değişik kültürleri öğrenen, bir işte çalışmaya önceki nesillerden daha önce başlayan, teknolojisiz dünyayı tanımamış olan, mobil, yabancı dil bilen, çok yönlü, rutinden kaçan, en eğitilmiş ve sofistike, dijital yerliler, etnik olarak çeşitli, girişimci, azimli, dürüst, farklı, sevecen, açık fikirli, talepkâr, bilgili, çözüm odaklı, kendine güvenen, farkındalığı yüksek, teknolojik olarak gelişmiş, gayri resmi, bireysel, politik olarak aktif, gereğince ödüllendirildiğinde sıkı çalışan, bağımsız, esnek, yeniliğe odaklanan, ısrarlı, güvenlik arzusu olan ve gerçeklerden kaçma eğiliminde.

Tabloda yer alan Z kuşağına ait değerler, çok çeşitli ülkelerde yapılmış olan araştırmaların sonucu olması açısından ele alındığında bu değerlerin evrensel olduğu görülmektedir. Diğer taraftan da söz konusu değerlerin, kamu yönetim pratiği kapsamında değerlendirilebilecek kıymetli karakteristik özellikler olduğu görülmektedir. Teknolojik olarak gelişmiş, politik olarak aktif, iyi eğitilmiş, bireysel ve benzeri pek çok özelliğin toplumlarda bulunması istenilen özellikler olduğu görülmekte olup, bu özelliklerin kamu yönetimi pratiğine olası etkilerinin araştırılması gelecekte kamu yönetiminin alacağı yeni şeklin tayin edilmesinde önemli katkısı olacaktır.

Z Kuşağının değerleri üzerine dünya çapında farklı ülkelerde yapılmış olan on farklı araştırmanın sonuçları ayrıntılı biçimde incelendiğinde öncelikle bu kuşağın teknolojiye çok yakın ve yatkın oldukları görülmektedir. Bu durum Türkiye’de yapılmış çalışmalarda da aynı şekildedir. Yapılan araştırmalarda bu kuşağın teknoloji ile fazla vakit geçirdikleri görülsede, Z Kuşağının teknolojinin sağladığı kolaylıklardan faydalanan olmaları olumlu olarak değerlendirilmelidir.

Tablo incelendiğinde dikkati çeken diğer bir konu da; bu neslin bağımsız, esnek, bireyselliğe önem veren hiyerarşiden hoşlanmayan ve politikaya ilgi duyan bir nesil olduğu görülmektedir. Bütün bunların

yanında Z Kuşaağının en önemli özelliğinin “iyi eğitilmiş” olmalarıdır. Yakın gelecekte kamu yöneticileri olacak bu neslin eğitim düzeyinin yüksek olması, pek çok gelişmeye de yol açacaktır.

Bütün bu özelliklerinin ve değerlerinin yanında çalışmalarda dikkat çeken bir konu da bu kuşaağın “girişimci” olmasıdır. Nihai olarak tabloyu değerlendirdiğimizde Z Kuşaağının sahip olduğu değerler ve özelliklerin çok büyük oranda pozitif anlamlı olduğu ve gelecek adına ümit vadettiği görülmektedir.

5. Z KUŞAĞININ ÖNCEKİ NESİLLERDEN FARKLARI

Z Kuşaağı ve Y Kuşaağı özellikleri açısından genellikle karıştırılırlar ve birçok ortak özelliği paylaşırlar, en önemlileri teknoloji konusunda bilgilidirler ve küresel dünyaya bakışları benzerdir (Wood, 2013:1). Bu durumun sebebi yetiştikleri atmosferlerin benzerliğinden kaynaklanmaktadır. Her iki kuşakta teknoloji ile birlikte büyümekle birlikte, diğer taraftan her iki kuşak da kendilerinden önceki kuşaklardan ekonomik olarak daha rahat bir dönemde büyümüşlerdir. Esasında Z kuşaağı ile Y kuşaağı arasında yaşadıkları yılların teknolojisi anlamıyla benzerlikler bulunsun da, Z kuşaağını Y kuşaağından ayıran en dikkat çekici özellik; Z kuşaağının çok daha farklı bir teknolojinin içine doğmuş olmasıdır (Demirel, 2021:1807). Ancak bütün bu dijital ilerlemelerin, hatta dijital dönüşümlerin en çok etkilediği kuşaağın Z kuşaağı ve Alfa kuşaağı olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır (Kayıkçı & Bozkurt, 2018:60).

Bununla birlikte “Z Kuşaağının kendinden önce gelen kuşaklardan farkı ise bulunduğu dönem içerisinde çok hızlı ve keskin bir geçiş yaşanan değişimlere tanıklık etmeleridir” (Öztürk & Yılmaz, 2020:121). Söz konusu dönem, 11 Eylül 2001 Dünya Ticaret Merkezine düzenlenen saldırı sonrası küresel anlamda yaşanan çalkantılı dönem ve teknolojik gelişmelerin çok hızlı bir şekilde gerçekleşerek bütün dünyaya yayılması neticesinde iletişim olanaklarının artmasıyla sosyal medya üzerinden yüksek yoğunlukta etkileşimin yaşanmasından kaynaklanmaktadır.

Bu bağlamda Digital 2020 Global Digital Overview raporu ele alındığında; Türkiye nüfusunun %74'lük kısmı internet kullanıcısı konumundadır. Bu nüfusun %64'lük kısmı ise sosyal medya (Facebook, Twitter, Snapchat, Instagram, YouTube, Whatsapp vb.) kullanıcısıdır. Ayrıca Sosyal Medya kullananların yaş durumları ele alındığında, en fazla kullanım oranının 25 ile 34 yaş grubu olduğu görülmektedir. Türkiye'de genç nesil (13-24 yaş arası) kullanıcıların oranı ise %23,9'dur. 25 - 34 yaş grubu Sosyal Medya kullanıcılarının oranı ise %34,5 düzeyindedir. Söz konusu oranlar ele alındığında sosyal medya ve internet kullananların oranını çoğunlukla genç kuşaağı oluşturan Y ve Z neslinden oluştuğu görülmektedir (Digital 2020 Global Digital Overview, 2020). Bu durum da Y ve Z kuşaklarının benzerliklerini açık biçimde ortaya koymaktadır.

“Yöneticilerin her kuşaağına farklı özelliklerinin, birbirlerine göre olumlu veya olumsuz taraflarının olduğunu bilerek yaklaşması, tüm çalışanların motivasyonunu olumlu etkileyecek ve verimliliklerini yükseltecektir” (Ayhün, 2013:107). Bu bağlamda Z Kuşaağının motivasyonu ve yönlendirilmesi de bu kuşaağın özelliklerinin ve değerlerinin farkında olunmasından geçmektedir.

6. Z KUŞAĞI VE KAMU YÖNETİMİ

Z Kuşaağını oluşturan şahıslar da dâhil olmak üzere, bütün bireylerin yaşayarak öğrendiği, her geçen yıl yeni değer önermeleriyle kendini tanımlayan ve dolayısıyla hakkında kesin yargılara varmayı epey zorlaştıran bir dinamiğe sahiptir (StratejiCo, 2020). Bu nesle ait karakteristiği anlayarak ve bu nesli söz konusu değerlere uygun olarak motive eden ve yönlendiren toplumlar insan kaynaklarını en verimli biçimde kullanacaklardır. Aksi yönde davranan toplumların ise en büyük kaynakları olan insan kaynaklarını doğru kullanamama gibi ciddi bir sorunla karşılaşmaları kaçınılmazdır. Bu konu kamu yönetimi bağlamında ele alındığında, insan faktörünün toplumların zenginliği olmasının yanında, milli gücü olması ve geleceğe dair planlamalar yapabilmesi de toplum ve kamu yönetimi üzerindeki önemini göstermektedir.

Geleceği anlatan bir kuşak olarak görülen Z kuşaağı (Görün, Erdem, & Kara, 2023:3) günümüzde kamu sektörüne alt kademe çalışanlar olarak girmeye başlamışlardır. Ancak bu kuşaağın kamu yönetiminden beklentilerinin, algılarının, ihtiyaçlarının ve değerlerinin net biçimde ortaya konularak kamu yönetiminde bir gelecek projeksiyonu yapılması faydalı olacaktır. Bu kuşaağın teknolojiye yatkınlığı ve özellikle kamu yönetimi hizmet sunumundan beklentilerinin karşılanması, bir anlamıyla doğal olarak kamu yönetimini

modernize edecektir. Bunun yanında, kamu yönetiminin yakın-orta gelecekte alacağı yeni hizmet sunumlarının da göstergesi niteliğinde olacaktır.

7. Z KUŞAĞI DEĞERLERİNİN KAMU YÖNETİMİ PRATIĞİNDE UYGULANABİLİRLİĞİ

Z kuşağı değerlerinin ve beklentilerinin kamu yönetimi pratiğine uygulanabilirliği konusu, öncelikle Z kuşağı değerleri ile ilgilidir. Bu kuşağın değerleri, karakteristiği ve kamu yönetiminden beklentileri tablo 1’de ayrıntılı biçimde verilmiştir. Ancak en genel hatlarıyla baktığımızda; esnek ve bağımsız yaşamayı ve çalışmayı tercih eden, teknolojiyle ve sosyal medya ile dost, iyi eğitilmiş, girişimci, farkındalığı yüksek, bilgili ve çözüm odaklı bir nesil olarak görünmektedir.

Dikkatli bakılacak olursa bu kuşağa ait karakteristik özellikler ve değerler çok büyük oranda pozitif olarak görülmektedir. Bu değerlerden teknoloji kısmı kamu yönetiminin hizmet sunumu alanında, toplumu bilgilendirmek, geri beslemeler almak, e-devlet uygulamalarının geliştirilmesi kapsamında kamu yönetiminde uygulanabilir görünmektedir. Zira teknolojiyi kullanamayan nesillere hizmet sunmak çok pahalı olmakla birlikte etkinliği ve etkililiği de düşük olacaktır.

Esnek ve bağımsız yaşamayı ve çalışmayı tercih ediyor olmaları, özellikle pandemi sonrasında kamuda ve özel sektörde uygulanan evden çalışma ve esnek çalışma uygulamaları bütün dünyada kabul edilen bir çalışma biçimi haline almıştır. Esnek çalışma formlarının geliştirilerek, kamu yönetiminde de yaygın hale getirilmesi maliyeti azaltabileceği gibi etkinliği de artırma potansiyeli bulunmaktadır.

İyi eğitilmiş nesiller yetiştirmek bütün gelişmiş toplumların amacıdır. Bu durum kamu yönetimi ile uyumlu ve faydalı bir ortak karakteristiktir. Aynı şekilde farkındalığı yüksek, bilgili ve çözüm odaklı bir nesil olmaları da kamu yönetimi pratiğinin hiçbir alanı ile çatışmamaktadır. Ayrıca girişimcilik özellikleri de, kamu yönetiminin geliştirilmesinde kullanılabilir bir unsur olarak görünmektedir.

Z kuşağına ait bütün değerler kamu yönetimi pratiği bağlamında ayrı ayrı ele alındığında, büyük ölçüde kamu hizmet sunumunu ve aynı zamanda hizmet alıcısı konumundaki kişiler açısından da kamu yönetimi pratiği ile uyumlu olduğu görülmektedir. Ayrıca hizmet sağlayıcısı olarak kamu kesiminin daha süratli ve kaliteli hizmet sunmasına destek olacak niteliktedir.

8. TARTIŞMA

“Dünyadaki tüm topluluklarda kuşakların birbirlerini anlamadıkları yönünde yaygın bir inanış söz konusudur” (Yılmaz & Aktürk, 2021:1). Bu anlaşamamak görüntüsü, büyük ölçüde nesiller arasında bulunan, içinde yaşadığımız dünyayı anlama biçimlerinde meydana gelen farklılıktan kaynaklanmaktadır. Bu durumun temel sebeplerinden bir tanesinin kuşakların arasında her zaman 15-20 yıl gibi bir yaş farkı olmasından kaynaklanabilmektedir. Başka bir deyişle Z kuşağı bugün ortalama 12-27 yaş grubundadır ve bu genç kitlenin bugünkü dünya görüşü doğal olarak gençlik yaklaşımlarındadır. Ancak 20 yıl sonra 32-47 yaş grubunda yani orta yaş grubunda olacak olan bu neslin görüşleri 12-27 yaş grubundakinden farklı olacaktır. Ayrıca aynı kitle 52-67 yaş grubuna ulaştığında doğal olarak çok daha farklı bir bakış açısına sahip olacaktır. Konuya farklı bir açıdan bakıldığında: Kuşakların yaş gruplarına göre dönemsel olarak sahip oldukları dünya görüşleri tespit edilecek olursa, büyük oranda benzerlik gösterme oranlarına sahip olacaktır. Kısaca X kuşağının, Y kuşağının ve Z kuşağının her birinin gençlik dönemlerindeki yaklaşımları ile orta yaşlılık ve yaşlılık dönemlerindeki görüşlerinde büyük ölçüde benzerlikler bulunacaktır. Ancak kuşaklar her zaman aralarında yaklaşık 20 yıllık bir zaman dilimi fark olacak biçimde birbirleri ile kıyaslanmaları nedeniyle birbirlerinden farklı anlayışlara sahip olarak görünmektedirler.

Z-kuşağı hakkında yapılan tüm araştırmalar ve analizler, çalışma kapsamında elde ettiğimiz bulgularla beraber ele alındığında Türkiye’de yaşayan Z kuşağının dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan yaşlıları ile ülkelerin aralarına çizdikleri yasal sınırlarını çoktan aştığını ve küresel bir hayata doğru ilerlediklerini göstermektedir (Yılmaz & Aktürk, 2021:1). Küreselleşen dünyada günümüzde iletişim teknolojilerinin geldiği boyut sayesinde dünyanın bütün bölgelerinde yaşayan insan toplulukları diğerlerinin nasıl yaşadığından, hangi tür imkanlara sahip olduklarından, nasıl yönetildiklerinden vb. bilgilere sahip olmaktadır. Bu kapsamda Türkiye’de yaşayan Z kuşağı üyeleri de, sosyal medya ve internet çağının içinde doğmuş bir nesil olarak dünyanın, dünyanın farklı coğrafyalarında yaşayan akranlarının nasıl yaşadığını yakından bilmekte ve bir anlamda bu nesillerin yaşam tarzları da büyük oranda

benzerlikler göstermektedir. Bu konuda Türkiye dahil dünyanın çok çeşitli ülkelerinde yapılan anket çalışması olan Deloitte 2022 raporunda, farklı ülkelerde yaşayan Z kuşağı üyelerinin benzer cevaplar verdikleri görülmektedir. Bu durum da açık bir şekilde günümüz gençliğinin küresel bir yaşam tarzına doğru ilerledikleri söylenebilir.

Tablo 1’de yer alan Z kuşağının karakteristik özellikleri veya başka bir söyleyişle değerlerinin büyük oranda kamu yönetimi pratiği açısından pozitif değerler olduğu görülmektedir. Konuya somut olarak baktığımızda; Z kuşağının bütün araştırmacılar tarafından kabul edilen en belirgin özelliği olan teknoloji ile yakından ilgili olmaları, kuşak üyelerinin kamu çalışanı olduğu düşünöldüğünde, kamu yönetiminin hizmet sunum süratini ve kalitesini artırmakla birlikte maliyetini de düşürecek niteliktedir. Diğer taraftan bu neslin büyük bir kısmının hizmet alıcı konumunda olduğu da düşünölecek olursa, aynı şekilde kamu yönetimi pratiğine olumlu olarak yansiyacak niteliktedir. Teknolojiye yatkın olmalarının yanında diğer değerleri de ayrı ayrı aynı şekilde ele alındığında, büyük ölçüde kamu yönetimi pratiği ve kamu hizmet sunumunda, kamunun hem hizmet sağlayıcı olmasında hem de hizmet alıcısı vatandaşlar olması durumunda pozitif katkıya yol açacak nitelikte olduğu görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Z kuşağı olarak tanımladığımız ve günümüzde 13 ile 28 yaş aralığında bulunan şahıslardan oluşan toplum, şu an onların yöneticileri, velileri veya yönlendiricileri olarak bizleri çok yakından ilgilendirmektedir. Geleceğin liderlerini, yöneticilerini, üreticilerini, akademisyenlerini vb.. anlamak önem arz etmektedir. Zira bu nesli anlayarak onların yeni nesil yeteneklerini açığa çıkararak bu neslin en ideal biçimde ileride gelecekleri pozisyonlara ulaşmalarını sağlamak günümüz kamu yöneticilerinin görevidir.

Z Kuşağı günümüzde en yaşlıları itibariyle kamu çalışanı konumundadır. Bu kuşağın ikinci yarısı lise veya üniversite öğrencisi olması açısından kamudan hizmet alıcı durumundadır. Ancak yakın gelecekte kamu yöneticileri de olacak olan bu neslin özelliklerini, yeteneklerini, donanımlarını ve değerlerini tam olarak analiz etmek ve kurumsal yapılarımızı bu neslin ihtiyaçlarına ve beklentilerine göre yeniden düzenlememiz pek çok açıdan faydalı olacaktır. Diğer taraftan kamu yönetim sistematığı bu neslin ihtiyaçlarına cevap verecek biçimde zaman içerisinde yavaş biçimde doğal olarak dönüştürülecektir. Ancak bu durum zamana bırakılmadan hızlı biçimde gerçekleştirilmelidir, aksi takdirde geç kalınmış olacaktır.

Z kuşağının değerleri çerçevesinde kamu yönetimi hizmet sunumunda yapılabilecek düzenlemeler kapsamında öncelikle kamu hizmet sunumunun tespitinden altyapılarının hazırlanmasına ve hizmetlerin sunumundan halktan geri beslemeler alınmasına kadar sosyal medya ve e-devlet uygulamaları üzerinden ihtiyaçların belirlenmesi ve geri beslemeler düzenli biçimde alınmalıdır. Kamu kesimi ve vatandaşlar arasındaki iletişim kanalları geliştirilerek açık tutulması sağlanmalıdır. Esnek çalışma kapsamına girebilecek konularda kamu sektörü çalışanlarına evden çalışma ve esnek çalışma olanaklarının sağlanması, hizmet sunumunda maliyeti düşürecek olmasının yanında çalışanların memnuniyetini de artıracaktır. Z kuşağının iyi eğitilmiş bir kuşak olması, kamu yönetiminde özellikle yönetici kademelerinde istihdam edilen yöneticilerin yüksek lisans ve doktora gibi eğitim seviyesi yüksek olan kişilerden seçilmesi, bu kuşağın eğitimlerini daha da artırması için motivasyonlarını artıracaktır. Z kuşağının girişimcilik anlayışının gelişmiş olması kamu sektörüne adapte edilerek, kamu-özel sektör ortak çalışma imkanları artırılarak, kamu hizmet maliyetlerinin düşürülmesi ve kalitesinin artırılması yönünde çalışmalar yapılmalıdır. Bütün bunlara ilaveten kamu hizmetlerine ulaşım hızlarının artırılması ve internet altyapılarının güçlendirilerek internet süratının artırılması, Z kuşağının beklentileri arasında yer alan ve toplumun gelişimine katkı sağlayacak unsurlardandır. Ayrıca internet sağlayıcı hizmetlerinin bir kamu hizmeti olarak yüksek süratte ve ücretsiz olarak sağlanması da kamu hizmet sunumunda toplumun ve kamu sektörünün gelişimine olumlu etki yapabilecektir.

1995-2010 yılları arasında doğmuş olan Z kuşağı bugün dünya çapında yaklaşık 3 milyarlık bir nüfusa sahiptir. Bununla birlikte yakın gelecekte Alfa kuşağının da benzer bir nüfusa sahip olacağı düşünöldüğünde bu iki genç kuşak toplumda ve kamu sektörlerinde oldukça etkili hale geleceklerdir. Bu kapsamda Z kuşağı hakkında kamu yönetimi çerçevesinde yapılmış araştırmalar oldukça azdır. Bunun yanında, Alfa kuşağı üzerine de aynı şekilde çok az sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu iki kuşak üzerine kamu yönetimi bağlamında yapılan araştırmaların sayısının artırılarak, kamu yönetiminden beklentilerinin

ve bu konudaki ihtiyaçlarının tespit edilerek, kamu sektörünü bu çerçevede düzenlemek, kamu yönetimine olduğu kadar topluma da sağlanmış önemli bir katkı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Aydın, B., Acar, D., & Aksöz, E. (2019). Alfa Kuşağının Özellikleri Açısından Eskişehir Bilim Kültür Ve Sanat Parkı'nın Değerlendirilmesi. Ö. Tütüncü İçinde, *Rekreasyon Araştırmalarında Yeni Yaklaşımlar* (S. 159-162). Ankara: Detay Yayınları, S:159-167
- Ayhün, S. E. (2013). Kuşaklar Arasındaki Farklılıklar Ve Örgütsel Yansımaları. *Ekonomi Ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, Cilt:2 / Sayı:1 05 07, 2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eyad/issue/57423/813902> adresinden alındı.
- Çetinkaya, K. B. (2021, Nisan). X, Y, Z Kuşağı, Peki Ya Ötesi? *Tübitak Bilim Ve Teknik* , S. 46-52. 05 07, 2023 tarihinde <https://bilimteknik.tubitak.gov.tr/makale/x-y-z-kusagi-peki-ya-otesi> adresinden alındı.
- Deloitte. (2022). *Striving For Balance, Advocating For Change, The Deloitte Global 2022 Gen Z & Millennials Survey*. Deloitte. 05 06, 2023 tarihinde <https://www2.Deloitte.Com/Content/Dam/Deloitte/At/Documents/Human-Capital/At-Gen-Z-Millennial-Survey-2022.Pdf> adresinden alındı.
- Demirel, Z. H. (2021). Çalışma Hayatında Geleceğin İnsan Kaynağı: Alfa Kuşağı . *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 1796-1827, 05 06, 2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/opus/issue/62811/895924> adresinden alındı.
- Dolot, A. (2018). The Characteristics Of Generation Z, New Trends İn Management. *E-Mentor*, S. 44–50. 05 07, 2023 tarihinde <http://Dx.Doi.Org/10.15219/Em74.1351> adresinden alındı.
- Düzgüner, S. (Aralık 2015). Değişen Dünyada Gençlik Ve Değerler. *Gençlik Araştırmaları Dergisi* , 3(3) 105-126, tarihinde https://www.academia.edu/36072500/DE%C4%9E%C4%B0%C5%9EEN_D%C3%9CNYADA_GEN%C3%87L%C4%B0K_VE_DE%C4%9EERLER_s_d%C3%BCzg%C3%BCner_pdf adresinden alındı.
- Francis , T., & Hoefel , F. (2018). ‘True Gen’: Generation Z And Its Implications For Companies. *Mckinsey&Company*. 05 07, 2023 tarihinde <https://www.Mckinsey.Com/~Media/Mckinsey/Industries/Consumer%20packaged%20goods/Our%20insights/True%20gen%20generation%20z%20and%20its%20implications%20for%20companies/Generation-Z-And-Its-Implication-For-Companies.Pdf> adresinden alındı.
- Göksel, A., & Gülden Güneş. (19/3 (2017)). Kuşaklar Arası Farklılaşma: X Ve Y Kuşaklarının Örgütsel Sessizlik Davranışı Bağlamında Analizi. *Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* , 807-828, 05 07, 2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gaziuiibfd/issue/36599/417291> adresinden alındı.
- Görün, M., Erdem, N., & Kara, G. (2023). Z Kuşağının “Siyaset” Kavramına Dair Metaforik Algılarının Ölçülmesi. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 1, Ss.1-27. 05 11, 2023 tarihinde <https://click.endnote.com/viewer?doi=10.33712%2fmana.1256510&token=Wzm0otgxnjqsijewljmnzneyl21hbmeumt1lnjuxmcjd.Pyet7gwjhjks78ivgq9gaj9yfsq> adresinden alındı.
- Gündüz, Ş., & Pekçetaş, T. (2018). Kuşaklar Ve Örgütsel Sessizlik/Seslilik. *İşletme Bilimi Dergisi (Jobs)*, ; 6(1): 89-115. *Doi: 10.22139/Jobs.399952*, 89-115, 05 11, 2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jobs/issue/36382/399952> adresinden alındı.
- Kayıkçı, M. Y., & Bozkurt, A. (2018). Dijital Çağda Z Ve Alpha Kuşağı, Yapay Zeka Uygulamaları Ve Turizme Yansımaları. *Sosyal Bilimler Metinleri*, 54-64. 05 09, 2023 tarihinde <https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Download/Article-File/468053> adresinden alındı.
- Knoll. (2020). *Embracing Gen Z, Your New–And Future–Colleagues*. 05 07, 2023 tarihinde <https://www.knoll.com/knollnewsdetail/embracing-gen-z> adresinden alındı.

- Kurttekin, F. (Eylül/September 2021). Bilişim Çağında ‘Gençlik, Din Ve Değer’ Konularını Ele Alan Makaleler Üzerine Bir İnceleme . *Eskiyeni* 45, 781-795, 05 07, 2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eskiyeni/issue/64948/937521> adresinden alındı.
- Mccrae, R. R. (February 2004). Human Nature And Culture: A Trait Perspective. *Journal Of Research In Personality*, Volume 38, Issue 1, 3-14. 05 06, 2023 tarihinde <https://www.Sciencedirect.Com/Science/Article/Abs/Pii/S0092656603000849> adresinden alındı.
- Mccrindle, M., & Fell, A. (2020). *Understanding Generation Alpha*. Solent Circuit: Mccrindle Research Pty Ltd, 05 06, 2023 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/342803353_UNDERSTANDING_GENERATION_ALPHA/link/5f06d2ca4585155050983644/download adresinden alındı.
- Merriman, M. (2020). *Is Your Business Ready For Gen Z?* Ernst & Young Global Limited. 05 07, 2023 tarihinde https://www.ey.com/en_gl/growth/customer-needs-disruptive-innovation adresinden alındı.
- Overview, D. 2. (2020). *We Are Social Digital 2020*. 05 07, 2023 tarihinde <https://www.Slideshare.Net/Datareportal/Digital-2020-Global-Digital-Overview-January-2020-V01-226017535?Ref=Htpps://S3-Ap-Southeast-1.Amazonaws.Com/> adresinden alındı.
- Oxford. (2023, 05 06). *Oxford*. Oxford Learners Dictionaries: 05 07, 2023 tarihinde https://www.Oxfordlearnersdictionaries.Com/Definition/English/Value_1#:~:Text=%5buncountable%2c%20countable%5d%20how%20much,Which%20it%20can%20be%20exchanged adresinden alındı.
- Öztürk, S., & Yılmaz, B. (2020). *İktisat Literatürüne Teorik Ve Ampirik Katkılar, Çalışma Hayatında Z Kuşağı*. Ankara: Iksad Publications, 05 07, 2023 tarihinde <chrome-extension://efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/https://iksadyayinevi.com/wp-content/uploads/2020/06/%C4%B0KT%C4%B0SAT-L%C4%B0TERAT%C3%9CR%C3%9CNE-TEOR%C4%B0K-VE-AMP%C4%B0R%C4%B0K-KATKILAR-2.pdf> adresinden alındı.
- Pekel, B., Çalışkan, F., Doğan, M., Öner, S., Kaya, T., Özyıldız, Z., & Erbay, E. (2020). Z Kuşağı Öğrencilerinin İş Hayatı Kişilik Özelliklerinin Ve İş Beklentilerinin Belirlenmesi: Ankara Üniversitesi Örneği. *Sağlık Hizmetlerinde Kuram Ve Uygulama Dergisi*, 1(1):1-9, 05 07, 2023 tarihinde <chrome-extension://efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/https://www.shkud.org/wp-content/uploads/2020/10/zkusagi-1.pdf> adresinden alındı.
- Pennington-Gray, L. (2001). Profiling The Silent Generation: Preferences For Travel, 05 07, 2023 tarihinde https://www.Researchgate.Net/Publication/233466490_Profiling_The_Silent_Generation adresinden alındı.
- Rokeach, M. (1973). *The Nature Of Human Values*. New York: Free Press, s:5
- Schwartz, S. H. (1994). Are There Universal Aspects In The Structure And Contents Of Human Values? *Journal Of Social Issues*, 50(4), 19-45, 05 07, 2023 tarihinde <https://spssi.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-4560.1994.tb01196.x> adresinden alındı.
- Schwieger, D., & Ladwig, C. (2018). Reaching And Retaining The Next Generation: Adapting To The Expectations Of Gen Z In The Classroom. *Information Systems Education Journal (Isedj) Issn: 1545-679x* , 45-54, 05 07, 2023 tarihinde <chrome-extension://efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1179303.pdf> adresinden alındı.
- Seemiller, C. &. (2019). *Generation Z A Century In The Making*. New York: Routledge, s:3-49
- Seemiller, C., & Grace, M. (2016). *Generation Z Goes To College*. San Francisco: Jossey-Bass, s:5
- Seymen, A. F. (2017). Y Ve Z Kuşak İnsanı Özelliklerinin Milli Eğitim Bakanlığı 2014-2019 Stratejik Programı Ve Tübitak Vizyon 2023 Öngörülleri İle İlişkilendirilmesi. *Kent Akademisi | Kent Kültürü Ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi*, Cilt: 10 Sayı: 4, Kış 2017, 05 07, 2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kent/issue/34454/346427> adresinden alındı.

- Singh, A., & Dangmei, J. (2016). Understanding The Generation Z: The Future Workforce. *South -Asian Journal Of Multidisciplinary Studies (Sajms) Issn:2349-7858:Sjif:2.246.*, Volume 3 Issue 3. 05 07, 2023 tarihinde https://www.Researchgate.Net/Publication/305280948_Understanding_The_Generation_Z_The_Future_Workforce/Link/5786a11008aef321de2c6f21/Download adresinden alındı
- Stratejico. (2020). *Z Kuşığı & Siyaset*. İstanbul: Stratejico. 05 06, 2023 tarihinde <https://stratejico.com/z-kusagi-ve-siyaset> adresinden alındı
- Strauss, W., & Howe, N. (1991). *Generations : The History Of America's Future, 1584 To 2069*. New York: Quill, s:61.
- Tdk. (2023, 05 06). *Güncel Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri: 05 06, 2023 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- Tüik. (2019). *Doğum İstatistikleri*,. 05 06, 2023 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/bulten/index?p=Dogum-Istatistikleri-2019-33706> adresinden alındı.
- Vurgun, L., & Öztop, S. (2011). Yönetim ve Örgüt Kültüründe Değerlerin Önemi. *Süleymanemirelüniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.16, S.3, S.217-230, 05 06, 2023 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/344225046_Yonetim_ve_Orgut_Kulturunde_Degerlerin_Onemi_Significance_of_Values_in_Management_and_Organizational_Culture adresinden alındı.
- Wood, S. (2013). Generation Z As Consumers: Trends And Innovation. *Institute For Emerging Issues*. 05 07, 2023 tarihinde <https://archive.iei.ncsu.edu/Wp-Content/Uploads/2013/01/Genzconsumers.Pdf> adresinden alındı.
- Yılmaz, E., & Aktürk, A. (2021). *Z KuşAğı Bir Nesli Anlamak*. Konya: Palet Yayınları. 05 06, 2023 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/357516908_Z_KUSAGI_BIR_NESLI_ANLAMAK adresinden alındı.
- Zhong, T. (2020). Gen Z Trends Report. 07 12, 2022 tarihinde <https://www.getabstract.com/en/summary/gen-z-trends-report/40916> adresinden alındı

Uluslararası İlişkilerde Medeniyet Devleti Kavramı ve Medeniyet Merkezli Yaklaşım

The Concept of Civilization State and Civilization-Centred Approach in International Relations

Journal of Civilization Studies
Volume 8, Issue 1, pp. 81-88
2023
DOI: 10.52539/mad.1303122
Received: 26 May 2023
Accepted: 7 June 2023
© The Author(s) 2023
For reprints and permissions:
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mad>

Ahmet ÇÖĞEN¹

Özet

Bu çalışma, uluslararası siyasette medeniyet merkezli yaklaşımın, son çeyrek yüzyılda Batılı olmayan devletlerin siyasi, ekonomik ve askeri yükselişinin ardından daha belirgin hale geldiğini tartışmaktadır. Bu çerçevede, değişen uluslararası siyasi dengelerle birlikte Batı-dışı dünyanın, kendini ve çevresini yeniden tanımla isteği duyduğu gözlemlenmektedir. 20. yüzyılda göz ardı edilen din ve kültür gibi normatif olguların, medeniyet kavramı aracılığıyla devletlerin gündeminde yeniden su yüzüne çıktığı, Batı-dışı devletlerin dini ve kültürel kimliklerini adeta yeniden keşfettiği ve Batı dünyası ile olan ilişkilerini gözden geçirdiği görülmektedir. Bu medeniyet merkezli siyaset, Uluslararası İlişkiler alanında yeni kavramsallaştırmaların önünü açmış ve Türkiye, Çin, Rusya, Hindistan gibi devletlerin medeniyet devletleri olarak betimlenmesi sonucunu doğurmuştur. Bu bağlamda bu çalışma Uluslararası İlişkiler disiplinde yükselen medeniyet merkezli yaklaşımı ve medeniyet devleti yaklaşımını tahlil etmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Medeniyet, Medeniyet Siyaseti, Medeniyet Devleti, Batı-dışı devletler

Abstract

This study argues that the civilization-centered approach in international politics has become more apparent following the political, economic, and military rise of non-Western states over the past quarter century. In this context, it is observed that the non-Western world, in conjunction with changing international political dynamics, seeks to redefine itself and its surroundings. It is evident that normative phenomena such as religion and culture, which were overlooked in the 20th century, have resurfaced on the agenda of states through the concept of civilization, leading to a rediscovery of the religious and cultural identities of non-Western states and a reassessment of their relations with the Western world. This civilization-centered politics has opened up new conceptualizations in the field of International Relations and has resulted in states such as Turkey, China, Russia, and India being described as civilization states. In this context, this study aims to analyze the emerging civilization-centered approach and the concept of the civilizational state in the International Relations discipline.

Key Words: Civilization, Civilizational Politics, Civilization-state, Non- Western States

¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, ahmetcogen@gmail.com, ORCID: 0009-0007-3437-3533

GİRİŞ

Berlin Duvarı'nın yıkılmasının ardından, uluslararası siyasette kimlik siyasetinin öne çıktığı mutabık olunan bir gerçek olmuştur. Son çeyrek asırda ise özellikle Batı-dışı ülkeler olarak nitelendirilen Çin, Hindistan, Rusya ve Türkiye gibi ülkelerin uluslararası siyaset tasavvurlarında, medeniyet kavramının ve medeniyet merkezli yaklaşımın daha fazla öne çıktığı görülmektedir. Bu durum, medeniyet kavramının din, kültür, gelenek gibi olguları içeren geniş bir muhtevaya sahip olmasının yanı sıra, uluslararası siyaset anlamında da önemli bir değişimi betimlemektedir. Davutoğlu'nun “ben idraki” olarak ifade ettiği medeniyet merkezli siyaset; dini, kültürü ve ortak toplumsal belleği de içeren bir bakış açısı ile Batı-dışı ülkelerin kendilerini ifade etme ve kendilerini uluslararası siyasette yeniden konumlandırma çabası olarak zuhur etmektedir (Davutoğlu: 2018).

Öte yandan, Batı-dışı ülkelerin yükselişi ile birlikte, bu ülkelerin Batı dünyası ile olan ilişkilerini yeniden gözden geçirme isteği duyduğu görülmektedir. Özellikle Soğuk Savaş sonrası oluşan ABD (Amerika Birleşik Devletleri) liderliğinde Batı hegemonyasının nispeten gücünü kaybetmeye başlaması, buna karşın Çin, Hindistan ve Türkiye gibi Batı-dışı ülkelerin artan siyasi, ekonomik ve askeri güçleri, söz konusu ülkelerin öz güven kazanmasına neden olmaktadır. Artan nüfuzları ile birlikte zikredilen devletlerin kimliklerini uluslararası siyasette daha çok vurgulama isteği duyduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu vurgulama isteği ise kendini medeniyet olgusu üzerinden göstermektedir. Bu çerçevede, çalışmanın ilk bölümü yükselen medeniyet siyasetini incelerken, ikinci bölüm ise Çin, Hindistan, Rusya ve Türkiye gibi Batı-dışı ülkeler için kullanılan “medeniyet devleti” kavramını tahlil etmeyi amaçlamaktadır.

1. MEDENİYET MERKEZLİ SİYASETİN YÜKSELİŞİ

Medeniyet merkezli siyasetin yükselişini üç başlık altında toplamak mümkündür. İlk olarak, geleneksel seküler/etnik temelli ulus anlayışının dini ve dine ait olguları görmezden gelen yaklaşımı, bu yükselişin başlıca nedenlerinden biri olmuştur. Bu paradigmaya karşı çıkan medeniyet merkezli yaklaşım, ait olduğu din ve medeniyet dünyasını, kimliğine dair önemli unsurlar olarak ele almaktadır. Irk veya etnisite temelli bir ulus/millet yaklaşımını benimseyen seküler paradigmanın tersine, medeniyet merkezli yaklaşım, dini, kültürü ve toplumsal belleği de içeren çok daha girift bir ulus tasavvuruna sahiptir. Bu çerçevede, Batı-dışı toplumların, ulus-devletleşme ve modernleşme (sekülerleşme) sürecinde, batılılaşma siyaseti gereği göz ardı ettikleri din olgusu, son çeyrek asırda bu devletlerin hem iç hem de dış politikalarında yeniden öne çıkmaya başlamıştır.

İkinci olarak, medeniyet merkezli siyasetin yükselişi, Batı-dışı ülkelerin kolonyal tarihinin bir sonucu olmuştur. Mücadele ile dolu kolonyal tarihin; siyasi, ekonomik ve toplumsal etkileri, başta Hindistan, Latin Amerika ve Afrika coğrafyalarında halen sürmektedir. Sözü edilen coğrafyalar, halen sömürgecilik döneminden kalma siyasi, ekonomik ve kültürel sorunlarla mücadele etmektedir. (Masood ve Nisar, 2020). Bunun yanı sıra, Batı dünyasının, Batı-dışı dünya üzerinde yüzyıllarca uyguladığı siyasi, ekonomik ve kültürel tahakküm, medeniyet merkezli anlayışın yükselişinin bir diğer önemli nedeni olmuştur. Uluslararası İlişkiler'de Batı-dışı ülkeler üzerine yaptığı çalışmalarla öne çıkan Ayşe Zarakol (2018: 109), *Yenilgiden Sonra* adlı kitap çalışmasında; Türkiye, Japonya ve Rusya gibi Batı-dışı ülkelerin siyasetlerini inceleyerek, son çeyrek asırda bu ülkelerde öne çıkan “kimlik” merkezli uluslararası siyaset anlayışının, 19. yüzyıldan bu yana süre gelen yenilgi hissini neticesi olduğunu belirtmektedir. Zarakol “leke metodunu” kullandığı çalışmasında, Batı-dışı ülkelerin “yenilmişliği” hala “kimlik” (leke) olarak taşımakta (taşıtılmakta) olduğunu söylemektedir. Söz konusu ülkelerin, 19. yüzyıldan itibaren galip gelenler tarafından benimsenmek için uğraştıklarını fakat bu çabanın karşılığını alamadıklarını ve bu durumun sonuçlarının ise 21.yüzyıl itibarıyla ortaya çıkmaya başladığını vurgulamaktadır. Bu sonuçlardan en önemlisi ise hiç kuşkusuz bu ülkelerde yükselen kimlik politikaları ve kendi medeniyet havzalarına yaptıkları vurgu olmuştur.

Üçüncü olarak ise Batı-dışı dünyada yükselen medeniyet merkezli yaklaşım, liberalizmin ve kapitalizmin son çeyrek asırda normatif anlamda uğradığı erozyon ile ilgili olmuştur. Soğuk Savaş sonrası ortaya çıkan liberalizmin evrensellik iddiası, özellikle 2010 yılından sonra aşınmaya başlamıştır. Liberalizmin, Batı-dışı toplumların din ve dine bağlı gelişen geleneklerini ve toplumsal yapılarını dışlayan paradigması, bu ülkelerde güç kaybetmesine neden olmaktadır. Bu hususla bağlantılı olarak Batı-dışı ülkelerin liberalizmin ve Batı hegemonyasının taşıyıcısı olduğu evrensellik iddiası karşısında kültürel bir başkaldırıya gittikleri, geleneksel ve kültürel değerlerini koruma çabası içinde oldukları görülmektedir.

Öte yandan Batı-dışı dünyada yükselen medeniyet merkezli tasavvurlar, bu tasavvurlarla birlikte yeni kavramsallaştırmaların da yolunu açmıştır. Bu anlamda son çeyrek asırda Uluslararası İlişkiler literatürünü meşgul eden kavramlardan bir tanesi de bir sonraki bölümde açıklayacağımız üzere ‘medeniyet devleti’(civilization state) olmuştur.

2. MEDENİYET DEVLETİ

Geleneksel seküler ulus-devlet anlayışına karşı alternatif bir yaklaşım olarak görülen medeniyet devleti, genellikle uzun bir imparatorluk geçmişine, ayırt edici dini ve kültürel kaynaklara sahip olan Çin, Türkiye, Hindistan ve Rusya gibi ülkeler için kullanılmaktadır. Acyarya (2020) medeniyet devleti kavramının ortaya çıkışının, uluslararası siyasette gücün Batı dünyasından Doğu dünyasına doğru kaymasından bağımsız düşünölemeyeceğini vurgulamaktadır. Söz konusu yazar, siyasi alanda olduğu gibi, medeniyet anlamında da çok kutuplu bir dünyaya geçildiğini vurgulamaktadır. Samuel Huntington’un (2002) kaçınılmaz olarak medeniyetlerin çatışmaya gideceği tezinin aksine, Acharya medeniyetlerin birbiri üzerinde hegemonya kurmak yerine bir birlerinden öğrenme dönemine geçiş yapabileceğini belirtmektedir. Rusya, Çin, Hindistan ve Türkiye gibi ülkelerin güçlü lider profillerine sahip olduğunu vurgulayan Acharya (2020) medeniyet kavramının bu anlamda iç siyaset için de önemli bir siyasi argüman olduğunu belirterek, kavramın doğru kullanılmasının önemine vurgu yapmaktadır. Bu çalışma bağlamında ise medeniyet devletini kavramını dört ana başlık altında incelemek mümkündür.

2.1. Sekülerizmin Aşınması

Medeniyet olgusu, kültürel, tarihsel veya toplumsal birçok unsuru içermesine rağmen, dinler ve dini öğretiler, medeniyetlerin en önemli parçasını oluşturmaktadır. Her önemli medeniyet havzasının zuhur ettiği ve geliştiği bir dini anlayış mutlaka bulunmaktadır. Bu dini anlayış kültürel ve toplumsal değerleri de beraberinde getirmektedir. Ulus devletleşme süreci içinde, Batı-dışı toplumların, “batılı anlamda gelişme için” sekülerleşme çabaları, son çeyrek asırda yerine, dini ve kültürel kimliğin yeniden keşfedilmesine bırakmıştır (Taylor, 2019).

Bu çerçevede medeniyet devletinin, dinden arındırılmış bir ulus inşasına tepki olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. ‘Vestfalyan tipi ulus-devlet ’19. yüzyıldan beri, uluslararası siyasetin biricik siyasi yapısı olarak hâkim bir anlayış olmuştur. Dini, kültürel ve toplumsal olguların devletin kimliğinden arındırıldığı bu yapılar, Batı-dışı dünya tarafından da kabul görmüş, ulus-devlet tek ve en önemli paradigma haline gelmiştir (Taylor 2019). Şüphesiz ki, bu kabul görüşü, Batı dünyasının dünya siyasetinde egemen olmasıyla da yakından ilgili olmuştur. Bir ‘medeniyet standardı’ olarak ortaya çıkan seküler ulus-devlet paradigması, bu paradigma dışında kalan devletler veya toplumlar için zorlayıcı tedbirler içermiştir (Hallaq, 2019).

Medeniyet devleti yaklaşımı, Batı tarihinin zorunlu bir sonucu olarak dinden arındırılmış ırk/etnisite temelli zuhur eden ulus anlayışından, dine ve kültüre verdiği önem anlamında farklılık göstermektedir. Medeniyet devleti olarak betimlenen Çin, Hindistan ve Türkiye gibi devletlerin ulus anlayışı, din ve dine bağlı olarak gelişen toplumsal değerleri içeren, çok daha derin bir tarihi hafızaya dayanmaktadır. Bir başka ifade ile medeniyet devletinin dayandığı ulus bilinci, kökleri Avrupa tarihinde olan bir yapay ulus devlet tanımı yerine, en başta din ve kültür olmak üzere söz konusu ülkelerin binlerce yıllık medeniyet tarihlerine dayanmaktadır. Bu anlamda, 19. yüzyıl ve 20. yüzyıl boyunca, sekülerleşme (modernleşme) siyaseti içinde görmezden gelinen dini, kültürel ve değer merkezli yaklaşımlar, bu devletlerin siyasi ve ekonomik güçlerini arttırmalarıyla birlikte, dinden arınmış, Batılı seküler ulus anlayıştan ayrılmaya başlamıştır. Söz konusu ayrışmanın, devletlerin siyasi ve ekonomik anlamda güçlenmesi ile başlaması ise, bu devletlerin “özgüven” kazanması ile ilintili olmuştur (Davutoğlu, 2018).

Bu çerçevede, Sovyetler Birliği tarihinde ideolojik gerekçelerle görmezden gelinen, buna rağmen Rusya tarihinin ayrılmaz bir parçası olan Ortodoksluk, Sovyetler Birliği’nin parçalanmasının ardından, Vladimir Putin’in başkan seçilmesinin ardından Rusya Federasyonu’nun uluslararası siyasette vurguladığı en önemli hususlardan biri haline gelmiştir. Rusya 2010’lu yıllardan itibaren yürütmekte olduğu uluslararası siyasette, ortak din, ortak tarih ve ortak kültüre olan vurgusunu arttırmaktadır. Kaczmarzka’ya göre (2015: 110); 2014 yılında Soçi’de düzenlenen olimpiyatların açılış töreni esnasında, Rus kültür ve tarihinin yanı sıra, Ortodoksluğun da Rus kimliğinde yer almış olması, Rusya’nın yeni ‘ulus ’yaklaşımının dış dünyaya ilk gösterimi olmuştur. Vladimir Putin liderliğinde Rusya’nın ulus-devlet anlayışını etnik

temelli bir anlayış olmadığını belirten Kaczmarzka (2015), Rus halkının çıkarları (russki narod) anlayışının öne çıktığını vurgulamaktadır.

Yine, Hindistan'ın toplumsal kimliğine olan vurgusuyla öne çıkan BJP Partisi Genel Sekreteri Ram Madhav ise; Hindistan başta olmak üzere, Asya toplumlarının güçlenmesiyle birlikte, ulus-devlet yaklaşımının değil, medeniyet yaklaşımının güçleneceğini “şu andan itibaren Asya dünyaya hükmedecek ve bu her şeyi değiştirecek çünkü Asya'da uluslardan ziyade medeniyetlerimiz vardır” şeklinde özetlemektedir (aktaran Maçaes, 2020). Çok dinli ve çok kültürlü yapısıyla öne çıkan Hindistan, bu anlamda medeniyet merkezli anlayışın ve medeniyet devleti kavramını temsil eden en önemli devletlerinden biri olarak görülmektedir. Aynı zamanda Hinduizm ve Budizm gibi kadim dinlerin de merkezi olan Hindistan'ın medeniyet tasavvurunun, sadece etnik veya ırk temelli bir anlayışla sınırlaması bu manada düşünülemez.

2.2. Medeniyet Jeo-Politikliği

Medeniyet devleti olarak nitelendirilen ülkelerin en önemli özelliklerinden biri de kuşkusuz söz konusu devletlerin tarih boyunca hüküm sürdüğü coğrafyalarda önemli imparatorlukların da mirasçısı konumunda olmalarıdır. Daha açık bir ifade ile medeniyet devleti aynı zamanda imparatorluk hafızasına sahip ülkeler için kullanılmaktadır. Bu anlamda medeniyet devleti yaklaşımının tarihin önemli imparatorluklarını temsil ettiği ve bu imparatorlukların uluslararası siyasete geri dönüp dönmediği, medeniyet devleti tartışmasının bir diğer önemli boyutunu oluşturmaktadır. Rusya, Çin ve Türkiye gibi aktörlerin medeniyet devleti olarak nitelendirilmesi, şüphesiz bu ülkelerin büyük imparatorlukların devamı niteliğinde devletler olması ile yakında ilgilidir. AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell (2020) da Avrupa Parlamentosunda yaptığı konuşmada, eski imparatorlukların geri gelmeye başladığını belirterek, uluslararası siyasette yaşanan değişimi şu sözlerle betimlemektedir.

Avrupa'nın, Rusya, Çin ve Türkiye olmak üzere en azından üç eski imparatorluğunun geri gelmekte olduğu koşullarla karşı karşıya bulunduğunu söyleyebiliriz. Geçmişin büyük imparatorluklarının kendi yakın komşuluk bölgelerinde, küresel ölçekte bir yaklaşımla geri geldiği, bu koşulların bizim için yeni bir ortamı temsil ettiğini söyleyebiliriz.

Borrell'in yeni bir ortam olarak tasvir ettiği siyaset, zikrettiği devletlerin artan siyasi, ekonomik ve askeri güçleri ile orantılı olarak, benzer dini ve kültürel hafızayı paylaştıkları coğrafyalara artan ilgileri olmuştur. Rusya'nın eski Sovyetler Birliği coğrafyasında kaybettiği siyasi nüfuzunu geri kazanmaya başlaması, Türkiye'nin Osmanlı Devleti'nin bir dönem hüküm sürdüğü bölgelerde artan siyasi ve ekonomik etkinliği, Çin'in ise tüm dünyada büyüyen jeo-politik gücü, Borrell tarafından yeni bir ortam olarak tasvir edilmektedir.

Söz konusu devletlerin yakın coğrafyalarına ile ilişkilerini geliştirmek istediği, bir gerçeklik olarak gözlemlenmektedir. Her şeyden önce, bu ülkeler, dünyanın önemli ekonomik güçleri olarak, ekonomilerini büyütme amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra, ortak din ve kültür tarihine sahip ülkelerle siyasi ve diplomatik anlamda da iş birliğine gitmek arzusunda görülmektedir. Üçüncü olarak ise, hem Türkiye hem Rusya hem de Çin, çevre ülkelerle dinsel, kültürel ve tarihsel bağlara sahip; çok daha önemlisi ise bir dönem dini, kültürel ve tarihi bağları olduğu çevre ülkelere 'ev sahipliği' yapmış ülkeler olarak dikkat çekmektedir. Mirasçısı oldukları imparatorlukların merkezleri olan bu ülkeler, imparatorluk toplumsal hafızasına hala sahip görünmektedirler. Bu hafıza, merkez ülkelerin, çevre ülkelerde yaşanan siyasi, ekonomik ve toplumsal olaylarla daha yakından ilgilenmesine neden olmaktadır. Daha açık bir ifade ile, söz gelimi; Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrılıp ulus-devlet olarak ortaya çıkan birçok devlet olmasına rağmen, bu ülkelerden hiçbiri Türkiye gibi diğer ülkelerle yakından ilgilenmemektedir. Buna rağmen, bunu salt bir 'imparatorluk yaklaşımı' olarak nitelemek eksik bir yorum olacaktır. Günümüzde buna benzer bir yaklaşım; Hindistan ve Brezilya gibi ülkelerde gözlenmektedir. Türkiye'ye veya Rusya'ya göre siyasi bir imparatorluk tarihine sahip olmamalarına rağmen, Hindistan ve Brezilya gibi Batı-dışı devletler de ortak din, kültür ve dil paydasına sahip olduğu ülkelerle, ilişkilerini geliştirme çabasında görünmektedir.

2.3. Kültürel Tepki

Batı-dışı devletlerde ve toplumlarda yükselen medeniyet söyleminin, Batı dünyasının kültürel anlamda hegemon hale gelmesiyle yakından ilişkisi vardır. Özellikle, Sovyetler Birliği'nin de yıkılmasıyla beraber, küresel anlamda Batı dünyasına karşı duracak siyasi, ekonomik ve askeri bir gücün kalmaması, kültürel manada da tahakkümü beraberinde getirmiştir. Batı dünyasının kültürel ve toplumsal değerleri,

küreselleşmenin etkileri ile beraber, yer kürenin tüm bölgelerine yayılmıştır. Beraberinde ‘evrensel kültür’ iddiasını da taşıyan Batı merkezli kültürel ve toplumsal değerler, Batı-dışı dünyayı tahakkümü altına almaya başlamıştır. Başka bir ifade ile Batı kültürü kolaylıkla evrensel sıfatını taşıırken, Batı dışı kültürler ise yerel kültürler olarak nitelenmiş, evrensellik iddiası bir yana, gelişmesi gereken kültürler olarak görülmüştür. Halimi (1998), Soğuk Savaş sonrası oluşan ABD hegemonyasına “tüm insanlığın gelişimi bu kadar benzer bir biçimde ve bu denli ABD modelinden esinlenmiş olarak nadiren tasarlanmıştır” diyerek dikkat çekmektedir. Asad da ABD’nin Batı modelini sürdürmek hedefi ile farklı bölgelere müdahalelerde bulunduğunu, “yerel koşulların, evrensel sayılan değerlere göre ıslahına yardımcı olmaya çalıştığını” belirtmektedir (Asad, 2020: 27).

Cooker (2019: 181) söz gelimi, Batı merkezli düşünce ve kültür dünyasının bireye olan aşırı vurgusunu ve bu vurgunun Batı-dışı toplumlara dayatılmasını Çin bağlamında şöyle eleştirmektedir:

Çinliler bireylerle ilgilenmiyor değil, ancak ülkenin tarihi Çin devletini açıkça başka bir yöne itti. Çin’de toplumsal uyum her zaman Avrupa’da Yunanlılar tarafından teşvik edilen “benliğin” yetiştirilmesinden daha önemli olmuştur ve belki de bunun nedeni coğrafya ile ilgilidir. Çin coğrafyası, pirinç ekimi için devasa sulama projelerini ve tarım programlarını teşvik etti ve bu da ekip çalışmasına, bu durum Konfüçyüsçülük gibi her şeyin birbirine bağlı olduğu konusundaki felsefelere yansıyan bir inanca imkân verdi. Bugün bile bireyselleşmenin devlet tarafından teşvik edilmemesi, devletin tüm bireyleri aynı saydığı anlamına gelmez. Ama insanların farklı görüşlere sahip olması başka, bunları dile getirmek başkadır. Bu kulağa baskıcı geliyorsa, Çin imparatorlarının insanların ne düşündüğüne genellikle çok az ilgi gösterdiğini hatırlamalıyız. Buna rağmen, dini inançları için insanları kazıkta yakmadılar; Katolik Engizisyonunun dünyada eşdeğeri olmamıştır”.¹

Bunun yanında Cooker’ın belirttiği “Çinliler bireyle ilgilenmiyor değil” ya da “devletin tüm bireyleri aynı görmediği” vurgusu ciddiyetle ele alınması gereken bir eleştiridir. Bu eleştiri, Doğu dünyasına bakışta sıklıkla tekrarlanan Doğu dünyasında bireye önem verilmediği ya da Doğu dünyasında mühim olanın sadece aile olduğu gibi oryantalist bakış açılarını vurgulamak açısından önemlidir. Elbette, Doğu’da toplumsallık ve aile, Batı toplumlarına nazaran daha baskın ve daha el üstünde tutulan olgular olarak görülmektedir. Öte yandan bu Doğu toplumlarında bireyin hiçbir anlamının olmadığı ve bireyselleşmenin tamamen göz ardı edildiği anlamına gelmemektedir.

Öte yandan, Batı-dışı toplumlar insan hakları gibi pozitif normların gelişmesini; insanlığın müşterek amaçları doğrultusunda desteklemekle beraber, sadece Batı dünyasının insan tasavvurunu ele alan bir insan hakları tanımına da karşı çıkmaktadır. Toplumlarının kendi dini, tarihsel ve kültürel değerlerinin korunmasına ve sonraki nesillere taşınması konusunda hassasiyet gösteren Batı-dışı toplumlar, bu değerlerin yitirilmesi tehlikesi karşısında, olumsuz tepki göstermektedirler. Wael Hallaq (2020) da Batı merkezli bir evrensellik iddiasının anlamsız olduğunu vurgulayarak, insan haklarının Batı dünyasının içinde dahi nasıl farklılaştığını şöyle açıklamaktadır:

Mutlak evrenselliğin sonucu tabii ki durağanlık ve katılık olacaktır. Batı’nın içinde dahi, hakların uygulanması bir ulus veya bölgeden ötekine farklılık arz eder. Örneğin Kuzey Avrupa’da ekonomik haklar öncelenmiş, buna karşılık Doğu Avrupa’da siyasi haklara daha yüksek öncelik verilmiştir. Ayrıca dünyanın başka bölgeleri Batılı insan hakları kaydına yerli kavramlar eklemiştir. Örneğin Afrika’da cemaat ve cemaatsel haklar ve “konsensüs hakkı” böyledir (Hallaq, 2020: 166).

Son olarak, Batı-dışı toplumların devlet ile olan ilişkileri de tarihsel olarak Batı dünyasından farklıdır. Schmitt’in vurguladığı (2020) gibi, Batı toplumları için ulus-devlet, ilahi olanın yerine geçen, yani ilahi olanın tecessümü bir yapı olarak görülürken, Batı-dışı toplumlar için bir vasıta olarak görülmektedir. Bir başka ifade ile Batı-dışı toplumlarda devlete olan bakış açısında mühim olan, devletin kendisi ile beraber devletin kapsadığı toplum için gösterdiği işlevdir. Elbette, Batı dışı toplumlar için de devlet, tarihi

¹ Cooker (2019), kültür devrimi ile yaşanan vahşetin ve milyonlarca insanın canına mal olan siyasi olayların, Asya geleneğinin değil tam tersi Çinlilerin, Avrupalılar gibi davranmaya başlamasının sonucu olduğu belirtmektedir.

ve geleneksel olarak manevi bir olgu olmuştur. Devletin din, medeniyet, kültür ve gelenekle iç içe geçen, sınırları muğlak bir ilişkisi her zaman bulunmuştur. Yine Schmitt'den yardım almak gerekirse “otorite içermeyen bir siyaset yoktur ve inanç kültürü olmayan bir otorite yoktur” (Schmitt, 2020:17). Bu nokta da vurgulanmak istenen Batı-dışı toplumların Schmitt'in (2020) bahsettiği gibi bir sekülerleşme tecrübesi yaşamadığı için devleti, 'ilahi olanın yerine' geçecek bir olgu olarak görmediği hususudur.

Medeniyet devleti alanında en kapsamlı çalışmalardan birine imza atmış olan Jacques'e göre (2012) ise, bu durum, örneğin Çin toplumunu devlete olan bakış açısı ve devletten beklentileri ile yakından ilgilidir. Çin toplumu devleti bir 'vasita' olarak görürken, bu vasitanın temel amacının benzersiz Çin medeniyetini ve bu medeniyete ait olan kültür ve değerlerin korunması olduğunu düşünmektedir. Çin tarihi ve toplumsal yapısına göre, Çin devletinin ilk görevi, Çin medeniyetini dışardan gelecek saldırılara karşı korumaktır.

Benzer bir anlayış Rusya'da da görünmektedir. Son dönemde Putin liderliğinde devlet otoritesinin çok fazla arttığı gözlemlenen Rusya'da da, devlet aslında “araç” olarak ele alınmakta, temelde üzerinde durulan unsurun “Russkii mir” yani Rus halkını ve ortodoksluğu kapsayan Rus kültürü olduğu vurgulanmaktadır (Kaczmarzka, 2015: 110; Cooker, 2019).

Bu anlamda Batı-dışı toplumların, ulus/millet anlayışının, Benedict Anderson'un (2011) “hayali cemiyetler” yaklaşımından ayrıştığını belirtmek gerekmektedir. Batı-dışı toplumlar, bugün, modernleşme süreciyle birlikte uzak kaldıkları kadim değerleri tekrar keşfederken, başta din olmak üzere, kültür ve değer dünyalarını, yani medeniyetlerini, çok daha fazla önemsemektedir. Gerek devlete gerekse topluma bakış açıları, sonradan oluşturulmuş salt liberal/seküler bir paradigma yerine, ait oldukları kültür ve değer dünyasını vurgulayan bir metafiziği içeren çok daha girift bakış açısını benimsemektedirler.

2.4. Yükselen Popülizm

Şüphesiz, artan teknolojik imkânlar ve haberleşme ağları sayesinde, devletlerarası siyaset ve diplomasi çok daha görünür hale gelmiştir. Bireylerin, mensubu olduğu devletin yürüttüğü dış politikaya veya ortaya koyduğu uluslararası siyaset tasavvuruna olan ilgisi, bilgisi ve erişimi artmıştır. Bunun yanı sıra özellikle ekonomik anlamda ortaya çıkan küreselleşme ile birlikte, devletlerarasındaki ilişkilerin, bireylerin hayatını çok daha fazla etkileyen boyutları oluşmuştur. Gerek devletlerarasındaki ekonomik ilişkiler gerek diplomatik ve siyasi ilişkiler, sıradan insanlar için geçmişe nazaran daha önemli hale gelmiştir. Bu anlamda, devletlerin yürüttüğü dış politikanın, iç politika etkileyen niteliksel ve niceliksel ağırlığı artmıştır.

Serbest seçimlerin yapıldığı devletlerde ve toplumsal meşruiyetin önemli olduğu ülkelerde, devlet başkanlarının veya hükümet yetkililerinin ortaya koyduğu dış politika ve bu dış politika bağlamında ortaya koyduğu söylemler, iç siyaset bakımından da önem kazanmaktadır (Mitchell ve Massoud, 2009). Serbest seçimlerin yapıldığı ülkelerde iktidarda olan hükümetler, dış politikada elde ettikleri zaferleri ve dış politikada ortaya koydukları söylemleri kamuoyunu etkilemek için daha fazla kullanırken, muhalif kesimler de dış politikada karşılaşılan başarısızlar üzerine yoğunlaşmaktadır.

Bu anlamda Batı-dışı devletlerin son çeyrek asırda uluslararası siyasette ortaya koydukları medeniyet merkezli yaklaşımın, iç politikayı ve iç kamuoyunu da etkilemeyi amaçlayan unsurlara sahip olması şaşırtıcı değildir. Söz gelimi; Türkiye, Hindistan veya Rusya gibi Batı-dışı ülkeler, meşruiyet zeminin seçim yoluyla sağlandığı ülkeler olarak, dış politikada ve uluslararası siyasette ortaya koydukları medeniyet tasavvurunun, iç politikayı da etkileyen yönleri bulunmaktadır. Bu ülkeler, aynı zamanda, güçlü ve karizmatik lider profilleri tarafından yönetilen ülkelerdir. Hususiyetle muhafazakâr ve dindar bir tabana sahip olan Recep Tayyip Erdoğan, Vladimir Putin ve Narendra Modi gibi karizmatik liderler, söz konusu muhafazakâr ve dindar seçmen kitlesinin desteğinin devamı için medeniyet gibi normatif kavramları giderek daha fazla kullanmaktadır.

Diğer taraftan, medeniyet kavramının popülizm bağlamında kullanımı sadece Batı-dışı dünyaya özgü bir durum değildir. Gerek Avrupa'da gerekse ABD'de son çeyrek asırda yükselen sağ popülist hareketler, din, kültür ve geleneklere olan vurgularını giderek artırmaktadır. Özellikle, Batı-dışı ülkelerde yaşanan siyasi, ekonomik krizler ve savaşlardan dolayı Avrupa'ya göç edilmesiyle, Avrupa'da sağ partilerin yükselişi, bu partilerin medeniyet kavramına dolayısıyla “Hristiyan Batı medeniyeti” olgusuna olan vurguyu arttırmasına neden olmuştur. Avrupa'da artan Müslüman nüfusu ve bu nüfusun kamusal alanda hiç olmadığı kadar görünürlük kazanması, Avrupa'da ‘Hristiyan Batı medeniyeti’ kavramının çok daha fazla gündemi meşgul etmesini beraberinde getirmiştir.

Bu alışma açısından önemli olan husus hem Batı dünyasında hem de Batı-dışı dünyada yükselen muhafazakâr ve sağcı siyasetin neden medeniyet kavramını seçtiği hususudur. Kolaylıkla geleneksel anlamda milliyetçi veya ırkçı bir söylem üretilmesi mümkün iken, farklı siyasi iklimlerde medeniyet merkezli söylemin kullanılmasının özel bir anlamı var mıdır? Brubaker'e (2017) göre, Batı dünyasında artan medeniyet söylemi, modern Avrupa sağındaki önemli bir değişimi işaret etmektedir. 2000'li yıllara kadar devam eden hâkim seküler anlayış, geleneksel Avrupa sağının "muhafazakâr" taleplerini karşılamakta yetersiz kalmış, bu durum ise başta Avrupa tarihinin önemli parçalarından biri olan Hristiyanlığın dışlandığı gerekçesiyle, eleştirilere neden olmuştur. Bu erevede, Hristiyanlığın ve Hristiyanlığa ait kültür ve değer dünyasının, Batı dünyasının oluşmasındaki rolünün göz ardı edilmesine yönelik tepki, dini ve inancı da içeren medeniyet kavramına olan ilgiyi arttırmıştır.

şüphesiz bu durumu; Avrupa'nın din eksenli bir siyaset yürütmeye başladığını veya seküler siyasetten vazgeçtiğini gösteren bir değişim olarak nitelemek, fazla iddialı bir argüman olacaktır. Bunun yerine, Asad'ın (2020) da vurguladığı gibi Batı dünyasında yükselen medeniyet söylemi Hristiyanlığı ve Hristiyanlığın sekülerleşme sürecini de içeren geniş bir tarihsel süreci betimlemektedir. Daha açık bir ifade ile Avrupa'da yükselen medeniyet merkezli yaklaşım, dini olanın yükselişinden ziyade, Batı dünyasının kendini Batı-dışı dünyadan ayıran dini, kültürel, toplumsal ve tarihi olgulara yaptığı bir vurgu olarak öne çıkmaktadır.

SONUÇ

Batı-dışı dünyanın yükselişi ile beraber din, kültür ve medeniyet gibi olguların hem uluslararası siyasetin gündemini hem de Uluslararası İlişkiler disiplininin gündemini daha fazla meşgul etmesi kaçınılmaz görünmektedir. Çin, Rusya, Hindistan ve Türkiye gibi Batı-dışı ülkeler artan siyasi, ekonomik ve askeri güçleri lsnde; kendi dini, kültürel ve tarihi kimliklerine yani medeniyet dünyalarına olan vurgularını arttırmaktadır. Bu çerçevede söz konusu devletlerin dış politikalarını ve uluslararası siyasetteki tasavvurlarını anlamak için yeni kavramlara ve yeni anlayışlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Son dönemde sıklıkla kullanılan medeniyet devleti kavramı, bu ihtiyaç doğrultusunda ortaya çıkmıştır. Dini ve kültürel olgulardan arındırılmış geleneksel seküler ulus-devlet anlayışına alternatif bir yaklaşım olarak sunulan medeniyet devleti yaklaşımı, Batı-dışı dünyanın siyasi, kültürel ve toplumsal dinamiklerinin, Batı dünyasından farklı olduğu üzerinde durmaktadır. Batı-dışı dünya için din, kültür ve toplumsal değerlerin vazgeçilmez unsurlar olduğu üzerinde duran medeniyet devleti kavramı, tek taraflı ve Batı merkezli bir evrensellik iddiasına karşı çıkmaktadır. Batı siyasi, ekonomik ve kültürel tarihinin zorunlu sonucu olarak ortaya çıkan sekülerizm, bireysellik, serbest piyasa gibi olgulara şüphe ile yaklaşan Batı-dışı dünya, uluslararası siyasette g kazanmaya başlamasıyla, zikredilen olgulara olan itirazlarını yükseltmektedir.

KAYNAKÇA

- Acharya, A. (2020). The Myth of the “Civilization State”: Rising Powers and the Cultural Challenge to World Order. *Ethics & International Affairs*, 34(2), 139-156.
- Anderson, B. (2011). *Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Asad, T. (2020). *Seküler Çeviriler: Ulus-Devlet Modern Benlik ve Hesapçı Akıl*. İstanbul: Vakıf Bank Kültür Yayınları.
- Borrell, J. (2020). Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki Rolü: Yüksek Temsilci/Başkan Yardımcısı Josep Borrell'in AP Genel Kurulunda yaptığı konuşma. <https://www.avrupa.info.tr/tr/eeas-news/turkiyenin-dogu-akdenizdeki-rolu-yuksektur>
- Brubaker, R. (2017). Between nationalism and civilizationism: The European populist moment in comparative perspective. *Ethnic and Racial Studies*, 40(8), 1191-1226.
- Coker, C. (2019). *The rise of the civilizational state*. John Wiley & Sons.
- Davutoğlu, A. (2018). *Medeniyetlerin Ben İdraki*. İstanbul: Küre Yayınları
- Halimi, S. (1998). Liberal dogma shipwrecked. *Le Monde Diplomatique*.(English version) 10-11.
- Hallaq, B.W. (2019). *İmkansız Devlet: Modern Çağda Bir İslam Devleti Niçin Mümkün Değildir*. İstanbul: Babil Kitap.
- Hallaq, B.W. (2020). *Şarkiyatçılığı Yeniden Düşünmek: Modern Bilginin Felsefesi*. İstanbul: Ketebe Yayınları.
- Huntington, S. P. (2002). *Medeniyetler Çatışması*,(Çev.) Murat Yılmaz. İstanbul. Vadi Yayınları.
- Jacques, M. (2012). *When China rules the world: The rise of the Middle Kingdom and the End of the Western World* [Greatly updated and expanded]. Penguin UK.
- Kaczmarek, K. (2015). *The Politics of Representing the International: International Society and the Russian World* (Doctoral dissertation, Aberystwyth University)
- Macães, B. (2020). The attack of the civilization-state. *Noema Magazine*.
- Mitchell, D. ve Massoud, T.G. (2009). Anatomy of Failure: Bush's Decision-Making Process and the Iraq War. *Foreign Policy Analysis*, 5(3): 265–286.
- Schmitt, C. (2020). *Siyasi İlahiyat*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Taylor, C (2019). Sekülerizmin Biçimleri, *Cogito*. 94.
- Zarakol, A. (2018). *Yenilgiden Sonra Doğu Batı ile Yaşamayı Nasıl Öğrendi*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Kariyerin Geleceği: Yeşil Kariyer

The Future of Career: Green Career

Journal of Civilization Studies
Volume 8, Issue 1, pp. 89-107
2023

DOI: 10.52539/mad.1337666

Received: 5 August 2023

Accepted: 20 December 2023

© The Author(s) 2023

For reprints and permissions:

<https://dergipark.org.tr/pub/mad>

Bahar YOLVERMEZ¹

Özet

Yeşil ekonominin 2030'a kadar yaklaşık 24 milyon yeni yeşil iş yaratması beklenmektedir. Yeşil işlerin küresel işsizlik sorununa çözüm olacağı düşünölmektedir. Çalışmada, yeşil kariyer örnekleri üzerinden yeni istihdam alanlarının ve becerilerin tanınması ve araştırma bulgularının yeşil kariyer sahibi olmak isteyen kişilere yol haritası olması amaçlanmıştır. Yeşil kariyer örnekleri, MaxQDA nitel veri analizi programıyla içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışmada, "bölüm", "istihdam alanları" "eğitim düzeyleri", "ilgi alanları", "proje/etkinlikler" ve "bireye katkıları" şeklinde altı ana temada gruplandırılmış ve kodlanmıştır. Yeşil kariyerlerin çoğunluğunun elektrik-elektronik, inşaat, makina ve kimya mühendisliği bölümü mezunu ve akademik kariyer tercih ettikleri tespit edilmiştir. Doktora ve yüksek lisans mezunu ağırlıklı olmakla birlikte, ilgi alanlarının yeşil işlerin içeriği ve kapsamına paralellik gösterdiği görölmektedir. Sürdürülebilirlik, iklim değişikliği, atık yönetimi, sürdürülebilir kalkınma ve yenilenebilir enerji öne çıkan ilgi alanlarıdır. Yeşil kariyerin bireylere katkılarının yeni beceriler kazanma, proje yönetimi ve takım çalışması yetkinlikleri, kendini ve farklı alanları keşfetme, bilinçlenme ve farkındalığın artarak farklı bakış açıları elde etme, network oluşturma, işbirliklerini arttırma ve alanla ilgili deneyim kazanma olduğu görölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeşil ekonomi, yeşil işler, yeşil beceriler, yeşil kariyer

Abstract

The green economy is expected to create around 24 million new green jobs by 2030. Green jobs are thought to be a solution to the global unemployment problem. In the study, it is aimed to recognize new employment areas and skills through green career examples and to use the research findings as a roadmap for people who want to have a green career. Green career examples were subjected to content analysis with MaxQDA qualitative data analysis program. In the study, they were grouped and coded in six main themes as "department", "employment areas", "education levels", "interests", "projects/activities" and "contributions to the individual". It was found that the majority of green careers were graduates of electrical-electronics, civil, mechanical and chemical engineering departments and preferred academic careers. Although they are predominantly PhD and master's graduates, it is seen that their interests are in line with the content and scope of their green jobs. Sustainability, climate change, waste management, sustainable development and renewable energy are prominent areas of interest. It is seen that the contributions of green careers to individuals are gaining new skills, project management and teamwork competencies, discovering oneself and different fields, gaining different perspectives by increasing awareness, networking, increasing collaborations and gaining experience in the field.

Key Words: Green economy, green jobs, green skills, green career

¹ Öğretim Görevlisi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kariyer ve Mezun Merkezi Koordinatörlüğü, bahar.yolvermez@dpu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7688-8582

GİRİŞ

Yeşil ekonomi öncesi ekonomik yapı (kahverengi ekonomi), enerji veriminde düşüklüğü, malzeme kullanımının fazlalığını, sürdürülebilir olmayan enerji kaynaklarına bağımlılığı ve doğal kaynakların sürdürülemez kullanımını temsil etmekle birlikte, insana yakışır işler, eğitim, istihdam gibi sosyal boyutları da kapsamamaktadır. Buna karşın, yeşil ekonomi hem şimdiki hem de gelecek nesiller kapsamına alan adil ve sürdürülebilir bir ekonomiyi ifade etmektedir. Yeşil ekonomiye geçişin istihdama olası olumlu veya olumsuz birçok etkisi olabilir. Öncelikle enerji verimliliği ağırlıklı bir ekonomiye geçiş, işgücü piyasası düzenlemelerinde, çalışan profilinde nitelik düzeyinde değişime yol açacaktır. Bu nedenle, işgücü piyasalarında yaşanabilecek dalgalanmalar muhtemeldir. Öte yandan, istihdamın niceliğinde ve niteliğinde bir artış da yaratabilir. Bu dönüşümün etkisi sektörler ve sendikalaşma oranına göre değişkenlik gösterecektir. Bu durum, sektörlerin enerji ve emek miktarındaki değişimlerden kaynaklanmaktadır. Ayrıca, ekonomik ve finansal krizler yeşil ekonominin istihdama olası etkilerini olumsuz yönde etkileyebilir. Piyasalarda değer kaybeden sektörlerde gerçekleşen iş kayıpları ve yeni gelişen sektörlerdeki iş artışları ile dengelenen net etkiler doğrultusunda bu alanlara doğru kayacak olan işgücü hareketliliğinden kaynaklanan bir adapte olma süreci yaşanabilir. Bu bağlamda, yeşil ekonominin istihdam üzerindeki yansımaları ayrı ayrı tartışılması gereken konulardır.

Yeşil ekonominin 2030'a kadar yaklaşık 24 milyon yeni yeşil iş yaratması beklendiğinden küresel işsizlik sorununa çözüm olabilmesi için bu işlerin gerektirdiği yeşil becerilere sahip olunması gerekmektedir. Yeni istihdam ve kariyer fırsatlarını keşfetmenin özellikle de genç işsizlik sorununa bir çözüm yolu olması muhtemeldir. Bu bağlamda, “Yeşil beceri nedir?” ya da “Yeşil kariyer için gerekli beceriler nelerdir?” gibi sorular gündeme gelmektedir. Çalışmada, yeşil kariyere sahip bireyler üzerinden yeni istihdam alanlarının ve becerilerin tanınması ve araştırma bulgularının bir yol haritası oluşturması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, yeşil kariyerler MaxQDA nitel veri analizi programında içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmanın verileri yeşil kariyer için önemli bir rehberlik niteliği taşıyan British Council sitesinden alınmıştır.

Çalışmanın amacı doğrultusunda, yeşil ekonomi kavramı ve istihdama olası etkileri tartışılmış, yeşil işlerden söz edilmiştir. Yeşil becerilere ve yeşil beceri yoğunluklarına yer verilmiştir. Son kısımda ise, British Council'in Green Careers Directory kısmında yer alan yeşil kariyer örneklerinden elde edilen 51 yeşil kariyer örneği MaxQDA nitel veri analiz programı ile analiz edilmiştir. Çalışmada, yeşil kariyere sahip bireylerin mülakatları üzerinden elde edilen bilgiler kod-alt kodlara ayrılarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Veriler, yeşil işlerin istihdam alanları, yeşil kariyerlerin mezun olduğu bölüm ve istihdam alanları, eğitim düzeyleri, ilgi alanları, proje/etkinlikleri ve yeşil kariyerin bireylere katkıları başlıkları çerçevesinde incelenmiştir.

1. YEŞİL EKONOMİ KAVRAMI VE İSTİHDAMA OLASI ETKİLERİ

1989'da çevre ekonomistleri tarafından hazırlanan Yeni Ekonomi İçin Plan (Blueprint)'da yeşil ekonomi kavramı ilk kez kullanılmıştır. Yeşil ekonomi, sürdürülebilir kalkınma hedefine ulaşmada önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır (Özsoy ve Erden Özsoy, 2015: 124, OECD, 2011: 5; Yalçın, 2016: 750; UNEP, 2011: 2). Rio+20 Konferansı'nda “The Future We Want” adlı raporda vurgulanarak, UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Programı) tarafından çevresel riskleri azamileştirirken öte yandan refahı, sosyal adaleti ve ekolojik dengeyi sağlayan bir ekonomi şeklinde tanımlamıştır (UNEP, 2011: 2).

Uluslararası kuruluşlar yeşil ekonomi kavramını çeşitli şekillerde tanımlamıştır. OECD tarafından yeşil ekonomi, ekonomik gelişmeyi teşvik ederek refahı ve doğal kaynakların sürdürülebilirliğini sağlarken çevresel hizmetlerin sürekliliğini amaçlayan bir ekonomi şeklinde ifade edilmiştir. Dünya Bankası, çevresel riskleri en aza indirdiği ve doğal varlıkların verimliliğini sağladığı için dayanaklı büyüme şeklinde tanımlarken Birleşmiş Milletler (BM), ekolojik devamlılığı sağlarken çevre dostu istihdama dayalı büyüme imkanları da sunan sürdürülebilir bir ekonomik büyüme olarak ifade etmiştir (Kasztelan, 2017: 489).

Yeşil ekonomi, ekolojik devamlılık için enerji, atık yönetimi, ulaşım ve imalat vb. doğal kaynakların verimliliği açısından tarım, ormancılık, balıkçılık vb. sektörleri içerisinde barındıran bir ekonomidir (UNEP, 2010: 3-8). Yeşil ekonomi öncesi ekonomik yapıyı ifade etmek için kullanılan kahverengi ekonomi (brown economy) kavramı enerji veriminde düşüklüğü, malzeme kullanımının fazlalığını, sürdürülebilir olmayan enerji kaynaklarına bağımlılığı, doğal kaynakların sürdürülemez kullanımını ifade etmektedir (UNEP, 2009: 8). Kahverengi ekonomi, insana yakışır işler, eğitim, istihdam

gibi sosyal boyutları kapsamamaktadır (CEDEFOP, 2009: 1). Buna karşın, yeşil ekonomi hem şimdiki hem de gelecek nesiller kapsamına alan adil ve sürdürülebilir bir ekonomiyi temsil etmektedir (UNEP, 2008: 1).

Yeşil ekonomi, istihdam alanlarında ve piyasalarda büyük değişimler yaratacaktır. Yeni istihdam olanaklarının ortaya çıkması, piyasalardaki yatırımlar ve eğilimler bu kanıyı doğrulamaktadır. Yeşil ekonomiye geçişin istihdama olası olumlu veya olumsuz birçok etkisi olabilir. Bu bağlamda, her zaman istihdamın niceliğini ve niteliğini arttırıcı etkisi olmayabilir. Örneğin, yeşil ekonomiye geçişle fosil yakıt sektöründeki (kömür madenciliği vb.) azalmalar hem işverenleri hem işçileri olumsuz yönde etkileyecektir. Bununla birlikte, yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş enerji maliyetlerinde belirli bir süre arttıracaktır. Öte yandan, ulaşım, inşaat ve endüstri sektöründe bu alana yönelik yapılan yatırımlar enerji maliyetlerini düşürebilir. Geri dönüşüm ve atık yönetimi gibi sektörlerdeki iş ve mesleklerin genişlemesi çalışma koşullarını da iyileştirebilir. Bu dönüşümün etkisi sektörlerle ve sendikalaşma oranına göre değişkenlik gösterecektir (ILO, 2012). Öte yandan, büyük ölçekli firmalar mali açıdan desteklenmezse, yeşil ekonomi düzenlemelerinin maliyetlerinden negatif yönde etkilenebilir. Dönüşümün etkileri bölgesel koşullara, işgücü hareketliliğine, endüstri ilişkileri aktörleri arasındaki işbirliğine ve var olan işlerin alternatifleri doğrultusunda farklılıklar gösterebilir. Finansal ve ekonomik krizler de dönüşümün etkilerini belirleyici en önemli faktörlerden birisidir (Gauşas vd., 2012: 21). Bu bağlamda, yeşil ekonominin istihdam üzerindeki yansımaları ayrı ayrı tartışılması gereken konulardır.

Teknolojik gelişmeler piyasaları ve endüstrilerde sürekli dönüşüm gerektirmektedir. Ekonomide gerçekteşen bu sürekli dönüşümü Schumpeter “yaratıcı yıkım” olarak nitelendirmiştir. Eski endüstrilerin yok olmasına neden olan bu dönüşüm süreci yeni işleri ve istihdam olanakları ortaya çıkardığından düşük nitelikli çalışanlar var olan işlerini kaybedebilmektedir. Reel ekonomide yapısal değişikliklerin yarattığı bu durum yapısal işsizliğe yol açmaktadır (Strietska-Ilina vd., 2011: 55). Bununla birlikte, bu dönüşüm sürecinde sektörler ve işyerleri arasında ve içerisinde istihdamda kaymaların gerçekteşmesi de muhtemeldir. Yeşil ekonomi gerekliliklerine yönelik teknolojilerin uygulanmasıyla ve geliştirilmesiyle tüketilen ve üretilen mal ve hizmetlerde değişimler yaşanabilir, işgücü piyasalarında da bu doğrultuda bir değişim gerçekteşebilir (ILO ve OECD, 2012: 3).

İki bölge ve dokuz ülkede uygulanan ve alınan politik tedbirlere, ülkelerin ayrı ayrı analiz edildiği verilere dayanan bir analiz raporuna göre, yeşil ekonomiye geçişin büyük oranda net istihdam artışları yaratacağı gözlemlenmiştir. Çalışma kapsamında olumlu etki gören ülkelerde çevresel reformlar, tamamlayıcı hükümet politikaları, vergiler, sübvansiyonlar ve çalışan eğitim ve öğretimini de kapsayan teşvikler ile birlikte yürütülmüştür. Araştırmanın bulguları doğrultusunda, çevresel ilerlemelere uygun şekilde yürütülen reformlarla ekonomik gelişmenin sağlanabileceği tespit edilmiştir (ILO, 2013:29). Diğer bir araştırmada, yeşil ekonominin istihdama dört etkisi olabileceği ileri sürülmüştür. Bu etkiler; pozitif ve negatif istihdam, yeni iş oluşturma ve mevcut işleri koruma, direkt ve indirekt istihdam, geçiçi ve uzun-dönemli işler şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca, bu etkilerin bölge, ülke, firma ve sektörlerle göre değişim göstereceği savunulmuştur (Strietska-Ilina vd., 2011).

ABD’de 2010’da 3,1 milyon (işgücünün %2,4’ü) kişi yeşil iş ve hizmetlerde istihdam edilmiştir (Özsoy, 2011:24). 2010’da yapılan bir çalışmada ABD’de sıkı enerji etkinliği politikalarıyla 2030’a kadar yenilenebilir enerjinin portföyünün payı %30’a ulaşırsa enerji sektöründe 4 milyon iş artışı sağlanabileceği ileri sürülmektedir. Enerji sektöründeki iş artışının fosil yakıt vb. sektörlerde iş kayıplarına yol açması muhtemeldir (ILO ve OECD, 2012: 4-5, OECD, 2012: 37). Almanya’da 1999-2003 boyunca ekolojik vergi reformları sayesinde özellikle emek yoğun sektörlerde 250 bin iş yaratılmıştır. Endonezya’da ormancılık, enerji ve ulaşım sektörlerine yıl bazlı %2’lik yapılan yatırımın 938 bin 984- 1 milyon 270 bin 390 arasında, Japonya’da 468 milyar dolarlık yapılan yatırımın da 1,4 milyon yeni yeşil iş yaratacağı tahmin edilmektedir (ILO, 2013:30). 2010-11’de İngiliz yeşil işletmeleri küresel pazardan 122 milyar £’luk bir payla birlikte reel olarak büyürken bazı yatırımlarını dönüştürerek 940 bin civarında yeni istihdam alanları yaratmıştır (CBI, 2012: 8).

Avusturya, Almanya, Hollanda, İspanya ve İsveç’te belirli sektörlerde yer alan firmaları kapsayan yeşil ekonomide işin niteliğine ilişkin yapılan bir araştırma da çalışma sürecindeki çevresel koruma tedbirlerine entegrasyonun çalışma süresi ve koşulları, iş organizasyonu ve iş sözleşmeleri bakımından işin niteliğini arttırdığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, çevre mevzuatlarının çoğu iş kolu üzerinde pozitif bir etki yarattığı ve firmaların %75’inde vasfı yüksek çalışan talep ettiği gözlemlenmiştir. Bu nedenle,

firmaların özellikle organizasyon, operasyon, bilgi iletişim teknolojileri ve pazarlama departmanlarında %68'i içsel, %11'i dışsal eğitim faaliyetlerini arttırarak yeni vasıf gereklerini karşılamaya çalışmıştır (Strietska-Ilina vd., 2011: 23; Görmüş, 2016: 1085).

2. YEŞİL İŞLER

Literatürde yeşil işlerin tanımı ve kapsamına ilişkin net bir yeşil iş tanımı bulunmamakla birlikte, teknolojik ve ekonomik gelişmelerin yeşil işlerin niteliğini değiştireceği ve zamanla önemini yitireceği düşünülmektedir. Dinamik bir kavram olarak nitelendirilen yeşil işlerin genel olarak ekosistemi ve biyolojik çeşitliliği korumaya ve sera gazı emisyonunun düşürülmesine aracı olması, verimli stratejilerle birlikte enerji ve kaynak tüketimini minimize etmesi, tüm kirlilik ve atık üretiminin önlenmesi şeklinde dört temel özelliği bulunmalıdır. Yeşil işler, yetkinliklerde ve ücretlerde ilerleme olanakları içeren, düşükten yükseğe kadar tüm vasıfları içinde barındıran bir niteliğe sahiptir. Ancak bir iş, çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlarken ücretleri düşük olanların daha yüksek ücret almalarını sağlayacak kariyer basamaklarını içermiyorsa yeşil iş olarak nitelendirilememektedir (ILO, 2016, Apollo Alliance, 2008: 3).

Yeşil iş, “biyolojik çeşitliliği korumaya ve çevre sürdürülebilirliğe katkı sağlayan, tüm kirlilik biçimlerinden kaçınan veya en az indirgeyen üretim, tarım, ARGE, hizmet ve yönetim işleri” şeklinde tanımlanmaktadır (UNEP/ILO/ITUC, 2008: 3). ILO’ya göre karbonsuz ekonomileri ve işgücü piyasalarını ve düzgün işleri kapsayan işlerdir (ILO, 2012: 1). ILO ve UNEP, yeşil işlerin yeterli ve adil ücret, uygun çalışma şartları, kariyer fırsatlarını ve iş güvencesini içeren, çalışan haklarını koruyan düzgün işler olması gerektiğini vurgulamıştır (Özsoy, 2016: 52). Ancak, bazı gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkeler açısından düzgün iş koşullarını yerine getirmek oldukça zordur. Örneğin, Hindistan’da biyo-yakıt ve biyo-kütle üretimi sektörlerinde birçok yeni iş yaratılmasına rağmen, çalışma şartlarının elverişsiz olması ve geçimlik ücret verilmesinden dolayı düzgün iş koşulları sağlanamamaktadır (Upadhyay ve Pahuja, 2010: 19).

Tablo 1. Yeşil ve Adil İşler

Yeşil Ama Adil İş Değil	Yeşil ve Adil İş	Ne Yeşil Ne de Adil İş	Adil İş Ama Yeşil Değil
Yeterli İş Güvenliği Sağlanmadan Elektronikte Geri Dönüşüm Yapmak	Entegre Rüzgâr ve Güneş Enerjisi İşleri	Yeterli Güvenlik Sağlanmadan Yapılan Maden İşçiliği	Entegre Araba Üretim İşçileri
Güneş Panelleri Kuranlara Düşük Ücret Vermek	Yeşil Mimarlar	Afrika ve Latin Amerika'da Kesme Çiçekçilik Sanayisindeki Kadın Çalışanlar	Kimya Mühendisleri
Biyoyakıt Ekimi İçin Günlük İşçi Çalıştırmak	İyi Maaşla Çalışan Toplu Taşıma Sektöründe Çalışanlar	Mezbaha İşçileri	Pilotlar

Kaynak: (ILO, 2011)

Temel endüstriyel kategorilendirmede yeşil işler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Erden Özsoy, 2016: 53):

1. Yenilenebilir Enerji Üretimi: Hidroelektrik, Nükleer vd.
2. Tarım ve Ormancılık: Mısır Yetiştiriciliği, Soya Yetiştiriciliği, Ormancılık ve Ağaçlandırma Hizmetleri, Orman Yönetimi Hizmetleri, Kerestecilik
3. İnşaat ve Montaj Sistemleri: Güneş Enerjisi Tesis Edilmesi, Enerji Yönetimi Kontrolleri, Çevre Kontrol Sistemi Kurulumu, Kirlilik Kontrol Donanımının Montajı
4. İmalat: Mısır Üretiminde Islak Öğütme, Mısır Öğütme Yan Ürünler, Glüten Yem ve Yemek, Soya ve Bitkisel Yağ Fabrikaları, Lesitin, Soya, Soya Unu, Soya Proteini Konsantreleri ve İzolatlar,

Hidrojen, Etil Alkol, Etanol, Güneş Isıtıcıları ve Toplayıcıları, Rüzgâr Türbini, Gaz Türbini, Hidrolik Türbin, Buhar Türbini Kurulum Üniteleri ve Parçaları, Turbo Jeneratörler, Su Pompalamak ve Elektrik Üretmek İçin Yel Değirmenleri, Işık Yayan Diyotlar, Güneş Pilleri ve Fotovoltaik Cihazlar, Yakıt Hücreleri, Çevresel Kontroller ve Test Ekipmanları

5. Mühendislik, Hukuk, Araştırma ve Danışmanlık: Çevre Hukuku, Çevre Koruma Örgütü Çalışanları, Kirlilik Kontrol Mühendisliği, İnşaat Yapı Danışmanlığı, Isıtma ve Havalandırma Mühendisliği, Elektrik ve Elektronik Mühendisliği, Enerji Tasarrufu Mühendisliği, Tarımsal ve Biyolojik Araştırmalar, Biyomekanik Araştırmalar ve Ticareti, Doğal Kaynak Araştırması, Enerji Araştırması, Çevre Araştırması, Malzeme Yönetim Danışmanlığı, Verimlilik İyileştirme Danışmanı, Çevre İyileştirme, Enerji Tasarrufu Danışmanı, Çevre Danışmanı, Jeolojik Ve Jeofizik Danışman, Geri Dönüşüm, Atık Maddeler, Çevre Temizlik Hizmetleri, Doğal Kaynak Koruma Hizmetleri
6. Kamu Yönetimi: Çevre Sağlığı Programı İdaresi, Çevre Ajansları, Hava Kirliliği Kontrolü Ajansı, Çevre Koruma Ajansı, Çevre Kalite ve Kontrol Ajansı
7. Ekipman (Donanım) Bayileri ve Toptancıları: Güneş Panelleri, Güneş Isıtma Ekipmanları, Hava Kirliliği Kontrol Ekipmanları ve Malzemeleri, Su Kirlilik Kontrol Ekipmanları

Yıllık büyüme açısından 2016-2021 arasında en hızlı büyüyen beş yeşil işin Sürdürülebilirlik Yöneticisi (%30), Rüzgâr Türbini Teknisyeni (%24), Güneş Enerjisi Danışmanı (%23), Ekolojist (%22) ve Çevre Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı (%20) olduğu görülmektedir (LinkedIn's Economic Graph, 2022).

3. YEŞİL BECERİLER

Yeşil beceriler, ekonomik faaliyetlerin çevresel sürdürülebilirliğini sağlayan beceriler olarak tanımlanmaktadır. Karşılaştığımız çevresel zorlukların üstesinden gelmek ve büyüme için yeni fırsatların kilidini açmak için gereken teknik beceri, bilgi, davranış ve yeteneklere atıfta bulunan şemsiye bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır. ILO'ya göre yeşil beceriler, belirli bir görevi veya işi gerçekleştirmek için gereken bilgi, yeterlilik ve deneyimlerdir (ILO, 2019: 19).

Vona vd. (2015), yeşil işler için genel beceri kümeleri tanımlamıştır. Bu beceriler şu şekilde sıralanabilir:

1. Mühendislik ve Teknik Beceriler: Uzmanlaşılacak teknolojinin tasarımı, inşası ve değerlendirilmesi ile ilgili yeterlilikleri kapsayan bu beceriler bilgi birikimi, eko-binalar, yenilenebilir enerji tasarımı ve enerji tasarrufu sağlayan Ar-Ge projeleri için gerekli becerilerdir.
2. Bilim Becerileri: Kapsamı geniş olmakla birlikte, fizik ve biyoloji gibi yenilik faaliyetleri için gerekli olan yeterlilikleri kapsayan bu tür beceriler, çevre bilimcileri, malzeme bilimcileri, hidrologlar için oldukça önemlidir.
3. Operasyon Yönetimi Becerileri: Yaşam döngüsü yönetimi, yalın üretim ve müşteriler de dahil olmak üzere dış aktörlerle işbirliği yoluyla yeşil faaliyetleri ve firmanın bütünleşik bir görünümünü desteklemek için gerekli olan bu tür beceriler, satış mühendisleri, iklim değişikliği analistleri, sürdürülebilirlik uzmanları, üst düzey sürdürülebilirlik görevlileri ve ulaşım planlamacıları için oldukça önemlidir.
4. İzleme Becerileri: Teknik kriterlere ve yasal standartlara uygunluğu değerlendirmek için gereken olan bu tür beceriler, çevresel uyumluluk müfettişleri, nükleer izleme teknisyenleri, acil durum yönetimi müdürleri ve hukuk asistanlarının sahip olması gereken becerilerdir.

Tablo 2. Yeşil Beceriler

Kaynak Verimliliğini Destekleyen Beceriler	Düşük Karbon Endüstrisini Destekleyen Beceriler	İklim Direncini Destekleyen Beceriler	Doğal Varlıkları Koruma ve Yönetme Becerileri
Fayda sağlayan ve yeni düzenlemelere hazırlık yapan, kaynakları verimli kullanan iş modelleri oluşturmak için stratejik iş yönetimi	Nükleer ve yenilenebilir enerji (rüzgâr ve deniz dâhil) için eğitim almış veya aktarılabilir bilgiye sahip bilim adamları ve mühendisler	İklim değişikliği tahminlerini modellemek, yorumlamak vb. bilimsel ve teknik beceriler	Doğal çevre için muhasebe hizmetleri
Karbon ve doğal çevre muhasebesi ile ilgili ticari/finansal muhasebe hizmetleri	Ev ve iş yeri seviyesinde enerji verimliliği önlemlerini ve güçlendirmeyi kurmak için eğitim almış veya aktarılabilir bilgiye sahip teknisyenler	Gelecekteki kaynak mevcudiyetinin değerlendirilmesi gibi risk yönetimi	Çevresel etki değerlendirmelerinin anlaşılması
Yalnız üretimde dâhil olmak üzere kaynak verimliliğini artıran teknolojiler, ürünler ve süreçler tasarlama ve benimseme becerileri	Karbon emisyonlarını en aza indirmek için teknolojiler, ürünler ve süreçler tasarlama ve benimseme becerileri	İklim direncini iyileştirmek için teknolojiler, ürünler ve süreçler tasarlama ve benimseme becerileri	Çevre mevzuatı hedeflerinin, ekosistem hizmetleri tasarımının ve yönetiminin ve arazi kullanım planlamasının anlaşılması ve yorumlanması
Kaynak verimliliğini net bir şekilde aktaran proje yönetimi becerileri	Karbon emisyonlarını en aza indirmek için operatör düzeyinde eylemler (örn. yakıt tasarruflu bir şekilde sürüş)	İklim direncini iyileştirmek için operatör düzeyinde eylemler (örn. evlerde ve iş yerlerinde su verimli teknolojilerin güçlendirilmesi)	Doğal varlıkları yönetmek için teknolojiler, ürünler ve süreçler tasarlama ve benimseme becerileri
Kaynak verimliliğini en üst düzeye çıkarmak için operatör düzeyinde eylemler (örn. üretimde israfı azaltmak)			

Kaynak: (CEDEFOP, 2010)

Tablo 2’de yer alan yeşil beceriler İngiltere’nin benimsediği sınıflandırmayı göstermektedir. İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda’nın farklı beceri politikaları ve yönetim düzenlemeleri bulunmaktadır. Yeşil işlerde olduğu gibi yeşil becerilerde de ortak bir tanımlama bulunmamaktadır (Tablo 2). Bununla birlikte, Tablo 3’te yeşil işler için işgücü genelinde ve orta ile yüksek vasıflı meslekler için gerekli temel becerilere yer verilmiştir.

Tablo 3. Yeşil İşler İçin Gerekli Temel Beceriler

İşgücü Genelinde Gerekli Beceriler	Orta- Yüksek Vasıflı Meslekler İçin Gerekli Beceriler
Çevre bilinci ve saygısı; sürdürülebilir kalkınma hakkında bilgi edinme isteği	Değişim ihtiyacını ve gerekli önlemleri yorumlamak ve anlamak için analitik düşünme (risk ve sistem analizi dâhil)
Çalışanların işlerini yeşil yapmak için gereken yeni teknolojileri ve süreçleri öğrenmelerini ve uygulamalarını sağlamak için uyarlanabilirlik ve aktarılabilirlik becerileri	Ekonomik, sosyal ve ekolojik hedefleri içeren bütüncül ve disiplinler arası yaklaşımları kapsayabilen koordinasyon, yönetim ve iş becerileri
Kuruluşların çevresel ayak izlerini ele almak için toplu olarak çalışma ihtiyacını yansıtan ekip çalışması becerileri	Yeşil zorluklara yanıt vermek için fırsatları belirlemek ve yeni stratejiler oluşturmak için yenilikçilik becerileri
Direnç, gerekli değişiklikleri görmek için Meslektaşlar ve müşteriler için gerekli değişikliği teşvik etmek için iletişim ve müzakere becerileri	Daha yeşil ürün ve hizmetleri teşvik etmek için pazarlama becerileri
Girişimcilik becerileri, düşük karbonlu teknolojiler ve çevresel azaltma ve uyum fırsatlarını yakalamak için İş sağlığı ve güvenliği (İSG)	Danışmanlık becerileri, tüketicilere yeşil çözümler hakkında tavsiyelerde bulunmak ve yeşil teknolojilerin kullanımını yaygınlaştırmak Küresel pazarlarda performans sergilemek için ağ oluşturma, BİT ve dil becerileri
	Politika yapıcılarının ve şirket yöneticilerinin doğru teşvikleri belirlemesine ve daha temiz üretim ve daha temiz ulaşıma elverişli koşullar yaratmasına olanak tanıyan stratejik ve liderlik becerileri

Kaynak: (ILO, 2019: 30)

LinkedIn's Economic Graph Küresel Yeşil Beceriler Raporu'na göre (2022), sektörlere göre yeşil beceri yoğunlukları değişiklik göstermektedir. Yeşil becerilerin en yoğun olduğu ilk üç sektör; kurumsal hizmetler, üretim, enerji ve madencilik olmakla birlikte, en az yoğun olan sektörlerin sanat, hukuk, eğlence, sağlık ve fitness sektörlerinin olduğu görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 4. Sektöre Göre Yeşil Beceri Yoğunluğu

1. Kurumsal Hizmetler (En Yoğun)	13. Taşımacılık ve Lojistik
2. Üretim	14. Rekreasyon ve Seyahat
3. Enerji ve Madencilik	15. Yazılım ve BİT Hizmetleri
4. Kamu Yönetimi	16. Kamu Güvenliği
5. Yapı	17. Finans
6. Tasarım	18. Perakende
7. Tarım	19. Donanım ve Ağ
8. Eğitim	20. Medya ve İletişim
9. Kar Amacı Gütmeyen	21. Sağlık ve Fitness
10. Tüketim Malları	22. Eğlence
11. Sağlık Hizmeti	23. Hukuk
12. Emlak	24. Sanat (En Az)

Kaynak: (LinkedIn's Economic Graph, 2022:16)

Yeşil yeteneklerin payı, son 6 yılda %9,6'dan %13,3'e yükselmiştir. Yeşil beceriler gerektiren iş ilanları son beş yılda %8, bu iş ilanlarında yer alan yeşil yeteneklerin payı yaklaşık %6 artmıştır. Gelecek on yılda, yeni iklim politikaları ve taahhütlerin etkisiyle küresel olarak milyonlarca yeni istihdam yaratılmasını beklenmektedir. Örneğin, son beş yılda ABD'deki Yenilenebilir Kaynaklar ve Çevre işlerinin sayısı, Petrol ve Gaz işlerindeki %19'luk artışın tam tersine %237 artış göstermiştir. Sürdürülebilirlik, Yenilenebilir Enerji, Çevresel Farkındalık, Çevre, Sağlık ve Güvenlik (ÇSG) ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk dâhil olmak üzere en çok talep gören 10 yeşil becerinin yarısı yeşil işgücü arasında en popüler becerilerle eşleşmektedir (LinkedIn's Economic Graph, 2022).

Yeşil beceri yoğunluğu fazla olan ülkeler sırasıyla; Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Avustralya, Kanada, Hindistan, Brezilya, İtalya, Güney, Afrika, İspanya, İsveç, Endonezya, Birleşik Arap Emirlikler, Fransa, Almanya, Suudi Arabistan, Finlandiya, Türkiye, Hollanda, Yunanistan, Yeni Zelanda, Kolombiya, Danimarka, Peru, Singapur ve İrlanda'dır. Yeşil becerilerin yıllık %13'lük büyümeyle en fazla Y Kuşağında olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, yeni nesiller açısından kariyerini yeşilleştirme üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilirken, daha deneyimli profesyonellerin dışlanmasını önlemek, bilgi transferini kolaylaştırmak ve hızlandırmak amacıyla hangi hedef mekanizmaların yürürlükte olması gerektiği hususunda soruları ortaya çıkarmaktadır. Küresel olarak, 2021'de ortalama yeşil yetenek olarak kabul edilen her 100 erkek için yalnızca 62 kadın bulunmaktadır. Erkeklerin %66'sı yeşil işlere geçiş yapmıştır. Küresel eğilimlere rağmen, ülkelerin yarısında cinsiyet farklarında bir miktar azalma göstermiştir. Cinsiyet farkını kapatan ilk 5 ülke; Kıbrıs, Malta, İrlanda, Hollanda ve Danimarka da dahil olmak üzere en hızlı olanların çoğu Avrupa'da yoğunlaşmaktadır (LinkedIn's Economic Graph, 2022).

IEMA tarafından yapılan 2050'ye kadar tüm işlerin yeşil/sürdürülebilirlik becerileri gerektireceğini belirten anket çalışmasında, katılımcıların (özel ve kamu sektörü) %51'i katılıyorum, %24'ü kesinlikle katılıyorum, %17'si emin değilim, %8'si katılmıyorum şeklinde yanıt vermiştir. İşletmelerde yeşil beceri boşluklarının en yaygın olduğu departmanların; finans (%29), operasyonlar / dağıtım (%26), tedarik zinciri yönetimi (%25), insan kaynakları (%21), risk ve dayanıklılık yönetimi (%19) olduğu tespit edilmiştir (IEMA, 2022).

Yeşil ekonomik dönüşüme adapte olmaya çalışan işletmelerde aktif yeşil beceriler için gereklilikler tanımlanmıştır. Yeşil becerilere bilgi, teknik beceriler, davranışlar ve yeterlilikler şeklinde aşağıdaki gibi yer verilmiştir (IEMA, 2022):

- Bilgi: Kıdem düzeyine dayalı olarak iş rolünü yerine getirmek için gereken sürdürülebilirlik bilgisini, farkındalığını ve anlayışını tanımlar. (Örn. Sürdürülebilir kalkınma amaçları farkındalığı)
- Teknik Beceriler: Kıdem düzeyine dayalı bir iş rolünde sürdürülebilirliği sağlamak için gereken teknik beceri yeteneklerini tanımlar. (Örn. Karbon ayak izi analizi)
- Davranışlar: Kıdem düzeyine dayalı olarak bir iş rolüne sürdürülebilirliği yerleştirmek için gereken davranışları, tutumları ve zihniyeti tanımlar. (Örn. Kuruluş genelinde sürdürülebilirlik girişimlerini desteklemek)
- Yeterlilikler: Kıdem düzeyine dayalı olarak bir iş rolünü etkin bir şekilde yerine getirmek için gereken sürdürülebilirlik yetkinliklerini tanımlar. (Örn. En son sürdürülebilirlik trendleri ve çözümleri için alan taraması)

Yeşil işler üzerine yapılan birçok çalışma, yaygın beceri eksiklikleri nedeniyle yeşil endüstrilerin büyük iş yaratma potansiyelinin karşılanmama riskini vurgulamaktadır. Mevcut araştırma, çeşitli mesleklerde ve sektörlerde beceri eksikliklerinin gerçekten var olduğunu doğrulamaktadır. "Beceri eksikliği" terimi, hem niceliksel (işgücü eksiklikleri) hem de niteliksel (beceri boşlukları) olarak tanımlanmaktadır. Bu eksiklikler halihazırda yeşil bir ekonomiye geçiş ve yeşil işlerin yaratılmasının önünde büyük bir engel oluşturmaktadır ve bu engelin gelecekte daha belirgin hale gelmesi muhtemeldir.

Gelişmekte olan yeşil meslekler ve yeşilleşen diğer mesleklerin beceri eksikliklerine çeşitli faktörler neden olmaktadır. Bunlar; yeşil teknoloji alanı gibi bazı sektörlerdeki büyüme hafife alınmaktadır. Bu nedenle de eğitim sistemleri yeterince hızlı yanıt verememektedir. Eğitim sisteminin hızlı yanıt verememesinden dolayı gerekli becerilere sahip yetersiz sayıda bilim adamı ve mühendis bulunmaktadır. Öte yandan atık yönetimi vb. sektörler, sektörün itibarının düşük olması nedeniyle ileri eğitim için yeterli vasıflı adayı çekememektedir.

4. YEŞİL KARIYER ÖRNEKLERİ

Çalışmada, yeşil kariyer örnekleri üzerinden yeni istihdam alanlarının ve becerilerin tanınması ve araştırma bulgularının bir yol haritası oluşturması amaçlanmıştır. Çalışmanın örnekleme, farklı bölgelerde yaşayan ve yeşil kariyerlerinde başarılı olan Birleşik Krallık mezunlarının mülakatlarından oluşmaktadır. Bu nedenle, bazı yeşil iş tanımlamalarının ve mezun olunan bölüm adlarının Türkiye ile kıyaslandığında farklılaştığı gözlemlenmektedir. Veriler, British Council'in Green Careers Directory kısmında yer alan yeşil kariyer örneklerinden elde edilmiştir ([Green careers directory | British Council](#)). Bu kapsamda 51 yeşil kariyer örneği verilerinin analizinde MaxQDA nitel veri analiz programı kullanılmıştır. Çalışmada, yeşil kariyere sahip bireylerin mülakatları üzerinden elde edilen bilgiler kod-alt kodlara ayrılarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Veriler, yeşil işlerin istihdam alanları, yeşil kariyerlerin mezun olduğu bölüm ve istihdam alanları, eğitim düzeyleri, ilgi alanları, proje/etkinlikleri ve yeşil kariyerin bireylere katkıları başlıkları çerçevesinde incelenmiştir. Literatürde, yeşil kariyer ve yeşil iş tanımlamalarında henüz bir fikir birliğine varılmadığından çalışmada ILO'nun yeşil iş tanımlamaları esas alınmıştır. 51 Yeşil Kariyer Örneği, ILO tanımlamalarına uygun işlerden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme, Birleşik Krallık mezunlarından oluştuğundan kariyer örneklerinin Birleşik Krallığın temel aldığı yeşil becerilere (Tablo 2) uygunluk gösterdiği görülmektedir. Bu bölümde, araştırma bulgularına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 5. Yeşil İŞlerin İstihdam Alanı ve Bölüm KarŐılařtırması

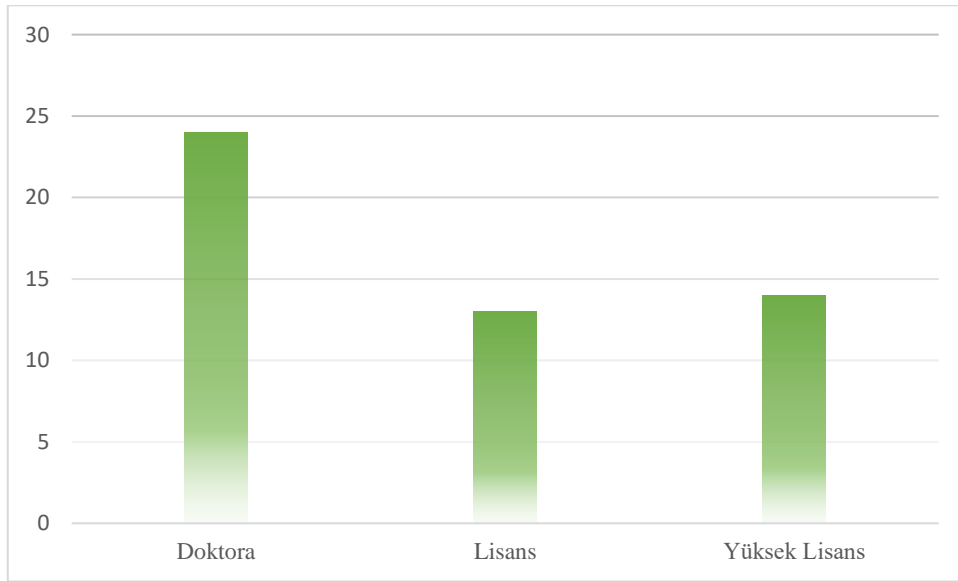
<i>Yeşil İŞler</i>	<i>İstihdam Alanı</i>	<i>Bölüm</i>
<i>İŞletme Yönetim Kurulu Üyesi</i>	Yönetici	Makina Mühendisliği
<i>Bilgi Teknolojisi Uzmanı</i>	Bilim ve Teknoloji Bakanlığı Bölge Ofisi	Bilgi Teknolojileri
<i>Biyoloji Bilimcisi</i>	Ulusal Bilim ve Teknoloji Geliştirme Ajansı'nda Kıdemli Araştırmacı ve Ulusal Omiks Laboratuvarı Araştırma ve Uygulama Merkezi Koordinatörü	Biyolojik Bilimler
<i>Çevre Savunucusu</i>	Çevre, İklim değişikliği ve Sürdürülebilirlik Danışmanlık Şirketi	Ziraat Fakültesi
<i>Çevre ve İklim Değişikliği Uzmanı</i>	BM Kadın Birimi Avrupa ve Orta Asya Bölge Ofisi	Uluslararası İlişkiler
<i>Çevre ve Sürdürülebilir Teknoloji Araştırmacısı</i>	Akademisyen	Çevre ve Sürdürülebilir Teknoloji
<i>Çevre Yönetimi ve Danışmanı</i>	Yönetici	Çevre Yönetimi ve Danışmanlığı
<i>Çevresel Enerji Finans Uzmanı</i>	Sivil Toplum Kuruluğu	Elektrik Mühendisliği
<i>Deniz Memelileri Topluluğu Koordinatörü</i>	Sivil Toplum Kuruluğu	Deniz Biyolojisi
<i>İklim Savunuculuğu</i>	Yerel Topluluklar	Çevre Dinamikleri ve İklim Değişikliği
<i>Elektrik Mühendisliği Profesörü</i>	Akademisyen	Elektrik Mühendisliği
<i>Enerji Danışmanı</i>	Danışman	Kimya Mühendisliği
<i>Enerji Politika Yapıcısı</i>	Avukat	İklim Değişikliği, Enerji Hukuku ve Politikası
<i>Enerji Teknik Danışmanı</i>	Alman Uluslararası İŞbirliği Kurumu (GİZ)	Elektrik-Elektronik Mühendisliği
<i>Enerji Uzmanı</i>	Inter-American Development Bank (IDB)	Elektrik-Elektronik Mühendisliği
<i>Finans ve Kapasite Geliştirme Uzmanı</i>	Birleşmiş Milletler İklim Rejimindeki AILAC Müzakere Grubunun Finans ve Kapasite Geliştirme Danışmanı	Çevre ve Kalkınma
<i>Girişimci ve Film Yaratıcısı</i>	Voyage Film Stüdyoları Adlı Yaratıcı Film Merkezinin Kurucu Ortağı ve Sanatçısı	Film Pazarlama ve Dağıtım
<i>Temiz Enerji Girişimcisi</i>	Yönetici	Ekonomi ve Finans

<i>Havacılık ve Uzay Bilimcisi</i>	Bilimler Akademisi Araştırmacısı	Havacılık ve Uzay Enformasyonu
<i>Histoloji ve Embriyoloji Uzmanı</i>	Akademisyen	Histoloji ve Embriyoloji
<i>İklim Finansmanı Uzmanı</i>	Green Economy Finans Facility (GEFF)'de Proje Yöneticisi	Finans ve Yönetim
<i>İnşaat Mühendisi</i>	Akademisyen	İnşaat Mühendisliği
<i>İnşaat Proje Yöneticisi</i>	Proje Bazlı Çalışma	İnşaat Mühendisliği
<i>İş Geliştirme Uzmanı</i>	Küresel Enerji Şirketi	Uluslararası İlişkiler
<i>Katı Atık Yöneticisi</i>	Katı Atık Yönetim Tesisi	Mikrobiyoloji
<i>Kimya Mühendisi</i>	Moleküler Simülasyon Laboratuvarında Araştırmacı	Kimya Mühendisliği
<i>Makina Mühendisliği Öğretim Görevlisi</i>	Akademisyen	Makina Mühendisliği
<i>Mobil Geniş Bant İletişim Profesörü</i>	Akademisyen	İletişim Sistemleri
<i>Açık Deniz Rüzgâr Enerjisi Uzmanı</i>	Otomatik Meteoroloji İstasyonları Operasyonları	Açık Deniz Rüzgâr Enerjisi Mühendisliği
<i>Siyasetçi ve Çevre Politikası Danışmanı</i>	İklim ve Sürdürülebilirlik Direktörü, BM Stratejik Danışmanı	Çevresel Politika Planlaması
<i>Sağlık Araştırmacısı</i>	Hindistan Sağlık ve Aile Refahı Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Departmanında COVID-19 Yönetim Ekibi Direktörü	İklim Değişikliği ve Uluslararası Kalkınma
<i>Sağlık Ürünleri Girişimcisi</i>	Girişimci	Tıp
<i>Sanat Yönetmeni</i>	Çağdaş Sanat Girişimi PCAI'nın Sanat Direktörü	İngiliz Dili ve Edebiyatı
<i>İklim Lideri</i>	Yenilenebilir Enerji Sektöründe Bir Firmada Müdür Yardımcısı	İklim Değişikliği
<i>Sismolog ve Sismik Tehlike Uzmanı</i>	Ulusal Gözleminde Yardımcı Araştırmacı	Mühendislik Sismolojisi
<i>Sosyal Girişimci</i>	Sosyal Girişim SciCo'nun (Science Communication) Genel Müdürü ve Kurucu Ortağı	Tıbbi Genetik
<i>Su Ekolojisi Araştırmacısı</i>	Akademisyen	Su Ekolojisi
<i>Sürdürülebilir Madencilik Uzmanı</i>	Sürdürülebilir Madencilik Girişimi CEO'su ve Hint Maden Endüstrileri Federasyonu Ortak Genel Sekreteri	Çevre Hukuku ve Politikası
<i>Sürdürülebilir Tasarım ve Danışmanı</i>	İşletme Yöneticiliği	Çevresel Tasarım ve Mühendislik
<i>Sürdürülebilirlik Odaklı Proje Yöneticisi</i>	Plastik Ambalaj Sektöründe Marka Geliştiricisi	Mühendislik Yönetimi
<i>Teknoloji Araştırmacısı</i>	Araştırma ve Yenilik Mükemmeliyet Merkezinde Doktora Sonrası Araştırmacı	İstatistik
<i>Temiz Enerji Girişimcisi</i>	Temiz Enerji Platformunun Kurucu Ortağı	Ekonomi
<i>Kıyılarda Çöp Önleyici Eğitici</i>	Kıyı Programları Departmanları	Üretim Mühendisliği
<i>Havacılık ve Uzay Mühendisi</i>	Propulsion Merkezinde Misafir Araştırmacı	Havacılık ve Uzay Mühendisliği
<i>Verimli Işık Kaynakları Araştırmacısı</i>	Akademisyen	Kimya
<i>Yeşil Alternatif Bilim Adamı</i>	Akademisyen	Endüstri Mühendisliği
<i>Yeşil Endüstri Mucidi</i>	AvantFaire Investment Management'ın Kurucusu	Ekonomi ve İstatistik Bilimi
<i>Yeşil Enerji Çözümleri Proje Yöneticisi</i>	Çok Uluslu Şirkette Endüstriyel ve Altyapı Sektöründe Proje Geliştirmelerinde Ekip Lideri	Uluslararası Yönetim

Yönetim Danışmanı	Ticari Bankalarda Risk Müdürü, Danışmanlık Firmasında Direktör ve Bradford Üniversitesinde Misafir Öğretim Görevlisi	Finans
Tarım ve Çevre Mühendisi	Agrodata NG'nin CEO'su	Sürdürülebilir Tarım
Çevre Proje Uzmanı	Nijer Deltası Eyaletinde Çevresel Proje Uzmanı	Çevre Teknolojisi

Yeşil kariyerlerin 17'si Mühendislik bölümü mezunlarından oluşmaktadır. Bu bölümler arasından elektrik-elektronik, inşaat, makina ve kimya mühendisliği öne çıkan bölümlerdir. Yeşil işlerin 14'ü çevre ile ilgili bölümlerden (Çevre teknolojileri, hukuku, yönetimi vb.), 8'i finans, ekonomi, istatistik vb. bölümlerdir. İstihdam alanları açısından karşılaştırıldığında yeşil işlerin en çok akademisyenlik ve araştırma merkezlerinde olduğu görülmektedir. Yeşil kariyerlerin alanlarıyla ilgili şirketlerde genellikle yönetici, CEO ya da lider pozisyonunda çalıştığı gözlemlenmiştir. Girişimcilik veya sivil toplum kuruluşları da yeşil mesleklerin yer aldığı diğer istihdam alanlarıdır (Tablo 5).

Grafik 1. Yeşil Kariyerlerin Eğitim Düzeyleri

Yeşil kariyerin eğitim düzeylerine bakıldığında, 24'ünün doktora mezunu, 14'ünün yüksek lisans ve 13'ünün lisans mezunu olduğu gözlemlenmektedir. Yeşil kariyerlerin çoğunluğunun eğitim düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir (Grafik 1).

Tablo 6. Yeşil Kariyerlerin İlgili Alanları

Yeşil İşler	İlgili Alanları
İşletme Yönetim Kurulu Üyesi	Katı Atık Yönetimi
Bilgi Teknolojisi Uzmanı	Enerji Tüketimi, Verimlilik
Biyoloji Bilimcisi	Bitki Bilimleri
Çevre Savunucusu	Organik Tarım, Yenilenebilir Enerji ve İklim Değişikliği
Çevre ve İklim Değişikliği Uzmanı	Toplumsal Cinsiyet, İklim Değişikliği
Çevre ve Sürdürülebilir Teknoloji Araştırmacısı	Sinerjistik Enerji ve Su Üretimi
Çevre Yönetimi ve Danışmanı	Sera Gazı Emisyonları, Çevre Yönetimi, Küresel Isınma
Çevresel Enerji Finans Uzmanı	Yeşil Finans Politikaları, Güneş Enerjisi, Düşük Karbon
Deniz Memelileri Topluluğu Koordinatörü	Deniz Memelileri Bilimi
İklim Savunuculuğu	İklim Değişikliği, Atık Yönetimi Politikası
Elektrik Mühendisliği Profesörü	Yeşil Bina Prototipi, Enerji Hesap Verilebilirliği, Piko Hidroelektrik Üretimi
Enerji Danışmanı	Petrol ve Gaz

Yeşil İşler	İlgi Alanları
<i>Enerji Politika Yapıcısı</i>	Hukuk, İklim Değişikliği, Enerji Alanında Disiplinler Arası Uzmanlık
<i>Enerji Teknik Danışmanı</i>	Enerji Verimliliği, Enerji Yönetim Sistemi
<i>Enerji Uzmanı</i>	Sürdürülebilir Enerji Kullanımı
<i>Finans ve Kapasite Geliştirme Uzmanı</i>	İklim Değişikliği, Sürdürülebilir Kalkınma
<i>Girişimci ve Film Yaratıcısı</i>	Belgesel Film Üreticiliği
<i>Temiz Enerji Girişimcisi</i>	Yenilenebilir Enerji Kaynakları, Güneş Enerjisi
<i>Havacılık ve Uzay Bilimcisi</i>	Uydu Verilerine ve CBS'ye Dayalı Olarak Suyun Çevresel İzlenmesi
<i>Histoloji ve Embriyoloji Uzmanı</i>	Hava Tahminlerinin İzlenmesi, İklim Değişikliği
<i>İklim Finansmanı Uzmanı</i>	İklim Finansmanı, Enerji Verimliliği, Yenilenebilir Kaynaklar
<i>İnşaat Mühendisi</i>	Yeşil Enerji, Yeşil Bina
<i>İnşaat Proje Yöneticisi</i>	Yeşil, Sürdürülebilir ve Akıllı Binalar, Çevresel Sürdürülebilirlik
<i>İş Geliştirme Uzmanı</i>	Sürdürülebilir Kalkınma, Enerji, Yatırım
<i>Katı Atık Yöneticisi</i>	Mikroorganizmaların Yapısı, Katı Atık Yönetimi
<i>Kimya Mühendisi</i>	Karbon Yakalama ve Depolama Malzemeleri Tasarlama
<i>Makina Mühendisliği Öğretim Görevlisi</i>	Alternatif Temiz Enerji Kaynakları, İklimin Korunması ve Karbondan Arındırılması
<i>Mobil Geniş Bant İletişim Profesörü</i>	Enerji Tasarrufu ve Yeşil Teknolojiler
<i>Açık Deniz Rüzgâr Enerjisi Uzmanı</i>	Yenilenebilir Enerji Kaynakları, Açık Deniz Rüzgâr Enerjisi
<i>Siyasetçi ve Çevre Politikası Danışmanı</i>	İklim Değişikliği ve Sürdürülebilirlik
<i>Sağlık Araştırmacısı</i>	Uluslararası Politika Çerçevesi, Kentsel İklim Değişikliği Yönetimi
<i>Sağlık Ürünleri Girişimcisi</i>	Fikri Mülkiyet, Mühendislik Vb. Ürünler
<i>Sanat Yönetmeni</i>	Kentsel Peyzaj, Sürdürülebilir Moda ve Çevre
<i>İklim Lideri</i>	Yenilenebilir Enerji
<i>Sismolog ve Sismik Tehlike Uzmanı</i>	Sismolojinin Kritik Altyapıları ve Sismik Tehlike Alanları
<i>Sosyal Girişimci</i>	Bilim İletişimi
<i>Su Ekolojisi Araştırmacısı</i>	Su Ekolojisi, Koruma Genetiği, Uygulamalı Moleküler Biyoloji
<i>Sürdürülebilir Madencilik Uzmanı</i>	Sürdürülebilir Madencilik, İklim Değişikliği
<i>Sürdürülebilir Tasarım ve Danışmanı</i>	Kentsel Yerel İklimlerde İklim Değişikliğini Nasıl Etkileyeceğini Algoritmalar ve Fizik Aracılığıyla Öğrenme
<i>Sürdürülebilirlik Odaklı Proje Yöneticisi</i>	Yeşil Bir Pazar İçin Müşteri Talepleri ve Statükoya Etkisi
<i>Teknoloji Araştırmacısı</i>	Fiziksel ve Hesaplamalı Modellerin Kalibrasyonu İçin Deney Tasarlamaya Yönelik Yöntemlerin Geliştirilmesi
<i>Temiz Enerji Girişimcisi</i>	Yeşil Enerji Politikaları, Yenilenebilir Enerji
<i>Kıyılarda Çöp Önleyici Eğitimcisi</i>	Çevre Eğitimi, Rüzgâr Enerjisi
<i>Havacılık ve Uzay Mühendisi</i>	İlk Yeşil İz Bırakmayan Hava Motorunu Geliştirmek, İHA'lar
<i>Verimli Işık Kaynakları Araştırmacısı</i>	Yapay Işık Kaynakları, Yeni ve Enerji Tasarruflu Işık Kaynakları
<i>Yeşil Alternatif Bilim Adamı</i>	Plastik Alternatifler
<i>Yeşil Endüstri Mucidi</i>	Etki Yatırımı, Yeşil Politika
<i>Yeşil Enerji Çözümleri Proje Yöneticisi</i>	Yeşil Enerji Çözümleri, İklim Değişikliği
<i>Yönetim Danışmanı</i>	Risk Yönetimi, Finansal Model ve Strateji Geliştirme
<i>Tarım ve Çevre Mühendisi</i>	Sürdürülebilir Tarım, Çiftçilik
<i>Çevre Proje Uzmanı</i>	Çevresel Sürdürülebilirlik, Entegre Atık Yönetimi Bilinci, Sürdürülebilir Kalkınma

Yeşil kariyerlerin ilgi alanları çalıştığı sektöre ve işin kapsamına göre değişiklik göstermektedir. Her bir yeşil kariyerin ilgi alanlarının yeşil işlerin içeriği ve kapsamına paralellik gösterdiği görülmektedir. Sürdürülebilirlik, İklim Değişikliği, Atık Yönetimi, Sürdürülebilir Kalkınma ve Yenilenebilir Enerji öne çıkan ilgi alanlarını oluşturmaktadır. Yeşil işlerin yaygın olduğu istihdam alanları ile ilgi alanlarının da birbiriyle ilişkili olduğu gözlemlenmiştir (Tablo 6).

Tablo 7. Yeşil Kariyerlerin Katıldığı Projeler ve Etkinlikler

Yeşil İşler	Projeler/Etkinlikler
<i>İşletme Yönetim Kurulu Üyesi</i>	Biyo-Medikal, Akışkanlar Dinamiği/Enerji ve Eklemleri Üretim Gibi Multidisipliner Çalışmalar
<i>Bilgi Teknolojisi Uzmanı</i>	Bilim ve Teknoloji Bakanlığı Bölge Ofisi'nin Faaliyetlerinde Verimlilik Araçlarını Kullanma
<i>Biyojoloji Bilimcisi</i>	Bitki Bilimleri Bölümüne İlişkin Doktora Projeleri, Üniversite İş birliği, Bitki Genetiğinin İyileştirilmesi, Biyotik/Abiyotik Streslere Karşı Bitki Tepkilerinin İncelenmesi ve Hastalık Direnci, Kuraklığa Tolerans ve Mahsul Veriminden Sorumlu Genlerin Belirlenmesine İlişkin Araştırma Projeleri
<i>Çevre Savunucusu</i>	Çevre Şövalyeleri Kulübünü Kurma, UNDP Projesi Yürütücülüğü, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) ve Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli 'ne (IPCC) Mısır'ın Ulusal Odak Noktası Olarak Görev Almak Üzere İklim Değişikliği Danışmanı Olarak Çalışma, PDP/AB Hibe Programı Tarafından Finanse Edilen STK 'lar Arasındaki Değişim Mekanizmasını Yönetme, Mısır'da İklim Değişikliği Uyum Müdürü Olarak Çalışma, Ulusal Planlama Enstitüsü'nde (INP) Çevre Planlaması Dersi Verme ve Youtube Kanalı "Our Planet Climate"'i Kurma Faaliyetleri
<i>Çevre ve İklim Değişikliği Uzmanı</i>	Toplumsal Cinsiyet, Doğal Kaynaklar, İklim ve Barış İnşasına İlişkin Projeler
<i>Çevre ve Sürdürülebilir Teknoloji Araştırmacısı</i>	Enerji Geliştirme, Mineral Kaynak Kullanımı ve Su Tasarrufu Alanlarında Araştırma Projeleri
<i>Çevre Yönetimi ve Danışmanı</i>	Sera Gazı Emisyon Doğrulama Projeleri
<i>Çevresel Enerji Finans Uzmanı</i>	Düşük Karbon Turu Projesi, Elektrikli Araç Şarj İstasyonu, Sulama İçin Otomatik Damlama Sistemi, CIGS İnce Film Güneş Santrali, Akuaponik Sistem Uygulamaları
<i>Deniz Memelileri Topluluğu Koordinatörü</i>	Yunus Popülasyonunun Varlığını Belgeleme, Yunusların Ekolojisini ve Durumunu Araştıran Projeler
<i>İklim Savunuculuğu</i>	Akademisyenlerle Birlikte Çevresel İş İnişiyatifi Projesi
<i>Elektrik Mühendisliği Profesörü</i>	Maker Space Girişimciliği, Enerji Hırsızlığı Tekniği ve IOT Tabanlı Gelgit Enerjisi Dönüştürücü Projeleri
<i>Enerji Danışmanı</i>	Portföy Yöneticiliği, Yenilenebilir Enerji Yaratıcısı
<i>Enerji Politika Yapıcısı</i>	Enerji Dönüşümleri ve Afrika Enerji Sektörünün Geleceği Projesi
<i>Enerji Teknik Danışmanı</i>	Yenilenebilir Enerji Forumu ile Enerji Verimliliği Projesi
<i>Enerji Uzmanı</i>	Düşük Karbon Ekonomisine Geçiş Yolları Projesi, Elektrige Erişimi Sağlayan Kırsal Elektrifikasyon Programı, Hidroelektrik Santralinin Kurulumu
<i>Finans ve Kapasite Geliştirme Uzmanı</i>	COP16 Kapsamında Meksika Başkanlığı Yürütücülüğü Etkinlikleri
<i>Girişimci ve Film Yaratıcısı</i>	Belgesel Film Festivalleri
<i>Temiz Enerji Girişimcisi</i>	Güneş Enerjili Ayaklı Fan Projesi
<i>Havacılık ve Uzay Bilimcisi</i>	Uydu Verilerine ve CBS'ye Dayalı Olarak Suyun Çevresel İzlenmesi
<i>Histoloji ve Embriyoloji Uzmanı</i>	Karahindiba Tarlaları Üzerine Yapılan Çalışmalar
<i>İklim Finansmanı Uzmanı</i>	İklim Uyum Finansmanı Projesi
<i>İnşaat Mühendisi</i>	Yeşil Metrik Sıralaması Açısından Müfredat Geliştirmeleri, Güneş Paneli Temini, Yeşil Gün Uygulaması, Entelektüel Enerji Verimli Yeşil Bina Altyapı Sistemi, Yağmurlama Sistemi ve Su Kaynakları Yönetimi
<i>İnşaat Proje Yöneticisi</i>	Rüzgâr Enerjisi ve Hidro Bazlı Yenilenebilir Projeler
<i>İş Geliştirme Uzmanı</i>	Enerjiye Ulaşımı Olmayan Güney Asya Bölgelerine Enerji Erişimi
<i>Katı Atık Yöneticisi</i>	Rejeneratif Tarım, Tarımsal Ormancılık Projeleri, Geleneksel Uygulamalarla Üretim
<i>Kimya Mühendisi</i>	Co2 Moleküllerini Gözeneklerde Tutabilen Nano-Gözenekli Materyaller Tasarlamak
<i>Makina Mühendisliği Öğretim Görevlisi</i>	SRC Enerji Politikası Taslağı

Yeşil İşler	Projeler/Etkinlikler
<i>Mobil Geniş Bant İletişim Profesörü</i>	5G İletişim Sistemleri
<i>Açık Deniz Rüzgâr Enerjisi Uzmanı</i>	Aerosol Ölçüm Çalışmaları Kapsamında Güneydoğu Asya Çalışmaları
<i>Siyasetçi ve Çevre Politikası Danışmanı</i>	Uluslararası İklim Politikaları, Sürdürülebilirlik Zirveleri
<i>Sağlık Araştırmacısı</i>	Sağlık Araştırmaları, Covid-19 Yönetim Ekibi Direktörlüğü
<i>Sağlık Ürünleri Girişimcisi</i>	Balıklar İçin Nanoteknoloji Tabanlı Daldırma Aşılama
<i>Sanat Yönetmeni</i>	Mentorluk Projeleri, Sürdürülebilir Moda Programı, Eğitim Atölyeleri ve Film Festivalleri ve Sergiler
<i>İklim Lideri</i>	Rüzgâr Enerjisi Santralleri Projeleri
<i>Sismolog ve Sismik Tehlike Uzmanı</i>	İsviçre Nükleer Santral Saha Projeleri
<i>Sosyal Girişimci</i>	Bilim Festivalleri, Eğitim Platformları, Çalıştaylar, İklim Gerçekliği Projesi, Stempowering Youth Programı
<i>Su Ekolojisi Araştırmacısı</i>	Çevresel DNA Projesi
<i>Sürdürülebilir Madencilik Uzmanı</i>	NITI Aayog Üyeliği, Sürdürülebilirlik Raporlamaları
<i>Sürdürülebilir Tasarım ve Danışmanı</i>	Tasarım Stüdyoları, Uluslararası Kentsel İklim Derneği Üyeliği, Uyum Araştırma Programları
<i>Sürdürülebilirlik Odaklı Proje Yöneticisi</i>	Sürdürülebilirlik Odaklı Projeler
<i>Teknoloji Araştırmacısı</i>	Akıllı Ulaşım Sistemleri, BITS Araştırma Projesi
<i>Temiz Enerji Girişimcisi</i>	Yenilenebilir Enerji Projeleri
<i>Kıyılarda Çöp Önleyici Eğitimcisi</i>	Çöp Karşıtı Kampanyalar, Sosyal Girişimci Yarışmaları, Gönüllülük Faaliyetleri
<i>Havacılık ve Uzay Mühendisi</i>	Süperpersonik Bir Turbofan Motoru Buluşu, Pakistan'ın İlk Havacılık ve Motor Şirketini Kurmak
<i>Verimli Işık Kaynakları Araştırmacısı</i>	Bilimsel Makale ve Kitap Yayını
<i>Yeşil Alternatif Bilim Adamı</i>	Sulama Kanallarının Güneş Pilleriyle Kaplanması, Sürdürülebilirlik ve İnovasyon Kitabı, IEEE Humanitarian Etkinlikler Komitesi Üyeliği, IEEE Sight Fikir Kampı Teknik Başkanı
<i>Yeşil Endüstri Mucidi</i>	Mentorluk Projeleri, Özel-Kamu İş birliği, Yeşil Politika Savunuculuğu
<i>Yeşil Enerji Çözümleri Proje Yöneticisi</i>	İklim Değişikliğini Önleme Projeleri
<i>Yönetim Danışmanı</i>	Profesyonel Risk Yöneticileri Uluslararası Birliği Küresel Konseyi Eski Başkanı
<i>Tarım ve Çevre Mühendisi</i>	Tarımsal Veri Tabanının Oluşturulmasına Yönelik Projeler, Tony Elumelu Girişimcilik Ödülü
<i>Çevre Proje Uzmanı</i>	Nijer Deltasındaki Yerel Halkın Geçimine ve Çevresel Farkındalık Eğitimine İlişkin Projeler

Yeşil kariyerlerin katıldığı projelerin ve etkinliklerin çalıştıkları pozisyonlarda yükselmelerine olanak sağlayacak faaliyetler doğrultusunda ilerlediği gözlemlenmektedir. Yeşil kariyerlerin genellikle proje kapsamında başkan veya yönetici pozisyonunda görev aldığı ve birçok ödüle sahip olduğu görülmektedir. Akademisyenlerde yeşil kariyerin yoğunluklu olması nedeniyle bu kapsamda birçok makale ve kitap yayınlandığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra proje ve etkinlik kapsamında yapılan işbirliklerinin oldukça fazla olduğu görülmektedir (Tablo 7).

Tablo 8. Yeşil Kariyerin Bireye Katkıları

Yeşil İşler	Yeşil Kariyerin Bireye Katkıları
<i>İşletme Yönetim Kurulu Üyesi</i>	Düşünce kalıplarının dışına çıkma, zorluklara farklı perspektiflerden bakma
<i>Bilgi Teknolojisi Uzmanı</i>	Bilgi edinimi, fırsat ve zorlukları keşfetme, üretkenliği arttırmaya yönelik programlar uygulama, terfi
<i>Biyoloji Bilimcisi</i>	Sağlam bir bilgi altyapısı, rol örnekleri ve modelleri, düşünme becerileri ve kariyeri boyunca genişleyen arkadaş bağlantıları oluşturma
<i>Çevre Savunucusu</i>	Çeşitli beceriler kazanma, birçok yerel ve uluslararası danışmanla çalışma fırsatı, yüksek profesyonel nitelikler ve akademik standartlar, bilgi yelpazesi ve derinliği konusunda bilinçlenme, istihdam fırsatları
<i>Çevre ve İklim Değişikliği Uzmanı</i>	Kültürel duyarlılık ve kişiler arası beceriler
<i>Çevre ve Sürdürülebilir Teknoloji Araştırmacısı</i>	İklim değişikliğinde farkındalık kazanma, kilit paydaşlarla iletişim kurma becerileri
<i>Çevre Yönetimi ve Danışmanı</i>	Müşteri ilişkilerini güçlendirme, çevre koruma alanında pratik deneyim, iletişim ve takım çalışması becerileri
<i>Çevresel Enerji Finans Uzmanı</i>	Konferanslar, banka ve işletmelerle etkinlikler, uluslararası beyanlar ve karbon emisyonları standartlarını tanıma
<i>Deniz Memelileri Topluğu Koordinatörü</i>	Deneyim, işbirliği ve yeni yöntemler keşfetme
<i>İklim Savunuculuğu</i>	Konferanslar, paydaşlarla ağ kurabilme
<i>Elektrik Mühendisliği Profesörü</i>	Uluslararası ortaklarla bağlantı ve ağ kurma, ağ oluşturma becerileri
<i>Enerji Danışmanı</i>	Değişimi yönlendirebilmek, deneyim
<i>Enerji Politika Yapıcsı</i>	Mentorluk ve kariyer danışmanlığı desteği, kariyer alanı dışındaki kişilere ağ oluşturma ve işbirliği yapma
<i>Enerji Teknik Danışmanı</i>	Bilgi edinimi, temel yaşam becerilerini kazanma, farklı kültürleri tanıma, kişilerarası becerileri geliştirme
<i>Enerji Uzmanı</i>	Profesyonellerle iletişim kurma ve teknik tartışmalara katılabilme
<i>Finans ve Kapasite Geliştirme Uzmanı</i>	Bakış açısını genişletme, genç profesyonellerden oluşan dünya çapında bir ağa sahip olma
<i>Girişimci ve Film Yaratıcısı</i>	Karşılılık kültürünü geliştirme, kamu iletişiminin sığ seslerindeki bazı sosyal boşlukların etkin dağılımını sağlama, değişimci yapıdaki arkadaşlarla ağ kurabilme
<i>Temiz Enerji Girişimcisi</i>	Finansal sürdürülebilirliği sağlamak için birim ekonomiye odaklanma, şirketin geleceğine rehberlik eden uzun vadeli bir makro vizyon
<i>Havacılık ve Uzay Bilimcisi</i>	Bilimsel çalışmaları, konferanslar ve projelere katılma
<i>Histoloji ve Embriyoloji Uzmanı</i>	Hava durumuna ve sıcaklık değişimine ilişkin yapılan deneyler
<i>İklim Finansmanı Uzmanı</i>	Kariyer ve kişisel gelişim açısından fırsatlar, farklı bilimlerde farklı bakış açılarını tanımak
<i>İnşaat Mühendisi</i>	Görev ve sorumluluk bilincine sahip olma, saha ve eğitim tecrübesine sahip olma
<i>İnşaat Proje Yöneticisi</i>	Düşünce kalıplarının dışına çıkabilmek, farklı bakış açısı kazanabilmek
<i>İş Geliştirme Uzmanı</i>	Uluslararası ortaklarla bağlantı ve ağ kurma, ağ oluşturma becerileri
<i>Katı Atık Yöneticisi</i>	Bilimsel çalışmaları, konferanslar ve projelere katılma
<i>Kimya Mühendisi</i>	Bilimsel çalışmaları, konferanslar ve projelere katılma
<i>Makina Mühendisliği Öğretim Görevlisi</i>	İklim bilinciyle yeni alışkanlıklar kazanmak
<i>Mobil Geniş Bant İletişim Profesörü</i>	Çevre dostu yöntemler çerçevesinde bir bakış açısına sahip olma
<i>Açık Deniz Rüzgâr Enerjisi Uzmanı</i>	Uzman ve paydaşlarla çalışma fırsatı, alanını ayrıntılı bir şekilde keşfetme
<i>Siyasetçi ve Çevre Politikası Danışmanı</i>	Uluslararası ortaklarla bağlantı ve ağ kurma, ağ oluşturma becerileri
<i>Sağlık Araştırmacısı</i>	Deneyim, işbirliği ve sektörü yakından tanıma
<i>Sağlık Ürünleri Girişimcisi</i>	Network oluşturma, dil geliştirme ve hayatta kalma becerilerini geliştirme
<i>Sanat Yönetmeni</i>	Farkındalık, sağlam ağlar ve ortaklıklar kurma, yenilikçi ve alışılmışın dışına düşünme
<i>İklim Lideri</i>	Proje yönetimi, sermaye bütçelemesi, finansal yönetim
<i>Sismolog ve Sismik Tehlike Uzmanı</i>	Uluslararası projelerde yer alma ve işbirliğini geliştirme
<i>Sosyal Girişimci</i>	Beceri gelişimi, eğitim, kültürel ve çevresel katılım

Yeşil İşler	Yeşil Kariyerin Bireye Katkıları
<i>Su Ekolojisi Araştırmacısı</i>	Çeşitli beceriler kazanma, birçok yerel ve uluslararası danışmanla çalışma fırsatı, yüksek profesyonel nitelikler ve akademik standartlar, bilgi yelpazesi ve derinliği konusunda bilinçlenme
<i>Sürdürülebilir Madencilik Uzmanı</i>	Farklı alanları/rolleri keşfetmek ve farklı bakış açılarına sahip olmak
<i>Sürdürülebilir Tasarım ve Danışmanı</i>	Deneyim, işbirliği ve sektörü yakından tanıma
<i>Sürdürülebilirlik Odaklı Proje Yöneticisi</i>	Deneyim, alanını keşfetme ve farkındalık kazanma
<i>Teknoloji Araştırmacısı</i>	İşbirliği, disiplinli, esnek ve önyargısız olma becerileri kazanma
<i>Temiz Enerji Girişimcisi</i>	Deneyim, uluslararası işbirliği ve network yapma
<i>Kıyılarda Çöp Önleyici Eğitimsi</i>	Gönüllü çalışmalar
<i>Havacılık ve Uzay Mühendisi</i>	Teknoloji ve mühendislik liderliği kazanmak
<i>Verimli Işık Kaynakları Araştırmacısı</i>	Yeni fikirlerin peşinden koşma ve keşfetme
<i>Yeşil Alternatif Bilim Adamı</i>	Sürdürülebilir bilimsel çözüm yöntemlerini tanıma
<i>Yeşil Endüstri Mucidi</i>	Farkındalık, sağlam ağlar ve ortaklıklar kurma, yenilikçi ve alışılmadık dışına düşünme
<i>Yeşil Enerji Çözümleri Proje Yöneticisi</i>	Kurumsal kültürleri tanıma, ekip çalışması, işbirliği
<i>Yönetim Danışmanı</i>	Derinlemesine bilgi sahibi olmak, çeşitli karmaşık süreçleri yönetebilme, kalıpların dışında düşünme ve yeni stratejiler geliştirme
<i>Tarım ve Çevre Mühendisi</i>	Çeşitli beceriler kazanma, birçok yerel ve uluslararası danışmanla çalışma fırsatı, yüksek profesyonel nitelikler ve akademik standartlar, bilgi yelpazesi ve derinliği konusunda bilinçlenme
<i>Çevre Proje Uzmanı</i>	Proje ve veri yönetimi, liderlik becerileri, iletişim becerileri, proaktiflik ve takım çalışması

Yeşil kariyerlerin farklı yeşil işlerde çalışmaları da bireye katkı açısından birçok ortak yönünün olduğu görülmektedir. Yeşil kariyere sahip olmanın bireylere birden çok yeni beceri kazandırdığı (iletişim, liderlik, ağ oluşturma vb.), proje yönetimi ve takım çalışması yetkinliklerini geliştirdiği görülmektedir. Bununla birlikte, kendini ve farklı alanları keşfetme, bilinçlenme ve farkındalığın artması ve farklı bakış açısı kazanma diğer kazanılan ortak yetkinliklerdendir. Network oluşturmak, işbirliği yapmak ve alanla ilgili deneyim kazanmakta yeşil kariyerin kazandırdığı en önemli katkılar olarak karşımıza çıkmaktadır (Tablo 8).

SONUÇ VE TARTIŞMA

Yeşil ekonominin istihdam alanlarında ve piyasalarda büyük değişimler yaratacağı beklenmektedir. Yeni istihdam olanaklarının ortaya çıkması, piyasalardaki yatırımlar ve eğilimler bu kanyı doğrulamaktadır. Yeşil ekonomiye geçişin istihdama olası olumlu veya olumsuz birçok etkisi olabilir. Bu bağlamda, her zaman istihdamın niceliğini ve niteliğini artırıcı etkisi olmayabilir. Örneğin, yeşil ekonomiye geçişle fosil yakıt sektöründeki azalmalar hem işverenleri hem işçileri olumsuz yönde etkileyecektir. Bununla birlikte, yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş enerji maliyetlerinde belirli bir süre arttıracaktır. Öte yandan, ulaşım, inşaat ve endüstri sektöründe bu alana yönelik yapılan yatırımlar enerji maliyetlerini düşürebilir. Geri dönüşüm ve atık yönetimi gibi sektörlerdeki iş ve mesleklerin genişlemesi çalışma koşullarını da iyileştirebilir. Bu dönüşümün etkisi sektörlerle ve sendikalaşma oranına göre değişkenlik gösterecektir. Öte yandan, büyük ölçekli firmalar mali açıdan desteklenmezse, yeşil ekonomi düzenlemelerinin maliyetlerinden negatif yönde etkilenebilir. Dönüşümün etkileri bölgesel koşullara, işgücü hareketliliğine, endüstri ilişkileri aktörleri arasındaki işbirliğine ve var olan işlerin alternatifleri doğrultusunda farklılıklar gösterebilir. Doğal kaynakların aşırı kullanımı, küresel ısınma vb. sorunlar çoğu ülkenin yeşil ekonomiye ilgisini arttırmıştır. Yeşil ekonominin getirdiği yeşil işlere uyumun sağlanabilmesi için gerekli hazırlıklar yapıldığı takdirde ülke ekonomisi üzerinde olumlu etkileri daha fazla olacaktır. Yeşil işlerin gerektiği yeşil becerilerin tanınması ve bu becerilere sahip olunması kilit noktadır. Literatürde yeşil

ekonomi, yeşil iş ve becerilerin tanımı ve kapsamına ilişkin çeşitli yaklaşımlar yer almaktadır. Kavramların tanımlamalarına yönelik henüz fikir birliğine varılmadığından ortak bir tanımlama bulunmamaktadır. Net bir tanımın olmaması olumsuz veya olumlu etkilerin ölçümünde zorluklara neden olmaktadır. Tanımlamalardaki güçlükler ve güncel veri sayısının yetersiz olması istihdam boyutlarının tespitini güçleştirmektedir. Ortak bir tanım çerçevesinde yeşil işlerin net istihdam yaratımları belirli somut verilerle tespit edilmelidir.

İşsizlikle mücadelede özellikle de genç işsizliğini azaltmada yeşil işler önemli bir role sahiptir. Bu nedenle, yeşil işlerde becerilere sahip, nitelikli işgücü yetiştirilmelidir. Nitelikli işgücünün yeşil bir kariyere sahip olabilmesi için yeni istihdam alanları ve becerilerini tanınması gerekmektedir. Araştırma bulgularına göre, yeşil kariyerlerin çoğunluğunun elektrik-elektronik, inşaat, makina ve kimya mühendisliği bölümü mezunu ve akademik kariyer tercih ettikleri tespit edilmiştir. Doktora ve yüksek lisans mezunu ağırlıklı olmakla birlikte, ilgi alanlarının yeşil işlerin içeriği ve kapsamına paralellik gösterdiği görülmektedir. Sürdürülebilirlik, iklim değişikliği, atık yönetimi, sürdürülebilir kalkınma ve yenilenebilir enerji öne çıkan ilgi alanlarıdır. Yeşil kariyerin bireylere katkılarının yeni beceriler kazanma, proje yönetimi ve takım çalışması yetkinlikleri, kendini ve farklı alanları keşfetme, bilinçlenme ve farkındalığın atarak farklı bakış açıları elde etme, network oluşturma, işbirliklerini arttırma ve alanla ilgili deneyim kazanma olduğu görülmektedir. Tüm bu bulguları göze aldığımızda, yeşil işlerin arttırabilmesi için öncelikle bu sektörde çalışacak kişilerin gerekli becerilere sahip olması gerekir. Bu bağlamda, yeşil işgücünün oluşturulabilmesi için lise ve üniversite bölümlerinin niteliğinde revizyonlar yapılmalıdır. Gelecek yıllarda Türkiye’de yenilenebilir enerji sektöründe yeşil işgücüne yüksek olasılıkla ihtiyaç duyulacaktır. Bu ihtiyacı karşılayacak nitelikli işgücünün yetiştirilmesi için çalışmalar başlamıştır.

Avrupa Mesleki Eğitim Geliştirme Merkezi (CEDEFOP), yeşil becerilerin (atık yönetimi, enerji ve kaynak verimliliği gibi) var olan işlerde geliştirilebileceğini ortaya koymaktadır. Yeşil işler düşükten yüksek vafa kadar çeşitlilik içerdiğinden, yeşil yakalılar lise veya iki yıllık üniversite mezunu ve orta derecede beceri gerektiren niteliklere sahip olabilir. Türkiye’de meslek yüksekokullarının yeşil işlerde istihdam fırsatı sunan birden çok mevcut bölümü bulunmaktadır. Örneğin, alternatif enerji kaynakları teknolojisi, iklimlendirme ve soğutma teknolojisi, inşaat teknolojisi, çevre sağlığı, kâğıt teknolojisi, kimya teknolojisi, çevre temizliği ve denetimi bu bölümler arasında yer almaktadır. Bu programlardan mezun olanların çoğunluğunun yeşil bir kariyere sahip olabileceği hakkında bilgisi bulunmamaktadır. Gelecekte karşılaşılması muhtemel bir durum olan bu alanlardaki işgücüne yoğun talebin karşılanabilmesi için bu eğitim programlarının sayısı ve çeşidi arttırılmalı, mevcut ders içeriklerinin niteliği potansiyel ihtiyaca cevap verecek şekilde revize edilmeli, yeni teknolojilere ve sanayinin ihtiyaçlarına uyumlaştırılmalıdır. Yeşil işlere uyumlu teknolojilerin, politikaların oluşturulması, teşvikler ve düzenlemelerin etkin bir şekilde yürütülmesi, kamu-özel sektör ve sendikaların etkin işbirliğiyle sağlanabilir. Yeşil işler, multidisipliner alanlardan, yaratıcılık ve hayat boyu öğrenme ve bireysel gelişim aşamalarını kapsayan işlerden oluşmaktadır. Bu nedenle, yeşil kariyer sahibi olmak isteyen bireylerin yenilikçi yaklaşımlara açık olması, farklı alanlarda da bilgi ve deneyim sahibi olması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- CBI (2012). The Colour of Growth: Maximising the Potential of Green Business. *London: The Confederation of British Industry Report*, 1–33.
- CEDEFOP (2009), “Future Skills Needs For The Green Economy”. *Research Paper, Luxembourg: Publications Office of the European Union*.
- CEDEFOP. (2010). Skills For Green Jobs, Briefing Note. *European Centre for the Development of Vocational Training*. (http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/9024_en.pdf)
- Erden Özsoy, C. (2016). Yeşil İşler ve İstihdam Olanakları Üzerine Bir Tartışma. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 51-59.
- Gaušas, S. with assistance from Caturianas, D. Jonušauskaitė, G., Mackonytė, G., Muravjova, O., Nakrošis, V., Paliokaitė, A., Repečkaitė, D., Pocius, D., Stančiauskas V. and Šarūnas, T. (2012). Greening of industries in the EU: Anticipating and Managing the Effects on Quantity and Quality of Jobs. *Dublin, Ireland: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions*.
- Global Insight (2008). Current and Potential Green Jobs in the U.S. Economy, U.S. Conference of Mayors, 19.
- Görmüş A. (2016). Yeşil Ekonomiye Geçiş Düzgün İşler İçin Yeni Fırsatlar Yaratıyor Mu? İngiltere Örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 30(5), 1081–1093
- IEMA (2022). A Blueprint For Green Workforce Transformation. <https://www.iema.net/articles/a-blueprint-for-green-workforce-transformation?t=156569> (21.06.2023).
- ILO. (2011). https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_159585.pdf (18.06.2023)
- ILO. (2012). Green Jobs Becoming A Reality Progress And Outlook 2012. Geneva.
- ILO. (2013). Green Jobs Becoming A Reality Progress And Outlook 2013. Geneva.
- ILO. (2019). Skills For A Greener Future: A Global View Based On 32 Country Studies. Geneva: ILO.
- Kasztelan, A. (2017). Green Growth, Green Economy and Sustainable Development: Terminological and Relational Discourse. *Prague Economic Papers*, (4), 487-499.
- LinkedIn’s Economic Graph (2022). Global Green Skill Report. <https://economicgraph.linkedin.com/content/dam/me/economicgraph/en-us/global-green-skills-report/global-green-skills-report-pdf/li-green-economy-report-2022.pdf> (20.06.2023).
- OECD. (2011). Towards Green Growth: A Summary for Policy Makers, Secretary-General of The OECD Paris.
- OECD. (2012). The Jobs Potential of A Shift Towards a Low-Carbon Economy. Final Report For The European Commission, DG Employment.
- Özsoy, C. (2011). Yeşil Ekonominin Dinamikler: Yeşil İşler ve Beceriler. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, 562, 19-32.
- Özsoy, E.A. ve Erden Özsoy, C. (2015), Yeşil Ekonominin Bir Gereği Olarak Yeşil Binalar ve Türkiye’de Mesleki Eğitim İçin Yeni Açılımlar, *Ejoir*, (1), IWCEA Özel Sayısı.
- Schumpeter, J. A. (1942). The Process of Creative Destruction. In *Capitalism, Socialism and Democracy*, Ch. 7, New York: Harper, 82–85.
- Strietska-Ilina, O., Hofmann, C., Durán Haro, M. and Jeon, S. (2011). Skills For Green Jobs A Global View. Geneva: Synthesis Report Based on 21 Country Studies, ILO.
- UNEP/ILO/IOE/ITUC. (2008). Green Jobs: Towards Decent Work in a Sustainable Low-Carbon World, (http://www.unep.org/labour_environment/PDFs/Greenjobs/UNEP-Green-Jobs-Report.pdf) (21.06.2023)

- UNEP. (2008). Green Jobs: Towards Decent Work in a Sustainable Low-Carbon World, Policy messages and Main Findings for Decision Makers. (http://www.unep.org/labour_environment/PDFs/Greenjobs/UNEP-Green-Jobs-TowardsSustainable-Summary.pdf) (21.06.2023)
- UNEP. (2009). Global Green New Deal: Policy Brief. (http://www.minambiente.it/sites/default/files/archivio/allegati/rio_20/unep_global_green_new_deal_eng.pdf). (21.06.2023)
- UNEP. (2010). Green Economy: Driving a Green Economy Through Public Finance and Fiscal Policy Reform. Working Paper v.1.0., France. (http://www.unep.org/greeneconomy/Portals/88/documents/ger/GER_Working_Paper_Public_Finance.pdf) (21.06.2023)
- UNEP. (2011). Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication - A Synthesis for Policy Makers. Nairobi
- Upadhyay, H. and Pahuja, N. (2010). Low-Carbon Employment Potential in India: A Climate of Opportunities. Centre for Global Climate Research TERI and Global Climate Framework Discussion Paper. New Delhi: TERI/GCN – 2010:1.
- Vona, F., Marin, G., Consoli, D. and Popp, D. (2015). Green Skills. NBER Working Paper No. 21116
<https://www.britishcouncil.org/climate-connection/be-inspired/green-careers/green-directory> (19.06.2023)
<https://novoresume.com/career-blog/green-careers> (17.06.2023)

Modernite, Çoğulculuk ve Anlam Krizi Modern İnsanın Yönelimi¹

Journal of Civilization Studies
Volume 8, Issue 1, pp. 108-111
2023

Received: 28 March 2023

Accepted: 26 May 2023

© The Author(s) 2023

For reprints and permissions:
<https://dergipark.org.tr/pub/mad>

Duygu KARAKAŞ AYDIN²

Modernitenin bütün toplumları farklı derecelerde etkisi altına aldığı ve gelenekten uzaklaşmanın son derece hızlı olduğu bu yüzyılda modern insanın karşılaştığı anlamsal ve değersel krizler oldukça dikkat çekicidir. Bu krizler bireyselleşme, kimlik bunalımı, anlam kaybı, karmaşık sosyal ilişkiler, varoluşsal sancılar, kutsal ve aşkın olanın nerede durması gerektiği şeklinde sıralanırken, değişimlerin en belirgin örneklerini modernleşme ve sekülerleşme ile beraber değişen bireysel ve toplumsal yaşam formları şeklinde açıklamak mümkündür. Toplumsal hayatın neredeyse bütün yönlerine sirayet eden modernite, birçok değişimi ve dönüşümü beraberinde getirmiştir. Küçüğe göre, ” *“Modern dünya, tarımsal dünyanın yerini aldı; kendisini önceleyenlerle bağdaştırılamaz yeni bir dünya görüşü belirdi”* (Küçük, 2018, s. 112) ,Kültürlerin, geleneğin hatta dini bilginin ayak bastığı zeminin yerinden oynadığı günümüz dünyasında sorgulamadan kabul edilen bilgi ve olgu neredeyse yok denecek kadar azdır. Bununla birlikte bireyin çevresiyle ve değerleriyle olan bağının zayıfladığı, özgürlükçü ve sorgulayıcı söylemin ön plana çıktığı bir dönem olan 19. Yüzyıl modern döneminde artık Tanrı kamusal alandan çekilmiştir (Tekin, 2018). Zira geleneksel yapıların ve eski düzenin devamını sağlayan kurumların meşruluğu önemini yitirmiştir.

Modernitenin beraberinde getirdiği çoğulculuğu birçok yönden irdeleyen, *Kutsal Şemsiye, Dinin Sosyal Gerçekliği, Sosyolojiye Çağrı Hümanist Bir Perspektif* gibi tek başına kaleme aldığı eserleriyle kendisinden söz ettiren Peter L. Berger ile *Görünmeyen Din* eseriyle dikkat çeken Thomas Luckmann'ın beraber ortaya çıkardığı *Modernite, Çoğulculuk ve Anlam Krizi* (1995) adlı kitap, Mustafa Derviş Dereli tarafından Türkçe'ye kazandırılmış ve Albaraka yayınları aracılığıyla 2022 tarihinde raflarda yerini almıştır. Yazarlara göre anlam krizine yol açan sekülerleşme değil modern çoğulculuktur. Berger ve Luckmann'a göre ” *“Çoğulculuk, insanların aynı toplum içerisinde var olabilecek pek çok farklı yol içerisinde hayatlarına yön verdikleri bir yol”* ya da ” *“Ortak bir değerler sistemine atıfta bulunmayan farklı yaşam formlarının bir toplumda birlikte bulunmasıdır”* (Berger & Luckmann, 2022, s. 43). Çoğulculuğun beraberinde getirdiği kaygan zemin, sosyal bir ürün olan insanın ve insani bir ürün olan toplumun var olan bilgi kodlarına zarar vermiştir. Bu nedenle kamusal alanın ve ortak değerlerin paylaşıldığı gündelik hayatın düzenini sağlayan aracı kurumlar meşru amacını ve etkisini kaybetmiştir. Birey, bağlamından koparılmış olan bütün konulara -din başta olmak üzere- sayısız seçenekleri olan, sorgulanabilir fenomenler olarak bakmaktadır. Bahsi geçen kavramlar eserin farklı bölümlerinde ilişkili olduğu alt kavramlarla birlikte açıklanmıştır. Çalışmanın amacı 'anlam'ı ve anlamsal krizleri derinlemesine incelemektir. Zira Berger ve Luckmann'a göre anlam bilincinin nasıl inşa edildiği ve anlam sahalarının katmanları son derece önemlidir. Çalışmanın çıkış noktası ise gündelik hayat içerisinde yaşanan anlamsal krizlerin engellenebilmesi

¹ Berger, Peter L. & Thomas Luckman (Çeviren: Mustafa Derviş Dereli), İstanbul: Albaraka Yayınları, 1. Baskı, 2022, ISBN: 978-625-7312-63-9.

² Doktora Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, duygukarakas9238@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5652-3260

noktasında, modern çoğulculuk zemininde var olan aracı kurumların eylemsel planlarının düzenlenmesi gerektiğidir. Kitap, yazarların hem beraber hem ayrı ayrı yazdıkları çalışmalarında yaptıkları fenomenolojik tahlillerin tamamlayıcısı niteliğindedir (Berger & Luckmann, 2022, s. 7). Önsöz ve yedi başlıktan oluşmaktadır.

“İnsan Hayatının Anlamlılığının Temelleri” şeklinde isimlendirilen ilk bölüme modern dünyanın içinde bulunduğu anlam krizinin açıklanması ve örneklendirilmesi ile başlayan yazarlar, anlamın insan bilincinde inşa edildiğini ileri sürmüşlerdir.

Anlam, sözlük tanımından çok daha kompleks bir yapıya sahiptir. Kendiliğinden var olamayan ve deneyimlerle, bilinçle, kimlikle, bireyle, ilişkilerle ilintili olarak ortaya çıkan bir kavramdır. Diğer bir ifadeyle bireyde önce bilinç inşa edilir. Daha sonra bunun anlamsal formları kendine referans bularak ilişkisel zemini hazırlar. (Berger & Luckmann, 2022, s. 18) Kişinin bilincinde oluşan anlam formunun gündelik hayata geçirilme biçimi ise sosyal eylem şeklinde tezahür eder. İnşa edilen bireysel bilincin ve kimliğin arkasında toplumsal bilgi stokları ve kültürel kodlamalar yer alır. Zira bireyin öznel anlam inşasının arkasında toplumsal çevrenin bireyde oluşturduğu anlamsal arka plan vardır. Bu durum deneyim ve eylemle birleştğinde bireyin “herkes gibi” reaksiyon gösterdiği durumlar ortaya çıkmaktadır. Eğer bunun neticesinde bir kriz durumu yaşanır, din adamları ya da filozoflar sorunu çözmek için var olan anlam katmanlarının en üstünde hazır bulunmaktadırlar. Bunun da ötesinde daha işlevsel bir statüde ise kurumlar vardır. Bu kurumlar toplumun en önemli katmanıdır. Bireyin nasıl yaşayacağından nasıl düşünmesi gerektiğine kadar her ayrıntının detayını düzenleyip sorguya kapalı bir tarzda kendi kurallarını ve dogmalarını kabul ettirirler. Ancak yazarlara göre modern toplumlarda bu dayatma biçiminin bir karşılığı yoktur. Çoğulculuk, aracı kurumların anlam üretiminin kendilerine özgü eski düzenini yerle bir etmiştir. Artık herkesin “bana göre” anlamsal arka planı ve sorgulanabilir bilinç katmanları vardır. Kurumlar aracılığıyla dayatılan sistem ve kurallar, modern çoğulculukla beraber sarsıcı bir varoluş kaybına uğramıştır.

“Sosyal İlişkilerin Anlamlılığı, Anlam Birliği ve Anlam Krizinin Genel Koşulları” adlı ikinci bölümde bireyin dünyaya geldikten sonra içine doğduğu toplumun bir parçası olma sürecinin sosyolojik boyutuna değinilmiştir. Berger ve Luckmann’a göre bir bebek ailesinde ve çevresinde deneyimleyeceği sosyal ilişkilerin yönlendirdiği şekilde bir bilince sahip olacaktır. Bireyin toplumdan topluma değişiklik gösteren bilgi ve kural rezervlerine ve yaşam topluluklarının değerler bütününe uygun hareket etmesi, belirlenen düzene uyum sağlaması, sorgulamadan sürecin bir parçası olması beklenecektir. Eğer yaşam topluluklarının üyesi olarak miras bırakılan değerler sisteminin anlam stoklarına ve yüksek düzen kategorilerine itibar edilirse anlam krizinin önüne geçilmiş olur. Çünkü Berger ve Luckmann’a göre “*Evrensel temel form, bir kişinin içerisine doğduğu yaşam topluluklarıdır*” (Berger & Luckmann, 2022, s. 32). Birey, kendisine dayatılan bu anlam birliğine karşı gelirse ilk anlam krizini de bu çevreye uyum sağlayamadığı için yaşayacaktır. Anlam krizini önleyen diğer bir husus ise bireyin eylemlerine yön veren kurumlardır. Toplumun değerler sistemini bireye dayatan ve uygulamasını bekleyen bu kurumların başında dini ve yarı-dini kurumlar gelmektedir. Ancak bu kurumların yanı sıra farklı toplum kurumları, farklı anlam topluluklarının varlığı yadsınamaz bir gerçektir. İşte bu noktada modern çoğulculuk devreye girmektedir.

“Modernite ve Anlam Krizi” adlı üçüncü bölümde yazarlar, yol haritalarında önemli bir kavram olan çoğulculuğu tanımlayarak başlamışlardır. Farklı anlam topluluklarının içerisinde var olan farklı yolları tercih edebilmek ve farklı anlam formlarının varlığını kabul etmek olarak tanımlanabilecek olan çoğulculuk, ortak değerlerin yaşam toplulukları içerisindeki etkileşiminin en az olduğu modern ilişkiler ağının bir sonucudur. Çoğulculuğun sebep olduğu kriz sadece toplumsal boyutlarda değildir. Bireysel krizlerle başlayan modern çoğulculuk krizi, özneler arası krize dönüşen ve sonrasında anlam topluluklarında anlam krizine yol açan bir döngünün içerisinde gerçekleşmektedir.

Modern çoğulculuğun görüldüğü toplumlarda anlam kaybına uğrayan ve yeni anlamlarla dönüşen bir kavram olan din, yazarlara göre değerler kalıbının en önemli formudur. Çünkü insanlık tarihine dair bir okuma yapıldığı zaman Tanrı'sız bir toplumun var olması pek mümkün değildir. Süreç içerisinde anlamsal ve etkisel olarak değer kaybına uğrayan dinin bu durumu sadece modernitenin sebep olduğu bir husus değildir. Din ve Tanrı daha önceki dönemlerden aldığı darbelerle sarsıntıya uğramış; modern çoğulculuğun getirdiği anlamsal krizlerle de bugünkü konumuna gelmiştir. Kamusal alanda olabildiğince etkin olan ve sonradan dönüşüm geçiren din, gündelik hayattan tamamen çekilmiş ve bireylerin değer alanlarından çıkmış değildir. Zira aydınlanma taraftarı olanların perspektifinden bakıldığında özgürleşen bir dünyanın temelleri atılırken gelenekselci zihniyetin çöküş olarak değerlendirildiği modernite, dini tamamen ortadan kaldırmamıştır. Düzlemsel zemininde oynamaya sebebiyet vermiştir. Dinin ve Tanrı'nın itibarsızlaştığı modern zamanda yaşayan insanların bir kısmı sorgulamanın verdiği akılcı tavırla beraber dinin olmadığı bir hayatı meşrulaştırırken diğer bir kesim inanç ve değerleriyle bağlarını zayıflatsa da koparmamıştır. Berger ve Luckmann'a göre sekülerleşme tam da burada tanımlanmaktadır. Dinin, toplumsal ve bireysel hayattan çekilmesiyle beraber artık birey seküler bir hayat yaşamaktadır. Ancak modernleşen toplumların hepsinde seküler yaşamın varlığı, dinin tamamen ortadan kalktığı sonucunu doğurmaz. Yazarlara göre bu tezi bütün toplumlara genellemek yanlıştır. Avrupa ve Kuzey Amerika dışında Üçüncü Dünya ülkeleri, Doğu ve Güneydoğu Asya, Büyük Sahra'nın Güney Afrika'sı, Latin Amerika gibi ülkelerde bu tez tamamen geçerli değildir. Çünkü din ve Tanrı önemini kaybetse de yerini görece yorumlanmaya müsait olan birçok şemaya bırakmıştır. Bu şemaların diğer adı modern çoğulculuktur. Var olan değerlerin anlam kaybına uğramasına ve sorgulanmasına neden olan temel etken sekülerleşme değil çoğulculuktur.

“Sorgulanmaksızın Kabul Edilen Şeylerin Kaybı” adlı dördüncü bölümde aldığı darbelerle anlamsal değer kaybeden kader mefhumunun yönlendirici özelliğinin ve bireyin bütün hayatını belirleyici rolünün ortadan kalkmasına karşın çoğulculuğun yol açtığı sorguya açık seçenekler dünyasının yükselişinden bahsedilmektedir. Toplumsal düzenin ve bireysel huzurun sağlanması adına itaat eden bireyin sorgusuz sualsiz kabul ettiği hayatın sağlam duvarlarından artık su sızmaya başlamıştır. Tanrı'nın ve dinin varlığının sorgulandığı hatta Tanrı'ların olasılıklar arasından seçildiği çoğulculuk dünyasında, tarihsel süreçte sağlam zeminde oturan her şey artık “alternatif” olanın gölgesinde kalmıştır. “*Birisi artık seçmemeyi seçemez*” (Berger & Luckmann, 2022, s. 68) cümlesiyle konunun özetini yapan yazarlara göre toplumsal yapıların kendisini meşru gösterme çabası içinde olan kurumlar, alternatiflerin çokluğu sayesinde varlıklarını devam ettirmektedirler. Aynı zamanda bu kurumlar bireylerin sorgulayıcı değil kontrol edilebilir olması taraftarıdır. Çünkü kimliğini, yaşam koşullarını, dayatılan kuralları, değerler dünyasını sorgulayan bireyler kurumların meşruluğunu riske atar. Bu kurumların içerisinde en çok bilineni dini kurumlardır. Dini kurumlar eskiden sahip oldukları statüyü kaybettiler. Bunun sonucunda da insanların inandıkları sorgulanamaz alanlarındaki güvenilir bilgi zarar gördü. Böylece şüpheye ve sorguya açık hale gelen inanç dünyası yerini modern çoğulculuğun sebep olduğu anlam krizine bıraktı.

“Alışılmış Anlam ve Anlam Krizi” isimli beşinci bölümde Berger ve Luckmann toplumsal yapının içinde varlığını devam ettiren aracı kurumların –özellikle dini kurumların- normal modern devletlerde anlamsal krizleri önleyici görevler üstlendiklerini iddia etmektedirler. Bu öne sürdükleri hipotezi destekleyici birçok örneğin yer aldığı bölümde en dikkat çekici nokta kiliselerin geçirdikleri serüvenlerdir. Kilisenin Batı toplumlarındaki rolü yadsınamaz bir gerçektir. Gerek devlete müdahalesi noktasında gerek halkın bütün yaşamını yönlendirmek noktasında son derece etkin bir görev yüklenen kilise, kendi dünya görüşünü ve kurallarını dikte ettiği hükümdarlık dönemlerini artık geride bırakmıştır. Toplumun tüm katmanlarına istediği ahlaki çerçeveyi dayatan ve gerekirse cebirle meşruiyetini kabul ettiren bu aracı kurumlar da diğer yaşam formlarında olduğu gibi modern çoğulculuktan payını almıştır. Sonuç olarak öne sürülen hipotezin bizim toplumumuzda tam bir karşılığı olmamakla beraber anlamsal krizlerin yaşanmasına sebebiyet veren değişim ve dönüşümlerin toplumsal yapılarındaki etkisi fark edilir bir gerçekliktir.

“Toplumlar Anlam Krizlerinin Üstesinden Nasıl Gelecekler: Yanılsamalar ve Olasılıklar” adlı altıncı bölümde Berger ve Luckmann bu zamana kadar açıkladıkları modern çoğulculuğun sebep olduğu anlamsal krizlerin nihai olarak bütün toplumlarda var olduğunu ancak her birinde ayrı form ve şekillerde kendisini belli ettiğini açıklamışlardır. Modern toplumların karşılaştığı anlamsal krizler ancak aracı kurumların varlığı ve eylemleriyle önlenemez ya da en aza indirgenemez. Zira onların değer çerçeveleri bireyin uyması gereken kuralları, toplumsal anlam stoklarını belirler ve bu düzen kendi nesnelleştirilmiş yapı formlarına uygundur. Devletler ise kendi krizlerini atlatmak için sivil toplum kuruluşlarını destekleyebilir ve bağlantılı diğer aracı kurumları kullanabilirler.

“İleriye Dönük Beklentiler” adlı yedinci ve son bölümde bütün konuyu toparlamak adına anlamın üretilmesini, iletilmesini ve kabulünü üç başlık altında toplayan yazarların ulaştığı sonuca göre modern toplumlar karşı karşıya kaldıkları anlamsal krizi ve buna sebep olan çoğulculuğu kendi aracı kurumları vasıtasıyla ve kendi değersel formlarıyla aşmak durumundadırlar. Her toplum kendi anlam stokunu ve eylem şemasını merkeze alarak bu krizi atlatacaktır. Sonuç olarak aracı kurumların da yardımıyla modernitenin olumsuz etkisi en aza inecektir.

Sosyolojinin önde gelen isimlerinden olan Berger’in ve Luckmann’ın birlikte yazdıkları “*Modernite, Çoğulculuk ve Anlam Krizi*” eseri son derece etkili bir çeviriyle literatürdeki yerini almıştır. Literatürde modern dönemde yaşanan krizlerin müsebbibi olarak gösterilen sekülerleşme bu defa nihai hedef olarak gösterilmemiştir. Çünkü moderniteyle beraber yaşanan anlamsal sorunların asıl sebebi çoğulculuktur. Bu kitap, modernite, sekülerleşme, çoğulculuk, anlam krizi, anlamsal katmanlar konusunda araştırma yapanlar ve sosyoloji bilimiyle ilgilenen okuyucuların sıklıkla başvurabileceği önemli bir kaynaktır.

KAYNAKÇA

Küçük, M. (2018). *Modernite versus Postmodernite* (2. Baskı). İstanbul: Say Yayınları.

Luckmann, P. L. (2022). *Modernite, Çoğulculuk ve Anlam Krizi* (1. Baskı). (M. D. Dereli, Çev.) İstanbul: Albaraka Yayınları.

Tekin, M. (2018). *İslam ve Modernlik* (1. Baskı). İstanbul: Rağbet Yayınları.

Göç-Hafıza-Mekan Fenomenolojik Bir Arařtırma¹

Journal of Civilization Studies
Volume 8, Issue 1, pp. 112-114
2023

Received: 5 May 2023

Accepted: 2 June 2023

© The Author(s) 2023

For reprints and permissions:
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mad>

Meliha TATLI²

Hafıza çalışmaları akademide toplumsal hafıza ve kültürel bellek gibi farklı konularda çalışılmaya başlanmış ve sözlü tarih çalışmalarını da içine alan bir disiplin alanı oluşturmuştur. Hafızanın göç, mekân, savaş, tarih, deprem ve soykırım gibi birçok kavramla yakından ilişkisi vardır. Hafızanın göç ve mekânla olan ilişkisini ele alan ve daha önce böylesine kapsamlı bir çalışma yapılmadığı için akademik çalışmalar içinde özgünlüğünü koruyan Göç-Hafıza-Mekân Fenomenolojik Bir Araştırma başlıklı çalışma, Betül Ok Şehitoğlu'nun doktora tezinin kitaplaştırılmasıyla olmuştur. Bu çalışmada göçmenin hafızasının mekân üzerinde nasıl bir etkisi olduğu araştırılmış ve yapılan mülakatlarla birtakım veriler elde edilmiştir. Kitap ön söz, giriş, son söz, kaynakça, ekler ve dizin bölümü hariç toplamda üç bölümden olmaktadır. Kitabın yazılma serüvenini Ön Söz bölümünde anlatan yazar, saha çalışması sırasında evlerine gittiği Suriyeli bir göçmenle olan konuşmasından söz eder. “Evinizi özlüyor musunuz? Sorusunu yönelttim. O da “Çok özlüyorum. Hatta şu oturduğunuz kanepede, Suriye’de de evin tam bu köşesinde duruyordu. Kapıdan girince soldaydı. Ev seçerken buna dikkat ettik. Fazla seçeneğimiz yoktu ama rast geldi. Sırf burayı evim gibi hissetmek, evime benzetmek için kanepeyi buraya koydum. Orayı hatırlamak ve unutmamak için” (s. 14). Bu diyalog kitabın yazılma amacını oluşturmakla beraber göçmenin mekân aracılığıyla yaşadığı deneyimlerin nasıl hatırlandığına dikkat çekiyor.

Kitabın birinci bölümü dört ana başlıktan oluşmakla birlikte kendi içinde de alt başlıklara ayrılmıştır. Bu bölümde göç ve göçmen kavramları üzerine düşünen yazar, göçün birden çok tanımından bahsederek insanları göçe zorlayan unsurlar üzerinde durmuştur. Göç insanları ekonomik, kültürel, psikolojik ve sosyal anlamda etkileyen olgulardan biridir. Bütün bu sıkıntıları çeken ve göçe zorlanan kişileri ise “göçmen” olarak ifade eden Ok Şehitoğlu, çalışmada bu kavramın da tanımına ve sınırlarına görsellerle yer vermiştir. Hafızanın genel literatür taramasının iyi yapıldığı bu çalışmada alanın öncü isimlerinden bahsedilmiş olması konuyu daha iyi anlamaya ve özümsemeye yardımcı olmuştur. Hafızanın birden çok türü ve anlamı vardır. Tıp, felsefe, psikoloji, tarih ve antropoloji gibi her alanın hafıza için farklı anlamlar üretmesi hafızayı birden çok disiplinle ilişkilendirmeye yardımcı olmuştur. Connerton’un “Toplumlar Nasıl Anımsar?” kitabı, Assman’ın kültürel bellek kavramı ve hafıza çalışmalarının baba isimlerinden olan Halbwachs’ın kolektif belleğinden bahsedilmesi birinci bölüm ve sahayı tanımak için oldukça yararlı olmuştur. Bellek çalışmalarına giriş mahiyeti olarak “Göç-Hafıza-Mekân” çalışmasını okumak ilgilisi için açıklayıcı ve kolay bir anlatım sunuyor.

Kitabın birinci bölümünde bahsettiği ana kavramlardan biri de mekândır. “Mekân Üzerine” başlığıyla mekânın tanımından, poetikasından ve aidiyet duygusundan bahsedilmiştir. “Mekân, insan iletişimi ve etkileşiminin gerçekteştiği toplumsal ortamlardır. Mekân, insandan ayrı düşünülemez. İnsan da

¹ Şehitoğlu, Betül Ok, Ankara: Sakarya Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, ISBN: 978-605-2238-46-2

² Doktora Öğrencisi, Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, edibemeliha@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2991-4266

mekânla sınırlandırılmış, kuşatılmıştır. Sosyolojik, psikolojik, siyasal bir alana da rastgelen mekân kompleks bir yapıdır. Fiziksel olanla doğrudan ilişkili olsa da zihinsel olarak da kendisini her seferinde yeniden var eder. Mekânlar, yer ve zamanın bileşkesi olarak ifade gücüne sahiptirler” (s. 80). Göç kavramından sonra mekân kavramı üzerinde durulması, çalışmayı anlamak adına aidiyet ve kimliğe dair tanımsal boşlukları doldurmaktadır. Yazarın mekânla ilgili geniş bir literatür taraması yapmış olması mekânın nasıl inşa edildiğini okuyucuya sunmaktadır. Mekân ve zaman ilişkisi bellek çalışmalarında önemli iki kavramdır. Mekâna oturtulmayan her nesne ve olay unutulmaya mahkûmdur. O yüzden birtakım hafıza mekânlarından söz etmek gerekir. Anıtlar, müzeler, arşivler ve mezarlıklar tarihi anmanın bir başka yoludur. Ok Şehitoğlu'na göre, Suriyeli göçmenlerin yeni mekânlara olan uyum süreçleri onların ait oldukları dünyalardan koştuklarını hatırlattığı için sancılı geçmektedir. Kişi içinde bulunduğu mekânla arasında duygusal bir bağ kurar ve bu bağın biraz zedelenmesi durumunda psikolojik olarak da zor zamanlar geçirir. Mekân üzerinden kimlik kazanma sürecine değinen yazar, Suriyeli göçmenlerin dışlanma korkularından da bahseder. “Suriyeli göçmenlerin belirli mekânlarda belirli isimlendirmelerle bulunması ve hayatlarını devam ettirmeleri sosyal ve mekânsal olarak ayrıştıklarını göstermektedir” (s. 95). Öteki, yabancı, Suriyeli vb. gibi ifadeler göçmenlerin mekânsal aidiyeti zor gerçekleştirdiğini göstermektedir. Kişiyi aynı kimlikten ve toplumdaki olmayanların “öteki” olarak dışlanması da bir nevi mekânsal ayrışmadır. Göç, göçmen, hafıza ve mekân üzerinden geniş kuramsal bir bilgiye yer verilmesi kitabın birinci bölümünde detaylı anlatıma gittiğini göstermektedir fakat daha öncesinde bellek çalışmalarının kısa bir tarihi ya da en genel tanımıyla hangi süreçleri incelediğinden söz edilmemesi çalışma için eksikliklerdir.

Kitabın ikinci bölümü araştırmanın yöntemiyle ilgili olup mekân algısının göçmenlerin hafızasında nasıl şekillendiği üzerine durmuştur. Burada verilerin toplanması için görüşme formu kullanılmış olup dört uzman görüşüne yer verilmiştir. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yapmak her zaman daha zahmetli olmuştur. Yazar bu bölümde nitel araştırmanın ne gibi amaçları olduğundan söz ederek öncelikle okuyucuya bu araştırma yöntemini tanıtmıştır. 9'u erkek,7'si kadın olan çalışma grubunun demografik özelliklerini de ekleyen yazar erkeklerin sayısını kadınlardan fazla tutmasının sebebini çalışmada vermediği için okuyucu olarak acaba bu bir toplumsal cinsiyet eleştirisi mi? Sorusunu akıllara getiriyor. Katılımcılar arasında sayısal olarak çok büyük bir fark olmasa da bu soru belki de ataerkil sistem içindeki yetişme tarzımızdan kaynaklanıyor. Suriyeli göçmenlerin mekân değişimi ilk etapta “ev” olarak algılandığı için kadınların evle olan bağımlı ilişkisi akıllara gelir. Bu durum erkeğin dışarıyı kadınınsa evi temsil etmesinden kaynaklı ataerkil kodlarla ilgilidir. Belki bununla birlikte yazarın hegemonyanın bellekte nasıl algılandığına dair bir çıkarım yapması gerekmektedir. Homososyal alanlar erkekliğin büyük ölçüde inşa edildiği yerler olduğu için kahvehane, hipodrom ve stadyumların değişmesiyle erkekliğin ne oranda krize girdiği önemlidir. Göç sadece mekân değişikliği değil kadın ve erkek rollerinin de bir oranda değiştiğine dikkat çekmiştir. Bu yüzden her iki cinsiyetin göçü nasıl algıladıkları ve gösterdikleri çeşitlilik önemlidir.

Kitabın son bölümü olan üçüncü bölüm ise bulgular ve yorumdan oluşmaktadır. Bu bölüm göçmenlerin rüyalarına kadar bilgi sunan raporlardan meydana gelmiştir. Suriyeli göçmenlerin hafıza ve mekân ilişkisine dair verilen şekiller, çalışmada yöneltilen sorulardan oluşmuş birtakım temalardır. “Yaşanan Hafıza” başlığıyla “yaşanan travmatik hafıza, koku hafızası, gelenek hafızası, nesne hafızası, gençlik/yetişkinlik hafızası” gibi temalar katılımcıların sorulan sorulara verilen cevaplar doğrultusunda gelişim göstermiştir. Bu temaların her birinin ayrı ayrı ele alınıp tanımlarının verilmesi hafıza üzerinde ne gibi etkileri olduğunu da göstermiştir. Oluşan bu kavramların her birinin hangi sorular karşılığında verildiğini ele alan yazar, soruların cevaplarını katılımcıların dilinden vererek onların anılarının ve hikâyelerinin okuyucu tarafından etkileyici olmasını sağlamıştır. Suriyeli göçmenlerin mekân temalarında ise onların oturdukları semtlerden ve yabancı olduğu ilk yerlerden hissettikleri duygular üzerinde durulmuştur. “Oraları özleyorum. Kafamı yastığa her koyduğumda vatanım, ailem aklıma geliyor. En fazla annemi özleyorum (K12)” (s. 139). Katılımcı burada özlem duygusunu dile getirirken, başka bir katılımcı Suriye'deki rahatını kaybettiği için üzgün olduğunu ifade ediyor: “Kocaman evden küçük bir eve geldik.

Kendimi sınırlandırılmış hissediyorum. Oradaki evde balkonumuz vardı. Burada gökyüzünü görebilmek için kafamızı yukarı kaldırıyoruz çünkü bodrum kattayız. İnsan üzülüyor, dördüncü kattan bodrum kata inmek çok üzücü. Eski evde kocaman pencereler vardı burada küçücük. Suriye’deki evimiz dört odaydı. Apartman kendimizindi. Bütün mobilyaların en iyisini almıştık. Burada ise komşulardan alıyoruz. Onlardan arta kalan şeyleri biz kullanıyoruz. Oradaki evle buradaki ev arasında hiçbir şey birbirine benzemiyor. Benzemesini isterdim. Oradaki eşyalarımız, evimiz lükstü (K7)” (s.182). Göçmenlerin özellikle neden İstanbul’u seçtikleri ise yine mekânın gelişmiş, lüks, metropol ve marka şehir olması gibi birtakım özelliklerle açıklanmıştır. Araştırmada mekânla ilgili belirlenen temalar ise “mekân seçimi, mekân mukayesesi ve mekân hafızası” gibi başlıklardır. Burada oluşan temalarda ise mekânı iç ve dış mekân olmak üzere ikiye ayırarak buradaki iki başlığı hem Suriye hem de Türkiye üzerinden ele almıştır. Suriyeli göçmen katılımcıların mekâna yönelik sorulan sorularda zamanla pratik kazandıkları ve mekânları benimsedikleri görülmüştür.

Sonuç olarak Suriyeli göçmenlerin hafıza ve mekân ilişkilerini incelemek için yapılan bu çalışma, hafıza ve mekânla ilgili çeşitli kuramsal bilgilere yer vermesi bakımından başarılıdır. Zengin bir kaynakçaya yer vermekle beraber yazar, alanın belli başlı kitaplarını eklemeyi de unutmamıştır. Konuyu bellek çalışmalarının tarihinden ve öneminden başlatmaması çalışma için bir eksiklik olsa da çalışma, yazarın “öneriler” kısmında belirttiği şekliyle Suriyeli göçmenlerin hafızasının İstanbul şehri üzerinden ele alındığı gibi, konunun başka şehirler üzerinden incelenmesi için de kapı aralamıştır. Çalışmanın akademiye en büyük katkısı ise böylesine güncel bir konu olan hafıza ve göç üzerine düşünmek ve yazmak olmuştur.